

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio II. De Præcepto secundo Problemata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

110 *autem votis* *quis voleat*, se *elicem* Templo donaturum: *acceptationem* *vel dotem* *virgini inopi*: *potest* *votum dispensare*, *autem dispensari*, *autem commutari*. *Quia* *antem acceptationem Ecclesiae*, *aut virginis*, *in cuius obsequium*, *& subfidiu factum est votum*, *non censetur* *eis ius acquitum*, *ideoque sine eorum iniuria* *potest fieri dispensatio*, *aut commutatio*. *Bul*. *emb. l. 3. tract. 1. cap. 3. dub. 8.*

111 *Potestas* *dispensandi* *conuenit* *omnibus Prae-*
Potestam *dispensandi* *ad* *latis*, *qui habent* *jurisdictionem* *in foro exte-*
no, *vel* *privilegium*. *Inde* *dispensare* *posunt*,
quos conve-
niat, *et ad* *Pontifex* *summus respectu* *omnium fidelium in*
omnibus votis. *Episcopus* *respectu* *suorum sub-*
quos minimi. *habet* *forti* *interni jurisdictionem*. *Praefati Re-*
gulares *exempti* *respectu* *suorum Religio-*

rum, *& Novi* *oriorum*: *idque* *circa vota*, *que*
vel *in* *sacculo*, *vel* *etiam* *nouiciatu* *emiserunt*.
Non *autem* *Praefati* *non* *exempti*, *neque* *Abba-*
tes: *Porrò* *ex* *privilegio* *Papa Confessorij* *Or-*
dinum *Mendicantium* *secundum* *concessio-*
nem, *ac* *moderationem* *suorum* *superiorum*.
Suar. l. 6. de voto. cap. 12. Lessi. l. 2. cap. 40. maner.
107. & 108. Sanch. l. 9. de matr. d. 22. & alij
communiter.

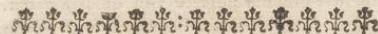
Praefati *omnes* *inferiores* *Papa* *possunt* *dis-*
*pen*¹¹²*lari* *in* *omnibus votis*, *exceptis* *quinque* *Potestas*
Pontifici *summo* *referuntur*, *ne* *tempore* *vota* *caſti-*
tatis *perpetuae* *Religionis* *approbat*, *Peregrina-*
tionis *ad* *Apostolorum* *limina*, *ad* *D. Iacobum*,
Compostelam, *& Ulra marina*, *sive* *in* *Terram*
Sanctam. *Omnes* *communiter*.

SECTIO SECUNDA.

De Praecepto Secundo Problemata.

DE IVRAMENTO.

CAPVT XVI.

Circa modos ac formulas Iuramentum
constituentes.

PROBL. I.

Verbum Iuro, *non exprimendo per quid*
iuretur, *iudicet*, *& non inducit ve-*
rē Iuramentum.

113
Certum *pre-*
mitte.

G E R T Y M est, ad iuramentum non exigit *vti* *verbo*: *Iuro*: *sed* *eo* *tacito*, *verum* *inducit* *iramentum*, *vsurpat* *verbis* *id* *significantibus*: *verbis* *gratiā* *si* *quis* *dicat*: *Per Deum*, *Per D. Petrum*. *Quia* *re* *ipſa* *hifce* *verbis* *diuinum* *testimonium* *inuocatur*, *in quo* *ratio* *iramenti* *consilium*. *Abbas* *ad c. Et si Christus*, *num. 3. de iure* *Syluest.*
v. Iuramentum *l. num. 1. Suar. tom. 2. de Relig.*
l. 1. cap. 2. num. 2. Sayr. in Clavi, l. 5. cap. 1. num. 7.
Quasi *erim* *verd*, *an* *si* *verbum Iuro*, *absolutē* *proferatur*, *non exprimendo*, *per quid iuretur*, *verum iuramentum* *inducat*?

114
Iuramentum
est verbum
Iuro.

Inducit *verum* *iramentum*. *Quia* *ex* *pro-*
pria *significatione* *denotat*, *eum* *qui* *profert*,
Deum *in* *testem* *adducere*. *Sic* *nonnulli* *Ne-*
oterici, *quicis* *fauet* *Suar. l. 1. cap. 13. num. 4. di-*
cens: *ex se esse* *iramentum*.

115
Non est at. Iuro
verum *iramentum* *non* *inducit*. *Quia* *in* *hoc* *vſu* *homo-*
num *iram-*
mentum.

Atento *communi* *hominum* *vſu*, *verbum*
Iuro *verum* *iramentum* *non* *inducit*. *Quia* *in* *hoc* *vſu* *maximē* *speciandus* & *consuetu-*
dinis *patriæ* *ratio*, *an* *scilicet* *hoc* *verbum* *pro*
iramento *vsurpetur*: *At* *ex* *hominum* *vſu* *pro*
iramento *non* *vsurpat*: *Ergo* *it* *Sanch. l. 3.*

Decal. cap. 2. num. 4. & Suar. citat. *Nam* *post-*
quam *dixit*, *verbum Iuro* *ex* *se* *iramentum*
esse, *addidit*: *At vſu attento*, *colligendum est*
ex adiunctis. *Contestantur* *qui* *affirmant*, *in-*
qua *omnes* *iramentum* *formulas* *habendam* *confue-*
tudinis *patriæ* *rationem*. *Valent.* *2. 2. d. 6.*
quæſt. 7. punct. 2. & alij.

Certe *attento* *communi* *hominum* *vſu*, *qui*
quoties *iusurandum* *petunt*, *vel* *id* *praefant*, *Hoc long-*
solent *exprimere*, *per* *quid iuretur*: *longe* *pro-*
babilius *reor*, *iramentum* *non esse*, *nisi ani-*
qui *iusurandi* *confarcat*. *At* *eserit* *iramentum*, *si*
ex *adiunctis* *res* *sacra* *intelligeretur*: *verbi* *gra-*
tia *si* *iramentum* *exigens* *dicat*: *Iuras* *per*
Euangelia? & *alter* *responderet*: *Iuro*. *Vel*
quando *quis* *dicaret*, *vt* *folet* *in petitionibus*
aliquibus *Judici* *praesentandis* *dici*: *Iuro* *in for-*
ma iuris. *Quia* *seniūs* *est*, *Iuro* *eo pacto*, *quo*
iusurandum *praescribit*.

PROBL. II.

Ad verum *Iuramentum* *opus* *est*, & *non*
est *opus*, *rem* *in* *testem* *adductam* *tſe*
in *ſe* *sacram*: *ſed* *satis* *est*, & *satis* *non*
est, *sacram* *effe* *in* *irantis* *existi-*
matione.

O PUS non est esse in se sacram, *ſed* *sufficit*
à *irant* *talem* *existimari*. *Quia* *Ethnici* *Non* *effe* *qua*
irantes *per* *suos* *deos*, *verē* *irant*, & *tenen-*
ſe *rem* *in* *ſe* *sacram*. *Sub* *Periurij* *reatu*, *rem* *eo* *iramento* *pro-*
missam *exequi*. *Volunt enim* *verum* *Deum* *in*
testem *adducere*, *et* *materialiter* *errent* *in* *ve-*
ri *Dei* *existimatione*. *Exempli* *gratiā* *si* *quis*
existimans *librum* *profanum* *effe* *Euangelio*
rum, *iraret* *per* *Euangelia* *in* *eo* *contenta*, *ve-*
rē *iraret*: *quia* *animos* *fuit* *per* *Euangelia* *in-*
rate, & *error* *est* *materialis*. *Sic* *Syluest.* *verb.*
Iramen-

ESCOB.
Theor. M.
Tom. III.
EIV

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 121

118
opus est.

Instrumentum 4. q. 4. Couat. de pastis p. 1. §. 1. n. 10. Arag. 2. 2. q. 89. art. 1. Seraphin. de primis iuramentis p. 10. n. 31. Azor. 10. 1. l. 1. c. 2. q. 11. Petr. de Ledesma. 10. 2. sum. tr. 11. c. 1. dub. 1. ad 1. Philarc. de officiis sacerdotum. 1. p. 2. l. 3. c. 13.

Opus est, rem esse in se sacram, nec satis est sacram esse in iuramentis existimatione: unde iurantes per Falsos Deos Ethnicorum obligantur ex iuramento illo, quod minimè est verum; sed ex conscientia erronea: quatenus illi putant se iurare per verum Deum, Quia cum verè in eo iuramento Deus in testem non adducatur, nec est verè iuramentum, nec eius obligatio ad Religionem verè pertinet, vt potè quod in Dei contumeliam cedit, & est idolatria actus. Ergo ex se nullam vim obligandi habet, sed ex sola conscientia erronea. Igitur satis non est ad verum iuramentum rem esse sacram in sola iurantis existimatione. Ita Sotus 1. 8. de inst. q. 1. a. 3. Sayr. in clavis 1. 5. c. 3. n. 21. Suar. 10. 2. de Relig. 1. 2. de iuram. n. 6. Molin. tom. 3. de inst. p. 1. d. 579. n. 13. Lessi. 1. 2. de inst. c. 4. 2. dub. 1. n. 3. Sanch. 1. 3. sum. c. 2. n. 5.

119
Hoc longè verius esse putarim. Nam contrariae partis fundamentum corruevit quis non videat? Quia et si ratio motiva ad iurandum fuerit diuinitas in idolis existimata: verè tam non est adductus Deus verus in testem, nec est ei cultus exhibitus, sed diis fictis, ac proinde detecto errore non pertinet ad verum Dei cultum iuramentum servare. Quare optimè addit Suarius n. 7. infidelem conseruum ad fidem non teneri eo iuramento, sed sola humana promissione. Quia tota obligationis ratio erat conscientia erronea, que illos veros esse Deos existimabat: Ergo cessante errore cessat obligatio, quasi destructio eius fundamento.

PROBL. III.

Tenetur quis, & non tenetur vero iuramentum, quando profert verba, quae re vera iuramenta non sunt, v. gr. Verefaciam hoc: at intendit iurare per illa credens esse iuramentum.

120
Venerabile
unum.

Vero iuramento tenetur. Quia cum verba illa sint apta ad iurandum, quatenus in ea veritate humana regulet Deus, & existimet ea properens se iurare, ac consequenter id intendat: & modo licito: censetur Deum in testem adducere, vt in ea reluet. Ergo ex vi veri iuramenti tenetur. Item quia ad ligandum se vera iuris iurandi obligatione, nulla verba desiderantur, sed sola iurandi intentio, quæ hic adest. Sic Caet. 2. 2. q. 89. a. 1. Sa. v. iuramentum, n. 1. Azor. tom. 1. l. 11. c. 3. qn. 1.

Non tenetur vero iuramento. Quia quando non tenetur intentionem iurandi per ea verba vere faciam hoc, vel in fide mea, putans ex conscientia erronea satis esse ad iurandum, interponere fidem suam per se spebatam, & sine illo ad Deum respectu, & tunc non minus obligari, quam si per Deum iuraret: hoc non est iuramentum, sed putatur tale: & ideo ablata conscientia erronea, non manet obligatus. Nam et si iurare in suo vero concepitu claudit habitudinem ad Deum, at in apprehensione ill.

Eacob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

lens errantis non claudit; & ideo cum verè non innocetur Deus in testem, iuramentum non est. Ita Suar. lib. 1. de iurament. cap. 13. sum. 1.

Fateor, Supri veram esse rationem, sed adhuc non manet exhausta difficultas, quando profert ea verba, errat credens esse iuramentum; at nec expresse excludit, nec includit expressio relationem ad Deum, eo quod hanc theologiam ignorat, an tunc obligetur ex iuramento, ita ut sublatu errore, maneat adhuc ligatus. Crediderim igitur obligatum manere. Quia in illa iurandi intentione, non addito aliquo excludente necessaria ad iuramentum, claudit virtute relatio necessaria ad illud, & verba sunt impertinentia in ordine ad obligationem coram Deo. Quando autem profert verba nec existimavit ea non esse iuramentum, nec etiam contraria, sed nullum formauit illorum conceptum: censendus est velle ea proferre in sensu communis: Et tunc verum certe, quod Suarius concludit, hand reputanda tunc ea verba iuramentum. Mecum

Santiust lib. 3. sum. c. 2. n. 7.

PROBL. IV.

Hoc verbum, sicut credo in Deum: vulgo Como creo en Dios est, & non est iuramentum.

Iuramentum non est. Quia si rigorem verbi attendamus, sensus hic est: sicut est verum, me credere in Deum, ita est verum hoc. At me credere in Deum, non est mihi certum certitudine Fidei. Sic Vega libr. 9. in Trident. cap. 37.

Est iuramentum. Quia mihi certum est veritate Fidei, me Fidem habere: & ita hæc Fidei certitudo in testem adducitur. Ita Sanchez 1. 3. sum. cap. 2. n. 15. Caet. facet 1. 1. qu. 112. a. 5. ad 2. ibi Medina, & Sotus appol. in Cather. c. 5. Afferentes veritatem Fidei constare nobis nos Fidem habere.

Hanc partem veriorem putarim. Quia ex vobis accommodatione verbum hoc ut iuramentum vñpatur. Vnde ex hoc vñpatur videtur Fides in Deum adducta in testem: sicut quando per Fidem Dei iuratur.

PROBL. V.

Verba hec, Non credo in Deum, vel Abnego Deum, vel Non est potestas in Deo, si hoc non est ita: sunt, & non sunt iuramenta.

Iuramenta sunt, & quidem blasphema. Quia sub his formulis Deus in testem adducitur. Sic Sotus 1. 8. de inst. q. 1. a. 1. Arag. 2. 2. q. 89. a. 1. in dub. quod excitat circa 1. concl. Mann. 10. 1. sum. 6. 1. 19. 1. n. 1. Lessi. 1. 2. c. 12. dub. 1. n. 4.

Blasphema verba sunt, sed non iuramenta. Non sunt iuramenta. Quia Deus sub hisce formulis non allegatur in testem, sed potius eius nomen

L. blasphem.

122 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

blasphematur. Ita *Couar. de paclis*, part. 1. §. 7. num. 9. *Rojas de heret. part. 2. a. 1. et 12. num. 17*; *Azeue. 1. 8. recopilar. tit. 4. l. 1. num. 14. Sanch. l. 3. cap. 1. num. 17.*

123
Eane eligo
sententias.

Verba illa perpendens, non video, vnde Deus in testem exponatur. Quare iuramenta non esse crediderim. Illa autem verba: *Discipulet Deo, Tadeat Deum*, que similia esse *Le*sius affirmat iis, de quibus quæstio nostra: si per modum execrationis dicantur, ut sensus sit, hoc malum Deo accidat, nempe ut in ipso tedium & displicientia reperiatur, si hoc non est ita: iuramenta execratoria esse reor blasphema quidem. *Sicut illud, Per vitam Dei: Quia eundem sensum efficiunt.*

PROBL. VII.

Verbum hoc, Testis est mihi Deus: est & non est iuramentum.

Iuramentum quidem est. Quia hoc nil aliud est, quam Deum in testem innocare, in quo *ratio iuramenti* consistit. Sic *D. Tho. 2. 2. q. 13. 89. a. 1. ad 3. Sotus 1. 8. de iur. quæst. 1. a. 1. Arag. 2. 2. q. 89. a. 1. Manu. 10. 1. sum. cap. 191. n. 2. Sylvest. v. *iuramentum*, 1. q. 1. & 5.*

Iuramentum non est, sed verbum æquum. ¹³³ cum sicut illa: *Coram Deo, & scit Deus. Quia non est iuramentum*. Possunt etiam enunciatiæ, & per modum simplicis assertiōnis, quasi dicatur: *Huius rei spectator & testis est ipse Deus: & tunc non erunt iuramentum.* Ita *Azor. tom. 1. 1. cap. 3. quæst. 1.*

Existimo verbum illud, *Testis est mihi Deus* maiorem effigiem iuramenti habere, quam *illud*, *scit Deus, & Coram Deo, & ideo scilicet in dubio iurandum in eo contineri.* Vnde ex communī vī docet esse iuramentum *Suar. 1. 1. cap. 13. numer. 7.* Et inter iuramenta ponunt *Sayt. in Clavi*, *l. 5. cap. 2. numer. 3. Lessi. l. 2. cap. 42. dub. 2. numer. 8. & Sanch. l. 3. cap. 2. numer. 21.* Porro hac verba, *Testis est Deus, Deum testor, Testificor, Testem adiuvco, adhibeo*, non pati nisi sensum innocuatiōnis reor. Et ideo merito *Azorius ibid. inter certas iurandi formas hæc verba enumerat.*

PROBL. VIII.

Verba hoc: Vixit Deus, vel Deus est veritas: in iuramenta sunt, & non sunt annumeranda.

Vixit Deus, vel Deus est veritas, quod hoc ¹³⁵ *Non sunt iuramenta*. iuramenta non sunt, sed æquiuoca verba. Quia per se Deum in testem non adducunt, sed iuxta proferentis intentionem possunt offerri. Sic *Petr. de Ledel. tom. 2. sum. tr. 11. cap. 1. dub. 1.*

Sunt plane iuramenta. Quia veritas ¹³⁶ *Dei, & eius vita aperte in testimonium adducuntur: & Sic manifesta sunt iuramenta.* Ita *Sylvest. verb. Iuramentum 1. question. 1. Sotus de iurament. abusu, cap. 4. & l. 8. de iur. quæst. 1. art. 1. Azor. tom. 1. l. 11. cap. 3. quæst. 2. Suar. 1. 1. de iuramen. cap. 13. num. 6. Sanchez 1. 2. cap. 2. num. 22.*

Certè non video in uno, aut altero verbo ¹³⁷ *eam æquiuocationem: sed aperte Dei veritatem, vel vitam in testimonium his verbis adduci.* Scio tamen, *Suarium ubi sup. num. 8. verbum illud, Deus est veritas inter ambigua seu æquiuoca collocaſſe: quod primam sententiam latitatis reddit quo ad hanc particulam *Deus est veritas*, fatis probabilem.*

PROBL.

ESCOR.
Theor. Pl.
Tom. III.

ELV

129
Iuramenta
sunt.

130
Non sunt iuramen-
ta.

131
Verius hoc
credo.

Juramenta sunt: Quia hunc referunt sensum: Deum testor vel testem, Deum adduco ad huius veritatis confirmationem. At cum Deus in testem adducitur, iuramentum est: Ergo. *Sic D. August. Epist. 89. ad Hilar. & serm. 28. de verb. Apob.* & referunt cap. si *peccatum 22. quæst. 1. D. Thom. 1. 2. quæst. 89. art. 1. ad 3. Azor. tom. 1. l. 11. cap. 3. quæst. 1.* Idem ait *Natuar. de his verbis: Scit Deus, cap. 12. sum. num. 2. quamvis ea verba, coram Deo esse æquiuoca fateatur: alia minime.*

Non sunt iuramenta. Quia sunt verba æquiuoca, quæ possunt intelligi innocuatiæ, id est inuocando Deum ad confirmandum id, quod dicitur, & tunc rationem iuramenta habent. At enunciatiæ, quando scilicet per modum simplicis enunciatiōnis dicuntur: & tunc non sunt iuramentum. Quia hoc non est inuocare Deum in testem sed narrare Deum id scire, & videre. Verius ex communī vī inuocandi huiusmodi formulas semper enunciatiæ proferri existimantur: vnde abfoliūtē iuramenta non sunt. Ita *Sotus 1. 8. de iur. quæst. 1. art. 1. Suar. 1. 1. de iuram. cap. 13. num. 7. & 8. Lessi. l. 2. cap. 42. dub. 2. num. 8. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 7. punct. 2. Sar. verb. iuramentum, num. 1. Sanch. l. 3. cap. 2. n. 20. & alij apud ipsum.*

Verius hoc crediderim addo, quod non constat de proferentis hæc verba animo sed de eo est dubium: tunc in viris iurare recusantibus, & bonæ conscientiæ, censeri animum esse non iurandi, sed enunciatiæ dicendi. Quia ita assolent hi huiusmodi verba usurpare. At in hominibus iurare solitis censuerim in dubio iuramenta. Quia magis naturæ iuramenta accidunt, & in eo sensu communiter ab his assolent usurpari. In iudicio autem, & in iis, quæ in dānum tertij vergunt iuxta communem audientium intelligentiam accipienda esse non dubito.

**

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 123

PROBL. IX.

*He particula Per meam animam, vel
In mea anima, Iuramenta esse, & Iu-
ramenta non esse, reputantur.*

138 *mula nil videatur in testem a. Muci sicut in po-
steriori. Sotus 1.8. de inst. q. 1. a. 1. Ese iura-
mentum per meam conscientiam testatur Na-
par sum. c. 12. n. 5. latine n. 6. Et de eo verbo, in
mea conscientia tenet iuramentum esse. Pedra-
za sum. prae. 1. §. 1.*

142 *Neutra dicendi formula est iuramentum.
Quia inter utrumque dicendi modum nihil di-
stinet: & horum verborum est sensus, Hoc est,
quod sentio in mea conscientia: vel Hoc dicitur
mihi mea conscientia. Ita Sotus de iuram. abu-
suc. 4. Petr. de Ledes. 10. 2. sum. 11. c. 1. dub. 1.
Suar. 1. 1. de iuramen. c. 13. n. 22. Sanch. 1. 3. sum.
c. 2. num. 30. Sayt. in Clavi. 1. 5. c. 1. n. 13. Leff.
1. 2. c. 4. 1. dub. 1. n. 8.*

*Hoc fere certum puto, nisi quis verbum
Conscientia pro ipsa anima usurpet; quod fe-
re nonquam accidit. Addit Sotus, esse iura-
mentum si dicatur, Iuro per meam conscientiam,
sed aptius Petr. de Ledes. id negat. Quia ra-
tione aliquid non continentis formam iura-
menti distrahit id verbum Iuro a propria si-
gnificatione. Nec similiter esse iuramentum
putarim, Testis est mihi conscientia mea. Quia
solam simplicem dictaminis propriæ conscientie
enunciationem significat: ac si diceretur.
Hoc mihi conscientia mea dicitur. Unde mi-
nus bene iuramentum esse. Sylvestram assertio-
nem crediderim.*

139 *Reputantur inter iuramenta. Quia cum in
animis rationali specialissime splendeat Deus
in testimonium minimè adducatur. Sic Iaco-
sus Buttrican. & Salyetus, quos refert, ac se-
quitur Gutier. auch. Sacra menta poberum, nu-
140 *merit. cap. 1. aduersus vendit. Gregor. Lopez 1. 26.
v. o. le fiziere in fine tit. 1. part. 1.**

*Reputantur inter iuramenta. Quia cum in
animis rationali specialissime splendeat Deus
in testimonium minimè adducatur. Sic Iaco-
sus Buttrican. & Salyetus, quos refert, ac se-
quitur Gutier. auch. Sacra menta poberum, nu-
merit. cap. 1. aduersus vendit. Gregor. Lopez 1. 26.
v. o. le fiziere in fine tit. 1. part. 1.*

*Ab solute hoc probabilius puto. Sed tamet
ipsose hæc verba ita proficeri crediderim, vt iu-
ramenta non sint, verbi gratia quando sensus
est. Hoc quod dico est in anima mea, vel tua:
Hoc per animam seu mentem meam, vel tuam:
Hoc per animam, vel tua: Hoc per animam mea, vel tua:
Qui Deus in anima vita tanquam in re nobis-
sima splendens in testem adducitur ut Syl-
vest. citat. docet, quem Azor. sequitur. Et illæ
verba, in periculo anima mee, & illa: super ani-
mam meam, vt moner. Innocent. cap. 1. t. 1. Chri-
st. n. 1. n. 3. & iurament. & ibi Bald. numero 7.
Quia videatur utrumque modi sensus execra-
torius; quasi dicatur damnum patiatur anima
mea si non ita non est. At in alio sensu neuter
dicendus modus continet iuramentum:
scilicet, quando sensus non est execratorius;
nec adducimus hæc verba in testimonium al-
liquin veritatis, sed quando ad reddendum
aliquem tutupi circa opinionem aliquam am-
plicetendam, solemus sic dicere: Id in periculo
animæ meæ, vel super animam meam potes fa-
cere, vulgo. Yo lo rono sobre mi conscientia, es-
bre mi conscientia haced esto.*

*Hoc fere certum puto, nisi quis verbum
Conscientia pro ipsa anima usurpet; quod fe-
re nonquam accidit. Addit Sotus, esse iura-
mentum si dicatur, Iuro per meam conscientiam,
sed aptius Petr. de Ledes. id negat. Quia ra-
tione aliquid non continentis formam iura-
menti distrahit id verbum Iuro a propria si-
gnificatione. Nec similiter esse iuramentum
putarim, Testis est mihi conscientia mea. Quia
solam simplicem dictaminis propriæ conscientie
enunciationem significat: ac si diceretur.
Hoc mihi conscientia mea dicitur. Unde mi-
nus bene iuramentum esse. Sylvestram assertio-
nem crediderim.*

PROBL. X.

*Iuramentum est, & non est hæc formula
vulgaris: Iuro a mi, o pormi.*

144 *Et iuramentum. Quia homo creatura est
nobilissima, in qua specialiter Deus elu-
cet: & hac dicendi formula Deus in testem ad-
dicitur. Sic Sotus de iuram. abus. c. 4. Alcozer.
sum. cap. 15. in prima doct.*

145 *Iuramentum non est. Quia sensus est hic:
Iuro aquien soi, id est, Amicalidad, obondad
Non est iuramen-
tum.
Ita Sanch. 1. 1. sum. c. 2. n. 11. 1. Suar. 1. 1. de iuram.
cap. 13. n. 3.*

146 *Veriorem proculdubio esse hæc partem exi-
stimo: nisi quis contra communem dicendi Hoc mihi ve-
morem intendersit in homine ipso in quo Deus
specialissime resplendet, eum in testem ad-
uocare.*

PROBL. XI.

*Iuramentum est, & non est si tui interpo-
satio illa: In fide mea, Per fidem meam
Regiam, viri boni, aut nobilis: vul-
go A fede quién soi, En buena fe. En
buena fe iurada.*

147 *Iuramentum est. Quia in communi homi-
num dicendi more in hisce verbis diuina E. iuramen-
tum insonat Fides, quam in testificationem profe-
rens ea, adducit. Gail in suis obseruat. 1. 2. obser-
vum.
59. numer. 1. Surdus decis. 2. 3. 4. a numer. 3. p.
1. & alij, quos refert Sanch. 1. 7. de matr. d.
79. numer. 18.*

L 2 Non

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 125

celi. Per Eadem ratione est iuramentum, *Per vitam cœli*.
hic habitu. Quia licet cœli vita careat, at iurantes no-
Per sacras minae vita intelligunt esse cœlum. Et *Per ha-
bentes*. Per *bitum* D. Petri, D. Francisci. &c. Quia sunt
Ordines. res sacrae, in quibus Deus honoratur. *Sotus*
1.8.de iust. q.1.a.1. *Sayr. in Clavi l.5.c.1.* Atque
idem credo, etiæ eorum sanctorum mentio
non fieret: sed Clericus, aut Religiosus dice-
ret; *Per hunc habitum*. *Per vestes sacras*, quibus
celebrantur. Quia hæc omnia sacra sunt, in
quærum rem sagam repræsentant similiiter
erit iuramentum. *Per ordinem sacrum*, quem
recepit. *Sylvest. v. iuramentum 1.q.1.* Et idem ex-
stimo, *Per primam tonsuram*, aut quatuor Or-
dinum minores. Quia res sacra sunt. Et ideo
Suar. l.1.de iuram.c.13.n.2. indistincte ait, esse
iuramentum, quando Clerici per suos Ordin-
nes iurant.

158 *Iuramentum est, Per meam*, vel alterius vi-
tam, aut salutem. Quia est sensus execratorius,
meam, vel Deus auferat mihi, aut illi vitam, si hoc ita non
alterius vi- est. D. Tho. 2.2.q.89.a.6. *Nauar. sum. c.22. n.6.*
tans. *Suar. l.1.de iuram.c.13.n.27.* *Lefsi. l.1.c.42.dub.*
mea vita; 2.n.8. *Sayr. in Clavi, l.5.c.3. n.3.* Idem dixerim
in mea sa- de his: *In mea vita, In mea salute*; Quia idem est
lire. Num sensus. Similiter est iuramentum, *hæc mala Deus*
quæ Deus mibi addat, vulgo *Mal me haga Dios, n si hoc ita*
mibi par sit. Quia sensus est execratorius. *Sylvest. v. iuram-
entum 1.q.1.* *Lefsi. l.1.c.42.dub. 2.n.8.* Idem as-
sero de omnibus aliis similibus execratoribus,
Nu quan Deus mibi parcat, Me saluer, Tueratur.
Ataledilus s. *Mala obeam morte*, *Non vinam*
visque in crabiunum. *Non mœuer hinc Malum pas-
cha mibi Deus impertiatur*, *Ardeam in infernis*,
Damon me eripiat: & alia huiusmodi. Similiter
est iuramentum, quando Deus tanquam boni
alicius impertitor, inuocatur. *Ita me Deus*
adiuuet, feruer, det mibi gratiam, vel gloriam, vel
aliquid aliud bonum *Ita mibi Deus benefaciat*.
Quia in hoc loquendi modo intelligitur contraria
execrator. Deus his bonis me priuet, si
hoc ita non est. *Caiet. 2.2.q.89.a.1.* *Sylvest. v.*
Iuramentum 1.q.1. *Sotus l.8.de iust. q.1.a.1.* *Lefsi.*
citat.

159 *Iuramentum est*, quando aliquis maledictio-
nem alteri imprecatur, v. gr. *Si hoc non est ita*,
Deus non te adiuuet. *Damon me eripiat*, & ipse res-
pondet, *Amen*. Quia idem est, ac dicere, *Id*
malum mibi queniat, si gessi: *Sanc. l.3. cap.*
2.num.37.

160 Iam vero alias iurandi formulas iuramenta
Alius dicit, non esse ex receptioni sententia affirmo. Non
sunt iuramentum hæc verba vulgaria, *Como*
que non sunt Christiano, *O. Como soi Christiano*. Quia non
videtur aliquod diuinum testimonium adduci:
nullatenus enim est mibi de Fide, me esse
Como baptismum dilutum. Nec verba hæc commu-
nictiano, niter usurpantur ut iuramentum: nec Fides
Como Re- aliqua diuina Christiani ad confirmandam
ligioso veritatem inuocatur; sed sensus est, vt est ve-
Como Sa- rum, me esse Christianum hoc est verum. Idem
cerdote. reor de his verbis: *Sicut Christianus*, vel *Sicut*
Religiosus, *Sicut fæcderos*, *Sicut vir bonus*, ita est.
Quia tantum adducitur in testem fidelitas, ac
veritas, quam Christianus, Religiosus, fæ-
cderos, aut vir bonus tenentur profiteri.
Sanc. l.3.c.1.n.16.

161 Hæc verba vulgaria, *Cuerpo de Deos con vos*
Nec illud: *iuramentum non continent*. Quia nihil addu-
Ezech. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

citur intestimonium nihilque confirmatur. Cuerpo de
sed quendam iracondie denotant impetum; Deus con-
Sotus de Iuram, absu. c. 4. vous.

Quoties autem veritas aliqua, quæ diuina non
sit, adducitur in testem, non erit iuramen- *162*
tum: v. gr. *Scit est certum, me esse hominem*, sicut est
vel mæsse in hoc loco, hoc est erum. Quia non est, cum me
adducitur quid diuinum in testimonium, sed esse homi-
veritas humana. *Sanch. l.3.c.2.n.19.* nem.

Necest iuramentum quod communiter ali- *163*
qui iuramenta vitare volentes, dicere assolent. *Nec illud*
Per rotum id, quod iurare possum. Quia id tan- Per totum
tum volunt dicere, cum per nullam rem licet id, quod iu-
rare, per nihil iuro. Alias posteriora verbarare pos-
sunt blasphemia, cum intelligerentur, per vi-sum.
tam Dei per quem solum iurari potest. *Sanch.*

l.3.c.2.n.24. *164*
Nec sunt iuramenta, *Voro a tal*, *Iuro à Nec vulga-*
tal. *Por vida de tal*. Quia tal nihil est, atque re illa,
ea verba ad vitandum iuramentum per Deum Voto a tal,
usurpantur. At si quis Deum intelligeret non iuro a tal,
mine tal, clara iuramenta essent. *Suar. l.1.de vor vida*
iuram.c.13.n.3. de tal.

Porro hoc verbum, *Iuro a san oy*, est *165*
equiuocum. Si enim intelligas de sancto, qui *Hoc vulga-*
de hodierna celebratur est iuramentum. Si au-re, iuro à
tem (vt communiter accidit) *San oy* idem *San oy*, est
ac hodierna dies, sicut illud *Por el dia equinocium*,
sænto que es oy sine respectu ad Diuum, qui
illa die colitur: non est iuramentum. *San oy*
l.3.c.2.n.27.

Nec est iuramentum, modus ille, quo so- *166*
lent vti fœminæ dum pueros minantur *Para* *Nec est iura-*
est a, apposito digito in fronte, aut nalo. *Quia* *menum mu-*
non intendunt facere Crucem, nec per puerum com-
Crucem iurare: sed solummod pueros ter-
minatio, ritare. Similiter iuramentum non est dicens *Para* *esta*
re, *Per hanc Crucem*, nulla consulto *Cru* que me lo-
ce esformata. Quia tunc non iuratur per has de pa-
Crucem, sed per Crucem tunc formatam: gar.
que cum formata minime sit, per nil iu-
ratur. *Sanchez l.3. capite secundo num-
ro 27.*

Nec iuramentum est, cum quis per Deum, *167*
aut per propriam vitam interrogatus, an ita *Nec cum quis*
se res habeat, respondet absoluè, ita rem *Per Deum*
se habere. Quia non est modus iuramenti *aut per*
exigendi, sed quadam adiutorio. Et si ro- propriam
gans diceret: *Iuras nisi per Deum*, ita vitam in-
rem se habere: & interrogatus responde *terrogatus*,
ret: *Ita res se habet: non censetur iura*, respondet.
re. Quia non conniuet interrogantis iura- *etc.*

re: Quia non conniuet interrogantis iura-
mento: sed soli eius interrogatio per sim-
plicem assertiōnem respondet. *S. cas est*, si
respondebit ita, si vel capite annueret.
Quia tunc perinde est, ac dicere: *Ita iuro*: *Sanc. l.3. cap. 2. num. 8.*

Homagium verò vulgo *Pleito omenage*, non *168*
est iuramentum, sed quedam promissio sim- *Homagium,*
plex inter nobiles cum quibusdam solemnita- *vulgo*,
tibus facta. *Sayr. in Clavi. l.5.c.1.n.13.* *Sanc. Pleito*
omenage lib. 6. de matrim. dist. 1. num. 9 & 10.

Nec est iuramentum, *In veritate ita est*, *menum*,
vel vulgare illud, *En realidad, de ver-* *169*
dad. & hæc verba *Certe, Profeso, sane*, *de illud*
Vere, Re vera. Quia idem est ac si diceret. *In veritate*
Hoc ita est. Et quia affirmare aliquid nihil aliud ita est,
est, quam id verum esse assertere: sicut negare
aliquid est, id falsum esse, dicere. *Hæc temporo*,

126 Theologiæ Moralis Lib. XXIX.

ut intelligatur secula peculiari q̄c dicētis intē-
tione. Si enim intenderet, aut existimaret, se
iurare adducendo summam veritatem, quæ est
Deus in tētem, manifestum esset iuramen-
tum. *S. vers. iuramentum, num. 1. Azor. tom. 1. l. 11.*
cap. 3. que. 1. Sotus de iuram. abuf. cap. 4. Arag.
2. 2. que. 7. 8. 9. art. 1.

170
Nec illud.
Maledicti
nummi,
quos ha-
beo.

Nec iuramentum est, quod communiter dici solet, ad affirmandum, quempiam nummis catere, aut nihil edisse, *Maledicti nummi,* quos habeo: *Maledictum quod hodie edi.* Quia maledictio non cadit in personam: sic enim iuramentum est; sed cadit in nummos, vel in eum. *Suar. l. 1. de iurament. capite 13. num.*
mero 28.

171
Nec vulga-
re illud:
Tantos
Angelos
veng-an-
ma, &c.

Nec est iuramentum vulgare illud: *Tantos* *Angelos vengan por mi alma,* *quantas veces* *aneis hecho e/o.* Quia hæc dicendi formula non habet contrariam maledictionem in se inclusam. Sed solus est sensus; Gauderem, vt tot Angelii me recipere: vt solet etiam duci: Tot por mi al- aur os haberem, quot te habere credo. *Sanch.*
l. 3. cap. 2. num. 39.

172
Hæc verba,
Mejor me
dupliciter posse dictari.

Hæc autem verba: *Melius me seruet Deus,* vulgo, *Mejor me guarda Dioz,* que esto es aſi, Mejor me dupliciter posse dictari. Primo, comparativè, nempe, quando significare volentes alii Deus, que quem quid piam male facere, dicimus *Me- esto es aſi,* *lius illi Deus faciat:* & in hoc casu iuramentum non includunt. Quia nullam claudunt excommunicationem. Secundo, non comparando, sed affirmando; vt si velim afflere, me aliquid non fecisse, dicam sic: *Melius mihi faciat Deus,* quam ita fecerim: *Meor me guarda Dioz,* que jo tal hice: & hoc sensu sunt iuramentum. Quia contrariam includunt excommunicationem. *Sanch. l. 3. cap. 2. num. 40.*

173
Nec illa verba,
hereticus, aut mendax:
Habear tenido por herege,
traidor, m'ntiroſo,
si esto no
vt perfidi aſi,
sunt iuramentum.

Nec hæc verba, *Habear ac perfidus, aut* *hereticus, aut mendax:* vulgo, *Ruinsea yo/ea* *ba,* *Habear tenido por herege,* *traidor,* *m'ntiroſo,* *si esto no* *vt perfidi aſi,* *sunt iuramentum.* Quia idem significat, vel vt cant, ac astima me tal em, si hoc non ita est: hereticus. & ita sensum excommunicatorum non efficiunt. *Sanchez l. 3. cap. 2. num. 41.*

174
Nec illud.
Occidat,
amputen-
tur mihi
mihi aures.

Tandem hæc verba, *Occidat, amputentur* *mihi aures:* vulgo. *Que me matem,* & *me-* *corten las orejas,* si esto no es aſi, in rigore iuramentum excommunicatorum præ se ferunt, sicut esset iuramentum, *Dixit pugio-* *nis i'clibus punctum confidat,* si hoc ita non est. At vt communiter ea verba circumferuntur, iuramentum non claudunt. Quia non dicuntur ea verba, quasi id sibi malum imprecano Deum, vt tanquam Index vindictam sumat de dicente, si mendax existat: sed dicuntur instar cuiusdam sponsionis. *Sanchez l. 3. sum. capite 2. num-*
mero 42.

CAP VLT XVII.

Circum naturam & effentiam iuramen-
ti, & virtutia contraria.

PROBL. XIV.

Iuramentum Excommunicatorum falsum, est, &
non est distincta specie necessaria in
Confessione aperienda.

AD hoc reliquaque huicse Capitis Problemata recolo ex seſſ. 1. Ex parte modi *Nonnulla in-*
jurandi dinidi Iuramentum in solemne & sim- 175
plexia Iudiciale, & extra iudiciale: in Tacitum,
& expressum: in Absolutum, & Conditiona-
tum: Iuramentum per simplicem contesta-
tionem, vel per excommunicationem. Certè hæc om-
nia iuramenta specie non differunt in ratione
iuramenti, neque eorum diversitas est necessariò in Confessione manifestanda. Quia cum
effidia iuramenti sita sit in innovatione divini
testimonij: quod inuocetur hoc, vel illo modo,
*materiale, & per accidentes est ad iuramentationem. Dixi *In ratione iuramenti.* Ex alio enim*
capite posset habere malitiam necessariò in
Confessione aperiendam: verbi gratiâ si iu-
mento fuerit adjuncta Blasphemia: vel si fal-
sum iuramentum quis in iudicio interrogatus
proferret. Nam esto illud iuramentum non ce-
deret in tertij præiudicium: nihilominus quia
ex virtute obedientia, vel iustitiae legalis quis
obligatus erat legitimè interrogantem veritatem
respondere, & occultant, infusque occulta-
tioni iuramentum addidit duplex peccatum, vel
unum cum circumstantia specie distincta com-
misit: nempe peccatum inobedientie seu iniu-
titia, & peccatum Periūi. Attamen de iu-
mento excommunicatorio falso quaeritur, an proper
excommunicationem sit in eo, malitia specie distincta
à iuramento, in Confessione necessariò aperi-
enda?

Et quidem. Quia iurans falso, interposita vita *176*
propria, vel parentum suorum, (v. gr. *invocat Ep' a fida*
Deum, vt se, vel parentes vita priuet, si in asser-
tione fallit. At talis innovatione est contrà chari-
tatem, vel pietatem: Ergo est malitia specie di-
*stincta, necessariò in Confessione manifestanda. Sic Neoterici quidam *in manuscriptis* quoru-*
sentientiam haud improbabilem existimo.

Non est. Quia innovatione, aut petitiō illa non *177*
est contrà charitatem vel pietatem: nam falso *Non est*
iurans petet quod meretur ob iniuriam illatam, *petit*
qui enim falso iurat, quolibet est dignus sup-
plicio: Ergo petitiō poenæ ei debite in satis-
factionem iniurie divina iustitia facit contrà
charitatem, vel pietatem esse non potest. Et
quia sic falso iurans regulariter non petet ex
animo illam vindictam: sed potius si rogaretur,
responderet, se contrarium desiderare: Ergo non peccat contra charitatem, vel pietatem
grauiter, ac proinde non tenetur, hanc circum-
stantiam in Confessione manifestare. Ita Caier.
2. 2. que. 7. 8. 9. art. 1. Bonac. tom. 1. d. 4. qu. 1. punt.
2. principio, Sanch. l. 3. Decal. cap. 1. num. 7. Sayr.
in Claniſ. l. 5. cap. 2. Petr. Ledes. tom. 1. sum. tract.
11. cap. 1. dub. 3. Navar. sum. cap. 12. num. 1. Palauſ
tom. 3. tract. 14. d. 1. punt. 2. num. 4.

Fateor difficultem esse horum Doctorum solu-
tionem. Non enim satis percipio quomodo pos-
tum sit esse verum iuramentum excommunicatorum ab
que petitione voluntaria, ac vera vindicta, cultu-

Quia

Sect. II. De Præcepto II. Problemata 127

Quia iuramentum esse non potest, quin iurans petat, quantum in se est ut Deus rei iurata sit testis: Ergo iuramentum exercitorum esse non poterit, quin iurans exercitorum petat, quantum in se est, Dñm, ut rem iurata illo vindictæ signo testetur. Atamen respondeo, esse verum iuramentum exercitorum, tamen si iurans ex animo vindictam non postuleret. Quia continet totam iuramenti essentiam, quæ in invocatione Dei in testem est sita: quæ essentia non penderit, siue ex animo petatur vindicta, siue non; est enim quid diuersum ad rationem iuramenti. Et licet quatenus est exercitorum necessario continere debeat invocationem Dei in vindicem: quia tamen est accidentalis hæc invocatio iuramento: ideo iuramentum exercitorum absolute ac propriè sic est appellandum, tamen si ex animo exercitatio non fiat. Vnde secundam sententiam ut longè probabiliori amplector.

PROBL. XV.

turamentum de re futura facienda absque illius promissione, est, & non est diuersum à turamento, quo rem illam faciendam quis promitteret.

179 **P**remitto, ex parte rei iurata, communiter Doctores distinguere iuramentum duplex: aliud Assertorium, aliud Promissorium. Alij tertium addant, nempli Comminatorium Assertorium est, quando aliquid affero, vel nego, sive sit praesens, praeteritum, vel futurum. Ut si iure eclipsum, vel pluia fuisse, esse, vel forte. Promissorium a promissione dicuntur: quia recte promissa iuramento firmo, sed iuramentum promissoriū continere assertorium, non dubito. Quia in omni iuramento promissorio, ut verum sit, debeo verum habere animum promissum impleendi: alias ficte promitterem, falsoque iurarem. At quia rem futuram promitto, & ad eam fitmandam, iuramentum assumo: ea de causa promissorum vocatur. Sanch. l.3. sum. c. 1. num. 4. Valent. 2.2.6. q.7. pun. 2. Comminatorium dicitur, quando peccata alieti quis comminatur: quod quidem reducitur ad promissorium: quia est vera, & absoluta promissio de peccata alteri infligenda. Circa prefatam ditissimam quæsiem, an iuramentum de re futura gerenda absque illius promissione, diversum sit a iuramento, quo rem illam faciendam quis promitteret?

180 Diversum quidem est. Quia cum de peccatis (verbi gratiâ) quis dolet , propositum , ac voluntatem habet ea iterum non committendi : non tamen propriè Deo promittit , ea non commissurum : alias obligatus esset ex votu , ab eis abstinere . Quid ergo obstat quominus hoc propositum iuramento firmet ? Illud ergo iuramentum adhaerbit proposito , non promissione ; secus esset , si facta promissione , illam iuramento firmaret : tunc enim promissione iuramentum adhaeret . Posito autem , iuramentum posse hoc diverso modo fieri : videatur vnu ab alio differre . Quia adhaerens promissione , promissione in inuoluit : promissio autem à proposito omnino est diversa . Ergo vnu

juramentum ab alio est omnino distinctum. Sic
Valent. 2. 2 d. 6. q. 7. pun. 2.

Minime est in ratione iuramenti diversum. Quia siue res sub rigore promissione obligata sit, siue solam sub simplici proposito iuramentum in ratione iuramenti aequum super illam cadit, & aequum iuramentum adstringit ad illius executionem, ne falso Deus adducatur in testem. Ita Stat. l. de iuram. cap. 9. num. 7. Pala. tom. 3.

Cum his opinor, in ratione iuramenti non
differe, ob expremum fundamentum. In ra-
tione inquam iuramenti. Nam ex ratione pro-
missionis, clara est differentia: si iuramentum
de re futura absque illius vera promissione esse
potest.

PROBL. XVI.

In ratione Iuramenti, Iuramentum purè

Asseritorium differt essentialiter,
et non differt a Iuramento Promissorio.

Non differt. Quia essentia iuramenti, quia
tale est, in invocatione diuini testimonij
consistit. Quod autem diuini testimonij
inuocet, ad firmandam rei praesentis, aut futu-
re veritatem, per accidens esse videtur. Er-
go iuramentum promissorium à pure afflitorio
specie non distinguitur. Sic Caet. 1. 2. quest.
89. art. 1. Couar. in c. Quamvis paetum de pa-
disum. 3. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 7. pum. 2. Sua-
l. 1. de iuramen. cap. 9. numer. 1. afflens, ef-
fe omnium.

Differ plane. Quia in iuramento p̄tē af- 184
fētiorē inuoco Deum vt testē : at in promis- Differ
soriō rem futurā respiciēt , non tam Deum
aduoco vt testēt , quām vt fideiūsorēt : non
enī promiūt rem futurāt , Deum aduoco,
vt testēt eam futurāt fore : hoc namq̄ est
mihi omnino incognitūt ; illa enī petitio
vāt est , & nullatenus meāt promiūsionēt
firmāt ; estēt namq̄ rem promiūsāt de factō
futurāt estēt quid contingēt , & multis viis po-
test impeditiūt : Ergōt estēt iuramentūt promiū-
soriōt ab ea contingētia pendēt non potēt. Non
igitur peto at Deo , vt testēt , rem fore futu-
ram , eum sub iuramentūt rem futurāt promi-
tōt : sed postulōt at Deo , vt ipse sua p̄fēctiō
meāt promiūsionēt authoritatēt p̄fēctiōt videlicet ,
quod iēt , quāt promiūt sim executūtis : At
mūtūt fideiūsorēt & testētis estēt plānēt digerūt : Fit er-
gōt dīnētēsēt iuramentūt promiūsoriōt ab asser-
torio. Ita Palans 10.3.17. 14.4.1.pun.2.m.7. Inclinet.
Suar.1.1. de iuram. cap.9.n.5;

Fateor, primam sententiam, quia communis fore sustinendam, sed crediderim, fortasse secundam esse probabiliorem. Ideo mihi eam praefero. Quia iuramentum promislorum, quantum tale est, & rem futuram respicit, non semper obligat sub graui culpa praestare verum quod promisum est, ut communior sententia tenet. At iuramentum pure assertorium semper in quacumque materia etiam levissima obligat sub graui culpa ad veritatem: Ergo iuramenta, e quibus haec proprietates ita diversae procedunt, diversa sunt.

PROBL. XVII.

Defectus iustitiae in Iuramento assertorio mortalis aut venialis est, & mortalis aut venialis non est secundum quod narratio confirmata iuramento mortalis, aut venialis fuerit.

Premitto iuramento assertorio mortalis aut venialis est, & mortalis aut venialis non est secundum quod narratio confirmata iuramento mortalis, aut venialis fuerit.

VIdimus scilicet 1. circumstantias, quæ comitari debent iuramentum, ut sit actus iustitiae, esse eas, quas Ieremias cap. 4. expref-
fit: *Iurabis: Vivit Dominus in iustitia, in iudicio, in veritate.* Primo, veritas in omni iuramento ad eius honestatem requiritur. Secundo, requiritur in omni iuramento iudicium, hoc est matura consideratio de necessitate, ac vultate iurandi. Tertio requiritur iustitia, scilicet ut id quod iuratu honeste iuretur: & hoc quidem tam in iuramento assertorio, quam in promissorio. Diversimode tamen in iuramento assertorio, ac in promissorio. Nam in promissorio debet esse iustitia tamen ex parte materiae, tamen ex parte actus iurandi. Requiritur enim, ut id quod promitto gerendum, iustum & honestum sit: & ut iusta & honesta sit promissio: ita ut si res promissa in iusta & in honesta sit: in honesta, & in iusta sit promissio, & iuramentum. At è contra in iuramento assertorio non semper iniustum est iuramentum, quando iniustum est, quod assertor; sed solum erit iniustum; quando iniusta & inique assertur. Porro in iuramento assertorio (ut ad questionem accedam) peccatum mortale est veritas defectus. Quia inuocare Deum in teste mendacij est grauissima illius iniuria. Defectus iudicij veniale pia-
culum est. Quia non videtur grauis irreuerentia Deo fieri, quod eius nomen absque necessitate inuocetur. Iam quiescerim, an defectus iustitiae in iuramento assertorio si mortale aut veniale peccatum, secundum quod narratio confirmata iuramento, mortalis vel venialis fuerit.

187
Est mortalis aut venialis iuxta narratio- nis malitia.
Defectus iustitiae in iuramento assertorio mortalis est, cum narratio firmata iuramento est mortalis: venialis autem est, cum venialis est narratio, quæ iuramento fuerit firmata. Quia iuramentum assertoriū in hoc cū iuramento promissorio in re iniusta comparatur. Sic Toleatus 1.4. cap. 2.1. numer. 1.1. Sotus 1.8. de iust. quæst. 1.1. a. 3. Petr. Ledel. tom. 2. sum. tr. 11. cap. 1. dub. 4.

188
Non est defectus iustitiae in iuramento assertorio mortalis aut venialis iuxta narratio- nis affirmata malitiam.
Quia defectus iustitiae in iuramento assertorio sumendum ex eo quod assumatur ut medium aut instrumentum ad finem præsum. Quare si finis, ad quem iuramentum ut medium assumitur, mortalis sit, mortale erit iuramentum: si venialis, veniale e existet. Ita Sanch. 1.3. sum. cap. 4. n. 33. Snar. 1.3. de iuram. c. 1.2. num. 7. & 8. Pala. tom. 3. tr. 14. d. 1. sum. 5. num. 4.

189
Cum his sentio, & exemplis doctrinam consermo. Quotiescumque proximum graui- ter quis detrahit, ac detractionem iuramento confirmat, peccatum mortale commitit. Quia assumit iuramentum ut medium, ac firmamen- tum grauis iniquitatis: nā illud assumit ad ve-

riorem ac firmiorem detractionem proximam faciendam. Neque ab hac intentione, quæ est in essentia iuramenti imbibita excusari potest. Itēm peccatum mortale non perpetrat aduersus Religionem, & contra iuramentum, cum quis proprium peccatum manifestat, & de illo se iactat & vt credatur commisissse vel complacētiā illius habere, narratione iuramento confirmat. Quia esto illa narratio ob complacentiam mortalis sit, iuramentum non assu- mitur ut medium ad augendam, vel firmandan illam mortalem complacentiam in se, sed in audentium animis; hoc est, assumitur ut medium ad firmandan in audentibus illius credulitatem: qui finis mortaliter præsum non videtur.

PROBL. XVIII.

Quando res promissa iusta est, & quis ienerit ex iuramento illam exequi- pectat, & non peccat lethaler, illius omittens executionem, quando res promissa leuis est.

Profecto si grauis sit materia omnes con- 190
ueniunt, lethale esse peccatum. Quia non illi grauissima irreuerentia Deo exhibetur, illius au-
thoritatem in re graui contemendo. Et quia voti violatio in re graui est mortale pecca-
tum: Ergo à fortiori violatio iuramenti, cu-
ius maior est obligatio. Quæsierim vero, num
peccat lethaler, qui rem leuem iuramento
promissam implore contemnit?

Lethaler peccat. Quia in iuramento pro-
missorio Deum in testem adducit non solum
veritatis præsens, sed futurum: id est non solum
quis iurat, sed habere propositum rem promis-
sam exequendis: sed etiam illam esse executa-
rum: Ergo si de facto non exequitur, cum pos-
sit, & teneatur, efficit quācum est ex parte sua,
Deum falso fuisse testatum. Quod tam in gra-
ui materia, quam leui eiusdem est rationis. Sic
Gab. in 3. dicitur 39. quæst. 1. art. 2. concil. 4. & 7.
Caiet. sum. vi. Periurium. cap. 2. Armil. v. Iurare,
num. 12. Valent. 1.1. d. 6. quæst. 7. pun. 3. concil. 3.
Lefsi. l. 2. cap. 4. dub. 5. num. 2. 3. Bopac. 10. 2. d. 4.
9. 1. pun. 14. n. 2. Reginald. l. 1. n. 79.

Non peccat lethaler sed venialiter solum, 191
sive materia promissa sit totalis, sive partialis. **L**ethaler
Quia qui aliquid promittit, si animum habeat non pa-
gerendi, quod promittit, non mentitur. Quia
non loquitur contra id, quod gerit in mente,
si vero non facit, quod promittit, tunc videtur
infideliter agere per hoc, quod animum au-
tet. Quod ergo mendacium propriè non com-
mittat in omitenda promissione, non adducit
Deum in testem falsi. Id confirmo: Cum fab-
iuramento promitto, aliquid faciendum, non
solum iuro in actu exercito, me habere ani-
mum exequendi rem promissam: sed etiam
iuro formaliter, me esse excusatum: Ergo illud iuramentum tunc est verū, vel fal-
sum: Ergo eius veritas, vel falsitas mortalis
non pendet ex eventu futuro: ac proinde li-
ceret non exequar rem iuramatam, cauia esse non
potest, quod Deus à me fuerit in testem fali-
ductus; alias ob nullam possem rationem
ab execa

Se^t. II. De Precepto. II. Problemata. 129

ab executione rei iuratae executari. Deinde in iuramento promissorio non inuoco Deum, vt testem, me fore rem promissam executurum. Nunquam enim ad hoc munus testimoniū diuinum exposciatur, sed scilicet ut sub sua auctoritate illam suscipiat promissionem. Ergo postea executionem omittitur, infideliter ago, non tamen mentior. At esse infidelem in re leui, non est Dei gravis iniuria. Quia non destruitur speciale aliquod ipsius attributum. Ita D. Antonin. p. 2. tit. 10. cap. 4. §. 1. Angel. v. Iuramentum. 5. num. 41. Sylvest. v. Iuramentum. 4. q. 1. Nauat. sum. cap. 12. num. 10. & cap. 18. num. 7. Manu. 10. 1. sum. cap. 192. num. 5. Azor. 10. 1. 1. c. 27. & 1. 1. c. 5. quæst. 1. Suar. 1. 3. de iuram. c. 26. n. 9. Sanch. 1. 3. sum. c. 4. n. 23.

193
Prel. illius
huius
mibi.

Probabilis hoc puto. Quia Deus in iuramento promissorio, vt respicit rem futuram non adducitur vt testis formaliter; sed vt probens auctoritatem futurae executioni per modum fideiūsoris: non qui in se obligationem suscipiat, sed qui sua præsencia promissioni tribuat firmatatem.

PROBL. XIX.

Et, & non est lethale peccatum extrâ iudicium vel contractus firmitatem, iuramentum prestare in alio sensu ab eo quam alias intelligit.

194
Nonnulla
autem suppo-
runt lethaler, si amphibologicis viens iuramento, veritatem occultat. Qui agit, contraria obedientiam Superiori debetam. Idem est, quando ad aliquius contra dictum firmitatem iuramentum exposciatur, aliquis verò ut obligatio solueretur, amphibologicè iuraret. Quia decipit proximum in re gravi. Sanchez 1. 3. sum. c. 7. num. 1. & 2. Lessi. 1. 2. c. 42. dub. 9. n. 46. si verò extra legatum iudicium, vel extrâ contractus indigentes iuramento ad firmitatem loquuntur: nemini dubium esse potest loqui, & à fortiori iurare sine necessitate, vel vilitate speciali in alio sensu ab eo quem auditores intelligunt esse peccatum. Quia talis loquendi modus contrarius est civili, ac politica hominum cōversationi, maxime in rebus seriis, omniaque dolis, ac fallaciis exundarent. Quare etiū tunc peccatum mendacij non committatur, delinquitur contra præceptum affirmatum dicendi veritatem sincere, ac simpliciter. Valent. 2. 2. d. 5. q. 53. pun. 2. Quiescerim autem, num id peccatum lethale sit, extra iudicium, vel contractus occasionem, amphibologicè iurare.

195
Mortale est, afferatur, adducitur Deus in testem, ac protectorem veritatis operiendam, & seducendi, aut illudendi proximum, & politicam hominum cōversationem violandi, an sique fallaciis exhibendi. Sylvest. v. Iuramentum. 3. q. 2. Qui quidem huiusmodi iuramenta per iuraria vocant. Et quia est contra præcipuum iuramenti finem, qui est veritatem determinatam testificari; sic Angel. v. Iuramentum. 4. initio. Sylvest. v. Iuramentum. q. 2. Armil. v. Iurare. q. n. 16. Tabie. v. Iu-

rare, quæst. 13. num. 14. Nauat. c. Hymene aures 22. q. 5. & sum. cap. 12. num. 8. & 13. Toler. Sayr. Lessi. & Philiare. apud Sanch. 1. 3. sum. c. 6. n. 22. Ludou. Lop. p. 1. Instruet. cap. 42.

Secunda iniustitia, aut aliqua extinſa circumstantia, quæ ex tali modo iurandi possit. *Non est mensa* oriri, tale iuramentum absque necessitate factum, mortale piaculum non est, sed veniale somnummodo. Quia tali iuramento solum deficit comes iudicij, non iustitiae, neque veritatis: Ergo solum est veniale piaculum. Quod autem tali iuramento veritas non deficit, certum puto: Nam illud iuramentum non cadit suprà propositionem exterius utrumque prolatam, sed secundum quod restricta est animo profertis. Ex. gr. Rogatur quis, an furtum commisit, quod verè perpetravit: responderet & iuraret, se non commisit, subintelligendo in illa hora, in qua rogatur: vel non commisit coram Iudice, parente aliisve consanguineis. Tale iuramentum veritatem habet: si quidem non affirmatur absolute, patratum non fuisse furtum; sed patratum non fuisse illa hora, vel cotam his personis. Ita Caiet. 2. 2. q. 89. a. 7. Suar. 1. 3. de iuram. c. 9. 10. & 11. Sanch. citat. & calij apud iplos. Palau. 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 7. n. 3.

Profecto humana aures talis verba nostra 197
indicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicis. *Emundum sunt* talia foris audiuntur, qualia ex intimis proferuntur. c. Humana aures 22. q. 5. Ergo perscribi debet falitas, aut veritas non ex verbis præcisè, sed ex corde profertis. Ergo iuramentum amphibologicè solum veritatem habet. Ergo solum ei deficere potest iudicium, & iustitia. Iustitiam supponimus non deficere: alias prauitate materia est mortale, vel veniale. Restat ergo ut solum iudicium, seu discrecio deficit, cuius defectus venialis est: eo quod non evanescet finem præcipuum iuramenti, qui est veritas confirmatio. Scio quidem, nec veniale esse culpam, quando aliqua causa honesta occultat veritatem intercedit: qualis est, si ad tuam tuorumque salutem, honorem, rem familiarem tuendam occultatio expediret. Quia defectus iudicij, qui in huiusmodi iuramento esse poterat; interueniente iusta causa sic occultandi veritatem omnino cessat. Leg. Lessi. 1. 2. c. 42. dub. 9. n. 47.

PROBL. XX.

Iurans sine animo implendi, semper, peccat mortaliter, & non semper mortaliter peccat.

Sine iudicio sive extra iudicium iurans 198
sine animo implendi iuratum, semper mortaliter delinquit. Quia vero iuramento prima veritas deficit. Sic Lessi. 1. c. 42. dub. 8. n. 42. Suar. 1. 3. de iuram. c. 17. n. 9. Sanc. 1. 3. sum. c. 4. n. 26. & alij communiter.

Non semper delinquit mortaliter. Quia aliqua iuramenta passim fiunt, sine animo implendi iuratum. Hæc sunt iuramenta, quibus parentes peccata minantur filii, heri famulis, supplicia non tam animo exequendi, quam deterrendi, ac corrigitendi. Quæ quidem à Doctoribus peccata mortalia non censentur. Item iuramenta cedendi loco, & honore

ESCOR
Theor M
Tom III.
E IV

130 Theologiæ Moralis Lib. XXIX.

& honore, quæ urbanitatis causa sunt, sine animo implendi: Ergo non semper his utens, lethaliter delinquit. Sic omnes ferè Doctores parentes & heros à mortali excusant.

200 Hanc tentationem minime posse sustineri reor, si absolute sumatur, & non sub intelligam: nisi tur aliqua conditio quæ iuramenta illa falsitate excusat. Porò in iuramentis comminato- riis sub ntellicitur conditio, nisi delinquens filius, vel famulus in correxerit, veniam pos- tulauerit, vel maius incommodeum ex suppli- cio timet eatur. In iuramentis urbanitatis subin- telligitur, nisi alteri nimis molestum fuerit. Imò crediderim, in comminatores illum ipsum terrorem filio, aut famulo insitum intendere sufficiens esse, ut iuramentum à falsitate excusat, licet iurans nullum aliud supplicium inten- dat inferre. Verum si absque iura subintelle- gita conditio, iuramentum praestaretur, sine animo aliquid implendi, haud dubio fore mortale. Lege Lessium 1.2. cap. 42. dub. 4. num. 22. & Suauium 1.3. de iuramentis, capite 17. nu- mero 9.

PROBL. XXI.

Iurare falsum sine animo iurandi, est, & non est peccatum mortale, si per iniu- riā quæ iurare cogatur, & falsitas penitus sit occulta.

201 Peccatum mortale non est. Quia nec inten- pectum Deum in telem vocare, sed simulare: mortale non secundum prudentem eximationem potest. Ille ceteri falsum iurare, quia falsitas est penitus occulta, & quia iustam causam habet, alia mente iurandi. Sic Lessi. 1.2. cap. 42. dub. 8. num. 4. 3.

202 Est peccatum mortale. Quia videtur Deo graui irreuerentia fieri ex eo quod solum in appartenia, & nomine tenuis falsi aduocetur in testem. Nominis enim Dei lumina reveren- tia debetur. Ita Palaus 10.3. tract. 14. d. 1. pun. 8. num. 5.

203 Hoc longe probabilitus est. Quia extra hunc casum à Lessio adductum, nullum Doctorem inueni, qui affirmet, peccatum mortale non esse falsum iurare, etiam sine iurandi animo. Et quidem si sententia admittamus Deum simu- latè inuocari posse in testem falsi absque graui peccato: finis iuramenti, qui est veritatis confirmatio, penitus frustraretur. Non igitur est concedendum. In iudicio autem, & in contractibus grauius proculdubio est esse mor- tale iurare falso abque animo iurandi. Quia in iudicio est contra prescriptum superioris: in contractibus contra ius parti contrahendi debitum, & in vitrore casu contra reveren- tiā diuino nomini debitum.

PROBL. XXII.

Iurare verum sine intentione iurandi est, & non est lethale peccatum.

204 Est quidem lethale. Quia quando verum est lethale. Est quod iuratur, id iuramentum est perni-

ciosum in ordine ad Deum, cuius diuino testimoniū per id illuditur. Cum actu externo illud inuocetur, interno autem eius inuocatio dissentiatur. Est etiam pernicioſum toti huma- no generi, tollens iuramento externo finem, qui est, verè adhiberi in veritatis confirmationem. Sic Caet. 1.2. quæst. 8. art. 7. Armil. verb. Perurium, num. 3. Couat. de partis part. 1. §. 5. num. 1. Et probabile ducit Palauus citandum, dum contrarium probabile solum esse affirmat.

Lethale non est. Quia non videtur, ex hoc iuramento fieri graui irreuerentia Deo, ne- ²⁰⁵ Lethale non est. licet homini. Non Deo, nam estlo simulet, in testem adducit, adducitur in veritatis testem. Si- cut cum simulet quis orat eo tempore, quo non tenetur orandi precepto: non obinde censetur Deo grauem iniuriam infere. Ne- que etiam ex tali iuramento homini prouenit graui iniuria: quia suppono grauiter inde non la. Ex nullo ergo capite, lethale crimen est. Ita Lessi. 1.2. cap. 42. dub. 8. num. 2. San. C. alius relatis, 1.3. sum. cap. 6. num. 9. & 10. Bonac. 10.1. d. quæst. 1. punct. 7. Pala. tom. 3. tract. 14. d. 1. punct. 8. num. 5.

206 Cum his opinor, addens, esse proculdubio peccatum veniale, quanib[us] nulla legitima & talia iudicata, honesta causa geritur. Quia est quædam fictio, se tam- vimus iuramenta eneruans. Verum si in iudicio, quædam quæ, vel in contractibus veritatem quis iurat sine animo iurandi, mortaliter delinquit. Quia de- cipit Iudicem, vel secum contrahentem in re graui, limitat Sanch. 1.3. cap. 7. num. 2. Dumno- do inde iudicio, aut contractui notabile damnum sequeretur: quod ratiō contingere potest. In contractibus quidem, cum fictio, & simula- tio non appareat, & æquè cogendus sit ac si verè iurasset, limitatio placet. A iudicio tam excludi limitationem. Quia semper hæc simulatio illi notabiliter praedicit. Superioris enim preceptum non solum est de verita- te dicenda, sed de dicenda sub diuino testimonio. Illudit ergo grauiter iudicium, qui diu- nūm testimonium omittit.

PROBL. XXIII.

Lethale est, & non est lethale iurare quem sine se obligandi animo.

207 Peccatum est lethale. Quia sit graui Deo irreuerentia, cum ex uno capite eum in te- ^{Peccatum est lethale.} stem adducit: & ex alio non vult testimonio ac authoritate eiusmodi obligari. Videatur enim diuina maiestas, ac authoritatem contem- nere. Porò qui non habet animum se obligan- di, neque implendi animum videtur habere. Sic Nauar. sum. cap. 12. n. 14. Bonac. 10.1. d. 4. q. 1. pun. 7. Lessi. 1.2. c. 4. 1. dub. 8. n. 4. 1. Suaui. 1.3. de iu- ram. cap. 17. num. 10. & alij communiter.

208 Peccatum lethale non est. Quia probabi- le est, iuramentum factum abque animo se obligandi, non esse verum iuramentum, sed simulum, quale est iuramentum factum abque animo iurandi. Vnde idem quod pro- blem. 22. diximus de iuramento facto abque iurandi intentione, dici debet de iuramen- to factō abque animo se obligandi: At iu- ramentum factum abque iurandi animo,

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 131

si verum affirmetur mortale non est: ergo nec mortale erit iuramentum factum sine se obligandi intentione. Ita Palauus 10.3. tr. 14. d. 1. pun. 8. n. 7. Sylvest. v. Iuramentum. 4. 9. 7. Sanch. 1. 2. sum. cap. 6. num. 7. & cap. 10. num. 8. & alij apud ipsos.

Hanc sententiam mihi probabiliorem eligo. Quam quidem roboro, probabo, iuramentum, in quo quis expressum habet animum non se obligandi, verum non esse, sed apparen. Quia obligatio vel est de natura ipsius iuramenti, vel quædam passio ita necessario consequens naturam iuramenti, ut nullatenus valeat separari. Ergo qui vult iurare obligationem excludendo, vult, ut tale iuramentum suum non habeat essentiam: si quidem illam habere non potest sine obligatione. Ergo iurare non vult, sed simulare iuramentum. Confirmo id ex voto facto absque te obligandi intentione, quod secundum communiorum sententiam, nullum est. Et ex matrimonio contracto absque intentione te obligandi ad reddendum debitum, quod etiam est nullum: quia essentiam matrimonij destruit. Ergo similiter nullum erit iuramentum factum ab aliquo sine se obligandi intentione.

PROBL. XXIV.

Differenda est, & non est differenda absolute ei, qui prava iurandi effectus est consuetudine.

Diximus scilicet, i. duplice esse iurandi consuetudinem: unam cum aduentientia, ut verum iurare. Quæ mortale non est. Alteram sine aduentientia ad veritatem: quæ quidem sic ex consuetudine iurantem in statu peccati mortalis constituit. Quæsierim ergo, an differenda sit ab soluto ei qui hac prava iurandi consuetudine sit effectus?

Si semel aut bis fassus fuerit hanc consuetudinem, Confessarius potest, & debet eum absoluere: fecus: si fassus. Quia debet differre ab solutione ut de proposito ei possit constare. Sic Sanc. l. 3. de iuram. cap. 8. fine. Sayr. in Clau. l. 5. cap. 5. quin 8. monens de consilio, non de obligatione differendam. Medina obligat differre. l. 1. sum. cap. 14. Ludon. Lop. p. 1. Instrucl. cap. 25. Mann. 10. 1. sum. cap. 19. 2. num. 11.

Etiam si fassus fuerit huiusmodi consuetudinem, potest absoluere: Quia ob peccata, que non pendunt ex occasione extrinseca, sed ex peccatoris fragilitate non est necessario differenda absolutione. Nam eo ipso quod de peccatis dolet, removet omnem occasionem, & periculum huiusmodi peccatorum: quod periculum situm erat in prava voluntate ea repetendi. Ita Bonac. to. 3. d. 4. q. pun. 3. Sanch. loquens de consuetudine blasphemandi l. 2. sum. cap. 32. num. 45. Palauus 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 9. num. 6.

Etiam si nunquam admonitus quis fuerit, ut se corrigere studeat: si admonitus apposuit nonnullum laboris ad eam consuetudinem extirpandam debet statim absoluere. Quia si admonitus non fuit, non est in tanta culpa; si autem post admonitionem aliquantulum laboravit pro emendatione: iam ex parte sua ali-

quid gesit: & si differretur ab solutio, forte caderet animo, & confessionis munimine substitutus exitialius laberetur. Quid si nullam curam post admonitionem crebram, ad emendam apposuit? Adhuc censeo eum absoluere statim posse, si vere dolere de præteritis videatur, & de futuris emendationem proponat. Ex consilio autem sacerdos poterit differre ab solutionem, si iudicauerit dilationem profutram. Quod non facile iudicari, nisi casu quo iurans ea confuetudine graue aliis scandalum exhiberet. Mecum Bonac. & ibi supra.

PROBL. XXV.

Peccatum mortale est, & non est peccatum mortale, petere iuramentum ab eo, qui paratus est, falsum iurare, quando sibi fuerit expostulatum.

Suppono ex se, i. inducere aliquem ad falsum iurandum, vel ad iurandum quod nulla ratione licite prestare potest, esse graue peccatum. Et nunquam esse licitum inducere aliquem ad testificandam falsitatem, tametsi testis falsitatem non cognoscat. Et nulla causa interueniente, illicitum esse petere iuramentum ab eo, quem credo male iuratur. Hoc probatur: quia lege charitatis teneor proximo occasionem ruinæ non offerre. Illud autem: quia cum illa sint intrinsecæ mala ex nulla ratione potest coram petitio cohonestari. Quæsierim vero, an peccatum mortale sit petere iuramentum ab eo, qui paratus est falsum iurare, quando sibi fuerit expostulatum?

Peccatum mortale est. Quia in petitione iuramenti ab eo, qui falso est iuratur, non adest regulariter necessitas, aut utilitas. Sic Sanch. l. 3. sum. cap. 8. num. 2. 3.

Non est peccatum mortale. Quia probabile est, solam culpam venialem intervenire in petitione iuramenti ab eo, qui per falsos deos est iuratur, ut afferit Sanch. citatus in hac enim petitione regulariter adest necessitas, vel utilitas. Ergo idem dicendum de petitione iuramenti ab eo, qui paratus est falso iurare. Quia in vtrisque causa idem licitum directè petis, & quod ipsi facile prestare possunt. Si igitur in petitione iuramenti ab eo qui iuratur, est per falsos deos peccatum mortale non adest, nec etiam confessus est peccatum lethale committere in petitione iuramenti ab eo, qui falso est iuratur. Nam verum iuramentum per falsa Numina æque malum est, & forte peius, quam iuramentum falsum per Deum verum. Quod autem in petitione iuramenti ab Ethnico regulariter aliqua utilitas integreniat, sic in petitione mutui ab usurario, que tamen regulariter non interuenient in petitione iuramenti: in peccato in causa esse non potest, ut quando de facto in vtrâque iuramenti petitione nulla causa honesta intercedit idem non sit dicendum, si de facto iuramentum petatur. Ita Palauus 10. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. num. 6.

Mihi certum est, peccatum mortale esse, si abque aliqua honesta causa iuramentum a male iuraturo petatur. Quia non percipio, quo, bi, peccatum modo ex charitate Dei, & proximi grauiter

non

132 Theologiæ Moralis. Lib. XXIX.

non obligat peccatum proximi graue vitare, si absq[ue] tuo incommodo possis. Vnde primam sententiam vnicce probabilem esse reor. Quia quidem Palauus postquam pro secunda parte ingeniose argumentatus est, primam mordicus tenet.

PROBL. XXVI.

Mortale est, & non est mortale, Iuramentum petere sine necessitate ab Ethnico, qui per falsos deos est iuraturus.

218
Non est mortale, sed solum veniale pec-
catum. Quia in petitione iuramenti ab
Ethnico regulariter adest necessitas, vel vi-
talis. Et quia plures grauissimi Doctores sen-
tient solum esse culpam veniale petere; ab-
sque necessitate mutuum ab usurario parato:

& sacramentorum administrationem à pecca-
tore Ministro parato eam concedere: At ea-
dem profus ratio videtur esse in petitione iu-
ramenti à parato iurare per falsos deos. Ergo
talis petitio solum est culpa venialis. Sic Sanch.
4.3. sum. cap. 8. num. 23.

219
Mortale crimen est, sine aliqua honesta
causa iuramentum petere ab Ethnico per fa-
lsa numina iuraturo. Quia ex charitate Dei &
proximi grauiter obligamur graue proximi
peccatum vitare. Nec possumus ab usurario
parato petere sine necessitate mutuum, nec
à malè administratore sacramentum: ob ean-
dem rationem. Ita Palauus 10. 3. tr. 14. d. 1. pun.
10. num. 7.

220
Primum, eli-
go sententiam.
Santio adhæreo. Quia leuis necessitas ex-
cusat in petente à petitione huius iuramenti:
sed præceptis sub mortali obligantibus, non
tam leuis causa afflöt exculcere: Ergo indi-
cium est solum esse sub veniali obligationem.
Certe sic petens, rem licitam petit, & quam
alius facile præstare poterit. Ergo non debet
censeri proximo offere ruinæ causam: sed il-
lam ipse sibi accipere.

PROBL. XXVII.

*Stante aliqua legitima causa petendi iu-
ramentum à peieraturo, vel per fal-
sa numina iuraturo: potest quis, &
non potest id licite petere extra iudi-
cium.*

221
Non potest id
peti extra iu-
dicium.

Licet in iudicio: at extra iudicium
solum licet in iuraturo per falsos deos, non
in peieraturo. Quia inter has iuramentorum
petitiones magna est differentia. Nam in iu-
diciali petitione, & in petitione iuramenti ve-
ri, quod est per falsos deos præstandum, sem-
per est aliquid bonum, quod petatur. At in
petitione extra judiciali iuramenti ab eo, qui
falso est iuraturs, nullum bonum appetit,
cum non sit veritatis confirmatio; sed potius
illius destrutio, & finis iuramenti euerio:
Ergo nullatenus licita esse potest sic d. Au-
gust. D. Th. D. Bonau. Sotus, Aragon. Sayrus, &
alij, quos refert Sanch. 1.3. sum. cap. 8. num. 5.

Basilii Legion. l. 5. de matrim. cap. 18. §. 8. mu-
mer. 5. 8. 60. 61. & 62. Certe Augustinus relatus
in cap. illo qui, & cap. Qui exigit 22. quis, 4. ab-
solutè affirmat, eum qui cogit alium ad iurandi
quem scit falso iuraturum, peccare, & pe-
torem esse homicida.

222
Stante honesta causa petendi iuramentum
semper licitum est petere ab illo, quem pe-
tens scit, esse peieraturo, vel per falsa num-
ina iuraturum, sive in iudicio petat, sive extra
iudicium. Quia in petitione iuramenti ab-
solutè nihil mali inuoluitur, cum possit optimè
fieri. Quod autem alius falsò iurat, aut per con-
ficta numina, non petenti, sed suę malitia tri-
buendum est, quam cum detrimento suo petet
impedire nō tenetur. Ita Lessi. l. 1. c. 42. dub. 10.
n. 49. Suan. l. 3. de iuram. c. 13. n. 3. & cap. 14.
num. 16. Sanchez citat. Reginal. l. 18. num.
7. 6. Bonac. tom. 2. d. 4. quæst. 1. punct. 11. numer.
1. Pala to. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. num. 9.

Hoc securus, ostendo in sententie robur,
223
detrimentum non leue sequi posse, nisi quis *honesto*,
iuramentum petat à peieraturo, seu iura-*expone*,
turo per falsa numina, tum in Iudice, tum
in actore. tum in priuata persona. In Iudice
constat: nam sive procedat ad petitionem par-
tis, sive ex officio via inquisitionis, examina-
re testes, ac reum potest, et si leiat falso iu-
rato. In actore sive sua intereat, iuramentum
à peieraturo exigere; quia alia via non
potest. Item terminare, fraudes detegere, fa-
dem aduersarij infirmare. Denique priuata
persona sive dampnum contingit, nisi
iuramentum petat ab eo, quem scit falso iu-
raturum: vt si rerum familiarium aliquis Prin-
cipis administrator existat, & nisi exigat iu-
ramentum à colonis, forte negligenter ar-
guetur: poterit ab eis iuramentum exigere:
tamen sciat, peieraturos. Porro in iuramen-
to promissorio res est magis perspicua. Sepè
enim tua intereat, firmare contractum, &
promissum: et si scias, promittentem neque
habere animum implendi, neque postea ex-
ecuturum. Quia virtute iuramenti efficacius
ad executionem compelles. Regula igitur ge-
neralis sit ad licitam petitionem iuramenti ab
eo, quem scimus falsò iuraturum, vel per
idola, nihil aliud requiri, nisi quod ex ho-
nesta causa, & utriusque prudentis arbitrio pe-
tatur: & ex alia parte petatur iuramentum
absolutè, non tamen ea intentione, aut con-
ditione, vt fallum iuretur. Quod exemplo
petitionis mutui ab usurario, & Sacra-
menti à Ministro peccatore est manife-
stum.

PROBL. XXVIII.

*Sic, alium ad iurandum falsum, vel per
idola determinatum esse, neque licet
iurare velle: poteris & non poteris eius
iuramentum expostulare dicens: Iura-
mibi, tametsi falsò iures, vel per fal-
sos Deos.*

Poteris plane. Quia potes usurarium para-
224
tum inuitare, vt mutuum tibi sub usuripsum *per*
imper

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 133

impertiat, quando alia via id obtinere nequissimam enim petitione non postulas actionem dantis murum sub vfris, quatenus ab eo procedit; sed postulas inutuum, quod licet prestat potest. Cum autem dicas, *sub vfris*, est permisum ut redditique hunc sententiam: Da mihi murum, & quia certus sum, te non esse daturum nisi sub vfris, vfris promitto. Haud aliter dicendum in petitione iuramenti ab eo, quem quis scit, nolle iurare nisi falso, vel per falsos deos: potest inquam petere iuramentum, esto inique prestatum sit. Quia iniquitas non postulatur, sed solum permittitur. Sic Sanch. l. 3 sum c. 8. n. 17, asserens, hanc sententiam esse probabiliorem.

Non poteris huiusmodi iuramentum expostulare nec vllatenus id coherestari potest. Quia ex ea petitione conuincersi te petere iuramentum non absoluere, sed licet sit vestitum iniquitate: sed iuramentum iniquitate vestitum iniquum omnino est: Ergo illa est absoluere iniqua petatio. Ita Valent. l. 1. d. 6 q. 7. punct. 3. Sal. 2. 2. 4. 87. a. 4. contr. 1. Palus to. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. n. 10. asserens, hanc sententiam esse probabiliorem.

Idem iudico; quia non est simile de mutuo. Nam mutui concessio, & petitio vfrarum res sunt distinctae: ac proinde poterit quis mutui concessio petere, & vfrarum petitionem permittere. Ait iuramenti falsitas, vel iniquitas ab ipso iuramento non distinguuntur. Non igitur dari potest illius iuramenti petitio, quae simili non est petitio falsitatis, vel iniquitatis.

PROBL. XXIX.

Sanum consilium est, & non est sanum consilium, si Confessarius iurare faciat penitentem aliquam penam subcundam, si reinciderit.

Non est sanum consilium. Quia si affectus nad peccatum vigeat, magnu est transgreendi iuramenti periculum. Vnde Confessarius id consulens laqueum collocat penitentem. Sic Sanch. l. 2. 1. eccl. cap. 8. fine, & alij Neoterici.

Sanum consilium est. Quia non est idem periculum in transgressionis. Non enim qui preceptum non fornicandi violaret, eo ipso violaret iuramentum de pena subcunda. Quia in fornicationem rapitur ob inordinatum affectum secundum in penam Ita Palus to. 3. tr. 14. d. 1. pun. 10. n. 12.

Experimento edocet mei amicissimi Fernandi a Castro Palao praefero. Santij, venia sententiam. Vidi enim non aptius alia via peccatis asperuos ut posse ad extirpandam prauam consuetudinem, quam si sibi aliquam peccati moderatam subeundam infert, quoties reciderint. Non ideo approbo Confessarios exigentes a suis penitentibus iuramenta defensendi ab aliquo crimen. Quia eos transgressionis periculo exponunt: & sacerdotum alia remedia: fauotque textus in c. Clericos, de cohabit. Cleric. & mulier. vbi caueatur, ne iuramentum petatur a Clericis de dimittendis coeubinis, ob periculum violationis: & quia alii possunt remediis iuari. Sanc. l. 1. de iur. a. 14. n. 18. Sanch. n. 8. Attamen nec id omnino improbarim. Nam ideo timeatur, sic iurantes aliquando iuramentum violaturos: si tamen praeiunior, illius vinculo eos a peccatorum frequentia frenandos, Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

nón videretur imprudens consilium, quod de huiusmodi iuramento praestando exhiberetur. Sapientia filiofamilias iuramentum expostulauit, nunquam se captatirum cum famula solitudinem, ut vitaret excidendi periculum, & experientia didici, id valde ad continentiam profuisse. Regulariter tamen id iudico non gerendum.

PROBL. XXX.

Periurus priuatur, & non priuatur ipso iure Beneficiis acquistis.

Periurus ipso iure, nec necessarium est, vt ²³⁰ priuatur ipso iure. Sic Rebuf. cum alijs, tract. de pacif. posse, numer. 223. Attamen id nec vlo iure probat, nec vlla ratione probabile esse ostendit: nisi dixerim sapientissimi viri dictum pro iure, ac ratione sufficere.

Non priuatur quidem ipso iure. Quia id ²³¹ praeferitur cap. Querelam, de iure iur. & ibi ipso iure non priuatur. Gloss. Abbas & alij affirmant ad cap. 5. de rescript. Quo in loco Felinus, Decius, & Ripa factentur haec opinionem esse communem. Couar. de part. p. 1. §. 7. n. 3. Snar. l. 3. de iuram. c. vlt. n. 6. & 2. Garc. de Benef. p. 11. c. 10. n. 167. Azor. p. 1. l. 11. c. 12. q. 9. Barbo. de potest. Episc. alleg. 51. n. 44.

Hoc vnicet verum esse puto. Quia cum textus huic sententia fauant, contraria vero nullum iure firmetur parum probabilitatis ei inesse reor.

PROBL. XXXI.

Periurus infamis iuris infamia priuatur, & non priuatur ipso iure Beneficiis acquirendis.

Periurus infamis iuris infamia, seu declaratus per sententiam priuatus est iure ipso ²³³ infamia iure ipso priuatur. Beneficii obtinendis, ita vt si ei fiat collatio proflus sit nulla. Quia id plures textus indicant. Ita Rebuf. tract. de pacif. posse. num. 223. Couar. p. 1. de part. §. 7. num. 3. Azor. part. 1. l. 1. cap. 1. 2. q. 10. Sayt. in Clani. l. 5. cap. 9. num. 9. Flamin. l. 4. de resig. q. 3. num. 10. Barbola de potest. Episc. p. 3. alleg. 51. n. 45. Inio ad. it Couar. per iure infamis infamia facti si fiat collatio virtute literarum Apostolicarum esse nulla. Quia Pontifex non intendit suis literis ad Beneficia infames, ac periuos contineri: cum potius velit Clericis virtutem, ac morum honestate praeditis Beneficia conferri.

Periurus infamis iuris infamia ipso iure priuatus non est Beneficii obtinendis. Quia probabile est collatione Beneficii facta irregulari validam esse in foro conscientiae, venireq; per sententiam rescindendam: vt tenet Syluest. 2. Excommunicatio 4. n. 4. Sanc. to. 5. in 2. p. d. 42. fct. 2. n. 5. 5. probatq; ex c. si soli, de coe. praebedae in 6. Vbi dicitur prohibitione Beneficii non irritare collatione Beneficii, nisi constiterit, esse irritum, & inane, quod contra ipsum factum fuerit. Sed expresse non constat, irritam esse collationem Beneficii factam irregulari: licet constet prohibita collationem: Ergo neque collatio facta infamia, etiam infamia iuris, irrita erit. Nam i-

M regularitas

134 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

regularitas infamie quadam est, vt constat ex cap. *Infamie*, 6. q. 1. Ita *Palauis* 10. 3. v. 14. d. 1. p. 11. num. 2. & *Suar. supra*, defendant, hanc sententiam esse probabilem.

235 Idem iudicio. Quia si collatio Beneficij facta est, valida est, à fortiori facta infamie valebit. illud vix probabilitus in- dico. In foro autem externo nunquam valebit huiusmodi collatio: imperatricie poterit Beneficium vt vacans propter infamiam. Ut exprefse notauit *Suar. citat. num. 35. in fine*. Equidem primam sententiam probabiliorum esse existimo.

PROBL. XXXII.

Periurium, per quod periturus possit repelliri testificando in iudicio, debet, & non debet esse necessarium in iudicio probatum: tametsi de illo non sit lata sententia.

236 *Non est necessarium, vt sit probatum in iudicio, sed sufficit, notoriū esse notoriū propter iuramentum factū, in quo evidens sit dixisse aliquem iuris iurandi verba falso quidem cum vera deliberatione, ac cognitione. Quia in textibus non signatur periurium, ob quod periturus debet à testificando in iudicio repelliri.*

*Cum ergo periurium notoriū factū grauis simum sit, debet hunc effectum habere. Sic Sylvest. v. *Iuramentum*, 2. q. 3. *Azor.* 10. 1. 1. 1. cap. 11. q. 4. *Valent.* 2. 2. d. 6. 9. 7. p. 1. 3. d. 1. 3. *Suar.* 1. 3. de *juram.* cap. 10. num. 20. docet sufficere publicam infamiam, quod talis homo peccare soleat.*

237 *Necessarium est, vt periurium sit probatum in iudicio, & non sufficit notoriū esse notoriū factū. Quia cap. *Testimoniū*, de *testibus* dicitur. Si vero de criminis sit emendatus ut e. m. non comittetur infamia, non est in causa ciuili, vel etiam cum de criminis ciuiliter agitur, repellendus. Ergo non sufficit, periurium notum sufficere notoriū factū, vt infamiam contrahat, ob quam à testimoniō ferendo repellatur, quia poterat interim emendari, et le ab illa nota expedire. Fit igitur propter periurium probatum huiusmodi legalem infamiam incurri, etiam si emendatus fuerit, ob quam debet esse à testimoniō in causa ciuili, ac criminali repellendus. *Sanch.* 1. 1. *sum. cap.* 10. *num. 5.* asserens, non sat is esse quodlibet periurium ac repellendum periurium à testimoniō ferendo, sed debere periurium de illo periurio conaunci, & in iudicio damnari: et ex alia parte non debere esse periurium iniuria, vel metu extortum, aut à reo in iudicio de propria causa commissum. Et refert pro hac sententia *Archidiac.* *num. 5.* *Sotum*, *Arag.* *Tabienam*, & *alios*.*

238 *Ego autem existimo, necessario requiri, & sufficere periurium ab que iniuria extortum, sed proximo nocium, in iudicio probatum, quamvis de illo lata non sit sententia. Quia licet periurias quoisque condemnetur non sit infamis infamia iuris, est tamen ex probata illa iuridica infamis infamia facta: ob quam si à periurio oriatur à testimoniō repellitur in omni causa, vti probat *Palauis* 10. 3. v. 14. d. 1. p. 1. num. 3.*

CAPUT XVIII.

Circa Iuramenti Promissorij obligatio- nem, & firmitatem.

PROBL. XXXIII.

Si quis fecerit iure, aut in absentia homi- nis, cui sit promissio, nomine acceptare legitime nomine ipsius, se daturum ali- quid illi: tenetur, & non tenetur id implere.

239 *T*enetur profecto, nec potest retrocedere etiam ante absentis acceptationem. Quia hoc iuramentum non est contra bonos mores, vt constat: nec contra bonum commune: Ergo seruandum est, c. si vero de iuris. sic *Bart.* 1. si quis pro e. n. 1. ff. de *fiducia iuris*. *Iason.* 1. *supp. 1. 1.* ista. 8. alteri. n. 4. ff. de *verbis oblig.* *Molina* 10. 2. de *inst. tr. 2. d. 2. 6. 3.* *Suar.* 10. 1. de *Kelig.* 1. 1. de *in- ram.* c. 1. n. 1. & c. 1. n. 2. et multi alij, quos refert *Sanch.* 1. de *matri.* 1. d. 7. n. 23.

*Non tenetur in plere, & retrocedere potest etiam ante absentis, aut ignorantis id votum. Non tenetur, fuisse emissum, acceptationem. Quia iuramen- tum id induit naturam promissionis facta homini cui accedit: quia quidem est, vt includat tacitam conditionem, si ab altero acceptetur, et vt ante acceptationem possit reuocari. Ita *Sanch.* citat. & 1. 1. *sum. c. 9. n. 10.* *Lessi.* 1. 2. c. 17. *dub. 7. n. 5. 2.* & 1. 3. & c. 4. 2. *dub.* 1. 2. 22. & alij plures, quos refert *Sach.* 1. de *matri.* c. 1. 24. 241*

*Hoc probabilius reor. Quia licet Deus ad- ducatur talis promissionis in testem, at eum sit homini facta, & non ipsi Deo per modum v. *babiliū*, Deus minimè acceptat, donec homo ipsi, cui iurans obligatur, acceptet: Ergo ante eius acceptationem nihil ita firmum actum est, quin possit reuocari. Moneo tamen, hanc sententiam accipiendo esse, nisi iuramentum fieret ipsi Deo propter eius honorem de pro- missione aliqua pia implenda: tunc enim ha- beret rationem voti, & sic non posset reuocari. At cum ius non acquiratur homini in hoc casu sed soli Deo, potest per relaxationem, vel commutationem tolli, inconsulgo hominem communiter à Doctoribus dictatur.*

PROBL. XXXIV.

Qui iurat sine animo iurandi contrahit, & non contrahit obligationem implendi, etiam ex Religione.

242 *D*olus in iuramento interuenire potest, vel quia quis iuravit sine animo implendi rem promissam, vel absque animo iurandi, aut *supponit*, se obligandi, aut verbis amphibologicis. Ve- rum si dolus solum sit, quia iuravit animo non implendi promissum, obligationi iuramenti non obstat. Quia stare optimè potest vera vo- luntas iurandi, & se obligandi, quin adit animus exequendi obligationem. Nam licet satis controversum sit, an promissio esse possit, absque animo rem promissam exequendi: at cum iuramentum de futuro non petat nec- fari

ESCOB
Theor M
Tom. III.

ELV

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 135

243
Contrahit ex
Religione ob-
ligationem
sariō promissionem, consequenter non petit ad suam essentiam animam exequendi rem iurata. *Suar. 10.2. de Relig. l.2. c.2. per totum. Sanch. L3. sum. c.10. n.5. Lessi. l.2. c.4.2. dub. 8. n.4.1.* At si dubius ē coutra sit in animo jurandi, quia quis solum exterius verba profert, caret tamen animo inuocandi Deum in testem, dubitam, an contrahat obligationem, etiam ex Religione promissum in plendi?

Contrahit plane. Quia preceptum Religionis non solum obligat ad tuendum honorem diuinum efficiendo verum id, in cuius confirmationem diuinum testimonium est inuocatum: sed etiam id quod rationabiliter ab aliis credi potest diuinum testimonio confirmatum fuisse. Alioquin apud eos honor diuinus minueretur. Sie *Valent. 2.2. d.6. quæst. 7. pun. 2.* Distinguit autem si iuramentum rationabiliter petum sit. Nam quando rationabiliter postulatur, credimus ab aliis, diuinum testimonio rem confirmatam esse. Ergo ex Religione obligatur sic iurans, rem promissam exequi. Secus verò est, si irrationaliter iuramentum expostulatur; nam tunc merito presumi posset iuratum solo verbo tenus iurasse.

244
Non contrahit ex
Religione ob-
ligationem
Non contrahit. Quia cum illa simulatio effreniam iuramenti detruat, nequit illa destruare iuramenti obligatio ex Religione remanere. Ita *Palau. tom. 3. trah. 14. d.2.4. n.1. dub. 2. num. 2. Azor. part. 1.1.1. cap. 4. quæst. 2. Sanch. citat. n. 11. Bonac. tom. 1. d.4. quæst. 1. punct. 7. num. 2.*

245
Hanc obligo
punctum.
Certo Valentiae ratio solummodo probat adesse in iurante obligationem exequendi promissum ob vitandum scandalum: sed non probat ex vi iuramenti aliquam inesse obligationem. Scio tamen, teneri sic iurantem omnem damnum, quod ex suo facto iuramento prouenerit reparare. Quia nullam causam ad facte iurandum habuit.

PROBL. XXXV.

*Credit quis ex errore esse posset iuramentum de materia capaci obligationis absque intentione se obligari: Hic si iurare inten-
dit, sed non se obligare, manebit
obligatus, & obligatus non manebit.*

246
Recole nonni-
bil.
Quando dolus est in intentione obligatio-
nis, eo quod quis iurat absque intentione
se obligandi: constat quidem esse posse iuramentum de re futura absque se obligandi ad illius executionem intentione. v. gr. si quis iuraret non dare elemosynam, posset habere animum iurandi, & vere iurare absque animo se obligandi ad rei iurata executionem. Quia res iurata incapax est talis obligationis, & iurans hanc incapacitatem agnoscit. Signum ergo est, separabilia esse intentionem iurandi ab intentione se obligandi in materia incapaci obligationis. At quando materia iurata obligationis est capax, nullatenus habere poterit illa intentionem iurandi, & non se obligandi. Quia iurare quem, & non se obligare sunt impossibilis & repugnantia. Quare solum quæstio procedit ex errore, quo quis crederet esse posse iuramentum de materia capaci obligationis absque intentione se obligandi. Et in eo casu an-

Ezob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

bigo, an si quis iurare intenderet, & non se obligare, manebet obligatus?

Manebet quidem. Quia iuramentum ex se, & ex sua propria ratione inducit obligationem: *Mane& obli-*
247
Ergo si quis officiacter iurare voluit, impeditre
non posset obligationem inde consurgentem. Nam haec non ex sua voluntate, sed ex facto ipso nascitur; sicut si velles peccare lethaliter, & ex conscientia erronea nolles ad pœnari aeternam obligari: adhuc obligatus manebis: quia illa obligatio ex peccato ipso oritur sine via dependentia à voluntate. *Sic Suar. 1.2. de iu-
ram. c.7. n.18. Lessi. l.2. c.4.2. dub. 8. num. 3.8. Val-
ent. 2.2. d.6. q.7. pun. 4. Sayr. in Clani. l.3. c.6. n.8.
Azor. part. 1.1.1. cap. 4. q.2. Palau. tom. 3. trah. 1.4.
d.2. punct. 2. num. 6.*

Non manebet obligatus. Quia in omni sententia obligatio iuramenti promissori vel est *Obligans* de eius essentia, vel est conlectum necessarium *non manebet* ad illam, ita ut absque tali obligatione iuramentum esse non possit: siue non potest esse matrimonium sine obligatione ad reddendum debitum, prolemque alendam. Ergo si ponamus, quæ officiacter velle non obligari ad seruandum iuramentum, conuincetur, habere intentionem non vere iurandi. Si quidem habet intentionem non apponendi, quod necessarium est ad iuramentum, ut constat in voto. Nam si quis veleret vovere, absque intentione se obligandi, nullum votum emittet, quod haec obligatio necessario votum comitem. Cū ergo obligatio exequendi re iurata comitetur iuramentum, excludat intentione obligationis corruit iuramentum, quantumvis in conscientia quis existimet, posse iuramentum sine ea obligatione existere. Ita *Sylvestr. 1. iura-
mentum 4. q.7. Sanch. l.3. sum. cap. 10. n.8. & 10.
pluribus relatibus. Bonac. tom. 1. d.4. q.1. pun. 6. n.3.
Azor. p.1.1.1. cap. 4. q.2. Palau. tom. 3. trah. 1.4.
d.2. punct. 2. num. 6.*

Fateor, ex iuramento promissorio vero, & 245
valido oriri necessarium obligationem, neque posse *Hanc sententia
impediti: sicut non potest impediti obligatio
aeternæ pœnæ à perpetuare lethale pecca-
tum.* At cum actus externus iurantis sine obligationis intentione non sit verum iuramentum, ut fert secunda sententia, (quam probabilem existimo) ex illo oriri non potest obligatio.

PROBL. XXXVI.

*Si dolus sit in uisa verborum, quia quis alio
sensu illis ostendit ab eo, quem intelligit, is
eui iuramentum præstat: contrahit, &
non contrahit obligationem iuxta sen-
sum quem iurat.*

246
Contraf. *Quia id expresse præscribit tex-
tus in e. Quacumque articulo 2. q.5. ibi: Deus Non contrahit
tamen, qui conscientie tesi est, ita hoc accipit, his obligatio-
nem, sicut illi cui iuratur intelligit. Est ergo huius
textus decisio, non intelligendum esse iura-
mentum iuxta sensum eius qui iurat, sed iuxta
sensum eius, qui audit. Ex quo textu aliqui do-
cti Neoterici hanc sententiam probabilem es-
se iudicarunt.*

Contraf. quidem obligationem secundum 247
sensum, quem iurat. Quia manifeste hoc caue- *Obligatio non
tur in cap. Humanæ artes 2. quæstion. 5. ab: M. contraf.
Humanæ artes iuxta verba nostra indicant, qua-*

M. 2. 119

136 Theologiæ Moralis. Lib. XIX.

lia foris sonant: divina verò iudicata talia foris
auduntur, qualia ex intimis proferuntur. En qua
ratione coram Deo ex vii iuramenti non est alia
obligatio nisi quatenus verba ex intimis profe-
runtur. Ita Suar. l. 2. de iuramentis. cap. 8. à num. 5.
Sanch. l. 3. sum. cap. 10. num. 11. Lessi. lib. 5. capit.
42. dub. 8. numer. 44. Courat. de post. part. 1.
§. 5.

250
Hoc certum omnino esse reor. Quod ad
hunc roboro ex his, quæ codem in textu se-
quuntur. Nam Deus, (inquit,) non acci-
pit iuramentum, sicut ille, cui iuratur: "sed
potius sicut quis iurat, & intelligit. Ratio au-
tem est manifesta. Nam iuramentum, eiisque
obligatio non est absque iurandi intentione.
Ergo si iurans solùm habet intentionem iurandi
secundum sensum ab ipso intellectum, solùm
secundum illum obligatur. Vrget quidem
textus cap. Quacumque arte, qui contrarium
videtur decidere. At sic illum expono. Deus ac-
cipit iuramentum sicut ille, cui iuratur intelligit,
quod effectum committendi culpam, non
quoad effectum se obligandisid est, accipit iura-
mentum, sicut ille, cui iuratur, intelligit, vt cul-
pa vitetur in iuramento: non vt iurans maneat
obligatus. Quæ explicatio roboratur ex iis, quæ
statim textus ille subiungit; ita enim, dupliciter
peccare sic affirmemus nomen Dei: tum quia
in vanum afflumit, tum quia proximum dolo ca-
pit. Loquitur ergo solùm de peccato commisso
in eo modo iurandi, non de obligatione inde
subsecuta. Didicimus ex Stuarii l. 2. de iuramento: ca-
pit. 8. mm. 10. & Santio l. 3. sum. cap. 10. numer.
13. hanc ynius & alterius textus concor-
diam.

PROBL. XXXVII.

*Iuramentum graui metu extortum inducit,
& non inducit obligationem.*

253
Nonnulla
suppono.
254

Suppono, questionem de metu grani procedere, leuis námque facilè repellit pœnit: ac proinde contractus ex illo celebratus, & iure nature, & positivo validus est. Deinde procedere spectato iure positivo, non naturali. Nam ex iure naturali certum est iuramentū metu extortum validum esse. Quia metus non tollit voluntarium, esto illud immixtus. Quæsierim ergo num grani metu extortum iuramentum, ex iure positivo obligationem inducat?

254 iure positivo obligationem inducat?
Non inducit. **Quia** *Auctor. sacramenta puberum. cap. si aduers. vendit. postquam Federicus Imperator dixit. Sacramento puberum sponte facta super contrafibis rerum suarum non retractandis inuolabiliter custodiantr: subdit. Per vim autem, vel per metum extorta etiam a maioribus, nullius esse momenti inuenimus.* Et cap. *Peruenit de iurecurando, deciditur, Episcopum rebus suis spoliatum, & iurare compulsum, quod non repeteret sic, ablata, nullius iuramenti vinculis super hoc posse constringi.* Et quia votum meum extortum nullum inducit obligationem *cap. 1. de his, que vi.* Ergo nec iuramentum. **Quia** de voto ad iuramentum argumentum est firmum, ut probat *Gloss. 1. ad finem in c. si quis votum 27. quod. 1. sic plures retulat* a *Santio lib. 4. de matrimonio. d. 20. nunc-*

ro 3. cāmquē ipse probabiliorēm reputat.
Inducit planē obligationem huiusmodi iuramentum, indigētque relaxatione. Quia ex cap. *Obligationem si verō, de iure iurē*, ratio colligitur. Ibi enim *coactum granissime* meu renunciare inris sui renunciationem (inquit Pontifex) non esse tutum contra iuramentum suum venire : nisi tale sit, quod fersum vergat in interitus a-luīs aeterna. Idem habetur cap. *Verum eodem tit. cap. Ad audientiam, de iis, quā pī, fersanda* ergō sunt hæc iuramenta. Quod si in *Authent. Sacra menta pibserū* dicantur iuramenta metu extorta nullius esse momenti : intelligi debet non quoad obligationem iuramenti, sed quoad contractus firmitatem. Addo, communem sententiam affirmare, illud *Authent. correctum* esse per ins *Canonicum cap. si verō, cap. Verium, de iure iurē*. Ita D.Thom. 2.2 que 8.9. art. 7. *Nataur. sum. cap. 12. num. 14. Sanch. 1.4 de matrimon. d. 20. n. 4. & l. 3. sum. cap. 11. num. 3. & 5. Molina tom. 1. de iussi. tract. 2. d. 149. Lefsi l. 2. cap. 42. sub 6. *Suar. l. 3. de iuram. cap. 16. num. 18. Bonac. tom. 2. d. 4. que 1. punt. 9. & plures apud ipsos.**

Existim probabilius esse, nullam induci obligationem iuramentum grani metu extortum si ius iuris spectatur. Sic tenet communis sententia, ut testatur Sauch. l. 4. de marit. iuram. f. d. 20. num. 5. Certe civilibus Magistratibus data est potestas infirmandi iuramenti obligationem, antequam fiat, ita ut factum nullam inducat obligationem: vel obligationem remittendo, vel reddendo materiam ineptam iuramento, vel statuendo iurantem incapacem, sed ius civile clare indicavit, hanc potestatem excusile tam in *Authent. sacramenta puberum*, tam in *l. Noi dubium. Cod. de legib.* Nam in *Authent.* expresse dicitur, iuramenta per vim, vel metu facta nullius esse momenti tam quoad obligationem Deo acquistam, quam homini. Secunda enim pars *Authentica* ex diametro opponitur prima, ut intentu constabat. Sed in prima illius textus parte conceditur iuramento non solùm firmare contractum alias firmum sed renocabilem: sed præcipue obligare iurantem Deo ad illius obseruationem. Ergo in secunda parte totum excluditur, & firmatas contractus, & iuramenti obligatio. Præterea in *l. Noi dubium. C. de legib.* clarissime dicitur, iuramentum admittendum non esse, neque illius esse momenti, sed potius cassum, & inutile, quoies contractibus à lege reprobatis adiutur, ne hæ via fraus legibus fiat. Sed contractus metu celebrati iure Civili, in d. & Canonico reprobantur: & rescindendi veniunt, & secundum ius Civilium omnino annullicantur. Ergo iuramentum illis adiectum vppotè de materia reprobata cassum est & inutile. Ad idem est textus in *l. Irrigendum ff. de pactis. ibi: Quoties partum a iure communii removit est, servare hoc non soperit, nec obligare, nec insurrandum de hoc adiectum, ne quis agat, servandum.* Ergo spectato iure Civili, iuramentum grani metu extortum, nullam inducit obligationem. Enimvero spectato iure Pontificio, (cui in materia iuramenti, vppotè spirituali standum est) quocumque iuramentum metu extortum est obligatorium, sive saluam relinqat repetitionem, (de qua non aprè Basil. Legion. l. 12. de sponsal. cap. 8. m. m. 70.) sive non modo sit de materia

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 137

materia, quæ seruari possit absque salutis eternae dispendio. Sic Doctores omnes pro secunda sententia communis relati: & probatur textibus inibi adductis. Cæterum hæc obligatio iuramenti non solum est in foro conscientia, sed etiam in foro externo, & judiciali. Tum quia textus in c. debito, de iure in c. Abbas c. Ad audienciam de iis, que vi. De foro externo loquuntur. Tum quia ratio decidendi ob quam iuramentum obligat, nempe obseruari posse absque dispendio salutis æternæ, æque in foro externo ac internò procedit. Vni-
co itaque verbo meam resolutionem exprimo: Spectato iure civili probabilius est, nullam esse iuramenti graui metu extorti obligationem: spectato vero iure Pontificio, cui standum, omne iuramentum obligatorium esse de materia honesta non solum in foro conscientia, sed in externo.

PROBL. XXXVIII.

Obligatio iuramenti metu extorti est, & non est sub letalibus culpe reatu.

²⁵⁷ **N**on quidem est sub reatu culpe letalis, sed venialis solummodo. Quia in c. verū, culpe letalis de iure in c. Pontifex decidit non esse puniendos tanquam pro mortali criminis iuramentum metu extortum non obseruantes. Indicat ergo non esse letale crimen. Sic Angel. v. iuramentum, 5. n. 9. & 10. & alij ab ipso relati, & à Lessio l. 1. c. 42. dub. 6. n. 30. Qui quidem absolute loquuntur, sive materia si grauis, sive leuis.

²⁵⁸ **E**st sub culpe letalis reatu, si sit grauis materia iurata. Quia in materia graui se in fide-
litas culpe ostendere, grauis est plane irreuerenter. Nec ab hac grauitate exculcare potest metus iniustus, cum Deus illum non intulerit. Ita D. Thom. 2. 2. q. 8. 9. a. 7. ad 3. Valent. ibi. d. 6. 9. 7. pun. 4. Nauar. sum. c. 12. n. 4. Cour. 4. decret. p. 2. c. 3. §. 5. n. 4. Lessi. citat. n. 39. Sanch. lib. 3. sum. c. 11. n. 18. Suar. l. 3. de iuram. c. 16. n. 18. Bonac. 10. 2. d. 4. q. 1. punct. 9. n. 3. Palaus 10. 3. tract. 14. d. 1. punct. 4. n. 12.

²⁵⁹ **F**erè certum existimo sub letalibus culpe reatu esse huiusmodi iuramenti obligationem. Quia quamvis metus imminuat respectu hominis obligationem, illam tamen respectu Dei non minuit. Nec textus in eo c. Verum probat oppositum. Non enim de culpa egit, sed de sola transgressoris pena, volens eum non puniendum ita acriter, ratione iniurie reperie in eo iuramento.

PROBL. XXXIX.

*Obligatur quis, & non obligatur iuramen-
to præstito redeundi ad carcerem, quan-
do carcer iniustus est, aut probabiliti-
tis, se iniustæ fore diuexandum.*

²⁶⁰ **S**i carcer iustus sit, neque timeas, te iniustæ diuexandum, nemini dubium esse potest, te obligatum esse. Quia reditus huiusmodi honestus est: & fidelitati, & Religioni, & iustitia debitus. Vnde solum est controversia, quando carcer iniustus est, aut times probabi-
litas. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

liter, iniustæ esse diuexandum.

Qui iuramentum huiusmodi præstitit, non obligatus est in hoc casu ad carcerem redire. ²⁶¹ *Non obliga-
tur redire ad
cærerem*
Quia secluso iuramento, iure charitatis propria tenetur vita fugere periculum. Ergo iuramentum de non fugiendo, sed potius de redeundo ad carcerem illicitum est, cum sit de re charitatis propria contraria. Et quia talis ad carcerem reditus subministrat iudici iniquo iniqua diuexationis inferenda occasio-
nem: Ergo non est licitus, & honestus: Ergo iurari non potuit. Nec & actus fidelitatis, quia non debetur fides illam inique expo-
stulanti neque fortitudinis, vitam sic irratio-
nabiliter exponere: Ergo nullam habet honestatem: Ergo non obligatur implere, sed potius non implere tenetur. Sic Nauar. sum. c. 12. n. 8. Reginald. l. 18. n. 6. Valq. 1. 2. d. 7. 4. c. 5. n. 5. Gutier. p. 1. de iuram. c. 7. n. 24. Basil. l. 12. de m. c. 8. n. 10. Plaza de delict. l. 1. c. 22. n. 6. Cour. l. 1. variar. c. 1. n. 7.

Obligatus est, ad carcerem redire, nisi iura-
mentum petat relaxationem. Quia reditus ad carcerem factus ex fine obseruandi fidem iu-
ramento stabilitam aetius est veritatis, forti-
tudinis, & patientia. Neque inde censeri quis debet, se interire, seu vitam prodigere: sed solum censeri debet, se vita periculo exponere. Quod quidem ex iusta & rationabili causa sa-
pe fieri debet, vt bene Lessi. l. 1. c. 9. dub. 6. Ad-
do, ex observatione iuramenti non se illum pro-
priae conicete in vita periculum, quod antea iam habebat, quodque dato iuramento sus-
pensum fuit. Non igitur potest à iuramenti ob-
servatione excusari. Ita Toler. l. 4. sum. c. 12. n. 1. Bonac. tom. 2. d. 1. q. 1. punct. 9. n. 2. Suar. l. 2. de iu-
ram. c. 10. n. 14. Sanch. alii relatis l. 3. sum. c. 1. n. 31. Lessi. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 18. Palaus tom. 3. tr. 14. d. 2. punct. 4. n. 14.

Profecto secluso iuramento, scio, quemlibet ²⁶³ esse obligatum periculum iniulta mortis, alte-
riusque equivalenti mali fugere: sed potius iu-
ramento ad id obligatum esse affirmo. Quia potius iuramento, & fide data, est actus vera-
titatis, fidelitatis, & Religionis: vel potius charitatis propriae quo quis vult proprium honorem in promissis fideliter obseruandis, tueri. Monuerim tamen, si cum quis iu-
ravit redire, non prævidit, in reditu talem esse periculum, quod postea esse cognovit: minime ad redendum obligatur. Quia non est censen-
dus obligatus ad reditum alium ab eo, qui erat sua in estimatione, cum iuravit. Quod à fortio-
ri procedit, casu, quo iurasset redire, subintelle-
cta conditione, si reditus non fuerit periculoso. Quia iuramentum non extenditur ultra
iurantis intentionem. Didici ex Suar. l. 2. c. 10. n. 16. & Santio l. 3. sum. c. 11. n. 34.

PROBL. XL.

*Huiusmodi iuramentum redeundi ad carcerem,
Episcopus poterit, & non poterit relaxare, si
iuramentum fuit in iste expositum.*

²⁶⁴ **P**otest Episcopus relaxare iuramentum redeundi ad carcerem, in quo reditu sit græve vita periculum, non solum quando fuit id iuramen-
tum per iniquitatem extortum, sed etiam cum fuit iustæ expositum. Quia ob ius conseruandi vitam poterat iurans, secluso

M. i. iuramentum.

138 Theologiæ Moralis Lib. XXIX.

juramento, fugere carcerem, & mortem iustam: Ergo posito iuramento, solum videtur teneri Deo, non Iudici, & custodi: Ergo potest ab Episcopo iuramentum relaxari. Sic *Manu. tom. 1. sum. cap. 40. num. 3.* si dare nam custodis fariatur. *Ludou. Lopp. p. 1. In Brust. c. 4.*

²⁶⁵ *Non id Episcopus potest.* Cum iuramentum est iuste expostulatum, quia nec carcer est iniuriosus, nec timeret pœna iniuste sufferenda: non potest Episcopus hoc iuramentum relaxare. Quia talis relaxatio seu remissio derogat ius Iudicis, ac custodis. *Index enim, & custos ins habebant iuramentum in carcere retinendi: Huic iuri cesserunt ob iuramentum praestitum: Nequit ergo iuramentum tolli; sic neque ius, in cuius locum fucelis, tolli poterat.* Ita *Palau. tom. 3. rr. 14. d. 2. pun. 4. num. 17. Sanch. l. 3. sum. c. 17. n. 36.*

²⁶⁶ *Vel. s. hoc mihi.* *Hanc sententiam veriorem esse existimorum iuramentum fuit iuste expostulatum. At si inique expostulatum fuisset, eo quod carcer sit iniuriosus, vel pœna iniusta timeatur: certum est, relaxari ab Episcopo posse. Quia ex vitali iuramento nullum est ius partis acquisitum sed solum Deo: qui ob iniuriam commissam, vel committendam, facultatem Praelatis impedit hæc iuramenta sibi facta remittendi. Neque huic relaxationi obstat dampnum custodis qui fortè semper est innocens. Quia illud est per accidens, & quocumque capite iniustitia committatur, præstat sufficientem relaxationis causam. Aduerto tamen, cum *Santo & Suaio*, hanc doctrinam intelligentiam esse causam, quo ex relaxatione iuramenti huiusmodi non sequatur scandalum, & nostra Religionis iritatio. Nam si captiuo inter infideles libertas concessa fuisset sub præfito iuramento redendi ad captiuitatem: vel pretium sue redemptiois remittendi: proculdubio tale iuramentum, esset obseruandum, nec relaxari posset. Quia esto captiuus sit iniusta, & iniuste extortum esset iuramentum: at eius obseruatio in bonum commune Fidei, ac Religionis, admodum cedit.*

PROBL. XLI.

Iuramentum, quod sit de re illicita, indiget, & non indiget relaxatione.

²⁶⁷ *Indiget relaxazione.* *I*ndiget quidem. Quia *cap. vestigabilem, 34. de elect. 9. idem etiam de quodam, qui Regnum sibi usurpauit contra iurmentum factum, dicitur, ad plenam illius excusationem non valere allegationem de iuramento illico. Qui debebat prius sedem Apostolicam consulere. Sentit ergo Pontifex; iuramentum de re illico esse relaxandum. Et c. *Cum quidam, 12. de iure iur. 8. illi vero, dicitur, eis, qui iurarunt, non loqui patri, vel matri, neque eis subvenire absoluendos esse ab illius obseruancia iuramenti, cum illicium sit: Ergo illicium iuramentum indiget plene relaxatione.* Sic non nulli Recentiores textuum cortici hærentes, nec sensus hanc facilis medullam rimantes.*

²⁶⁸ *Relaxatione non indiget.* *Minime indiget. Quia relaxatio est ad tollendum iuramenti vinculum: At iuramentum*

de re iniqua non vincit, nec enim iniquitas vinculum esse potest: Ergo non potest, huiusmodi iuramentum relaxatione indigere. Ita *Sanch. alii relatis l. 1. de speis. d. 2. numer. 2. Palau. tom. 3. tract. 14. d. 2. punct. 6. numer. 6.*

Fator, difficile gentium textum sensum educere: & certum mihi esse, secundam ^{Hoc certum} sententiam vnicè defendi debere. Igitur respondeo, in illo casu non esse certum, iuramentum de re illicita fuisse: sed satis dubium; eaque de causa sedes Apostolica erat consulenda, vt dabitur prius decideret. Sic exponit *Glos. ibi: Suar. l. 1. de iuram. c. 18. n. 12. Sanch. l. 3. sum. c. 9. n. 13.* Ad textum in c. *Cum quidam, Innocentius, Felius, & Cardinalis* relati à *Couar. de pat. p. 2. initio. n. 4.* Censent, absolutionem ibi fuisse necessariam. Quia aliquando absque peccato fieri potest, vt quis nec parentes alloquatur, nec illi subueniat: ob huiusque causam relaxatione indigere. Verum hoc non probat iuramentum obligare. Nam esto aliquando absque peccato fieri possit parentes non alloqui, nec eis subuenire, cum id in eorum utilitatem non cedat, sed potius in damnum: at quia semper melius est, eos alloqui, etiam nulla obligatione urgente: ideo iuramentum, quod in hominum utilitatem non cedit, obligare non potest. Quia est maioris boni impedimentum, præcipue cum supponat. *Pontifex iuramentum de re illicita esse: siquidem dicit illicitum esse ac contrarium rationi. Unde respondeo, verbum absoluendi in illo textu positum esse pro absolutione declarativa nullatis iuramenti, non pro absolutione iuramenti absolutione. Addit *Sua. dicit posse iurantes rem illicitam absoluendos esse, si ipsi petant: non quia necessaria sit absolutione, sed vt eorum scrupulo satisfaciat: sicut datur privilegium petendi illud, etiam ubi non est necessarium.* *Consentit Basil. l. 12. de sponsal. c. 8. num. 14. & 15.**

PROBL. XLI.

Iuramentum de non ludendo absolute sumptum, est, & non est obligatorium.

²⁷⁰ *D*upliciter iuramentum non ludendi posse. *Non est illud, aliquia determinatione. Porro si absolute præstetur, non obligat. Quia non est de materia licita: Iudicis enim moderatus tunc in tempore, tunc in quantitate ob leuam naturam assumptus actus est virtus Extrahit, iuxta D. Tho. 1. 2. q. 16. 8. a. 2. in corp. sed illud iuramentum sic absoluere sumptum hunc ludum excludit: Ergo non est obligatorium. Sic *Nauar. sum. cap. 12. num. 11. Manu. tom. 1. sum. c. 89. num. 10.* Monent tamen id, quod omnino certum existimo, nempe obligatorium esse factum quod abstinentiam à Ludo immoderato. Quia secundum hanc partem est de re licita, & honesta. Itaque hi Doctores affirmant iura-*

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 139

mentum in hoc sensu esse accipiendum, nempe de non ludendo ludo immoderato, ac periculoso. Quia debet fieri interpretatio, ut minorem, quoad fieri possit, obligationem inducat utram leg. Quidquid ad/tingenda, ff. de verborum oblig. Igitur iuramentum absolute prolatum de non ludendo includens ludum moderatum non est obligatorium.

271 Etiam si comprehendat moderatum honestum iuramentum stum ludum, obligatorium est iuramentum de non ludendo. Quia licet moderatus ludus actus virtutis sit, ut perfectior actus virtutis esse potest ob penitentiam, ac carnis mortificationem hac recreatione honesta carere. Ita Sanch. l. 1. de sponsal. d. 4. num. 4. & 5. & l. 3. sum. cap. 18. num. 1. & 3. Bonac. 10. 2. d. 4. q. 1. pun. 16. num. 4. Palaus. 10. 3. x. 14. d. 2. pun. 7. §. 1. num. 3.

272 Hoc verius crediderim. Nam sunt aliqui actus virtutis, a quibus abstinere perfectior actus virtutis est: ut matrimonium, commissio ciborum saluti utilium, cum amicis politice conuersari: a quibus abstinere ob rectum finem perfectius proculdubio est. Idem de iuramento dixerim: Ergo absolute sumptum comprehendens etiam ludum moderatum & honestum, obligatorium est.

PROBL. XLIII.

Validum est, & non est validum iuramentum non mutuandi: nec fideiubendi.

273 Non est validum. Quia mutuare, ac fideiubere opera sunt misericordiae, & charitatis, & aliquando ex precepto: Ergo iuramentum de illis non praestans non potest esse de re licita, & honesta: Ergo est prorsus inutilidum. Sic Suan. 1. 2 de iuram. cap. 17. num. 1. Sanch. alios referens l. 4. de voto, cap. 9. num. 18. Gutier. de iuram. p. 1. cap. 72. num. 5. Nauar. cap. 11. num. 16. Couar. de past. p. 1. §. 6. num. 7. Abbas. ad cap. si vero de iuram. num. 9.

274 Validum est. Quia potest esse de re licita & honesta: scilicet cum praestatur ob communitatem propriam, ne ex mutatione, aut fideiubione gravem iurans iacturam patiatur, ut sacerdoti contingit: Ergo obligatorium est. Fateor generaliter loquendo maius bonum esse mutuare, ac fideiubere, pricipue cum aliqua non leuis necessitas proximi vrgit. Attamen absolute res honesta est propriam praeferre communitatem, nec cum graui suo dispendio quis tenetur maius exequi bonum. Item emititi potest in utilitatem tertij, ne peregrinatio aut filiorum creditoris: quod seruandum omnino. Ita docti Neoterici in manuscriptis. Quorum sententiam haud omnino carere probabilitate crediderim.

275 Ego autem sic questionem dissoluo. Prima sententia vera, ac communis est, sed indiget explicatione. Debet enim in his iuramentis spectari finis, & persona: ex illis enim valor, vel nullitas iuramenti colligenda est. Si finis sit Dei honor, haec iuramenta irrita sunt facta absolute; quia sic non cedunt in eius honorum, cum obstant operibus precepti, consilij ac pietatis. Si finis sit propria communitas, ne

feliciter ex mutatione, aut fideiubione gravem iurans rei familiaris iacturam patiatur: fateor, finem esse honestum; sed quia generaliter loquendo, maius (ut dicebam) bonum est mutuare, ac fideiubere maximè cum proximi vrgit necessitas: id est existimo neque in hoc calu obligatorium esse iuramentum: quia maiori bono priuat. Si demum finis sit tertij utilitas, distinguo ante illius acceptationem, & post illam. Ante acceptationem reuocare probito iurantis iuramentum potest: post acceptationem, tenet; quia iuramentum in utilitatem tertij factum, & ab eo acceptatum seruandum est. Si vero spectetur iurantis persona, potest adesse, & non adesse iuramenti obligatio. Clerici enim in sacris interdicta est fideiubilio pro laicis nisi in casu necessitatis: cap. Te quidem, 11. ques. 1. lex 4. 5. tit. 6. præl. 1. & cap. 1. de fideiubilio. Credo tamen non esse peccatum lethale, vna vel altera vice pro laico fideiubere etiam sine necessitate: quia cap. 1. de fideiubilio, frequentiam fideiubitionum interdictat. Iuramentum igitur non fideiubendi in Clerico sacris initiato absolute est inutilidum, cum possit fideiubere in laici necessitate, & etiam pro Ecclesia sua fideiubere potest. *Authent. de sanctis Episc. §. præ omnibus, collat. 9.* Verum si iuramentum cum limitatione fiat, non fideiubendi pro laico, validum est & firmum: quia est iuramentum de se sibi præcepta. Nec opus est, casum necessitatis excipere; quia iam exceptus subintelligitur. Ad hanc reduci possunt iuramenta, quæ frequenter mercatores emitunt de non emendo auctiori pretio, vel non vendendo viliori: quæ minime obligatoria sunt. Quia neque in Dei honorem cedunt, nec in proximi utilitatem. Ad summum cedunt in utilitatem propriam, cui ipse iurans, facile cedere potest. Sanch. l. 3. sum. cap. 9. num. 1. 5. Bonac. 10. 2. d. 4. quæ. 1. pun. 4. num. 2.

PROBL. XLIV.

Medici tenentur, & non tenentur seruare iuramentum præstitum morendi agrotum, solum quando infirmitas vita indicit periculum.

Pius V præscripsit, ut Medici cum eis facultas medendi conceditur, iuramentum præstat, monent infirmum ut confiteatur. Difficulter autem huius legis est, quæ infirmitas esse debet, ad cuius curationem, iuxta constitutionem illam super gregem, editam anno 1566. die 8. Maij, Medici procedere non debent, quin agrotum moneant de confessione gerenda.

276 Tenentur iuramentum implore solum quando agrotudo vita indicit periculum. *Tenentur iuramentum seruare solum quando infirmum de confessione facienda: sacerdoti in febribus malignis vno vel alio die medicamenta applicant quin haec monitionem præmitant. Non igitur intelligi debet de quacumque periculosa infirmitate, sed de ea, quæ proximum periculum assert: in hac enim solummodo vrgit ratio legis, ne agrotus sine confessione est vita.*

140 Theologiæ Moralis Lib. XXIX.

ta discedat. Sic Nauar. cap. 25. sum. num. 6. Graf. p. deci. l. 3. cap. 14. num. 7. Manu. to. 1. sum. cap. 246. Rosel. v. Medicus. num. 3. Angel. ibi, num. 9. dicens. Quod periculum solum contingit, quando ratione eius tenetur ager precepto diuino confessionis.

278 *Anid hos pe-
neculum tene-
tur.* Tenetur iuramentum implore non solam quando vita instat periculum, sed quando infirmitas ex se lectum petit, etiamque periculum proximum mortis non immineat. Quia Innocentius III. in cap. Cum infirmitas. depar-
nit. & remis. fatur: Presenti decreto statuimus, & precepimus, luctis his, qua dicit Pius V. in sua constitutione, se nolle hoc tam salu-
bre preceptum illa temporis prescriptione abo-
lixi. Quæ denotant nouum preceptum ferri. Medicosque obligare ad aliquid auctu vtræ ob-
ligationem, quam habent ex iure diuino agro-
ti, quæ quidem obligatio indicta Medicis nulla
temporis prescriptione aboleri potest. Constat-
que ex ratione decidi cap. Cum infirmitas, qua est, nè cum infirmi admonentur, existi-
ment, se iam esse in mortis periculo, & tristitia
affecti facilius mortis periculum incurant. Sup-
ponit ergo Pontifex debere monitionem fieri
antequam ager in hoc periculum denient. Ita
Sanchez l. 3. sum. cap. 16. num. 7. Suar. tom. 4. in 3.
part. d. 35. sect. 3. num. 4. Caet. sum. v. Medicus,
ad finem. Bonac. tom. 2. d. 4. q. 1. punt. 16. num. 10.
Tabie. v. Medicina. quæst. 1. 2. num. 13. Sylvest. v.
Medicus. quæst. 3. dictio 3. Palau. tom. 3. tract. 14.
d. 2. punt. 7. 6. 4. num. 3.

279 *Hac sententia, si
decretorum illorum sensum, & rationem Pon-
tificum attigisse: ac proinde præferendam esse.
Hoc autem dixerim, spectato iuri rigore. At si
conscientiam speclam, credo, in Hispania hoc
decreatum consuetudine esse derogatum: Video
enim medicos timoratos inuisere infirmos gran-
morbo affectos, quin de confessione gerenda
moneant, quovsque periculum mortis videant
imminere: neque exigunt (iuxta Pij constitutio-
nem) testimonium in scriptis de confessione fa-
cta, neque pœna eis illo decreto late imponuntur.
Quocirca cum iuramentum emittrunt Medi-
ci seruando Pij V. decreto intelligi debet prout
decretum vnu est receptum: vt Monent Suar. &
Santius ubi supra. Eg. autem aduerto, opus non
esse, vt Medicus per se ipsum infirmum admo-
neat, sed sufficienter satisfacere, si per interpo-
sitam personam id gerat.*

PROBL. XLV.

*Ex iuramento facto Decuriones, vulgo Regidore, Iurados, tenentur, & non
tenentur, peccata publica sub
mortali inquirere.*

280 *Questionum
statum expli-
co.* **H**i quidem iuramentum emittrunt prospiciendi bono communis Reipublicæ, & munus suum fideliter obeundi. Quæsiem, an ex vi huius iuramenti teneantur decuriones sub mortali peccata publica inquirere?

281 *Tenentur pec-
cata inquire-
re.* Tenentur plane inquirere, an sint publici concubinarij, an mensæ ad ludum expositæ ad-
sint: mulieres mediatices, maleficas: num vige-
rixæ, iurgia, odia, & alia similia, quæ Rempubli-

cam inficiunt; & facta inquisitione obligati sunt Iudicis denunciare, vt remedia adhibeant: Quod si in his gerendis notabiliter negligentes fuerint periuij mortalis erunt rei. Quia iurarunt propicere commune Reipublica bonum: non etiam si id iuramentum non emis-
sunt, sui officij id postularet ratio. Sic Petr. Nauar. de ref. l. 1. cap. 3. dub. 3. num. 20. Ma-
nuel. tom. 2. sum. cap. 28. num. vii. in 4. in-
terrogat.

Non tenentur. Quia iuramentum illud pro-
piciens bono communis Reipublica, non est
intelligendum de spirituali bene, sed de tem-
porario, quale est, vt populus recte provideatur, pretia rerum venalium non sint excessiva, nè Ministri publici iniuriarunt ciuiis, infi-
cient, neve graffentur latrones, sed viæpubli-
cae sint tutæ, etiæ alicubi pestis vigeat. Ciui-
tas custodiatur. &c. Ita Sanchez. l. 3. sum. cap. 14.
num. 16. affirms se consuluisse peritissimos
Advocatos Regie Cancellaria Granatenis: omnesque respondisse, Decuriones (leu Regi-
dores) ex proprio officio, (& iuramento con-
sequenter) soli teneri propicere bono pu-
blico, ac temporali Reipublica: Non autem
peccata publica inquirere, ac denunciare.
Consentit Palau. tom. 3. tract. 14. d. 2. punt.
7. §. 4. num. 2. Azeuedo in Curia Pisana l. 2.
c. 3. num. 1.

Eiusdem sum sententia. Quia præcepta non
sunt multiplicanda, vbi clare de illis non con-
flat. Et quia forma iuramenti quam hi Decu-
riones præstant, nec verbum continet, ex quo
apparet teneri eos publica piacula inquirere,
ac denunciare.

PROBL. XLVI.

*Ex iuramentum tenentur Decuriones (seu
Regidores veintiqua tres Iurados)
Audidores Regij &c. & non tenentur
sub mortali, seruare secretum earum
rerum, quæ in Consistorio, aut
Aula tractantur.*

282 **I**vrant etiam Decuriones & Auditores Re-
gij secretum seruare earum rerum, quæ in Consistorio
conistorio, vel Regia aula pertractantur. Te-
nentur hi sub mortali hoc Secretum non re-
uelare. Quia id pertinet ad rectam Reipubli-
cæ, aut Curia gubernationem, & exigit Iu-
ramenti religio. Sic absolute D. Antonin. p.
2. tit. 10. cap. 8. §. 3. Nauar. sum. cap. 11.
num. 23.

Non tenentur sub mortali absolute. Quia
Secretorum leuis momenti revelatio nullate. Non tenentur
nus grauem culpam inducit, nec Reipublica
aut Curia graue infert damnum, nec iu-
ramenti religio grauiter offendit. Ita San-
ch. l. 3. sum. cap. 14. num. 5. Palau. tom. 3. tr. 14.
d. 2. punt. 7. §. 5. num. 3.

Profecto iuramentum hoc seruandi secreti,
ea, quæ in congregationibus tractantur, qua-
le faciunt urbi, ac oppidori. Rectores, Audi-
tores, & quidam alij publici Ministri, minimè
obligati sub mortali in quavis re modita. Sed iux-
ta materiam quæ detegitur, culpa est iudicanda
Si enim

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 141

da. Si enim ea sit gratis momenti, detectio erit mortalis: si autem leuis, venialis erit. Atque idem iudico, esti aliquod speciale secretum iuret quispam seruaturatum. Nec enim erit mortalis transgressio, sed venialis, si leuis momenti id secretum existat. Et sic intelligo Antonium, & Nauarum. Lege Santium l.3. cap.4. num.23. vbi probat, solam culpan venialem esse transgressionem iuramenti in re leui, si uires illa sit totalis, siue partialis iuramenti materia.

PROBL. XLVII.

Procuratores, scribe, aliquae officiales Curiae tenentur, & non tenentur seruare Iuramentum emissum de seruanda causa sibi à Rege prescripta, vulgo el Atancel.

187
De taxa offi-
cialium. Cus-
todiis.
Scio ferè omnes Ministros Curie clamare,
Se esse taxam illam magna ex parte consue-
tuide derogatam: in cuius confirmationem
allegant, preria rerum post illam taxam nota-
bilitate excusuisse, ita ut se, siuam fami-
liam sustentare non valeant, si taxæ iuramen-
tum obseruerent. Certè ab obseruatione taxæ
nullus poterit excusari nisi ob contrariam
consuetudinem. At vñque modo nulla est
equidem consuetudo contraria. Nam si aliqui
taxam excedunt, clam accipiunt Republica
minime contentiente. Vnde nam ergo allega-
re contrariam poterunt consuetudinem Item
omnibus hisce Officialibus prescriptum est,
vt in fine cuiuslibet scripturae salarium pro
illa acceptum apponant. Si ergo abundans
accipientes diminutum apponunt, clare ostendunt
excessum à Republica non permitti.
Quo ergo titulo illud habere possunt? Attra-
men gratis admitto, taxam hodie esse iniu-
stam: vel consuetudine esse derogatam: & re-
quiro, vtrum ob iuramentum de illa seruanda
emisum, illi officiales tenentur illam seruare,
ita ut per iurum taxæ violator existat?

288
Tenentur
furane iura-
mentum.
ita ut periurus taxæ violator exsita?

Tenentur planè. Quia illud iuramentum
est de re honesta, ac licta, cedenteque in
magnam litigantium, ac Reipublica vilita-
tem; sed esto taxa iniusta sit, adhuc iuramen-
tum est seruandum. Quia iurans larcini co-
genti se daturum nummos, tenetur soluere, et si
inique latro exigat, eo quod id iuramentum
licet obseruare valeat. Cum ergo iuramen-
tum seruandum illius taxæ possit licet obserua-
ri, obligabit viceque, eti iniuste exigatur. Si
viri doctissimi, quos consului, & quorum sen-
tentiam admodum esse probabilem censeo,

189 Non teneatur. Non quia ad illud iuramen-
tum seruandum sepe illi obligare non pote-
runt, sed quia censendi sunt, non voluisse se
obligare. Cum enim quis aliquam legem ser-
uandam iurat, iurat eam seruare eo modo,
quo recepta est, & sub ea obligatione. Quia
iuramentum est legi accessorium, & illius ob-
ligatione volgunt illi leges obligationem fir-
mare. Si igitur lex nullam inducit obligatio-
nem, quia est derogata: aut solum obligatio-
nem legem: iuramentum de illius obserua-

tione eandem, vel nullam obligationem habebit. Ita loquens de scribis Sanch. l.3. sum. cap.14. num.4. Palaus 10.3. 1r. 14. d.2. p.11. 7. §.5. num.5.

Ego autem cum his sentiens affirmo ex iuramento non teneri, quod probabilitate iudicatur. 290
Authoris et
solus.

retulaviris doctri ele lucellu temporistaxa
illa (seu el Arancel) minus sufficiens ad
officialium sumptus, & ideo iniustum. (Quod
quando eueniat ex multis pendat ad peniten-
tia tribunal pertinentibus circumstantis, sed
in casu quo ita esset, tractamus.) Ratio est,
quia iuramentum seruandi statuti intelligitur,
quatenus illud iustum est, & obligatorium.
Non ergo obligabit iuramentum ad eam ta-
xam, quatenus est iniusta. Nec obstat argu-
mentum de iuramento latroni facto. Quia la-
tro petit, vt ea pecunia non sibi debita sed
iniuste extorta sibi promittat. At authori-
tas publica suo munere fungens non petit in-
iuste iuramentum: nec legis, quatenus iniu-
sta est; sed id iuramentum exigere censetur
seruanda legis, quatenus iusta est, ac vim
obtinens obligandi.

PROBL. XLVIII.

Contractus ullus invalidus, potest, & non
potest iuramento firmari.

Non potest firmari iuramento invalidus contractus viuers. Quia iuramentum eam Nullus cor- vim non habet nec ex iure naturali, nec ex ci- vili Regio, aut Pontificio. Ergo confirmare contractum iure invalidum minimè potest. Antecedens probo. Ex iure naturali id non habere, est manifestum, quia iuramentum solum petit, ut iurans verum efficiat, quod iurat, quod præstare optimè potest, est contractus invalidus perficit. Aliás si ex sua natura habe- ret, firmatatem contractibus, tribuere eam concederet contractibus per iniuriam extor- tis. Ex iure item ciuili nullibi inuenitur, iuramentum eam vim habere: imo contrarium non lenius colligitur ex I. Nov. de iure C. 1°

non leuiter colligitur ex l. 3. Non dubium. C. d. legib. Vbi Imperator non solum prohibet ap- ponere iuramentum contractibus lege probatis: sed illud irritat, & annullat. Inquit enim Nullum pactum, nullam conuentionem, nullum contractum inter eos videri voluntus subsecutum, qui contrahunt lege contrahere pro- hibente. Quod ad omnes etiam legum inter- pretationes tam veteres, quam nouellas trah generaliter imperamus. &c. Secundum itaque predicitam regulam, qua ubicunque non serua- ri factum lege prohibente censumus, certum est neque stipulacionem huiusmodi tenere, nec man- darum villius esse momenti, neque Sacramentum admitti. Quid clarius dici potuit, ad proban- dum Sacramentum, seu iuramentum non ad- mitti ad contractus reprobatis firmandum. Denique ex iure Pontificis non satis hac simitas colligitur. Quia ito ius Pontificium di- versimode loquatur de iuramento per ini- riā extorto, ac de iuramento absque vi, & fraude præfito ut iuramentum per vim dicat esse obseruandum, & iuramento sine vi, & dol.

dolo addat particularum, omnino & inuolabiliter: inde non constat. Pontificem si misse contractus alioquin inuolidos: sed voluisse his iuramentis negare relaxationem, quam alii iuramentis ob iniuriam & iniustitiam conceperat; sic multi Doctores, quos referuntur. l. 3. sum. c. 12. num. 8. & sequitur Basil. Legion. 12. de spons. cap. 8. num. 43.

²⁹² *Eos firmare.* Iuramentum firmare potest contractus iure inuolidos ob utilitatem priuatam, dummodo non sit in creditore turpitudo. Quia si contractus alioquin inuolidus iuramento non firmatur, & relaxari iuramentum poterit: & casu quo non relaxetur, non transbit obligatio contractus ad haereses iurantis. At contrarium colligitur ex Authent. *Sacramenta puberum.* & ex cap. 2. de iure in. 6. & ex cap. *Quamvis pallum,* & p. 6. & ex c. *Cum contingat,* de iure in. In quibus casibus receptissima Doctorum sententia est, relaxari iuramentum non posse, & obligationem contractus ad haereses iurantis transire. Ergo iuramentum hanc vim confirmandi contractus alias inuolidos habet. Item si iuramento contractus alioquin inuolidus non confirmatur, cogendus necessario debet is, cui iuramentum praestatur, ut remittat: Quia est praestitum in contractu nullo, & inuolido, & consequenter ex quo nullum ius acquiritur. At nec leges, nec canones talem insinuant remissione obligationem: Ergo dicendum est contractum confirmari. Ita Sanch. l. 3. cap. 12. num. 11. *Fachinæus in controvers.* l. 3. cap. 11. *Gutier. de iuram. p. 1. c. 40. num. 3.* & Authent. *Sacramenta puberum.* à n. 10. & innumeris apud ipsos.

²⁹³ *Cum his opinor, sententiam quoque maius expono.* Ego quidem maximè propendebam cum Palaio tom. 3. tract. 1. 4. d. 2. pur. 9. §. 3. num. 4. in primam sententiam, quam valde probabilem reputat Suar. tom. 1. de Relig. l. 2. de iuramen. cap. 29. num. 1. sed quia aduersus illam grauiter vident textus alii: medium tero viam, distinguens inter contractus inuolidos naturaliter, vel ciuiliter. Contractus inuolidos naturaliter, hoc est quia iure positivo impediens, naturaliter obligationem non producunt, censio, iuramento confirmari non posse: bene tamen illos, quibus sola obligatio ciuilis defuit. Moneor, quia quod nullam viam habet, confirmari nullatenus potest: id est enim promissio usurarum haud potest firmari iuramento, quia nulla est, nec naturaliter obligationem gignit: deinde ius partis non provenit ex iuramento, sed ex promissione; alias si iuramento soluendi vias ius partis esset acquisitum, & in promissione valida iurata duplex obligatio iustitiae respectu hominis esset: alia, que nascetur ex promissione, alia que nascetur ex ipsa ut iuramento affecta ultra obligationem Religiosis in ordine ad Deum. Quod quidem est contra omnes Doctores supponentes ut certum, in iuramento promissorio duplicum tantum obligationem est, vnam respectu hominum, aliam respectu Dei. Ergo iuramentum cadens super promissione irritam, ac nullam, qualis est promissio in instituendo hunc haereditem, aut soluendo pecuniam ludo prohibito acquisitam, nequaquam valebit tribuere firmatam. Quod si obicias textus in Authent. *Sacramenta puberum.* & c. *Cum contingat,* de iure in. & c. 2. eodem tit. in 6. & c. *Quamvis pallum,* de

pactis, in 6. ex quibus colligitur. contractus alioquin inuolidos iuramento firmati: respondeo, non firmari directe, sed indirecte, quatenus firmatur iuramento promissio non retractandi illos contractus: quia promissio naturaliter obligationem partit cum non sit à legibus reprobata: esto non sit ita firma, quin iudicis officio mutari possit. Iuramentum ergo non sufficientillos contractus alienationis fundi dotalis renunciationis legitime in se: quia sunt omnino inuolidi; sed afficit promissione non contraveniendi illis. Quia promissio res distincta est ab ipso contractu: atque adeo iuramentum reddens illam promissionem firmam, & immutabilem: ex consequenti reddet contractum omnino firmam. Secus vero est, quando promissio non contraveniendi non distinguitur ab ipso contractu: ut est promissio non reuocandi testameutum, instituendi aliquem haereditem. Quia tunc cum iuramento non cadat super promissionem inducentem obligationem naturaliter, non reddit contractum firmum. Mecum Lessius l. 3. cap. 17. dub. 5. num. 56. Suar. l. 1. de iuramen. cap. 29. numer. 3. Rebel. pun. 2. de oblig. iust. l. 1. quest. 9. n. 2.

PROBL. XLIX.

In obligatione iuramenti potest, & non potest dari compensatio.

Quæstio est, an promittens verbi gratia ¹⁹⁴ sub iuramento pecuniam soluenda possit ^{Minime potest.} vii cōpēntatione tantum debiti, & sic à solutione ad periūrio excusari? Minime potest. Quia c. *Ad nos rā, de iure iurando.* c. 1. accipientes mutuo pecuniam, & concedentes creditori in pignus quasdam possessiones, iurarunt, nullum grauamen se esse illarum circa eas possessiones & redditus, quovsque ei mutuata pecuniam persolverent. Quo iuramento non obstante, ante quam creditor mutuata pecuniam percepisset, excommunicatione eo actus est, possessiones & redditus in pignus sibi datos reddere mutuariis. Summus vero Pontifex mandauit Archiepiloco Rothomag. quicunque tamen tulerit, ut eum ab excommunicatione absoluat, accepta prius ab eo sufficienti cautione. Deinde mandauit, ut mutuarij restituant redditus & possessiones mutuantis, quovsque pecunia mutuata persoluerat, & in periuorio perseverat, molestatam mutuanti inferentes. Postrem p̄cipit, ut postquam pecunia fuerit integrè soluta, mutuantem moneat, ut quidquid ultra sortitum restiterit recipisse, id totum mutuariis restituat. Quod si parere noluerit, iterum excommunicationis sententia innodetur: quovsque opere compleat. Hac in illo cap. Ex quo infero iuramentum absolutè soluere debitum, ut non posse compensationem, neque ei debitis iuratis suffragi hanc posse exceptionem: si quidem in mutuariis nos permititur, computare in sortem fructus, quos mutuatos ex pignore sibi dato receperit: sed eis p̄cipitur pecuniam soluere, sicut iurarunt: & quod postea recipere possint, quidquid ultra sortem constituit mutuantem recepisse. Sic Innocent. Iean. An-

die.

ESCOB
Theo. M.
Tom. III.
E IV.

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 143

295 drc. Anton. Felin & alij ad c. Administram. el. 1. de iureiur. quos refert, ac sequitur Gutier. 3. p. de iuramen. cap. 6. num. 5. & 7. Qui quidem alii testibus, ac rationibus sententiam hanc eruditè comprobant.

Potest plane iurans soluere debitum uti compensatione eamque exceptionem potest apponere, cum debitum soluere imperatur. Quia leg. 4. §. soluisse ff. de re indica- dicitur: soluisse accipere debemus non tantum eum, qui soluit, verum omnem omnino, qui ea obligatio liberans est, sed compensans debitum liber manet ab illius solutione leg. si amos ff. de com. enstat. i. s. peculium. 1. §. de ill. vers. Quid si heredi. ff. de statuliberis. vbi seruus quilibet efficitur, traditis decem heredi, si hares to- tideri seruo debet, & seruus compenset, liber manet; quia compensando, censetur tradidisse. Ergo compensans censendus est soluisse; Ergo & vere satisfecisse iuramento. Ita Naualla. 1.3. de vestit. cap. 1. p. 4. dub. 9. num. 34. Sanch. 1.3. cap. 17. num. 15. Molina de ius. tr. 2. d. 560. Saar. 1.2. de iuramen. cap. 37. num. 9. Sa. v. Iuramentum. n. 10. Azor. p. 1. l. 11. cap. 8. quæst. 10. Bonac. tom. 2. d. 1. que. 1. pun. 16. Palaus tom. 3. traet. 1. 4. d. 2. pun. 10. num. 1.

296 Cum his opinor, monens, aliquos Docto- res hanc sententiam limitasse, ut procedat in debitis post iuramenti obligationem contra- Etis, locutus autem in contractis tempore iuramenti. Nam si tempore quo quis iurauit creditori soluere, etat creditor & poterat suum debitum alterius debito compensare: & non obstante hac potentia iurauit, soluturum: clare indicauit compensationi renunciæ. At si post iuramentum contraxit debitam, cum iam res mutata sunt, non videtur ille compensatio- ni renunciæ. Si Gutierrez apud Palaum ci- tatum. nu. 3. Attamen verius putarim in utriusque debitis illū uti posse compensatione. Quia nostræ sententia ratio æque probat, siue de- bita contractus sine tempore iuramenti, siue post. Et quia necesse non est sic iurantem ha- bere intentionem compensationi renunciandi: sed potius credendum est, ea intentione imare, que sibi utilior, ac commodior est: qualis est intentio soluendi solutione legitima, & à iure approbata.

PROBL. L.

Potest quis, & non potest compensatione uti, si cum iurauit soluere alicui, intentionem habuit, non utendi compen- satione.

297 Non potest illa vti. Quia intentionem ha- bens non utendi ea cum iuramentum fuit emissum, visus est id ipsum iuramento ob- firmasse, sicut enim iurans soluere, tenetur solu- tionem gerere, si etiam tenetur id iuramen- tum obseruare impleta simul adhibita non utendi compensatione circumstantia. Sic Bonac. 10. 2. d. 4. q. 1. pun. 16.

Potest quidem, si eam intentionem verbis, aut signis alteri non indicauit, ut ab eo accep- taretur. Quia promissio homini facta etiam iurata minime obligat antè alterius accepta-

tionem. At promissio illa extera, ob altero acceptata non excludit hanc compensatio- nem, & revocationem ratione ingratitudinis, nec diuersus iurantis animus illa excludens est illi verbis, aut signis intimatus, ut ab eo accepatur. Ergo potest iurans retrocedere vti compensatione illa, & non soluendo ratione sibi fidei violata. Ita Sanch. 1.3. sum. c. 17. num. 16. Palaus tom. 3. tra. 14. d. 2. pun. 10. num. 4.

299 Proculdubio si iurans, huiusmodi intentio- nem creditori manifestarat, ipseque iuramen- to, & am- sum. sic sibi factum acceptaret, minime posset plus expono. compensatione vti. Quia in eius favorem hac via soluendi debitum renunciavit: & sic cen- sent plures factum esse in cau. c. Ad nofram. 1. de iureiur. Verum si eam intentionem creditori non declarauit, ei obesse non potest, quo- minus compensatione vtratur. Quia illa pro- missio sub ea qualitate non utendi compensa- tionis non fuit à creditore acceptata. Deficien- te autem acceptatione, in promissione etiam iurata, deficit obligatio, vt doctissime probat Sanch. 1.1. de matrim. d. 7. Neque obstat, credi- torem accepere promissione sibi factam modo sibi utiliori. At modus (estò sic accepit) sibi incognitus, & alienus à natura promis- sionis sibi non est possibilis: ac proinde non potest acceptare promissione solutionis sub exclusione compensationis, cum talis exclusio sibi non fuerit manifestata; sed potius incognita, sitque à communi promit- tendi ratione aliena.

PROBL. LI.

Cum quis contractum iuramento firmavit, & Index Ecclesiasticus relaxet iuramen- to ad effectum agendi: potest is & non potest coram ipso Ecclesiastico iudice de valore contractus litigare.

300 Suppono ex c. fin. de foro compet. in 6. posse slatum ratione iuramenti coram iudice. Nonnulla Ecclesiastico conuenit. Quod adèl est ve- rum, vt licet mota lis fuerit coram iudice sa- culari de contractu iurato, possit nihilominus Ecclesiasticus Index adiri, vt cogat partem, ac iudicem sacerularem ad iuramenti obseruan- tiam. Nec ei obici potest litispendita, vt cum Iohan. Andrea, Maranta, ac Gutierrez docet Sanch. 1.3. sum. c. 13. n. 14. Quæsierim verò num relaxato iuramento per iudicem Ecclesiasticum ad effectum agendi, possit coram ipso litigari de valore contractus.

Potest plane. Quia Index causa preparan- 301 tis est causa preparatæ Index, eo quod vnum ex alio sequatur. At Index Ecclesiasticus est Index causa preparantis, nempe relaxationis iuramenti. Ergo est Index causa preparatæ, nempe relaxationis contractus. Sic Bald. Iason. & alij relati à Conar. 1.1. variar. cap. 4. num. 8. & Gutier. de iuramen. confirm. p. 3. c. 12. num. 6.

Minime potest. Quia textus in cap. fin. de foro compet. in 6. solum ob obseruantiam iu- 302 ramenti concedit, posse laicum coram iudice test. Ecclesiastico conuenit. Relaxato autem iura- mento,

mento, iam cessa illius obseruancia, solumque de rescindendo contractu agitur. Ergo solum secularis Index cognoscere potest, nisi forte contractus ad forum Ecclesiasticum pertineat. Qualis esset, si controversia moeatur an sit cōtraetus vñtrarius, simoniacus, vñlicitus, iuxta c. Venerabilem de electione. Ita Couat. Guiter. citati Sanch. l. 3. sum. c. 13. num. 15. Palaus 10.4.17. 4. d. 2. pun. 11. n. 5.

303
Hoc longe
probabilitus.

Hoc longe probabilest esse crediderim adhens si Index Ecclesiasticus cōd quod fuerit Index causæ preparantis scilicet relaxationis iuramenti: posset etiam esse Index causæ preparatæ: eadem ratione, & fortiori dicere possemus, non solum iurantem, sed etiam eius heredes posse conueniri coram Iudice Ecclesiastico, eo quod Index sit originis, & causæ, vnde ille contractus vim habuerit, scilicet iuramenti. Monuerim tamen, laicum iurantem tamen in ratione iuramenti apud Iudicem Ecclesiasticum conueniri possit, non tamen ob id forum suum amittere. Quia iuramentum forum non mutat, sed addit forum foro. Quocirca coram Iudice seculari conueniri poterit, ac si non iurasset. Vnde poterit coram Iudice seculari de obseruancia iuramenti agi, etiam si materia feudalis existat. Item cogi potest coram illo ad pœnam perictrij. Demum compellere potest turpe iuramentum recipientem, ut illud relaxet. Lege Santium citatum n. 16.

PROBL. LII.

Potestas ciuialis, qua potest prohibere iuramentum apponi: potest etiam, & non potest iuramenti semel appositi vires impeditre.

304
Questionis
fusus.

De potestate ciuili est dubitatio, num possit impeditre obligationem iuramenti, antequam praeteritur, nam de Ecclesiastica nemini dubium esset potest: cum id factum fuerit in Tridentino s. 25. c. 26. vbi redditur iuramentum irritum appositorum renunciacioni bonorum à nomine facta ante bimelita professionem praecedens. Quaterim igitur, num ciuialis potestas, qua quidem prohibere valet, nè iuramentum apponatur, possit etiam eiusdem iuramenti appositi vires impeditre.

305
Non potest
vires iura-
menti impe-
dire.

Potestas ciuialis tantum potest prohibere iuramentum apponi: nunquam tamen impeditre vires illius si contractibus alias licitus apponatur, tametsi contractus, quibus iuramentum apponitur, irritos, ac nullos reddiderit. Quia iuramenti obligatio est spiritualis: Ergo secularis & ciuialis potestas nequit de ea disponere. Et quia ciuialis potestas impeditre non potest Ecclesiasticae jurisdictionem. At si vires iuramenti impeditre posset, jurisdictionem Ecclesiasticae impedit, cum medio iuramento iurans jurisdictionem Ecclesiasticae efficiatur. Ergo. Sic Couat. de partibus p. 2. §. 1. n. 8. Barbosa l. 1. §. 1. n. 7. 7. 7. ff. soluto matrimonio. Suar. l. 2. de matr. c. 30. n. 15. Parlador. l. 2. rerum quotid. Oluvald. ad Lomel. l. 1. c. 1. in notis. Ist. A. & P.

306
Potest planter.

Non solum ciuialis potestas valet iuramentum impeditre, ne fiat, sed etiam facti vires inhibere. Et sic factum esse in Regno Castellæ, & in Re-

gno Lusitanæ testatur Molina to. 1. tr. 2. d. 14. 9. Pinel. leg. 2. C. de rescindenda vendit. p. 3. c. 1. n. 11. Ratio est. Quia lex ciuialis reddere potest in habilem ad acceptandam promissionem hac, vel illa forma praestitam: sed absque acceptatione iuramentum promissorum obligationem non inducit: Ergo. Deinde potest lex ciuialis remittere obligationem eo ipso, quod intentetur. Cum enim iuramentum promissorum non obliget, si is, in cuius fauorem est praestitum, statim remittat obligationem: eadem ratione non obligabit, si superior nomine ipsius eandemmet obligationem remittat. Ita Sanch. l. 3. sum. cap. 2. num. 9. Lessi. l. 2. cap. 2. dub. 12. num. 5. Bonac. tom. 2. d. 4. quæst. 1. punt. 17. num. 1. Pala. tom. 3. rr. 14. d. 1. pun. 3. num. 3. Bafl. l. 1. de sponsal. cap. 8. num. 3. 8.

Cenfio potestatem ciuilem non solum posse, sed vires iuramenti impeditre, sed de facto in Regno Castellæ, & Portugalæ impeditisse: Nam in leg. 10. & 14. sit. 1. l. 4. nou. collect. statutus sub graibis penis imponendis, tunc iurantium creditoris, tunc Tabellione, ne contractibus iuramentum apponatur: & si appositorum fuerit, annullatur obligatio. Annulata ergo obligatio contractus & personæ redduntur inhabiles ad contrahendum, & obligatio omnino remittitur, & materia prohibetur, & incapax obligationis redditur: Cessat ergo iuramenti obligatio. Itaque (vt corrut prima sententia fundamentum) prohibito, & annullato contractu, iuramentum prohibitum, & annullatum est, vi potest super materiam in debitam cadens.

PROBL. LIII.

Petrus & Antonius litem in arbitrum committunt ut intracerum dicim illam decidat, iuramento parenti eius sententia prædicto: si ex communis utriusque consensu dies illa prorogatur, censetur quoque, & non censetur iuramentum prorogari.

Praemitto in huius, & innumerum aliarum 308
quæstionum resolutionem duplum regulam præscribentem, qua ratione iuramentum sit interpretandum. Prima est: Si de intentione iuramenti confitat, nulla indiget iuramentum interpretatione, vt per se patet: si vero intentione manifesta non est, semper interpretandum est iuramentum, ut seruata proprietate verborum, quo ad minus fieri possit obligationem inducat. Quia creaturam adstringi, & obligari ad aliquid determinatè gerendum, vel omittendum, odiofum est, & grane. Secunda est: iuramentum restringendum est inxta naturam actus super quem cadit. Vnde omnes restrictiones ac conditiones, quas propositum, aut promissio habet ex iure, vel ex recepta confundit, omnes illas habere censendum est iuramentum. Quia accessorium, quale est iuramentum, sequitur naturam principali, cui adiungitur, iuxta reg. iuris 4. 2. 17. 6. His præmissis, quæterim, an in casu proposito, prorogato sententia die, iuramentum etiam prorogari censetur?

Censetur prorogari. Quia prorogatio illa sententia

ESCOR
Theor M
Tom III.
FIV

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 145

Confessio pro sententia: finit diei, quo sententia ferenda est restatum illud videtur facta cum omnibus qualitatibus, & invenientum.

certum petatur. l. Legem. Cod. Locari. Sic non nulli apud Conar de variis p. initio, num. 6.

310 Non censetur prorogatum illud iuramentum, & idem nenter tenetur ex vi illius parere sententia arbitri late post diem ab initio constitutum, sed ex vi solius simplicis promissio- nis. Quia cum finito die in compromiso consti- tuto extingueda esset prorsus illa conuen- tio, & obligatio: illa protogatio censetur nota prorsus conuentio, nouaque obligatio: at proinde non censetur in earepetu iuramentum, & pena in priori compromissione apposita- ni denuo apponantur. Ita iuxta regulas præ- missas benigne iurantem à iuramenti obliga- tione liberant. Conar. citatus. Azot. l. 1. cap. 8. quæst. 12. & Sanch. l. 3. sum. cap. 17. num. 21.

311 Cum his opinor, addens secus esse dicen- dum ab initio compromissum cum iuramen- to ita constitutum sit, ut ipsi arbitri, vel com- promittentes possint diem progar: tunc enim prorogatio intra diem facta, easdem qualita- tes habet etiam quoad iuramentum. Quia ab initio iuramentum, cum sensum habet, ut iurans sub Religione iuramenti promittat sententia arbitrorum parere, quam ipsi intra diem definitum, vel postmodum prorogatum tulerint.

312 Cæterum in huius materia confirmationem *Interpretandi* ex regulis præmissis plures calus rekolam, spe- ciatim secundam regulam illustrans. Iurauit Pe- tro dare eum, ipse vero non seruat, que promisit: dare non tenet. Quia haec absolute & liberalis promissio ita habet tacitam conditionem: Nisi alius ingratu se ostendat, ut ostenditur promissum non implens. Sanch. l. 3. sum. cap. 17. num. 16.

Iurauit fidelitatem Petro, eique non esse con- trarium: subintelligitur; Nisi ius meum, vel meorum, vel Ecclesie petere, defendere ne- necessarium fuerit. Quia haec promissio habet hanc subintellectam conditionem cap. Peti- tionis de iure. Sylvest. verb. Iuramentum 3. question. 3.

Iurauit Ecclesie mandatis parere, vel Iudi- cis, siisque stare sententia: potero appellare, si me iniuste gravatum sensero. Quia hoc ge- nerale iuramentum rationabiliter appellatio- nem non excludit. cap. I rogo nobis, de dolo. Guier. de iurament. part. 1. cap. 37. num. 25. Syl- vest. verb. Iuramentum 4. q. 1.

Iurauit obediens Superiori, si ipse ab officio remouatur, mea obediendi obligatio cessat. Quia ex iure supponitur ad obligationem iuri- diictionis in superiori, ut possit præcipere. cap. Venerabilem, de elect. Lefsi. lib. 2. cap. 4. dub. 4. num. 12.

Iurauit stare sententia arbitri sub certa pœ- na, ad utrumque non obligari, sed tantum parere sententia, aut pœnam soluere. Innocent. & Gloss. ad cap. Per tu. de arbitriu. Sylvest. verb. Iuramentum 1. quæst. 4.

Iurauit, non expellere conductorem dom- mons, vel agri: possum expellere, si biennio conductionis pensionem non soluerit. Quia hic contractus hanc tacitam conditionem haberet, ut conductor biennio non soluens, valeat expelli. l. Quero. §. inter- Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

locatorem. ff. locati. Sanch. l. 3; sum. cap. 17. num. 14.

Admissus in Collegium iuratio Collegis suis ferre auxilium, quoties fuerit opportu- num: Subintell. gitur, dummodum aliis dignior non existit. Quia alia non est licitum, ne- que obligatorum iuramentum. Basil. l. 1. de spon- sal. cap. 8. num. 27.

Si urbanitas causa quis iurauit, non in- gredi primum, nobiliore loco non sedere, non præcedere: non tenerur, si alter roget, vel illi sit molestum. Quia subintelligitur iurasse non accipere primum locum quantum in ipso est, sed rogatum. Tolet. lib. 4. cap. 2. Lefsi. l. 1. cap. 4. dub. 4. num. 22.

Admissus in Collegium Ybernium, aut Anglicanum iurauit, post studia absolute ad patriam redire: poterit ingredi Religionem. Quia hic status utpote maioris perfectionis semper censetur exceptus. Basil. lib. 1. de spon- sal. cap. 8. num. 27.

Iurauit quis non resignare Beneficium in alterius fauorem vel non permute absque Ordinarij consensu: non obligatur, si Reli- gionem inerit. Quia haec occasio tacite cen- setur excepta eo quod finis, ob quem Ordina- rijs illud iuramentum exigere afolet, est, ne beneficiari accipientes Beneficium, & manen- tes in sæculo, cum pensione renuncient, ite- râmque alia Beneficia obtineant. Sanch. l. br. 3. sum. cap. 17. num. 11.

Promittens sub iuramento aliiquid absenti; ad id implendum non tenetur, donec ipse, vel alius validè ipsius nomine accepte. Quia haec promissio, cuius naturam sequitur iuramentum, renocabilis est, quovsque per acceptationem firmetur. Lefsi. lib. 2. cap. 4. dub. 4. num. 22. Bo- nac. rom. i. d. i. quæst. 1. punct. 16.

Iurans soltere pecuniam sibi mutuam, poterit intra biennium exceptionem oppone- re non numerata pecunia. Quia sub ea con- ditione censendum est obligatus soluere, si sibi adfuerit pecunia numerata: l. ultim. Codice de non numerata pecunia, & l. 27. titul. 11. parti- ta 3. Conar. de pæl. part. 1. §. 3. num. 10. Gu- tier. part. 1. de iurament. cap. 37.

Iurans contractum fideiussionis, non se obli- gans instar principalis: soluere non tenetur, quovsque principalis debitor excusat. Quia haec habet tacitam conditionem. l. 1. eem. ff. de verb. obligat. Sanch. l. 3. sum. cap. 17. num. 14. Plura mitto.

PROBL. LIV.

Iuramentum soluendi dicitur intra cer- tam diem, extenditur, & non extendi- tur ad aliam diem per credidorem proro- gatum. Unde erit, & non erit periur- rus, si die destinata in prorogatione non soluerit.

313 *Non extenditur, nec erit periurus, non soluens die destinata in prorogatione. Non extenditur ad iurandum antiquum ad alia non tra- nascit. Quia iurandum antiquum ad alia non tra- nascit, nisi denuo iuretur. Unde excommuni- catio lata indebitorem si certa die non solue-*

N. n.

146 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

sit, pro rogata ea die per creditorem, omnino cessat: nec contrahitur non soluendo die destinatae. Sic Cardin. Corts, Baldus, Decius, Iason, quae refert. *Couar. de palt. punct. 1. initio, num. 6.*

Extenditur quidem, & periuicet debitor non soluens die prorogata. Quia in hoc

³¹⁴
Extenditur,
& erit periuic-
tus.

eventu non est noua obligatio, sed eadem, met ab initio contracta, ita que dies solutio- nis differunt: Ergo manet eadem iuramentum affectu qualitate. Ita Baldus, Iason, Decius, sibi ipsis contrarij. Bartol. Imola, Felin, Curti, Blanchus, Rebus, quos afferit, ac sequitur *Couar. citatus. Gutier. de iuram. punct. 1. cap. 49. num. 9. & 10. Perez. l. 1. paulo. post princip. ii. 4. l. 3. ordinamenti. Sa v. Iuramentum, num. 15. Azot. l. 1. cap. 8. quest. 1. 3. Sanch. l. 3. sum. c. 17. num. 2. 4.*

³⁰⁵
Hoc omnia
seuendum
est.

Hoc tamen tenendum iudico. Quia ille duo iuravit, nempe se soluturum, & tali die. Ergo remittente creditore, seu prorogante posteriorem obligationem, non manet debitor liber ab obligatione priori, sed illa ad diem prorogatam protenditur. Nec est simile illud de excommunicatione. Nam Index excommunicavit ad diem illam solam: & cum excommunicare sit actus iurisdictionis, non potest ex consensu partis excommunicatione ad aliam diem prorogari. At iurans obligavit se simpliciter ad soluendum, & ad soluendum eo termino: quare hoc termino prorogato per creditorem, manet debitor iuramento ligatus ad soluendum termino per eum prorogato.

CAPUT XIX.

Circa Iuramenti Relaxationem, Irritationem, & Commutationem.

PROBL. LV.

Habentes potestatem dispensandi, vel commutandi vota delegata, habent, & non habent dispensandi, vel commutandi iuramenta potestatem.

³¹⁶
Statu quo-
ficiu.

Si loqueremur de habentibus potestatem Ordinariam, recepta est omnium sententia affirmans potentem dispensare, vel commutare vota, posse etiam iuramenta eius materia Deo praestita dispensare, vel commutare. Lege Santiu. l. 3. sum. c. 19. n. 5. Quæstio est, num habentes potestatem delegata, commutandi vel dispendi vota, ea etiam ad dispendanda vel commutanda iuramenta potiantur?

³¹⁷
Non habent
potestatem
huiusmodi.

Ea potestate minimè potiuntur. Quia iuramenti vinculum est diuersum à vinculo voti. Ergo concessa potestate soluendi vinculum voti non debet censeri concessa potestas soluendi vinculum iuramenti licet vinculum iuramenti minus sit, quam vinculum voti. Illa namque regula: *Cui conceditur maius, concedi censeatur id quod minus, procedit, cum id quod minus est, continetur in maiori, tanquam pars in to-*

to, aut species in genere. At cum vinculum iuramenti hac ratione in voto non continetur, effici videtur, facultatem cœcessam dispensandi, vel commutandi vota, ad iuramenta non extendi. Sic Petr. de Ledef. tom. 2. sum. tr. 11. c. 4. diff. 4. *Nauat. sum. c. 27. n. 27. Azot. l. 1. d. 1. c. 10. q. 2. Bonac. to. 2. d. 4. q. 1. pun. 17. n. 11.*

Ea quidem potiuntur potestate: unde priuilegium concedens commutationem aut dispensationem votorum extendit ad iuramenta in Dei honorem praestite, sive accessoria sunt vota, sive non. Quia hæc iuramenta ob affinitatem cum votis, in communi hominum existimatione vota reputantur. *Perner. 2. de iure iuram. Vbi dicitur Propositū aut promissū non infingi, qui in melius cōmutar. Nō nomine autē propositi, aut promissi, nō solum votū, sed & iuramentum intelligitur, tūm quia sub titulo de iurirando ponitur: tūm quia certissimum est, iuramentum, cuius Deus creditor est, posse in melius commutari; quia illi est gratus.* Ergo priuilegium recipiens vota hæc iuramenta respicit. Ita Suar. l. 6. de votis, cap. 14. num. 4. *Sa v. votum, de voti irrit. num. 16. Basil. l. 8. de matr. cap. 11. num. 4. Palauus tom. 3. tract. 14. d. 3. pun. 1. num. 5.*

Ego quidem tempore sententiam primam, ³¹⁹ media via procedens. Distinguendo inter iuramenta vota accessoria, quæque ad firmandam promissionem assumuntur: & inter iuramenta, quæ vota accessoria non sunt, & ad firmandam bonum propositum assumuntur. Priora iuramenta ex facultate dispensandi vel commutandi vota possunt dispensari, vel commutari, secos vero posteriores. Priorem partem probo. Quia eo ipso, quo iuramentum sit voto accessoriūque promissionē confirmat, sublati voto, ac promissione, ipsum necessum est corrovere, sed potest dispensare in votis, potest votum, cui iuramentum accedit, dispensare: cum ex adventu iuramenti non mutetur eius natura. Ergo potest etiam in iuramento illi accessorio. Secundam partem sic ostendo: Priuilegium gratis concessum, & præcipue ad tollendam obligationem naturalem, & divinam stricte interpretandum est, c. *Porro, de priuile. cap. cum in illes 17. & ca. Cui de non Sacerdotali 27. de prebend. in 6. Ergo priuilegium dispensandi in votis non est extendendum ad iuramenta.* Equidem primam & secundam sententiam valde probabiles reproto, libuit tamen sic priam temperare, & eligere cum Lessio l. 2. c. 42. dub. 12. n. 60. *Santio l. 8. de matr. d. 2. n. 2. 3. & l. 4. de votis c. 5. num. 18. & 20.*

PROBL. LVI.

Creditor potest, & non potest iuramentum præstitum principaliter in Dei honorem remittere.

³²⁰
Suppono.
Sidoris de materia sibi promissa, celsate iuramenti obligationem. Quia celsat illus fundatum. Deus enim in tantum obligari iuramentum vult, in quantum is, in cuius gratiam sit, obstat esse obligatum, si igitur is remittit obligationē, & Deus remittere censetur. Difficilis autem est, num possit creditor iuramentum,

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 147

mentum principaliter præsummum in Dei hono-
rem remittere, eo quod tota obligatio in sui
gratiam, & favorem cedat, verbi gratiæ intuitu
pietatis quis sub iuramento promisit alicui
pauperi elemosynam: poterit ne pauper obli-
gationem remittere?

321. *Non potest.* Minime poterit. Quia cum principaliter
Deo pietatis intuitu facta fuerit illa iurata pro-
missio: Deus solus est creditor huiusmodi pro-
missionis. Ergo pauper non potest remittere.
Sic graues Neoterici, & quorum sententiam
Palauus *citandus* probabilem esse affirmat, si-
quidem contraria probabilem esse te-
statur.

322. *Potest planè.* Quia illud iuramentum cen-
trum plani, sicut tacitam conditionem habere: Si velit
promissum acceptare is, de cuius commode
agitatur. Et quia intuitu pietatis factum est iura-
mentum, tota illius obligatio in creditoris pau-
peris utilitatem cedit, cui potest ille cedere.
Nec enim qui iuravit, intendit in initium ad
beneficiū acceptandum cogere, vel remit-
tentis utrōque gratiam non acceptare. Ita Lessi-
quem referat, ac sequitur Palauus *tom. 3. tract. 14.*
d. 1. punct. 2. num. 3.

323. *Potest.* Si iurans subvenire pauperi, eum
non determinauit, certum est nullum esse, qui
potest obligationem remittere, præter Deum.
Quia illud iuramentum Deo est factum, & in-
ducit voti rationem: neque enim res promis-
sa cedit in gratiam huius pauperis determina-
ti: sed huius, vel illius: Ergo nullus est in
particulari, qui remittere potest. Verum, si
iurans pauperem determinauit, probabilius
censeo, remittere posse obligationem, nolent-
e promissum acceptare, aut condonando pro-
pter secundæ sententiæ fundamentum. Scio
Santium *l. 1. de sponsal. d. 52. num. 7. & Sua-*
trium l. 2. de iurament. cap. 39. num. 8. 11. &
12. insinuasse, posse pauperem temittere obli-
gationem iustitiae, remanente obligatione iu-
ramenti, si velit promissum impleri. At mihi
non placet. Quia nulla ex supradicto iuramen-
to obligatio iustitiae, aut fidelitatis in pro-
mittente oritur comparatione pauperis, sed
tota obligatio est comparatione Dei: esto in
pauperis cedat utilitatem. Vnde nulla alia via
potest pauper obligationem remittere, nisi vel
condonando promissum: vel nolendo illud ac-
ceptare.

PROBL. LVII.

*Iuramentum soluendi ea, quæ ludo verito
sunt acquisita, vel quæ in Hispania
in ludo ad creditum acquiruntur:
potest, & non potest Episco-
pus relaxare.*

324. *Nonnulla
suppono.* **R**ecolo, duplum in genere esse relaxatio-
nis causam aliam, quæ bonum commu-
ne directè respicit: aliam, quæ pecuniam creditoris.
Bonum commune directè respicit, si ob-
servatio iuramenti bone communi obstat:
verbi gratiæ si quis intrasset, non denuncia-
re, non accusare, non contra testari:
hæc enim iuramenta obstant rectæ ad-
ministratiōnē, quia obstant, ne criminis dete-
rēt. *Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.*

gantur. Quare à quolibet auctoritate Epis-
copalem hanc relaxari possunt. Imò credit-
erim, & regulariter nulla relaxatione indigere,
ut potest nullam inducentia obligatiōnē. Ad
hanc causam reducuntur omnia iuramenta ca-
dentiæ super contractus lege prohibitos: præ-
stat enim sufficiēt relaxationis causam le-
gis transgressio, si forte necessaria fuerit; nam
iuramentum licitum & obligatorium esse non
posse affero, nisi promissionem validam con-
firmeret: aut in vexationis redēptionem appo-
natur. Hinc quæsierim, num iuramentum sol-
vendi ea, que ludo verito sunt acquisita, vel
quæ in Hispania in ludo ad creditum acquirun-
tur, possit Episcopus relaxare?

325. *Non potest.* Minime potest. Quia ex communiori len-
tientia non tenetur recipiens hanc pecuniam
restituere. Ergo nullam turpitudinem comit-
tit: Ergo nullam præbet causam relaxationi.
Sic Sanchez *libr. 1. de sponsal. d. 31. mu-
ner. 2.*

326. *Potest planè.* Quia iuramentum id est in le-
gis fraudem emissum, & turpitudinem conti-
nēt aduersus leges, saltem cum de facto acce-
ptatur. Ita alius relatit. Gutier. *part. 1. de iura-
mento confirmat. cap. 53. num. 8. & probabile re-
putat Sanchez l. 3. sua. cap. 21. num. 10. & l. 1.
de sponsal. d. 2. num. 24. plures Doctores pro-
hac parte adducit Palauus *tom. 5. tract. 14. d. 3.
punct. 3. num. 3.**

327. *Non solum hoc probabilius existimō, sed
credo, hoc iuramentum relaxatione non in-
digere, quia super materiam indebitam ca-
dit. Leges enim Castella 8. & 9. titul. 7. l. 8.
recopil. ita has promissiones, & obligatiōnes
prohibent, ut prorsus irritas, ac nullas faciant:
ibi: *Damos por ningunas quales quier obligacio-
nes, scripturas, promissas, que las tales perso-
nas a cerca de esto hicieren. Ex quibus verbis
manifeste efficiuntur, recipientem sic acquisi-
ta retinere non posse: obligatūmque esse, si
recipient, restituere. Quia alienum recipi non
potest, nisi debeatur. At vi illius promissionis
non debetur eo ludo acquisitum, cum promis-
sio nulla: Ergo recipi non potest. Deinde iu-
ramentum de illa solutione facienda nullum
est; quia est de actu quodam vano, ac inuti-
li, neque ex redēptione vexationis honesta-
to. Legē Vasquium opus. de testam. cap. 3. dub. 2.
num. 4.**

PROBL. LVIII.

*Relaxatio iuramenti potest, & non potest
concedi, cum turpitudo versatur in modo
exequendi iuramentum, & non in re iurata.*

328. *Nonnulla
transiit.* **P**roblem, proximo dixi, secundam causam,
ob quam iuramentum possit relaxari esse. Nonnulla
turpitudinem eius, cui præsumit, vel quis
inique exigit, vel quia delictum commisit di-
gnum priuatione iuris acquisiti; pertinet enim
ad bonum Ecclesiæ delicta punire s & iniusti-
tias tollere, fraudēque removere: Et quidem
posse relaxati iuramentum in delicti commissi
pecuniam nullus est qui non sciat. Relaxari au-
tē posse, quia inique est extorū pater. Quia nul-
lum ius parti, in cuius utilitate cedit, acquiritur.

N 2 sed

sed solum Deo. Potest ergo Dei vices gerens obligationem remittere, ne iniurias ex iustitia facta commodum assequatur, neve iurans iniuste diuexetur. Quod verum puto, etiam si turpitude non sit commissa a creditore, sed ab alio tertio. Quia iam terius iniustitiam perpetrat, & iurans iniuste vexatur, quae est possima huius relaxationis caus. Hanc relaxationem concedere potest Episcopus, & qui potestatem quasi Episcopalem habent. His possunt quater, nam relaxationem possit concedi, cum turpitude versatur in modo exigendi iuramentum, non in re iurata: ut contingit, quando creditor debitorem cogit metu, vi vel fraude iurare debitum legitimum soluerum.

329
Non potest
relaxatio
concedi.

Potest concedi relaxatio. Quia cum debitum sit legitimum materia est apta, ut possit iuramento obfirmari: & licet in modo iniustitia adseritur, tenet in re iurata promissio, cuius relaxatio iam creditoris cedit in in commodum. Sic aliqui, quos, prosto nomine memorat Palauus tom. 3. tra. 14. d. 2. punct. 3. num. 5.

330
Potest planè.

Potest planè huiusmodi relaxatio concedi. Quia in petitione illius iuramenti creditoris inicit iniuriam Debitori, & consequenter tenetur, illam, quod fieri possit, reparare. At nulla alia via apriori reparari valeret, quam remissione iuramenti. Ergo. Ita Palauus citat.

331
Idem, si re
sita addicione.

Idem iudicio, adiiciens si ipse creditor illius iuramenti non proceret ad satisfactionem, ille iniuriae relaxacionem, id ex officio deberet. Praelatum exercere. Nam certissimum est, quoties superior cogere potest creditorem ad remittendum iuramentum, posse ipsum id remittere. Ad hanc, satis bono communis expedienti huiusmodi concedere relaxacionem, ne iniuste vexantes effectum suæ iniustitiae obviant: & ne vexati sine causa grauenter. Meum Suar. 1.2. de iuram. cap. 41. num. 5.1.

Suar. 1.2. de iuram. cap. 41. num. 19. Addiderim esto hoc veram sit, nihilominus etiam in foro externo dari huus iuramentum i relaxationem, quando non ad petitionem partis Index preedit, sed ex officio. Tunc enim conuenientissimum est, hanc relaxationem concedere, ne iniustitia etiam leuissima sortiantur effectum. Sic Palauus 10.3. tra. 14. d. 3. punct. 3. num. 6.

PROBL. LX.

Praefata iuramenta inique extorta posse, & non possunt post commissum per iurium relaxari.

Concedenda non est huiusmodi relaxatio, 335
neque pars potest remittere postquam altera pars incidit in periuium. Quia cap. 41. Qui frustra 14. de iur. dicitur: *Frustra legi auxilium innocat, qui committit in legem. Qui ergo committit in legem iuramentum frustra petet illius relaxacionem.* Ita Cardin. c. *Debitores, de inreuar. fine. Inola ibi, num. 8. Abbas c. 1. eodem tit. num. 3. & ibi Felin. num. 28. Federic. Senens. Anch. & alij, quos sequitur. Cuar. de pat'is p. 2. §. 3. num. 1.*

Potest planè concedi huiusmodi relaxatio 336
iuramenti inique extorta post commissum per iurium non solum in foro conscientia, sed etiam in externo foro. Quia ex commissum per iurio non tollitur potestas in relaxacione. Non enim turpitudine alterius superiori obesse poterat. Ergo poterit relaxare, ac si nullum esset com. illum per iurium. Ita Sanc. l. 1. de spons. d. 12. num. 16. Suar 1.2. de iuram. cap. 41. num. 12. & alij apud ipsos. Hos sequitur Palauus 10.3. tra. 14. d. 3. punct. 3. num. 7.

Hanc partem probabiliorem esse reor, nec obstat ilud capit. *Quia frustra. Fatoe enim vti legis beneficio, qui committit in legem, qualiter committit iurariis, qui virtute literarum recuperare sibi debita intendit, & tamen non vult ipse restituere, qua debet. Hic enim non vtit beneficio literarum ad excutiendum peccatum, sed ad perleuerandum in illo.* At postulans iuramenti relaxacionem commissum per iurio, intendit peccatum excutere: imo quando eam petit, non perleuerat in per iurio peccato: & consequenter non committit in legem, etiam in illam commisit. Quia vt bene docet Surius numer. 23. obligatio soluendi non ita virget pro singulis momentis, quin possit quis & dolere de iuramenti transgressione, & proponere illam, non amplius perpetrare, vel soluendo, vel fine mora querendo iuramenti relaxacionem. Quarè dum illam querit, per iurium non committit. Quia iuramentum semper intelligitur factum sub conditione petendi relaxacionem, si causa subdit. Addo nulla lege per iurium redditum incapacem, talis relaxacionis. Liceat enim propter commissum per iurium puniri possit non tamen inuenitur punitus in relaxacionis denegatione. Cur ergo id est affirmandum.

**

PROBL.

Concedi potest, & concedi non potest ab Episcopo relaxatio iuramenti si metu leui extortum sit.

332
Concedi non
potest.

Concedi non potest. Quia c. si vero, de iur. 333
potest. c. verum, eodem tit. de grauissimo metu sit mentio, qui debet iuramento addicci, ut valeat Episcopus id relaxare: Sic multi Doctores relati à Santio 1.4. de mat. d. 20. n. 9.

333
Potest conces-
sidi.

Potest concedi relaxatio. Quia iuramentum metu etiam leui factum sponte non praestatur, & spontaneum consensum requirit iuramentum, ut relaxari non possit, c. si licet, & c. Accepta, de restitut. spoliator. & Authent. Sacra menta puberum. C. si aduerfus ventionem. Ita alij plures relati à Santio ubi supra.

334
Autem re-
sponde.
seluio.

Porrò doctissimus Pater eos sic, me annuntiante, conciliat. Ut negativa sententia procedat in foro externo: eo quod in eo non admittatur rescissio contractus ex metu leui. Secunda vero procedat in conscientia foro, quia adest turpitude ex parte recipientis taliter, quod in illo foro nequit sic metum incutiens retinere ea via acquisita, sed obligatus est restituere, si eut si metus grauis esset incursum. Consonat

PROBL. LXI.

Potest, & non potest contractus rescindi, &
relaxatio iuramenti obtaineri, etiam ob
enormissimam laisonem, si iuramento
prestito fuerit ille geminatus.

338
Bonuilla
sappeno.
Sappone, non esse locum rescissioni contra-
dictus, nec relaxatio*n* iuramento ob enormem,
vel enormissimam l*äsionem* in contractibus
gratuitis; sed solum in reciprocis, vbi interue-
nit, *do ut des*: *Facio ut facias*. Quia donator clare
intelligit, se l*äsionem* esse in tota illa quantitate,
& sciens vult, id beneficium in aliud con-
fere. Sanch. l. 3, *sum. c. 21. num. 19*. Quæsierim
ergo, an possit rescindi contractus, & relaxatio
iuramenti obtineri, etiam ob enormissimam
l*äsionem*, si iuramento præstito, fuerit gemi-
natus?

339 *Minimè potest. Quia ut præscriptis Authentica, Siue à me, & lex sibi mulier. C. Ad Senatus-consultum Velleianum, quamvis mulier fideiun-
dendo pro alio obligari non possit, quin ei
competat exceptio Velleianum: si tamen in ea-
dem causa bis se obligauerit, tenet obligatio
& cessat exceptio. Sic videtur dicendum in con-
trafictibus iuratis. Nam minor, vel maior iurant
contraactum: esto minori competit exceptio
l. 2. C. de rescindenda vendit, ratione enormis
lesionis: & maiori exceptio lesionis enormis
firma: si tamen geminata obligationem, cessa-
bit exceptio, ac iuramenti relaxatio. Sic Decius
cons. 181. Couar. de paltis p. 3. §. 4. num. 6.
concl. 8.*

340 *concl. 6.*
iusquidem Ob gemitamat obligationem etiam cum
biennij interuallo, iurans non priuatur
potestate petendi rescissionem contractus,
& iuramenti relaxationem illis in casibus,
in quibus alia petere poterat. Quia nulli-
bi cauetur talis effectus: & cum fraudibus
faueat, non est absque claro fundamento asse-
rendus. Ita Palauz *tom. 3. tract. 14. d. 3. punet.*
4. num. 7. Burgos de Paz *conf. 28. num. 2.* alii
relatis.

341
Bk. verius
extimo.
Hoc verius existimo, nec ex legibus sine
a me, & famulier desumi posse argumen-
tum. Tum quia illa decisio est specialis in
illo casu. Tum quia est ratio dinera. Nam
in contracta fideimissionis mulieris, de se nulla
est deceptio, neque ob deceptionem con-
ceditur: exceptio Velliani; sed ob mulieris
fragilitatem, & imbecillitatem. At in laesio-
ne enormi & enormissima deceptio est, &
defectus consensus: & ob eam causam re-
scissio contractus, & relaxatio iuramenti
conceditur. Ergo quantumvis obligatio mul-
tiplicetur, non impedit hanc recissionem,
& relaxationem. Neque enim aequum erat,
ob repetitam iniuriam primari deceptum iu-
risbi concessio reparandi deceptionem; poti-
tus quidem ob deceptionem geminatam ce-
lerius relaxatio iuramenti, & contractus re-
scissio est concedenda.

PROBL. LXII.

In illis casibus, in quibus ob lesionem
enymen, aut enormissimam potest quis
agere ad recessionem contractus, aut
preiij supplementum: indiget, & non in-
diget iuramenti relaxatione.

342
Relaxatione
non indiget.

Non indiget, & potest agere non obstante iuramento. Quia ea de causa in illis casibus quis agere potest, quia non censetur iuramentum ad illos casus se extendere: censetur enim ille iurare, se perserueraturum in contraria, dummodo Iesus graniter, aut granissime non fuerit: Ergo etiam si agat absque iuramenti relaxatione, id non violabit. Porro ea de causa minor, qui expetisse iuravit stare contractui, illique non contrauenire ratione minoris atatis: potest absque relaxatione iuramenti contrauenire ob enormem lesionem; quia ob hanc causam non censetur iurasse non contrauenire: sed idem presumitur de minore absolute iurante, & de maiore, comparatione lesionis enormissime: Ergo in omnibus his casibus nulla est necessaria iuramenti relaxatione. Sic Rolandus à Valle *consil. 59, num. 27. l. 1. & consil. 60. num. 68. l. 4.* & plures tela ab Arias Pinelo, Coarruicias, & Gutier allegandis.

Indigit instrumenti relaxatione, ut ad contractus rescissionem agere possit quis ex laetione enormi, si sit minor, & ex laetione enormissima, si sit maior. Quia iurans stare contractui, videtur iurare, nunquam contrarieare, dum iuramentum non fuerit relaxatum. Ita Arias Pinel. reperit. legis 2. C. de rescindenda vendit. p. 1. cap. 1. num. 8. Gutier. in Ambent. sacramenta puberum. num. 96. Cour. de pastis p. 3. §. 4. & p. 1. de iuram. cap. 26. num. 6. Matien. l. 5. recipol. tit. 11. leg. 1. glof. 8. num. 51. Padilla lege 2. num. 32. Sanch. l. 3. sum. cap. 21. num. 18. & 28.

Ego quidem vnam & alteram sententiam conciliabo, afferens, primam in foro interno procedere, secundam vero in externo. Nam cum in foro interno veritas spectetur, & presumptiones cessent: si iurans certus est, se enormiter, vel enormissime lassum esse: poterit ad rescissionem contractus, vel pretij supplementum, non obstante iuramento, procedere; quia non censuratur renunciasse. At in externo fero cum presumptiones ibi locum habent, principie cum veritas vestigata non est: nequam sic iurantes permitti possunt agere ad contractus rescissionem, quin iuramentum ad effectum agendi relaxetur. Quia cum intentat quis contractum rescindere, non constat in illo fero de lassione: & consequenter non constat cessare iuramenti obligationem. Ergo est concedenda iuramenti relaxatio: si minus impeditur actio ob perjurium periculum. Sic mens Ferdinandi de Castro tom. 3. tr. 1. l. 14. d. 3. pun. 4. num. 11.

PROBL. LXIII.

Si iuramenti relaxatio non in totum, sed solum ad effectum agendi, vel excipendi concedatur: necessariò pars debet, & non debet citari.

345
Nonnulla
f. pono.

Requiri potest ad hanc iuramenti relaxationem concedendam citatio partis, cuius interst, nempe illius, in cuius gratiam iuramentum est praetitum. Et quidem si relaxatio esset in integrum concedenda, ita ut in totum extingueret iuramenti obligationem: omnes Doctores censem fieri non posse absque partis citatione. Quia concessa hac relaxatione, simul contractus rescinditur, & iurans liber ab obligatione declaratur. Quod fieri absque citatione partis, esset sententiam ferre contra partem inauditam: Quod est absurdum. Quæstern vero, num si relaxatio non in totum, sed solummodo ad effectum agendi, vel excipendi concedatur debet necessario pars citari?

346
Necessariò
pars requiri
debet.

Debet profectò. Quia citatio necessaria est, quoties tractatur de alterius præiudicio c. 1. de causa possessionis, & propriet. Clement. Pastoralis de re iudic. & leg. de uno quoque, ff. de re indic. sed in hac relaxatione agitur de partis præiudicio, cum molestetur vocatione, & obligatione iustificandi contractum: Ergo absque eius citatione fieri non potest. Sic Felin. cap. 1. n. 23. de iure in. Paz in præf. to. 2. prælud. 2. n. 38. Didac. Perez in lege 1. tit. 2. l. 3. ordinam. col. 824. quæst. 16.

347
Non debet
necessariò re-
quiri.

Non debet necessariò pars citari. Quia hanc relaxationem Prælatus concedere ex officio potest, eo solum, quod summarie probatum fuerit, iniustitiam in contractu interuenisse; ut multi Doctores fatentur ad c. 1. de iure iur. sed in his, quo Prælatus ex officio facere potest, quæque plenam probationem non exigit, citatio necessaria non est: Ergo item hac citatio ad nullum effectum utilis esse potest: si quidem pars consentire non tenetur in relaxatione: imò potius, ipsa dissentiente, conceditur, ut in iudicio examinetur contractus, & iniurias iniustus, rescindatur: sin minus iurans tanquam calumniosus condemnetur, & soluat expensas, quas altera pars litigando, & contractum defendendo, fecit. Ita S. ouar. l. 1. variar. cap. 4. n. 6. Gutier. in Authent. Sacramenta puberum, n. 112. Sanch. l. 3. sum. cap. 21. num. 28. Pal. tom. 3. tr. 14. d. 3. pur. 5. num. 4.

348
Idem affero.

Hoc verius esse reor. Quia ex omissione citationis parum, aut nihil præiudicatur ei, in cuius gratiam illud iuramentum fuit emissum.

PROBL. LXIV.

Index seculari potest, & non potest cognoscere de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico Indice concessa.

349
Plura circa

Premitto, Iudicem Ecclesiasticum solummodo posse iuramenti relaxationem gerere:

re: nullum autem seculari Prælatum esse, qui propriam relaxationem concedere valat. Quia hæc concessio est actus spiritualis iurisdictiōnis, cuius secularis est incapax. Est enim directa vinculi iuramenti remissio nomine Dei. Suar. l. 2. de iuram. c. 14. n. 16. At licet relaxationem propriam concedere non valeat, potest tamen nomine partis obligationem remittere. Nam si secularis Princeps potest cogere subditum, ut iuramenti obligationem remittat, & ipse, nolente subdito, remittere poterit; quia superior supplere potest consensum, quem subdito tenerit præstare. Ut autem superior laicus subditum compellat ad iuramenti remissionem vel ipse nomine subditi remittat, debet prius probare, in illo incamamento ex parte recipientis turpitudinem interuenisse, & rem per iuramentum promissam ad iudicium seculari pertinere. Nam si dubium sit, an in iuramento adseritur turpitudo, vel rei promissæ cognitione ad iudicium seculari non spectat: potestas laica remittere iuramentum minime poterit. Sanch. l. 3. sum. cap. 22. n. 1. & 15.

Hæc tamen condonatio, seu iuramenti remissio necessario facienda est a superiori iphus, cui est iuratum. Siquidem condonatio hac exercetur in ipsum iurisdictio, loco iphus obligationem condonando. Molina tom. 1. de iust. iudic. 149. Mono tamen, condonationem hanc absolutam iniamenti fieri non posse a laica, nec Ecclesiastica potestate absque partis citatione. Siquidem omnino ab obligatione iuramenti liberat, & contractum dissoluit. At si remissio iuramenti non esset absoluta, sed limitata, nempe ad effectum agendi: partis citatio necessaria non est, ut tunc vidimus. Lubet autem inquirere, num Iudex secularis cognoscere possit de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico Indice concessa?

Potest quidem, si relaxatio ab Ecclesiastico Indice concessa si evidenter nulla, vel iniqua. Quia huiusmodi potestati annuere videtur Ecclesia, ne iniustitia villa geratur. Sic Felinus ad cap. 1. de iure iur. num. 12. & ad cap. 2. numer. 3. de spons. Paz in sua præf. p. 2. num. 18. Sanch. l. 2. sum. cap. 22. num. 4.

Minime potest. Quia c. fin. de exception. in 6. dicitur, Iudicem seculari debere sequi Indicis Ecclesiastici sententiam: Ergo non potest de relaxatione nullitate cognoscere. Ita idem Felin. c. 2. n. 2. de sponsal.

Primam sententiam veriorem esse iudicem, si causa intelligatur. Nam si nullitas vel iniquitas relaxationis non apparet: sed probatio, & examine indiget, minime admisit. tenuis. Ita causa intelligatur. Prima for- sententiam Ecclesiastici Indicis, quando eu- denter non constat iniquam. Sic textum

Felinus exponit, citans Ancharam.

* *

DE

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 151

DE VOTO.

CAPVT XX.

Circa Voti essentiam.

PROBL. LXV.

propositum exequendirem honestam, sufficit, & non sufficit ad Votum.

353
Sufficiens pro
missio.

VIDIMVS sect. 1. Votum esse PromissioneM deliberatum, & spontaneam Deo factam de meliori bono. Verum an promissio haec necessaria sit, vel solum propositum exequendi rem honestam & de meliori bono sufficiat, quaeferim sufficit plane. Quia hoc propositum obligationem inducit. Quod probat textus in cap. qui bona 17. quæst. 1. vbi Magnus Gregorius inquit: *Qui bona agunt, si meliora agere deliberant, & post deliberata non faciunt, licet in prioribus bonis perseverent, in conspectu tamen Dei cediderunt ex deliberatione.* Sed cadere in Dei conspectu, est culpam coram illo committere saltem leuem Proverb. 24. *Septies in die cadit infuls.* Ergo propositum inducit obligationem. Et quia ipso quo quis in gratiam Dei bonum facendum proposuit, obligatur illud exequi, ne inconstantia, infidelitas, & mendacij arguatur. Sic Canonistæ cum Glossa ad cap. Literarum, de voto, v. proponens, & cap. Consulti, & c. Statuimus, de Regulari. Faut Palud. in 4. dist. 38. quæst. 1. art. 1. num. 1. D. Antonin. part. 2. tit. 11. cap. 2. & alij plures relati à Gutier. l. 2. qq. Canon. cap. 22. n. 32.

354
Promissio non
sufficit.

Minime sufficiens solum propositum quamvis absolutum, & efficax. Quia non inducit obligationem, qua ad votum necessariam requiriatur. Hec némque obligatio nasci debet ex aliqua lege extrinseca imponente obligationem omnibus illis, qui de bono aliquo faciendo bonum propositum conceperint: vel ex propria voluntate proponentium: vel ex ipsius propositi natura. At ex nullo capite haec obligatio nascitur. Non quidem ex lege: nulla enim talis ostendit potest. Non ex propria proponentium voluntate: cum haec solum sit faciendo quod proponunt; non tamen se obligandi. Neque ex natura ipsius propositi. Alias si quis proponeret firmiter divina precepta seruare duplice peccato inficeretur, quodlibet propositum violando, vno aduersus præceptum violatum, altero aduersus obligationem proposito inducatam Ita Syluest. verb. Votum 1. quæst. 2. Natural. cap. 1. 2. sum. num. 2. 6. Bonac. tom. 2. d. 4. quæst. 2. 2. pun. 1. Lessi. lib. 2. cap. 40. dub. 4. num. 2. 1. Suan. lib. 1. de voto, cap. 2. num. 3. Sanch. l. 4. sum. cap. 2. num. 20. Valent. 1. 2. d. 6. quæst. 6. pun. 1. Palau. tom. 3. art. 1. 1. d. 1. pun. 1. num. 2. Couat. de pat. p. 1. §. 3. n. 12. Gutier. l. 2. qq. Canon. c. 22. n. 32.

Hoc mihi certum. Quia si aliquod Evangelicum eo vilium seruare proponerem: verbi ³⁵⁵ gratia cleemolynam clargiri, vel audire Mis- certum. fam singulis diebus, & haec omittentes: grauiter delinquerem, grauis enim est materia si facto voto omitteretur. Ergo si propositum hanc similem obligationem inducit, illius transgressio lethalis erit. Quæ omnia absurdæ esse quis dubitet? Igitur concludo, propositum ex se nullam inducere obligationem, & consequenter ad votum non sufficere.

PROBL. XLVI.

Si promissio est absque animo exequendi rem promissam, constituit, & non constituit Votum.

Recolo, tripliciter posse contingere simulationem. Primo si quis promittat verbo ³⁵⁶ Nonnulla tenus, & non animo. Secundo si promittat animo promittendi, sed non animo se obligandi executioni. Tertio, si promittat animo se obligandi, sed non animo exequendi rem promissam. Verum posita prima, & secunda simulatione, voti obligatio impeditur verius est. Quia ex simulatione posita solum quoad apparentiam est promissio. At si de tertia simulatione loquamur, quæ constituit indistinctu intentionis exequendi rem promissam, quaeferim, num huiusmodi promissio votum constituit?

Non constituit, sed haec simulatione voto obstat. Quia D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 1. fatur, ³⁵⁷ Non constituit Votum, ad votum tria requiri, deliberationem voluntatis, propositum, & promissionem. Propositum, inquam, non tantum se obligandi, sed etiam rem promissam exequendi. Et quia illud est de essentia voti, quod est de essentia promissionis: sed de essentia promissionis non solum est obligatio faciendo rem promissam, sed etiam propositum illam gerendi: Non enim promittere quis potest, quin significet, se animum habere, rem promissam agendi. Ergo in promissione hic animus includitur, & consequenter in voto. Sic Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 6. punct. 1.

Constituit quidem, nec huiusmodi simulatione voto obstat. Quia executio operis propositi, & obligatio ad illud sunt distincta, ut per se patet. Ergo potest adesse animus amplectendi obligationem, quin adsit animus exequendi promissum: Ergo potest esse promissio absque animo promissum exequendi: nam promissio in animo suscipienda obligationem constituit. Id confirmatur emptionis ac venditionis exemplum: qui contractus validi esse possunt absque animo traditionis. Quia illi contractus non in traditione, sed in obligatione ad traditionem consistunt. Cum ergo votum non in executione rei promissæ sed in obligatione illam exequendi constitut, potest absque dubio esse, quin animus executionis adsit, modo adsit animus obligationis. Ita Suan. l. 1. de voto, cap. 4. num. 3. Sanch. l. 1. de spons. d. 9. & 14. sum. cap. 1. num. 2. 3. Azor. part. 1. l. 1. cap. 12. quæst. 9. Lessi. l. 1. cap. 40. dub. 1. num. 7. Bonac. tom. 2. d. 4. quæst. 2. pun. 2. num. 2. & alij apud ipsos.

359
Hoc longè
probabilitas.

Fateor, me non inuenisse alium Auctorem, qui P. Valentia sententia in terminis hereticeret: eam tamen satis probabilem esse ratus, contrariam longè esse probabiliorem existimo. An non præcipere quis subditu potest aliquid opus, quin voluntatem habeat, ut illud exequatur? Certe id manifestat præceptum Abramæ impositum de filio sacrificando: in quo Deus voluntatem habuit obligandi Abramam ad Sacrificium: non tamen voluntatem habuit, ut Sacrificium executioni mandaretur: Ergo similiter quis poterit obligationem sibi imponere ex voto ad aliquid gerendum, quin voluntatem habeat illud exequendi. An non qui Sacros Ordines suscipiunt in concubinatu persistendo, voto castitatis tenentur, tamet' animo eam seruandi caruerint? Profectò pro voto licet faciendo, propositum gerendi promissam requiritur. At pro voti essentia, & valore, sufficit propositum faciendo votum, & super se obligationem inducendi.

PROBL. LXVII.

Sufficit ad votum, & non sufficit ea deliberatio seu libertas, que ad peccatum lethale sufficit.

360
Nonnihil re-

R Equiti ad votum libertatem est certum. Quia est lex, quam sibi vouches imponit. Quæ autem libertas necessaria sit, & sufficiat, haud satis exploratum. Quæsierim igitur, an ad votum sufficiat libertas, quæ ad lethale sufficit peccatum?

361
Minime ius/

sufficit. Quia cum deliberatione, quæ ad peccatum sufficiens est comparitur leuis confederatio in vovendo, & consequenter Dei offensio: qualis adest, cum calore iracundie, aliâve passione percitus quis votum emittit: Ergo non sufficit ad votum. Nam voto colitur diuinæ Maiestas, non offenditur. Et quia in votis sic emittit adest transgressionis periculum. Non ergo censendum est Deus, ea admittere. Sic nonnulli memorati à Santi ci-

362
Sufficit omni-

tando. Ea libertas quæ ad lethale peccatum sufficit, sufficit ad votum. Quia libertas sufficiens, ut diabolus deuinet simus, sufficere debet ut Deo obstringamus. Alias si ad votum requisita est ea matura, & exacta deliberatio, que omnem circumstantiam conuenientia, & disconuenientia in vovendo ponderaret, nullus ferè esset, qui verum Votum emitteret. Sufficit ergo ea deliberatio, quæ ad meritum & demeritum sufficiens esse videbitur: Ita D. Thom. & alij antiquiores, quos sequuntur Nauar. sum. cap. 12. nn. 24. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 6. punt. 1. Sanch. lib. 4. sum. cap. 1. num. 2. Azot. tom. 1. l. 1. cap. 12. quest. 2. Suar. lib. 1. de voto, cap. 6. num. 4. & 8. Lefsi. lib. 2. cap. 40. dub. 1. num. 2. Palau. tom. 3. tralat. 16. d. 1. punt. 4. num. 10. 2.

363
Hoc unice
verum esse
voto.

Hanc sententiam veram unice puto. Quam video decidi in cap. Sicut nobis, de Regulari. Vbi ad Votum obligatur, qui maximè pressus infirmitate illud emisit: sed non est credendum, tunc adesse ita perfectam deliberationem, ut omnia rimetur. Idem colligo ex cap. Veniens, de Voto, vbi Votum commutatur, quia in pue-

rii ætate absque plena deliberatione fuit emisum. Et in cap. sunt qui opes 17. quest. 4. qui opes quasdam Ecclesiæ contulerunt tumultario mentis impulsu de temeritate taxantur: sed Sacrae legi iudicantur, si reuocent donationem. Profectò eorum factum ex calore iracundia, & absque matora, ac perfecta deliberatione peccatum est: sed non inde sequitur, Votum non esse. Quia solum extrinsecè, & in circumstantia initiatur, non in substantia.

PROBL. LXVIII.

Spectato iure naturæ, metus incusus etiam iustè ad extorquendum Votum illud annullat, & non annulat illud.

R Ecolo ex secl. 1. metum alium esse grauem, 364 alium lenem alium prouenientem à Deo, ^{Nonnulla} seu à causis naturalibus, alium ab extrinseco il- latum tunc iustè, tunc iniustè; alium illatum ad extorquendum Votum, alium non. Si metus à Deo seu à causis naturalibus proueniat, aliquis verò ut malum eviteret, votum, Votum validum est tam iure naturæ, quam Ecclesiastico. Quia est per simplicem affectum nolle Votum face- re, si alia via vitare malum illud potest: at quia censet vel id esse impossibile, vel difficultissimum: prudenti consideratione Votum eligit, ut me- dium ad malum vitandum: Valer ergo Votum. Idem dixerim, cum ab extrinseco metus sit incusus sive iustè, sive iniustè: si tamen incusum non est ad extorquendum Votum. Quia est eadem ratio, cum eo casu liberè quis affluat Votum, ut medium aptum ad malum vi- tandem. Quid medium Deo gratum est, li- cet occasio illius ei sit ingrata. Difficultas ita- que est, num metus incusus ad Votum ipsum extorquendum, id annulat? Et quia proce- deret potest de nullitate spectato iure naturæ, vel Ecclesiastico. Item de metu iniustè, vel iniustè incusso: ac denique de metu graui, & leui.

Porrò spectato iure naturæ metus gravis in- 365 cussus etiam iustè, ad extorquendum Votum, illud annulat. Quia votum ob eius perfectio- nem illius extrinsecè coactionis est incapax. Quæc esti aliquis habeat potestatem minandi accusationem, vel mortem: nunquam tamen potestatem habet, minandi ea ad Votum ex- torquendum. Sic Manu. tom. 2. sum. cap. 93. num. 3. & 5. Ludovic. Lopez. part. 1. Instruc. cap. 45. Vega. tom. 2. sum. cap. 129. cap. 17. Et satis probable putat Sanchez lib. 4. de ma- trimon. d. 1. n. 1. & 2. & 1. 4. sum. capit. 3. num. 20.

Ob nullum metum iniustè incusum Votum, iure naturæ spectato, annulatur. Quia potius 366 huicmodi metu illato, potius cen- fensum est Votum offerre ut medium ad vican- dum malum ortum ex natura delicti, aut aliis: quāmetum inferre. Quæratio procedit, etiam si ad professionem, vel matrimonium cogat, quia in hac petitione nulla est coactione, sed potius oblatio cuiusdam Beneficij, vel remedij mar- li imminentis. Ita Sa v. Votum, n. 8. Suar. l. 1. de Voto, cap. 7. num. 16. Bonac. tom. 2. d. 4. q. 2. punt. 3. §. 1. n. 7. Lefsi. l. 1. cap. 40. dub. 3. num. 15. Sanch. lib. 4. sum. cap. 3. num. 21.

Cerd

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 153

367 Certe probabilitus duco, id votum esse ya-
Ho- lidum, siue simplex sit, siue solemne. Quia
vo-ius
offe-rot. quorties metus dumni delicti debiti alicui in-
cutitur, tunc potius confetur metus ille oriri
ex lege, & natura delicti, & proinde ab in-
trinseco, quam ab extrinseco incuti: eo
quod intra illum sit iusta timendi causa, ra-
dixque timoris. Quare id malum minans, non
confetur metum inferre, sed potius metum
iam ex delicto conceptum auferre, offerendo
immunitatem si voleat. Præterea quia nulla
irrogatur iniuria, nec aliqua simonia labes
admititur offerendo delicti veniam, dum-
modo delinquens Religionem (verbi gratiâ)
voleat.

PROBL. LXIX.

*Metus granis, seu cadens in constantem
vitum, in iuste incussum causa extor-
quendi voti: illud irritat, & illud non
irritat, iure naturali spectato.*

368
Iure naturali irritatur. Vre divino naturali irritatur. Quia cap. 1.
Iure naturali irritatur. De his quæ vi. non irritatur professio eo metu
extorta, sed tanquam irrita declaratur: & nul-
lus textus eam irritans inuenitur: Ergo sup-
ponit, eam esse iure naturali irritam. Et quia
spontaneum militem diligit Deus, nec pro-
missionem coactam acceptat; nam cum vo-
rum s̄r. Religionis actus, ad quam solum
spon tanœm spectat obsequium, petit nec-
fario materiam sponcè oblatam. Sic Sotus 1.7.
de iust. g. 2. a. i. ad 2. & 1.8. q. 1. art. 7. & aliqui
Neoterici. Et in simili, nempe in matrimo-
nio tali metu intto tenent multi alij, quos
Sanch. l. 4. de marim. d. 14. num. 1. refert, & 1.4.
cap. 2. num. 8. hanc sententiam satis esse pro-
babilem profitetur.

369 *babilius propositetur.*
Non irritatur iure diuino naturali, sed solo
Ecclesiastico. Quia stando in iure naturæ ea
deliberatio exigitur, ac sufficit ad voti valo-
rem, quæ exigitur, & sufficit ad lethale pia-
culum (vt Probl. proximo vidimus) At hæc
invenitur cum tali metu: si quis enim eo
metu coactus fornicaretur, mortaliter delin-
queret. Ita Azor. p. 1. d. 11. cap. 15. q. 6. Bonac.
tom. 2. d. 4. q. 7. pun. 3. §. 1. num. 6. Sear. 1. de vo-
to. cap. 7. num. 1. Sanch. 1. 4. sum. cap. 3. num. 9.
Lesfl. 2. cap. 40. dub. 3. num. 18. Basil. 1. 7. de im-
pedimentis. cap. 29. num. 5. Palauis tom. 3. tratt. 1. 5.
d. 1. pun. 5. num. 6.

370 d. i. p. 5. m. 6.
Cum his opinor. Quia neque ex iniuria, neque ex defectu libertatis potest votum vire naturæ annulari: Ergo nullo ex capite. Antecedens probo quo ad libertatis defectum. Talis namque metus non tollit libertatem sufficientem ad meritum & demeritum: sed possunt cum illo opera bona ac mala compati. Ergo non tollit, ut sic coactus valide votum valeat. Deinde diminutio libertatis & que prouent ex metu iusto, ac ex metu iniusto. Si ergo metus iustus non impedit libertatem ad votum requisitam, nec illam metus iniustus debet impeditre. Et hinc inferatur non impeditre voti valorem ex iniuria. Nam iniuria commissa in tantum impeditre voti valorem poterat, quatenus impeditre, causas

illius adesse, nempe deliberationem ex parte
vouentis, & honestatem rei: proprietate. Cum
ergo hec nouis impediantur, neque voti va-
lor impeditur.

PROBL. LXX:

*Votum metu coactum irritum est, & non est
irritum Ecclesiastico iure.*

Constat irritum non esse iure natura, re-
stat discutiendum, num Ecclesiastico *Iure Ecclesiastico*
iure sit irritum; Omnia vota metu graui fa-
ctia ita Ecclesiastico sunt irrita. *Quia cap. 1.*
filio est irritum.
De his quia via de puella metu mortis a marito
compulsa professionem emittere, & potesta, mortuo marito, matrimonium contra-
hente, inquit Pontifex, debere compelli ad
Religionem, si non constiterit ex graui metu
coacta esse, nec liberè ratificasse. Ergo à
contrario si constiterit graui metu consensisse,
nec liberè ratificasse: ad Religionem non
erit compellenda. Supponit ergo Pontifex
metum grauem professionem irritare. Cum
ergo eadem ratio in reliquis votis esse vi-
deatur, omnia vota dicenda sunt irrita. Sic
Sotus 1.7 de iustit. q. 1. art. 1. Valent. 2.1 d.6. q.
6. pun.4. Nauar. cap. 2. sum. num. 52. Azor. p. 1.
1.11. cap. 13. q. 7. Sanch. d.4. sum. cap. 3. num. 12.
Lesh. l.1. cap. 40. dub. 3. num. 18.

Nullum votum metu graui emissum irritum est iure Ecclesiastico, sed relaxandum venit. Quia nullibi constat, ius positivum voluntum irritare. Ergo non est asserenda haec irritatio, cum sit iuris naturalis derogatoria. Porro textus, quibus haec irritatio nititur, id minimè probant. Non textus *in cap. Perlatum.* solum enim de professione loquitur. Ergo non est ad vota simplicia extendendum. Imo nec professionem irritat, neque irritat supponit. Non enim decidit, quid esset faciendum, si constaret, puerilam metu coactam velum summissile, nec postea liberè ratificasset ad summum colligitur per argumentum à contrario non esse compellandam ad Religionem, si hoc constaret. Quod optimè stare posset cum voti obligatione: quia loeo compulsionis relaxatio erat concedenda ob metum incussum. Alij textus citantur, qui minus sunt efficaces: verbi gratiā *cap. Cum dilectus.* Nam ibi nullum fuit votum, sed quædam promissio (que votum vocatur) Cisterciensibus facta, ac iuramento firmata. Sed do, ibi votum, ac iuramentum fuisse, textus solum dicit, obseruandum esse: quia nec obseruatum vergit in dispensum salutis æternæ, nec fuit graui metu factum. Ex quo non licet colligere, votum factum graui metu non esse obseruandum. Alijs probaret, iuramentum metu graui factum irritum esse: quod falso omnino. Solum licet inferti, ob talem metum esse facile dispensandum. Demū alia iura, quæ indicant, confessum coactum non esse confessum ut est ille *cap. Cum locuni, de spansal.* facilis explicatu est, si dicas, non esse confessum plenè & perfectè liberum: si quidem mixtus est inuoluntario. Ergo nullus est textus huiusmodi irritationem probans: Haud est igitur asserenda. Ita Cardin. *cap. 1. a. 1.*

154 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

caſu 4. de his, qua \exists . Sylvest. verb. Metuus quæſt. 8.
& verb. Votum 2. quæſt. 12.

373
Probabilis
puto. ſed
professionem
effe iritum
reliqua au-
tem Vota ir-
ritanda.

Protabiles ſatis vnam, & alteram ſenten-
tiam exiftimo. Ego autem putarim probabi-
lius, professionem Religionis grani metu fa-
ctam irritam effe Eccleſiaſtico iuxta reliqua ve-
ro vota, etiam illud, quod in ſuceptione Sacri
Ordinis aſſumitur valida eſt, venireque rela-
xanda. Ratio prioris partis eſt, quia eſt in cap.

Perlatus expreſſe non irritetur profesſio Re-
ligionis coactaſat ſatis ſupponitur, irritam eſſe
alii decretis: verbi gratia in cap. Prefsens 20.
quæſt. 3. vbi de Lamberto, quem pater coēgit
Monasticam vitam proſteri Nicolaus Papa
profat. Praefentem Clericū nomine Lamberto
minimè debere exiſtimamus, ſub tali violen-
tia fieri Monachum. Et Trident. ſes. 23. de Regu-
lar. cap. 10. concedit quinque annū ad recla-
mandam de nullitate profesſionis ob vim &
metum, & ante debitam atatem facta. Secunda
conclusionis pars, nempe nullum aliud Votum
iure Eccleſiaſtico effe iritum ſic oſtendo: Ef-
fectus irritationis eſt odiolus, ac proinde abſ-
que firmo fundamento hand eſt introducen-
dus: At nullum in iure repetitur fundamen-
tum, quo reliqua vota præter profesſionem Re-
ligionis irritantur, vt ex pendenti textus facilē
conſtat: Ergo non ſunt censenda irrita. Moneo
ſub profesſione Religionis vota poſt biennium
in noſtra Societate Iefu emiſſa comprehendī
deberē. Quia verē conſtituant Religiosum.
Hac didici ex Basilio lib. 7. de matrimonio. cap. 19.
num. 9. Suario lib. 1. de voto, cap. 8. num. 5. Pa-
lao tom. 2. traſlat. 15. d. 1. punt. 5. num-
ro 13.

PROBL. LXXI.

Metu leuis, quando eſt cauſa, ſine qua
Votum non immitteretur, illud
irritat, & non irri-
tat illud.

374
Sicutum que-
ſionis expo-
no.

Non diſputo, quando hic leuis metu reſ-
pectu fragilitatis perſonæ, cui inicitur
cadens in virum conſtantem ceneſerit: tunc
enim irritat Votum, vptore qui verē in virum
conſtantem verē cadit. Quæſtio eſt quando is
metu reſpectu perſonæ, cui inicitur ceneſerit
leuis, & viri inconstantis, at eſt cauſa ſine qua
Votum non immitteretur.

375
Irritat Vot-
um.

Profecto Votum id ſue ſimpli, ſine ſole-
me profesſionis, ſine Ordinis Sacri iritum eſt
in foro conſcientia, nullāque obligationem
parit: Secus autem in foro extero. Quia ius
conſituentis diſcriben inter utrūque metum,
innititur preſumptione, qua inclinatur crede-
re, metum grauem eſſe cauſam, ſine qua aetus
non ſieſt: Secus autem de leui præfunit. At
ius præfumptioni innitens non habet locum
in foro conſcientia, quando in eo contraria
veritas conſtat. Item quia metu grauiſſi id eſt
irritat, quod plenam conſenſus auferat liberta-
tem. Ergo metu quoque leuis irritabit, quando
eadem auferat exiſtens cauſa ut aetus fiat.
Sic Nauar. ſum. cap. 22. num. 51. Vbi generaliter
tradit ad reddendum aetus ineffacem coram
Deo, ſufficere quenlibet timore minorem

inſto, qui eſt cauſa ſine qua non eſt aetus. Eſt in
propriis terminis voti ſolemis profesſionis, &
Ordinis Sacri tenet idem Nauar. alios allegans
lib. 1. Conſil. titul. de his, que vi conſil. 1. num. 9.
& conſil. 3. num. 4. & conſil. 9. num. 2.
& alibi.

Quodclimque ſit votum ex metu leui, mini-
mè irritat, licet ſit cauſa, ſine qua Votum
non immitteretur. Quia metu non irritat Vo-
tum eo quod: quomodo cumque voluntarium
auferat, ſed quod prudenter, ac rationabiliter
anferat, eligendo rem tam grauem, ac eſt Vo-
tum, & profesſio, ratione illius timoris vitandi.
Quod non contingit, quando metu eſt leuis.
Sed in prudenter, & rationabiliter agimus. Nec
verum eſt, iura hoc in cauſa niti preſumptione.
Ita Sotus libr. 4. de iuſt. quæſt. 1. art. 1. ad 2. Lu-
douic Lopez part. 1. Inſtrucl. cap. 4. 5. Valent. 2. 1.
d. 6. quæſt. 6. punt. 4. Sanchez 1. 4. ſum. cap. 3. num.
2. 4. Sa. verb. Metuus num. 3. Philarch. de offiſe. Sa-
cerd. tom. 1. part. 2. l. 3. cap. 18. Azot. part. 1. l. 1.
cap. 15. quæſt. 7.

376
Minimè Votum
non irritat
Metu leuis
Hic proba-
bile indicat
alia abuſu.

Hoc probabilius reor. Addo tamen quamvis
hic leuis metu Votum non irritat, ſaſſiorem
tamen irritandi id cauſam praefare. Sicut de ex-
tore circa cauſam impulſum. Sanchez doceſt
libr. 4. cap. 2. num. 51. Quia ſimiliter moſis hic
voluntarium imminuit. Item quia hic eſt luſi-
cienſis, vt iuramenum homini prælatum polle
ab Episcopo relaxati. Hinc de duxerim, metu
reverentialē tantum irritare profesſionem, &
quodvis Votum, quando ultrā reverentialē ad-
ſunt mine, & probabilis timor alicuius grauiſſi
incōmodi, qui quidē eſt timor in viri conſtan-
tem cadens. Demum quando eſt dubium, an
metu eſt grauiſſi, necne, ad profesſionem, vel
Votum ſimpli irritanda, praefurnendum eſt
in valori voti favorem, eum merum ſuſiſſe le-
uem, ac proinde non irritare. Quia cum conſet
de Voto, & exuſatio dubia ſit, ſtat pro Voto
fine dubio poſſeſſio.

PROBL. LXXII.

Votum obligat, & non obligat, quando er-
ror non ad eſt. Votū tempore circa ſub-
ſtantiales eius circumſtantias,
ſed poſteā illa mu-
tantur.

377
Nonnulla
ſupponit
R Ecolo multiplicem eſſe errorem, vel igno-
rantiā. Primus ac præcipuus veretur circa
Votū effentiā, vt ſi quis ignoret, Votum
obligare: vel credit, non obligare ſemper, ſed
quovisque violetur. Secundus veretur circa
eius materiam. Tertius circa aliquas circumſtantias, & conditiones. Quartus circa cauſam
motiuam, vel impulſum voti. Certe ſi igno-
rantiā, vel error ſit in obligatione Votū, votum
non obligat: & idem eſt de ignorantia, ſeu ex-
tore in materia promiſa. Ignorantiā ſeu error
circumſtantiarum non impedit voti valorem,
viſi in materiam promiſam redudet. Si vero
error adiſit circa finem voti, eius valorem im-
pedit. Secus ſi adiſit circa occaſionem, ſeu cauſam
impulſum. Quæſierim itaque, an quando non eſt error vel ignorantia tempore Votū
circa ſubſtantiales eius circumſtantias, redun-
dantes

dantes scilicet in materiam promissam: sed postea illæ mutentur, Votum obliges?

379 Minime obligat, quando circumstantia-
rū substantialium ea mutatio facta est, quæ
si promittent ocurreret, dum promisit, eam
excepit, aut de ea tunc interrogatus respon-
deret, mentem suam non fuisse, in eo euentu
se obligare, quamvis absoluere promiserit, nil
de illis euentibus cogitans. Quia liberalis
promissio non est extendenda vtræ promis-
tentis intentionem: At huius intentio est,
nolle se in eo euentu obligare. Sic Molina
tom. 2. de iust. d. 27. 1. Nauar. sum. cap. 18. num.
7. Tabie. v. Iurare, q. 15. num. 6. Armil. v. Iura-
mentum, num. 35. Angel. v. Iuramentum 4.
v. Prince.

380 Obligat planè. Quia si prima sententia vera
obligat, nullus esset in rebus humanis firmus
contractus. Quippe sæpe contingunt aliqua,
qua si fuissent præuila contractus non cele-
brarentur, nec ad eum euentum se contra-
hentes obligassent. Ita Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3.
Sotus 1. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad. 3. Ludou. Lopez
p. 1. Instruc. cap. 43. Valent. 2. 2. d. 6. q. 6. 1. num. 4.

381 Ego quidem cum Sancto I. 4. sum. cap. 2. n.
20. vtramque sententiam conciliabo. Certi-
fum est, rebus mutatis excusat quipiam
a voti, iuramenti, aut promissionis obligatio-
ne. Quod in promissione omnes fiantur, eis
promissio illa votos, vel iuramento, fuerit firmata: hæc enim intelliguntur, rebus in suo
statu permanentibus. cap. Quemadmodum, de
inrein. Porro non omnis mutatio satis est, vt
votum, vel iuramentum vel promissio deob-
ligent, sed exigunt notabilis mutatio. Ut do-
cet Henr. d. 1. cap. 14. num. 1. Alioquin pas-
sim dissoluerentur omnes contractus, omnia-
que vota, & iuramenta cessarent: cum aliqui a
rerum mutatio sit frequentissima: & hoc so-
lum probat primæ sententiae fundamentum.
Nec est firma regula in viuierum intellecta,
nempe eam mutationem satis esse, ad quam
vouens de hoc interrogatus dicit, fore, vt non
voueret, si prenossit. Sed debet intelligi,
quando mutatio rei promissa ita est notabilis,
vt quasi eam alio in statu constitutat, & diuer-
fa res ab ea, quæ promissa est, videatur.

PROBL. LXXIII.

Obligat & non obligat votum nunquam
peccandi, aut venialiter non de-
linquendi.

382 Regula est ab omnibus recepta, impossibi-
lia Deo promitti non posse. Quia ad illa
facienda, non potest suscipi obligatio. Regula,
Nemo potest, de regu. iuris in 6. Quod non so-
lum verum habet in rebus absolute impossibili-
bus: sed etiam in iis, quæ comparatione pro-
mittentis impossibilita sunt. Nam eo ipso non
poterit promittens ad illa se obligare. Multi-
pliciter autem votum non peccandi fieri pos-
se præmitto. Primo, si votum fiat non peccan-
di mortaliter. Secundo, si fiat non peccan-
di mortaliter, nec venialiter. Tertio, si fiat non
peccandi absolute. Quarto, si fiat non pec-
candi venialiter in hac materia determinata.

383 vel in hoc genere peccatorum. Si votum fiat
non peccandi mortaliter, validum est, vt potè
de re possibili non viribus naturæ, sed gratiæ,
qua omnibus ea vii volentibus, diuinæque
misericordiam implorantibus est parata.
Quæbierim autem, an validum sit votum non
peccandi mortaliter, nec venialiter?

384 Validum est. Quia lex diuina obligat, vi-
tare omnia peccata mortalia, & venialia: aliæ
quis non peccat, si propositum haberet,
aliq[ue]ando venialiter delinquendi: sed ad id,
ad quod lex diuina obligat, quilibet potest
se per votum obligare, vt potè ad rem per-
ficiari, & possibilem: Ergo potest se quis
obligare non solum ad vitanda peccata mor-
talia, sed etiam venialia. Sic Nauar. sum. cap.
12. num. 34. expresse tenere videtur, dum ait,
vouentem in genere, se amplius non peccatu-
rum, teneri, dum peccat exprimere voti cir-
cumstantiam sive mortaliter, sive venialiter
deliquerit. Angles p. 1. q. 7. de voto, art. 1.
diffic. 8.

385 Non est validum votum quoad omnium
peccatorum collectionem. Quia eis vitare Non est votum
omnia peccata mortalia, ac venialia sit cui-
usque (speculatio loquendo) physicæ possibile,
at mor. liter & spectato communi rerum
euolu, & auxiliis à Deo concessis, impossibile
est: vt experientia doceret ad ea que mora-
liter impossibilia sunt, lex humana posicua
obligare non potest: Ergo neque votum. Ita
Sotus 1. 7. de iust. q. 1. art. 3. Valent. 2. 2. d. 6. q. 6.
p. 1. Sanch. I. 4. sum. cap. 5. num. 10. Lef. I. 2.
cap. 40. dub. 7. num. 3. Suar. I. 2. de voto. cap. 3. n.
5. Pala. tom. 3. tr. 1. 5. d. 1. p. 1. num. 8. q. 1. num. 5.

Hoc longè verius putarim, nec obstat, le-
386 illa peccata obligare, vt manifeste probat
primæ sententiae fundamentum: vt inde in-
feratur, quem per votum obligari posse.
Quia illa obligatio est velut rationalis na-
tura proprietas: ac proinde non mirum, si so-
lummodo potentiam physicam spectet. Nam
rationali naturæ, quæ talis est, accidentaria est
moralis impossibilitas proueniens ex appeti-
tu rationi non subiecto. At obligatio voti, &
cuiuslibet legis positione cum subsequatur hanc
moralis impossibilitatem, illam spectat, ac
proinde cum illa comparati non potest.

PROBL. XXIV.

Votum vitandi omnia peccata tam morta-
lia, quam venialia, quod non potest ob-
ligare ad totum: obligat, & non obligat
ad partem.

387 Esto votum vitandi omnia peccata sit ab-
solute mortaliter de materia impossibili: obligat ad
quasiter tamen, an obligat ad partem nem-
pe ad vitanda saltem peccata mortalitæ? Ob-
ligat quidem. Quia quoad illam partem pos-
sibile est huiusmodi votum: & cum sit pars
omnium distincta, & separabilis ab alia
parte, non peccandi venialiter: credendum
est, ex huius coniunctione alteram non vi-
tiari. Sic Suar. I. 2. de voto, cap. 3. num. 16.
& alij.

Minime

156 Theologiæ Moralis Lib. X X I X.

387
Nen obligat
ad partem.

Minime obligat. Quia sic voulens per modum vnius collectionem omnium per votum vitare intendit: Ergo constituta impossibilitate aliquot peccata vitandi, votum videatur ex nulla parte tenere. Nam comparatione voulentis non haber partes, cum omnes per modum vnius Deo offerantur. Et confirmo. Si illud votum, qua parte respicit vitationem peccatorum mortaliū: subsistere debet, quia hæc vitatio & possibilis est, & separari potest à vitatione venialiū. Cū autē in ipsis peccatis venialibus pluram, quæ vitari possunt, & ab aliis sint separabiliæ: officit sanè, votū quoad illa tenere. Hoc autē esse nō potest: Tūm quia non est major ratio de his peccatis, quam de illis, cum quodlibet in particulari sumptum vitabile sit. Tūm etiam, quia omnia illa per modum vnius offeruntur vitari. Ita Sanch. alii relatis. l.4. sum. c. 5. n. 10.

388
Auctoris 16.
solutio. Vbi
plura de hac
obligatione.

Dixerim, si expressam voluntatem quis habuit, non se obligandi vitare mortalia, nisi simul obligatus maneret omnia venialia vitare: votum minimè tenere. Quia non purgatur conditio, sub qua ille obligationem intendebat suscipere; sed raro quis hanc voluntatem habet; potius enim intendit se obligare, quantum obligari potest. Nam qui amore virtutis, ac renentia Deo debita promittit, non peccatum, offert Deo vitare omnes, & singulas eius offensiones & peccata, quæ per se, & ex natura rei ab aliis separantur censendus est offere. Ergo voulens non peccaturum censendus est obligans ad non peccandum mortaliter; quia & peccatum mortale à veniali separatur, & obligatio vitandi mortalia ab obligatione vitandi venialia frequenter sciungit. Hinc colligo, votum de re possibili partim, & partim impossibili, non valere, si voulens expressam voluntatem habuit non se obligandi ad partem possibilem, quin ad totum obligatus maneret. Quia votum est lex, quam sibi voulens imponit, & ultra illius intentionem non est extendenda. At si de hac expressa voluptate non constat, spectanda est materia promissa, quæ si partes habeat separabiles, & obligatio partis possibilis ab impossibili comparte non pendeat spectato communis tylo, & si voulendi, votum quoad partem illam possibilem tenet: secus vero si partes inter se copulentur. Quia quicquid præsumi debet intentione obiecto accommodata voulere. Exemplum voti habentis partes separabiles est. Si mulier, quæ vivente marito, & abique eius consensu vovit castitatem: obligata manet ad non petendum, tametsi ad non reddendum obligari non potuit. Verum voti habentis partes inseparabiles sit: si voveat quis Monasterium adficare, & paupertate superuenientem, non possit nisi partem, ad eam non tenetur; quia per modum vnius censendus est, Monasterij extructiōnem promisit.

PROBL. L X X V.

Validum est, & non est validum votum, quo quis promittit, quantum in se est omnia peccata venialia vitare.

389
Validum est.

Validum planè est. Quia talis promissio possibile habet obiectum, conuenitque cum proposito vitandi omnia peccata venialia,

quantum cum diuina gratia, & humana fragilitate id fieri possit: quod propositum passum viri perfecti habent, obligari que specialem curam, ac diligentiam adhibere. Sic Sanch. l. 4. sum. cap. 5. n. 13. Lessi. l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.

Minime est validum. Quia est de obiecto humana ratione incognoscibili. ^{Non est rea.} ³⁹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ³⁹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁰⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴¹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴²⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴³⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁴⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁵⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁶⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁷⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁸⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁴⁹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁰⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵¹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵²⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵³⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁴⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁵⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁶⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁷⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁸⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁵⁹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁰⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶¹⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶²⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶³⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁴⁹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁰ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵¹ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵² ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵³ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁴ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁵ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁶ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁷ ^{l. 2. c. 40. dub. 7. m. 11.} ⁶⁵⁸ ^{l. 2. c. 40. dub. 7}

tum non valer; quia filius quem impetrare ex-
optat est ex illico concubitu: Ergo intentio
obtinendi talem prolem ab illico concubitus
intentione separari non potest. Idem est de in-
columentate ex bello iniusto exorta. Nam licet
iniustum bellum non sit medium ad incolumenta-
tatem, est tamen medium ad incolumentatem,
quam ille desiderat; quia desiderat incolumenta-
tem quae terminus sit bellum iniustum. Simile quip-
pam de voto facta a ludente ludo illico, si in
ludo vicerit, ac lucrum reportauerit: & à me-
trice si abuso sui corporis magnam pecuniae
viam obtinuerit. Hæc omnia Vota irrita sunt
& blasphemæ, ut pro impetracione turpi
emissa.

PROBL. LXXVII.

Vitiatur, & non vitiatur votum, quando
emittitur pro rebus temporariis, obli-
vendis, que ex se indifferentia sunt,
nec à votente referuntur ad alium
superiorem finem, quo honestentur, sed
in illo solo sistuntur.

Non vitiatur votum rei bona, eo quod fi-
nis sit indifferentia. Quia ratio voti solum
petit, & eius materia sit melior, quam contra-
ratio autem minime petit circa eius finem. Et
quia quævis Deus non accepteret votum ob
solæ res obtinendas emissum tanquam merito-
rium, placet tamen ei, ut hæc obligatio valida
sit, postea per votentis intentionem ad me-
liorem finem ordinetur. Sic Richard. in 4. dist.
38. a. q. 2. & 3. Angel. v. Votum 1. n. 4. Sylvest.
v. Votum 1. quæst. 4. dist. 2. Palati. in 4. dist.
38. d. 1.

Vitiatur votum rei bona, si finis sit indiffe-
rentis ordinatus ad ea temporaria a sequenda
aliunde quam a Deo. Quia quicunque suo vo-
to, & suis bonis oportibus intendit aliquid tem-
porariu[m] obtinere à Deo, vel pro illo obtento
gratias agere, eo ipso Deum auctorem illorum
bonorum esse fatur: unde res illa vero pro-
missa conductit ad Dei honorem, & erit legitima
voti materia. Quod quidem minime repe-
ritur, quando aliunde eas res obtinere votens
intendit. Ita quidam Iuniores, quo, prelo no-
mine Sanchi, memorat. l. 4. sum. cap. 7. num.
mer. 24.

Certe loquendo de voto, cuius finis est res
quædam indifferentis, sic distinguo: si res illa
indifferentis sit finis materie per votum promis-
sa, eo quod hæc materia solum ordinatur ad unum
finem illum à Deo, vel aliunde a sequendum:
votum est prorsus irritum. Quia cum in morali-
bus species rei sumatur à fine, talis est res,
qualis est finis. Ergo sicut si finis illius rei pro-
missæ esset malus, ipsa quoque mala esset: ita
si finis sit indifferentis, ipsa quoque indifferentis
erit. At votum rei indifferentis minime obli-
gat, si autem finis rei promissæ ordinat eam ad
agendas Deo gratias pro illa re indifferenti ob-
tentia: aut si finis solius voti ordinando illud
ut illam rem indifferentem obtineat sive à Deo,
sive aliunde, sive ad agendas Deo gratias pro re
indifferenti obtenta, votum valebit. Itaque
tunc tantum non valer, votum hoc quando res
promissa ordinatur ad rem indifferentem a-
sequendam. Quia quando votum sive res ipsa
promissa ordinantur ad gratiarum actionem
pro iis obtentis, finis non est indifferentis, seu op-
timus. Si autem sit finis voti solius ordinati
ad solam eius finis indifferentis a sequendum:
quævis hic finis sit omnino indifferentis, &
proinde si rem promissam afficeret, votum ir-
ritaret: at non irritat, quando est finis solius voti.
Quia tunc, cum res promissa non afficiatur
eo fine: utpote qui non est eius finis: manet
bona, ac legitima voti materia.

O PROBL.

PROBL. LXXXIX.

*Votum potest, & non potest esse de rebus
præceptis.*

402 *Non potest
esse
votum.*

Non potest propriè esse Votum. *Quia* votum quis assumit ad firmandam suam voluntatem, illamque obligandam operis promissi executioni. Sed comparatione operis præcepti est firmata eius voluntas, & obligata exécutioni talis operis Superioris præcepto, & voluntate: Ergo opus præceptum non potest propriè esse Votum materia. Sic D. Thom. in 4. dist. 8. queſt. 1. art. 1. queſt. in 1. Durand. ibi. g. 1. Lyra. Denuo. 3. in ea verba: *Cum* votum vœ*ris*. Gerlon. part. 2. alpbab. 2. litt. 1. & T. D. Antonin. part. 2. sit. 1. cap. 2. §. 1. Angel. v. Votum 1. num. 1. Sylvestr. ibi. queſt. 4. Tabien. queſt. 2. Arboreus lib. 1. 9. 1. heosoph. cap. 6.

403 *Votum esse
potest.*

Potest esse votum de rebus alijs præceptis, quamvis Votum propriissime sit de rebus consiliis. *Quia* huiusmodi res sunt absolutè ac simpliciter liberae, & solum secundum quid necessariæ, nempè necessitate præcepti: Item sunt honesta, & Deo ita grata, vt opposita grata non sint. Ergo sunt apta, vt Deo in cultum offerantur. Hæc enim oblatio libera, & spontanea ex præcepto non impeditur. *Quia* præceptum non cogit ad obligationem, neque voluntatem necessitatē; sed liberam absolutē relinquit, vt opus præceptum exequatur Ita Valent. 2. 2. d. 6. qu. 6. pun. 1. Nauar. c. 12. sum. n. 25. Azor. p. 1. 1. c. 13. q. 1. Sanch. 1. 4. sum. c. 5. n. 6. Suar. 1. 2. de Voto. c. 6. n. 4. Less. 1. 2. c. 40. dub. 7. n. 47. Laym. 1. 4. tr. de Voto. c. 2. n. 9. & alij apud ipsos, ex D. Tho. 2. 2. d. 88. a. 2. & ibi Catet. dub. 1.

404 *Hor. ibi n.
dissimilatum.*

Hoc omnino mihi indubitate, Cui libet enim acti plures obligationes adesse possunt. Potest enim quis iuramento obstringi ad seruandum ieiunium ex præcepto temptantia debitum; & ad seruādā Fidem diuinam ex præcepto Fidei debitam: & ad seruādā promissionem humani factam ex iustitia vel fidelitate debitam humana; & in professione Religionis Religiosi obligantur ad castitatem seruādā, alioqui ex præcepto naturali debitam. Non igitur una obligatio alteram impedit: Sed potius virtutem promonet, & voluntatem in bono firmorem reddit, vt potè pluribus vinculis illigata. Cæterū siue hanc, siue illam sententiam eligas: minime tamē audias Gersonem, & Tabienam citatos asserentes, transgressionem huiusmodi votorum graviorē esse ratione voti, quā si solum præceptū esset: (quod certum est): at non mutare speciem nec esse necessariō voti fatidam circumstantiam. Quippe quē certum est, mutare speciem, ac necessariō aperiādā esse in confessione. *Quod* confitā ex c. *Impudicas*, & cap. *Sacrilegij*, 27. q. 1. *ibi* fornicantes contrā castitatis Votum. *Sacrilegi* appellantur.

PROBL. LXXX.

*Votum non vœendi, validum est, & non
est validum.*

405 *Ceterū resolu.* **C**onstat ex seſt. 1. ad votum non sufficere
ceterū resolu. *C*rem promissam esse bonam & honestam;

Sed debere esse meliorem, quam sua contradictione. Ne obligatus sit vœendi ad omittendum id, quod melius est, ac Deo gratius: quod nec diuino obsequio, nec nostra est consonum perectioni. Sunt itaque aliqua Vota, de quibus dubium est, num meliori bono opponantur. Quæsiderim in primis, an votum non vœendi validum existat.

Non est validum. *Quia* opponitur contradictione Votorum emissioni, ad quam Deus consulti, & inclinati. Sic Doctores, & vœli quidem: Loquendo sicut absolute. Nam vœre est consilio Euangelici, atque Religionis actus. Vnde Sanch. citandus docet, ex le. & absolute Votum non vœendi esse irritum, quia opponitur consilio Euangelij. Verum omnia Vota consiliis Euangelicis opposita nulla sunt: verbi gratia Vota non suscipiendi Ordines, non in-grediendi Religionem: non mutandi, non dividendi, non erogandi eleemosynam, & similia. *Quia* hæ negationes per se nullam habent honestatem, & ex se maiori boni exécutionem impediunt cum consilia semper de meliori sunt bono. Ergo Votum non vœendi impediens melius vœendi bonum irritum est omnino.

Non est irritum, sed omnino validum. *Quia* potest quis Votum non vœendi emittere, ad vœendi temeritatem, ac facilitatem, scrupulos, & alia peccata indè exurgentia præcauenda. Exempli gratiā, si quis vœret, se nuncquam emissurum Votum, nisi ex Confessarij consilio, vel nisi verbo aut scripto coram aliquibus personis. *Quia* conditions hæ non excludunt Votum, sed Votorum emissioni conuenientem planè conditionem apponunt, ad eorum vitandum temeritatem. Ita Azor. p. 1. 1. cap. 1. q. 6. Suar. 1. de voto. c. 1. n. 5. Less. 1. 2. c. 40. dub. 7. n. 45. Sanch. pluribus relatis 1. 4. sum. c. 8. n. 14. *Pa-*

la. tom. 1. trahit. 15. d. 1. pun. 1. 8. 6. 5. num. 5.
Hoc certum esse puto adiiciens, eum, qui absque huiusmodi circumstantiis votum emiserit, *peccare, temeritatem reum, vt Lessius, & Santos adhucunt: Votum autem sic emissum eti pcaminoſum (regulariter quidem) venialiter ob leuem materiam*) tenere, si alioquin sit de re meliori. *Quia* peccatum in vœndo commilsum non tollit voti valorem, vt probat Sanchez ibi. n. 16. Quod si immemor prioris Voti, quis Votum emitteret, distinxerit: Si cum prius Votum emisit expressam habuit voluntatem non solum non vœendi abique præfatis circumstantiis, sed nec se obligandi, si forte vœret, Votum non teneret. *Quia* prior illa voluntas non se obligandi, perseverat: nec censetur noua voti emissione retractari. At si illam voluntatem non habuit, valet omnino Votum. *Quia* nihil est, quod illius valorem impedit. Suar. 1. 2. de voto. cap. 11. num. 5.

PROBL. LXXXI.

*Validum est, & validum non est Votum
non petendi Voti dispensationem.*

409 **P**rofecto si sub aliqua limitatione Votum *quid* *emittatur, nempè non petendi Voti relaxa-* *sationem*

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 159

tionem absque causa legitima, certum est, votum valere. Quia est yotum de non gerendo peccatum. Si quidem petere, vel concedere voti relaxationem absque causa, peccatum procul dubio est. At si hanc limitationem non exprimat, sed generaliter votum non petendum dispensationem, quiescerim, an yotum sic validum?

410 Non est validum yotum. Quia yonenti mensura voti, lins & utilius est aliquando, petere dispensationem, quam illam non petere, nempe quando transgressionis periculum adest. Ergo ad illum calum non se potuit yotum extender: Ergo non se extendit ad non petendum dispensationem, quando haec major cessat utilitas. Vt in primis probo consequentiam. Quia per modum yotus omnes causas utiles, comprehenduntur: neque apparet, quo iure, aut consuetudine ad scilicet causas utiles extendatur. Sic Sanchez lib. 4. de yoto cap. 8. num. 21. Cui fauet Sotus lib. 3. de iust. q. 1. a. 9.

411 Est validum yotum, & obligat, quoties non fuerit utilius yonenti dispensationem non petere. Quia yotum habens materiam diuidam, & separabiliter aliam aptam, aliam ineptam: si ea, qua apta est, frequenter, & in plurimum contingat: credendum est, divisibiliter, & separabiliter eam aptam materiam respicere, dum de contraria intentione apertere non constat. Quia hic respectus est materia proportionatus, & facet actum valori. Ita Suar. lib. 1. de yoto, cap. 11. num. 6. Palaus tom. 3. rr. 15. punti. 8. §. 5. num. 4.

412 Verius hoc credo, nec obstat, yotum non fideiudebendi, non mutuandi absolute plurorum invalidum esse: tametsi habeat materiam aptam, & ineptam. Quia in yoto non fideiudebendi, nec mutuandi per se, & frequenter materia inepta resipicitur: cum fiducibet, ac mutuare per se consilij sint opera. At in yoto non petendi dispensationem per se materia apta respicitur, nempe firmari in obligatione voti absque spe liberationis. Vnde yotum non petendi dispensationem validum esse potest, tametsi yotum non mutuandi, aut non fideiudebendi sit invalidum.

PROBL. LXXXII.

Ex yoto non petendi communicationem, manet quis obligatus, & obligatus non manet, ad non petendam compensationem, vel irritationem.

413 *Obligatur, ad non petendam dispensationem, vel irritationem, commutatio pura non excluditur. Quia commutatio non tollit absolutionem, solute voti vinculum, sed in aliud commutat, & subrogat. At yonens non petere dispensationem, vel irritationem libertatem à vinculo voti sibi interdicit, non autem subrogationem: & hoc verissimum. Secus dicendum de yoto non petendi communicationem, quod quidem ad non petendam dispensationem, aut irritationem extenditur. Quia qui sibi imperficiat libertatem à yoto interdicit, à fortiori ceteratur, sibi interdicere liberationem plenam, at-*
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

que perfectam. Verum si yotum sit de non petenda dispensatione excluditur ad irritationem non petendam: & è contra. Quia animus sic promittentis est, non liberari à yoto obligatio-
ne. Sic Sanchez lib. 4. Sun. cap. 8. num. 31.

414 Ex yoto non petendi communicationem, non prohibetur quis dispensationem, aut irritationem postulare, aut è contra. Quia hi modi omnino sunt distincti, neque yotus in alio includuntur. Non enim qui habet potestatem vota commutandi, ea dispensare potest, neque qui potestatem habet dispensandi, ea potest irritare, & è contra: Ergo ex parte obiecti, & materiae promissæ yotum in alio non includitur: sed obligatio voti non desinatur ex solo animo promittentis, nisi talis animus in obiecto, ac materia promissæ exprimitur. Ergo quoniam yonenti, non petere communicationem, vel dispensationem, intenderit, nunquam liberari à yoto: quia tamen id non expressum non liberari à yoto illo modo censendus est, solam hanc voti obligationem, sibi interdixisse. Ita Palauus tom. 3. rr. 15. d. 1. punct. 8. §. 5. m. 5.

415 Licet censuerit Sancti sententiam valde esse probabilem, iudico mentem amicissimi Probabiliter Ferdinandi à Castro Palao esse probabilem, valde reor. Moneo tamen, si causa subiecti obtinendi dispensationem a principali yoto, non impediri esset, tamen seculum adhuc cacter ex yoto dispensationem non perendi. probabilem. Quia huius yotum voti, quod refruarum non dico, est, potest dispensationem quis petere: & illo subiato, secundum poterit dispensari. Ita in potest yotum virumque Prælato manifestare, ut ipse ex officio præstet dispensationem, si yotum yonenti esse indicauerit. Suar. lib. 1. de yoto, cap. 11. m. 6. & Sanchez. ibi, num. 36.

PROBL. LXXXIII.

Validum est, & non est validum yotum, ad Episcopatum non ascendendi.

416 *V*andum non est. Quia qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: Ergo illius suscepit bona est: Ergo illius priuatio bona non est, nec potest. Certe Episcopatus status est perfectionis: Ergo quis nequit se obligare ad illum non assumendum: quia esset obligatus viam perfectioni præcludere, & Ecclesie statutum perfectissimum fugere: & fortassis ea de causa Gregorius Magni cap. xiii. §. 5. mandat inquiri de quodam Archidiacono Florentino, qui ad Episcopatum fuerat electus, an iusfrandum emisisset, nunquam ascendendi ad Episcopatum. Non autem eam inquisitionem fieri inuberet, si tale iuramentum, aut yotum esset honestum. Ergo dicendum est huiusmodi yotum non valere. Sic Glos. ad c. vnic. v. Sacra. 4. num. 1. Azot. p. 1. lib. 11. c. 5. q. 1.

417 Est validum huiusmodi yotum. Quia negari non potest, Episcopatum ob splendorem honoris, & dimitiarum, & animarum regimen, multis yotum periculis esse obnoxium. Vnde cunque si propriam spectet utilitatē commodum, utilius erit illum fugere exēplo D. Augustini, Ambroſij, ac Gregorij, aliorumque Sanctorum Pontificum.

ficiunt, qui hunc statum totis viribus respuebant. Ergo potest materia huius voti de meliori bono existere. Ecclesiæ vero hoc votum non præjudicat, cum non impediatur sic videntem proficere Episcopatum, cum sibi utile esse adjudicauerit. Ita D. Tho. 2. 2. 9. 18. 5. d. 2. Suar. 1. 2. de iuram. c. 13. n. 13. & 1. 2. de voto. c. 11. n. 10. & 11. Laym. 1. 4. tr. 4. c. 2. n. 14. Sanch. 1. 4. sum. c. 8. 2. 37. Manuel. 10. 1. sum. c. 9. 4. n. 15. Corduba sum. q. 15. 4. Sotus 1. 10. de inf. q. 2. a. 2. ad 3. Gutier. p. 1. de iuram. c. 7. 2. num. 9.

418
Hoc tenet. &
expono.

Profecto tale votum validum esse certissimum puto, si recta intentione emittatur, hoc est, si fiat de non procurando, neque acceptando Episcopatum quantum est ex parte vocantis, nisi necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, vel superioris præceptu virgeat. Votum vero sic omisso validè utile Ecclesiæ esse reor. Reddit enim Ministros aptiores, ac utiliores, ad regimen obeundum. Nam quo magis ab ambitione lunt abstracti, digniores sunt, & exactius officia exercet. Admitto quidem, Episcopatum opus esse bonum, ab eo, qui irreprehensibilis est & qualitates habet ab Apostolo 3. Tunc re quisitas, quas de se nemo debet præsumere; sed eis sit opus perfectum est tamè periculosum; ac profindè consultius cuilibet particulari eum ex parte sua respuerere, quia appetere. Crediderim vero D. Gregorii inquisitione gestississe, an Archidiacus iurauerit, ad Episcopatum non asecdere, nō quod tali in iuramento piaculū patrasset; sed ut videret, nū expedit sic iuramento obstrictum ad Episcopatum promouere, an potius eum in suæ conseruare humilitatis affectu.

PROBL. LXXXV.

Tenet, & non tenet votum, perpetuè in Xenodochio iurandi, aut laxiore ingrediendi Religionem.

Minimè tenet. Quia obstat videtur Religionis ingressu, & conseqüenter meliori bono, & impedit, ne quis strictrius Regulare in eis institutum. Sic aliqui Neoterici in manuscriptis.

Tenet omnino. Quia quando votum induit aliquod bonum, quod est sufficiens ipsius materia, quavis perfectiora bona excludat validum est. Nam materia illa promissa nepe perpetuana in Xenodochio obsequit, & in Religione laxiori professio est sufficiens voti materia respectu status imperfectioris, quem tunc videntur habet. Ita Suar. 1. 2. de voto. c. 7. n. 6. & c. 9. n. 22. Valent. 2. 2. d. 6. q. 6. p. 2. conc. 2. Sanch. 1. 4. sum. c. 8. n. 40. Laym. 1. 4. tr. 4. c. 2. n. 12. & alij cōmitem.

Primam sententiam improbabilem omnino esse ratus, secundam esse certam affirmo. Quia contradictionum horum votorum non est melius. Non enim melius est non inferire Xenodochio, quam ibi pauperibus ministrare. Et licet stante huiusmodi seruitio, quis non possit Religioni addici. Quia tamen illud seruitum potest quis omittere, & loco illius Religionem inire; illud votum non est meliori boni impeditum. Similiter votum ingrediendi Religionem laxiorem, tenet. Quia esto non sit melius quam inire strictriorum, laxiorem ingredi: tamen absolute melius est ingredi laxioris Religionem, quam nullam suscipere. Certe non est necesse; materiam voti esse quid optimum: sed satis est, contraria sua esse quid melius. Denique per hæc vota non præcluditur via ad statum perfectiorem. Nam relicto Xenodochij seruitio fas est videnti ad Regulare migrare in statutum: & ante & post professionem in Religionem laxiori, ad strictriorum transitum gerere.

PROBL. LXXXVI.

Validum est, & validum non est, votum de matrimonio contrahendo, si fiat animo non consummandi, sed Religionem petendi.

Votum de matrimonio contrahendo abso-
lutè sumptu, omnino est invalidum. Quia ex-
cludit virginitatem, ac celibatum, qui est status
perfectior. Tr. id. se. 1. 2. can. 10. Tamè quicdam
addicis circumstantiis validum est huiusmo-
di votum verbi gratiæ si alias matrimonium
esset in præcepto: ut si quis pueram vio-
lasset sub fide data de matrimonio contrahen-
do. Quia tum votum non impedit meliori sta-
tum, sed illum aliud impeditum & obligatum
ex data fide, firmorem reddit. Alij sunt diffi-
ciliores casus, quos problematicè resolutam.

ESCOBA
Theol. Ma.
Tom. III.

ET IV

419
Validum non
est.

420
Validum est.

421

VAlidum non est. Quia ut cibis delicatis quando expedit valetudini, honestum est, & idem est de honesta recreatione in leuamen naturæ assumpta: At priuatione actus honesti honestatem non habet formaliter: Ergo votum de priuationibus præfatis est invalidum. Et quia nulla est virtus moralis, cuius exercitium consuli non valeat, & à superiori præcipi: Ergo præcipi potest recreatio honesta, & cibi utilioris luctu: Ergo potest de iis esse votum: Ergo de oppositis non potest. Sic plures, quorū sententiam merito veram esse ait Palus citandus

Est validum. Quia licet moderata recreatio, & temperata cibi moderati luctu actus virtutis sint, ut cum ob aliquam circumstantiam specialiter non sunt validè necessaria, melius, ac utilius animo est, ab his abstinerere. Forum namque abstinentia & corporis mortificatione, & penitentia virtus exercetur, & anima disponitur, ut nobilioribus virtutis operibus incumbat, remotis impedimentis, quæ illi obstatere possent. Quia ratione votum panperatus est validum. Nam esto bonum esse possit diuinitas habere ad pietatis opera exercenda: quia tamen assolent impedimento esse, melius est eas renunciare. Ita Sanch. 1. de sponsal. d. 4. n. 4. & 3. Lessi. 1. 1. c. 4. dub. 5. n. 43. Palau. 10. 3. tr. 15 d. 1. pun. 8. §. 5. n. 10. Suar. 1. 2. de voto. c. 8. n. 5. Azor. p. 1. i. 1. c. 13. q. 7.

Profecto illa vota frequenter sunt invalida,

et ad ingressum in Religionem, ad recitationem referentem: & licet alia bona excludant, id est consequenter, & non directe. Certe consultius est cuiuslibet, ad opus pietatis sub conditione obligari, quam omnino liberum esse sed ex vi illarum promissionum obligatur voulens sub conditione opera pietatis exercere. Ergo illa sunt valida vota. Sic Sanch.

lib. 4. sum. cap. 8. num. 47.

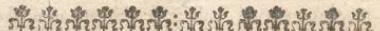
437
Non sunt va-
lida.

sum. hunc sensum conditionatum habent: si aliquam Religionem ingrediar, promitto Societatem Iesu inire: si orationi dedero operam, flexis genibus geram: sed in hoc sensu conditionato tacite seu indirecte promittitur materia Voto inepta aded, ut ab ea non possit promissio separari. Ergo illa vota sunt invalida. Minorem prob: Non enim solum promittitur ingressus in Societatis Religionem. Sed promittitur non ingressus in alias: non solum promittitur recitatio flexis genibus, sed & nulla alia: alias non esset pecatum aliam inire Religionem, & preces sedendo profundere: Ergo praefata vota nullius sunt valoris. Ita Palauus tom. 3. tractat. 15. d. 1. punt. 8. §. 5. num. 16. & probabile iudicat Santi

vici supra.

438
Etiam si
sum mentis

Hanc eligo sententiam existimans, illa Vota terrahere promittentem ab operibus bonis absoluta, & solum sub conditione pendente à propria voulentis voluntate obligant ad opus perfectum. Ergo minimè cadunt in Dei obsequium, neque in voulentis virtutem. Illud tamen aduerto cum Santio num. 48. Volla esse Vota illa, si negatis excludat materiam Voto ineptam: verbi gratia si quis promittat, non recitare, nisi attente. Quia per hanc negationem excludit sine attentione recitationem. Idem est, si promittas: nullam aliam ducere nisi pauperem; excludis namque coniugium omnium aliarum, nisi pauperis: quæ est exclusio materiae Voto inepta.

CAPVT XX.

Circa Voti obligationem.

PROBL. XC.

Ex sola intentione voulentis, supposta materiae grauitate, potest, & non potest Voti obligatio limitari, ut sit leuis.

439
Non nulla re-
cuso.

Record. de Fide esse, ac lumine naturali notum, Votum ad ipsius executionem obligare. Nam si fides data homini obligat, ut serueretur: quantò magis fides data Deo? Obligat autem ex virtute fidelitatis, quæ comparatione Dei est vera Religio; colitur namque Deus, & honoratur, dum serueratur id, quod ei est promissum. Porro hæc obligatio voti ex suo genere grauus est. Quia graue est

Deo fidelitatem praestare, & cultum debitum exhibere. Verum ex leuitate materie posse Votum leuiter obligare eiisque transgressum culpar veniale non excedere communiter Doctores affirmant. Quæsi enim verum ex sola voulentis intentione, supposita materiae grauitate, possit voti obligatio limitari?

Minime potest. Quia posito Voto, obligatio illius à lege diuina, & naturali immediatè prouenit: lex namque diuina obligat promittentem, in promissis esse fidelem. Sed obligatio legis diuina, & naturalis semper est iuxta materię grauitatem: Ergo obligatio Voti leuis esse non potest ex intentione voulentis, materiae grauitate supposita. Sic Sotus lib. 7. de inst. quæst. 2. art. 1. in corp. Corduba sum. quæst. 188. p. 1. Valq. 1. 2. d. 15. 8. cap. 4. num. 34. Basili. 12. de sponsal. cap. 2. num. 12.

Maxime potest. Quia lex in materia graui potest leuiter obligare, ut disertè probat Paulus tom. 1. tractat. de peccatis d. 2. punt. 8. Ergo Votum, quod est quedam lex priuata graui quidem ex se, leuiter poterit obligare ex voulentis intentione. Nam sicut ex intentione legislatoris nascitur obligatio legis, sic ex voulentis intentione Voti obligatio: Ergo iuxta eius intentionem commenurari debet. Ita Suar. lib. 4. de voto, cap. 4. num. 7. Palauus tom. 3. tr. 15. d. 1. punt. 11. n. 4. Sanch. 1. de sponsal. d. 9. n. 6.

Probabilius hoc mihi, quod amplius expo- 441 no. Liberum est promitteri, ut velle obligari, cum obligatio promissionis ex illius pendas voluntate. Ergo liberum ei est, nolle totam obligationem subire. Possum ergo voulere Rosarium; vel officium Deiparæ, vel iejunium (quæ grauem continent materiam) sub venialis paculi obligatione litare.

PROBL. XCI.

Obligatio Voti est, & non est solum fidelitatis.

Posito Votum per se grauiter obligare, & aliquando- tum ex voulentis intentione, quædam tum ex materia promissa leuem obligationem inducere, est inquirendum, qualem inducat obligationem, an fidelitatis tantum, an etiam illius virtutis, ad quam pertinet materia promissa; verbi gratia; Promittit quis Sacrum facere, seruare iejunium elemolynam clargini obligatus ne est solum ex fidelitate seruare promissum, an etiam ex speciali virtute Religionis, Temperantiae, vel Liberalitatis.

Obligatus est non solum ex fidelitate, sed etiæ ex speciali ea virtute, casu quo ex speciali affectu virtutis, ad quam pertinet materia promissa, Votum emitat. Quia legislator præcipiens actum obligat præcepto illius virtutis, cuius est actus præceptus; præcipiens enim iejunium obligat ex virtute Temperantiae & præcipiens Sacrum audire, vel dicere obligat ex virtute Religionis: sed Votum est quedam lex priuata. Ergo hanc sibi obligationem imponit. Sic Sanch. 1. 4. sum. cap. 11. num. 6. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 6. punt. 4. quæst. 1. concl. 2.

Votum de re aliæ non præcepta solum obligatione fidelitatis inducit, quævis voulentis intentione.

Minime potest. Minime potest.

440

tebi.

441

mat.

442

mat.

443

mat.

444

mat.

445

mat.

446

mat.

447

mat.

448

mat.

449

mat.

450

mat.

451

mat.

452

mat.

453

mat.

454

mat.

455

mat.

456

mat.

457

mat.

458

mat.

459

mat.

460

mat.

461

mat.

462

mat.

463

mat.

464

mat.

465

mat.

466

mat.

467

mat.

468

mat.

469

mat.

470

mat.

471

mat.

472

mat.

473

mat.

474

mat.

475

mat.

476

mat.

477

mat.

478

mat.

479

mat.

480

mat.

481

mat.

482

mat.

483

mat.

484

mat.

485

mat.

486

mat.

487

mat.

488

mat.

489

mat.

490

mat.

491

mat.

492

mat.

493

mat.

494

mat.

495

mat.

496

mat.

497

mat.

498

mat.

499

mat.

500

mat.

501

mat.

502

mat.

503

mat.

504

mat.

505

mat.

506

mat.

507

mat.

508

mat.

509

mat.

510

mat.

511

mat.

512

mat.

513

mat.

514

mat.

515

mat.

516

mat.

517

mat.

518

mat.

519

mat.

520

mat.

521

mat.

522

mat.

523

mat.

524

mat.

525

mat.

526

mat.

527

mat.

528

mat.

529

mat.

530

mat.

531

mat.

532

mat.

533

mat.

534

mat.

535

mat.

536

mat.

537

mat.

538

mat.

539

mat.

540

mat.

541

mat.

542

mat.

543

mat.

544

mat.

545

mat.

546

mat.

547

mat.

548

mat.

549

mat.

550

mat.

551

mat.

552

mat.

553

mat.

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 163

dat per votum habere rectitudinem virtutis
materiae promissæ. Quia voulens quantumvis
afficiatur ad materiam promissam non po-
test illius habendæ aliam obligationem sibi
imponere, nisi quatenus Deo illam promittit:
sed ex hac ratione solum nascitur naturalis
obligatio fidei seruandæ absque speciali ob-
ligatione ad materiam: illam enim acciden-
taliter respicit: Ergo ex vi voti sola est fide-
litatis obligatio. Ita Suar. l. 4. de voto cap. 3.
num. 11. Sanch. l. 4. sum. cap. 11. num. 23. Caet.
2.1. q. 88. art. 5. dnb. vlt. Palau tom. 3. tr. 15. d. 1.
pun. 11. num. 8.

⁴⁴⁵ Solum est ob-
ligatio ex
fidelitate. Hæc mihi sententia magis arridet. Ex qua
colligo, transgressiones omnium votorum
evidenter esse speciei infima. Quia eorum malitia tota consistit in non seruandis promissis.
Quod vero promissa diuersa sint, parum in-
terest ad huius transgressionis considerationem.
Nec vrgit primæ sententia funda-
mentum. Dispar enim est ratio legis, & voti.
Nam lex non extrahit materiam præceptam
à propria ratione virtutis, sed in illa nec-
essitatem imponit: quia media illa intendit
subditos studiosos efficer. At votum quia cul-
tum Dei respicit, non imponit necessitatem
in honestate materiae promissæ: sed illa hon-
estate supposita, diuino cultui offert, & con-
seruat: & ex hac oblatione executionis ne-
cessitas oritur.

PROBL. XCIII.

*Qui votum Rosarium Deipara recitare, sa-
tisfacit, & non satisfacit id alternatim
recitando.*

⁴⁴⁶ Intendens ostendere, qualiter votum obli-
get, cum eius materia determinata non
est, recido ex scđ. 1. votum semper obligare
secundum voulentis intentionem: cum autem
de intentione voulentis non constat spectan-
dam esse materiam promissam, & iuxta illam
censendum esse, an obligationem illud votum
inducat: At si hac spectata, dubium subest, ver-
ba secundum communem senum esse acci-
pienda, & iuxta illum voti obligationem
commensurandam: Votum item benignè,
quoad fieri possit interpretari debere. His ad
memoriam reuocatis, ostendam, qualiter hæ
regulæ ad casus singulares frequentiores qui-
dem applicari valent. Ac primùm quæsierim,
an qui votum recitare Rosarium satisfaciat al-
ternatis recitando cum socio?

Satisfacit planè. Quia modus ille recitan-
di conformis est Ecclesiæ consuetudini etiam
in Rosarij recitatione: vt patet ex vñ Reli-
gionis Camaldulensis, vbi Religioli alterna-
tivam Rosarium recitant. Sic Bonac. tom. 2. d. 4.
q. 1. pun. 6. num. 17. Azor. l. 10. cap. 7. q. 10.

Non satisfacit. Quia Rosarium communi-
vñ, & consuetudine haud alternatim recita-
tur: Ergo votum de illius recitatione non est
præsumendum fieri de recitatione extra vñsum
& consuetudinem, nisi alia faciat voulentis
intencio. Ita Palau tom. 3. tr. 17. 15. d. 1. pun. 12.
num. 5. Nauar. ad cap. Quidam, de consecr. diff.
5. cap. 10. a num. 2. Sanch. l. 4. sum. cap. 11.
num. 38.

⁴⁴⁸ Hanc sententiam probabiliorem esse hi-
doctores existimant, quibus annuo: misi au-
tem primam eligo, vt plurim deuotioni, qui
gregant sic publice ac priuatum Rosarium
recitant, geram morem. Addiderim autem,
eum qui recitandi Rosarium votum emisit,
non teneri integrum recitare: sed sufficere, si
tertium partem recitet. Quia iuxta frequen-
tiorem vñ sub nomine Rosarij tertia
pars intelligitur. Suar. l. 4. de voto, cap. 8. num.
5. Votum vero Rosarium haud credide-
rim satisfacturum si solum mente & non vo-
ce recitaret. Quia de recitatione vñstata,
qua est vocalis, credendum est votum fie-
ri dum contrarium non constat. Sanch. l. 4.
sum. cap. 11. num. 36.

O 4 PROBL.

PROBL. XCIV.

Quis Voto emisso, promisit in D. Iacobum
(verbi gratiæ) peregrinationem gerere:
at mercede conductus, vel alterius ne-
gotij causa, aut curiositas, aut vi coa-
ctus peregrinationem huiusmodi suscep-
pit: Hic satis facit, & non satis facit Vo-
ti obligationi.

453 *Non satisfa-
citur in Voto.* **M**inimè in omnibus hisce casibus satisfa-
cit. Quia ille voulit peregrinationem
voluntariam, Religiosam, & piam: Sed pe-
regrinatio assumpta per vim non est peregrinatio
voluntaria, & Religiosa & multo minus
qua solo titulo curiositas, vel alterius negotij
profani assumitur: qua verò ex stipendio
non tam est peregrinatio ob pietatem, quam
ob iustitiam: Ergo in his casibus peregrina-
tionis Voto non satisfacit. Sic Sanchez libr.4.
sum.cap.11.num.60.Bonac.tom.2.d.4.question.2.
punct.6.num.25.& 16.

454 *Voto satisfa-
citur.* **S**atisfacit omnino. Quia si vis illata non
tollit integrum libertatem, esto illam dimi-
nuat: Voto satisfacit coactus peregrinando.
Quia absoluè peregrinationem piam volun-
tariorum suscipit. Deinde expeditio alicuius ne-
gotij, aut curiositas impedit satisfactionem
Voti potest, quando solus ille finis peregrina-
tionis adserit; secùs si cum ipso esset inuisit
D. Iacobus Basilica voluntaria. Quia tunc iam
esset Religiosa peregrinatio. Saltem quoad
actus substantiam. Ita Palauus tom. 3. tract. 15.
d.1.punct.12.num.9.

455 *Cum Palauo
fentio.* **C**um amicissimo Ferdinando de Castro Pa-
lao sentio. Nec video qua ratione obligatio
iustitiae ob stipendium acceptum impedit Voti
satisfactionem: cum obligatio Voti & ius-
titiae in eandem possint materiam cadere: &
obligatio iustitiae non impedit, peregrinatio
ne religiosa existere. Si enim ex Voto ob-
ligatus esset, singulis diebus sacram facere, cur
non possit pro illo sacro gerendo stipendium
accipere? Sicut è cogitata stipendio obliga-
tus esset sacram facere, possit & voto ad illud
faciendum te obstringere.

PROBL. XCVI.

*Excusatur quis, & non excusatur à Voto
ieunandi sextis feriis vel Sabbato,
vel die alia, si hisce diebus dies
Natalis Domini in-
ciderit.*

456 *Omnino ex-
cusa ut.* **E**xcusatur omnino. Quia si tempore, quo
quis voulit, illius solemnissimæ diei memori-
siter, non est præsumendum, eum se Voto ad
ieunandum illa Die obligatum. Sic Molina
tom.2.de iust.d.272.Azor.part.1.l.11. quæst.20.
quaest.3.

457 *Non excusa
ut.* **M**inimè excusat. Quia Votum illud eo
modo, quo pronunciatum est, diem illam com-
prehendit, vt constat: At exceptio Ecclesiæ so-

lam præcepti fustulit obligationem, non autem
Voti, vt colligitur ex cap. fin. de obseruatio. ieiun.
ibi: Qui nec Voto, nec regulari obseruancia sint
astricti. Ergo Votum obligat, ac si nulla ab Ec-
clesia illius die facta fuisset exceptio. Ita San-
chez l.4.sum.cap.11.num.60.Palauus tom.3.tract.
15.d.1.punct.11.num.12.Bonac.tom.2.d.4.quæst.
2.punct.6.num.9.Reginal.lib.8.num.290.Valq.
1.2.d.10.cap.4.n.26.in hanc partem inclinat.
Suar.lib.4.de Voto, cap.20.num.8.

Fatidic, in primam sententiam inclinare
ob tāta diei celebritatē, ob Ecclesiæ adēdō re-
ceptam confutudinem, qua mihi videtur si-
tem probabili-
mul in Voto dispensare, cūm in præcepto dif-
ficiat. Attamen qui cap. finalis textus vrgit, sed secundum
existimo primam sententiam satis esse proba-
bile, sed secundā probabiliorem. Neque enim
obstat, vouentem si illius diei recordareur,
fore illam exceptum. Quia obligatio, vel de-
obligatio Voti non defumitur ex eo, quod vo-
uens faceret, sed ex eo quod de facto fecerit, &
promisit.

PROBL. XCVII.

*In transgressione ieiunij feria sexta Nata-
lis Domini committitur, & non com-
mittitur duplex piaculum, unum in
omissione Præcepti, alterum in violatio-
ne Voti.*

459 **V**oto, aut regulari obseruancia adstrictus
ad fernandum ieiunium omnibus sexis
feriis, si feria illa sexta, qua dies Natalis Do-
mini incidit, carnes edat, duplex peccatum per-
petrat, aliud contrā Votum, aut regularum ob-
seruantium, (si regularis obseruancia obligat ad
peccatum) aliud contrā Ecclesiæ præceptum.
Quia Pontifex solum exceptit à præcepto, &
obligatione abstinendi à carnis, eos, qui nec
Voto, nec regulari obseruancia sint astricti, cap.
fin.de ieiun. obseruat. ibi: Illi, qui nec Voto, nec re-
gulari obseruancia sint astricti in sexta feria, si
festum Natalis Dominica die ipso venire conti-
gerit, carnis propter festi excellentiam vesici
possunt secundum confutudinem Ecclesiæ genera-
lis. Ergo astricti Voto, vel regulari obseruancia
à præcepto non excusantur. Ergo contrā Vo-
tum, & præceptum delinquent. Sic Medina l.1.
sum.cap.14.8.10 fol.99.

Non commitit duplex peccatum, nec alia
obligatione adstrictus Voto, vel regulari obser-
uacione tenetur illa die abstinere à carnis, iii dñe
præter obligationem Voti, aut regularis obser-
uancia. Quia generalis confutudo præceptum
de abstinencia illa die fustulit ob festi excellen-
tiam. Ita Sanchez pluribus relatis, l.4.sum.cap.11.
num.64.Palauus tom.3.tract.15.d.1.punct.12.n.13.

Longè hoc probabilius. Nec quid contra-
rium ex textu citare colligo. Quia inibi solum
dicit Pontifex eos, qui nec Voto, nec regulari obser-
uancia astricti sunt, haud obligatos esse
abstinere à carnis sexta illa feria. Alij enim
astricti Voto, aut regulari obseruancia, verè sunt
obligati nō obligatione præcepti, sed obligatio-
ne, quam Votum, vel obseruancia regularis il-
lis indicit.

PROBL.

PROBL. XCVIII.

Violans ieiunium ex voti obligatione, peccat,
& non peccat toties, quoties carnes
comedit illa die.

⁴⁶² Non peccat quoties comedit, sed vnicum
peccatum repetita s̄epe comeditione
committit. Quia vounens ieiunium, in tantum
vouet à carnibus abstinentiam, quatenus illa
abstinentia est ad ieiunium necessaria. Ergo
solato ieiunio, cessat obligatio, quæ accessio-
ria erat. Sic Sanch. 1.4. sum. c. 11. n. 42. & pro-
babile reputat. Lym. 1.4. tract. 4. cap. 3. num. 3.
& Palaus citandus.

⁴⁶³ Peccat quidem quoties ea die carnes come-
dit. Quia de ratione ieiunij Ecclesiastici est
vnicum tantum comedere, & abstinentia à
carnibus in omnibus illius diei horis. Ergo
vounens ieiunium, vouet non comedendum
amplius, quam semel, & in nulla illius diei
carnes. Igitur, quacumque hora illius diei car-
nes comedit, peccat. Esto enim violauerit
ieiunium his comedendo, non violauit omnino-
modo, quo potest, nam potest, s̄epe comedendo
carnes, s̄epe violare. Ita Palaus tom. 3. tr.
15. d. 1. pun. 12. num. 5. Suar. 1.4. de vot. cap. 7.
num. 9. qui num. 12. inquit, contrarium dicere,
absurdissimum esse, & contra omnes.

⁴⁶⁴ Verius censeo, vounentem ieiunium obli-
gatum esse, à carnibus abstinerere eo modo,
qua præceptum Ecclesiastici ieiunij obligat;
ac proinde toties peccare aduersus votum,
quoties carnes exederit. Fatoe, vounentem ab-
stinentiam à carnibus, eatenus illam vounere,
quatenus necesse est ad Ecclesiasticum ieiuni-
um. At quia ad ieiunium Ecclesiasticum ne-
cessaria est abstinentia à carnibus semper &
pro semper tota illa die: ea de causa toties
peccatur contra votum, quoties hæc absti-
nentia violatur. Non tamen ideo tam acri-
censuræ P. Santij sententiam obnoxiam esse
reor, satis enim eam probabilem iudico. Quia
cum vounens solo voto ieiunij abstinerere à
carnibus obligetur, cessante obligatione iei-
unij ob eius violationem, illa abstinentia
cessat.

PROBL. XCIX.

Carens Bulla Cruciate ex vi Voti ieiunij, tene-
tur & non tenetur à lacticiniis abstinerere in
Quadragesima, aliis temporebus, in quibus
ex confuetudine ab his abstinetur.

⁴⁶⁵ Nonnulla
suppono.
Cerrum est, extra tempus Quadragesimæ
illis in locis in quibus confuetudo non
viger ab his abstinenti, posse voto ieiunio
altricium velci lacticiniis. Quia præsumen-
dum non est, vounentem voluisse se obligare
ad strictiori ieiunij formam. Idem affero de
voto ieiunij in Quadragesima vel illis in lo-
cis, in quibus viger abstinenti confuetudo,
si Cruciate Bullam habeat. Habentes enim
Bullam excusantur ob obligatione abstinen-
ti ab his: quam excusationem non est præsu-
mendum vounens voluisse reiicere: sed potius

credendum est, voto se voluisse adstringere
ad seruandum ieiunium ea forma, quæ ex præ-
cepto Ecclesiastico teneretur. Quæherim ve-
rò, an carens Bulla teneatur ex vi voti ab ouis,
& lacticiniis abstinerere in Quadragesima,
aliis temporebus, in quibus ex confuetu-
dine ab his abstinerere fidèles assolent?

Non tenetur. Quia sic vounens solum ob-
ligatur ad seruandum ieiunium eo modo, quo
ab Ecclesia institutum est: At Ecclesia in præ-
cepto ieiunij hanc abstinentiam non præscri-
pit, sed alia distincta præcepto independenti
à ieiunio. cap. Denique 4. ibi: Par est, ut qui his
diebus a carnibus abstinemus, ab his, que semen-
tinam trahim originem a carnibus reuinemus.
Et ita in Dominicis Quadragesima ibi quo-
que præcipitur hæc abstinentia, cum tamet
tunc non ieiunetur. Atque pueri, & omnes à
ieiunio excusati tenentur à lacticiniis absti-
nere. Sic Sanch. 1.4. sum. cap. 11. num. 53. Palaus
in 4. dñi. 15. q. 4. art. 4. num. 33. D. Antonin. p.
2. tit. 6. cap. 1. §. 3. Angles p. 1. q. 9. art. 1. post dif-
ficial. 7. dub. 2. propof. 1.

Non tenetur. Quia licet abstinentia
ab ouis, ac lacticiniis supponatur præcepto, tñm. 466
Quadragesimalis ieiunij: at qui hoc necel. dem.
satio supponitur & tanquam pars integralis
talis ieiunij ex de cœla vounens illo tempore
ieiunare, censensus est votum emittere de
ieiunio sub illa forma. Ita Corduba q. 168.
pun. 2. Ludou. Lopez p. 1. Instrut. de ieiunio fol.
7. 14. Azor. p. 1. l. 7. cap. 1. q. 6. Suar. 1.4. de vot. 2.
cap. 7. num. 9. Pala. tom. 3. tract. 1. 5. d. 1. pun. 12.
num. 18.

Probabilis hoc existimo. Quia Ecclesiasti-
cum Quadragesimalis ieiunium non est sola ^{probabilis}
abstinentia à duplice refectione sed etiam ab ^{minimis}
abstinentia ab his, quæ à carnibus ducunt ori-
ginem. Igitur carens Bulla, ex vi voti tenetur
his diebus ab ouis ac lacticiniis abstinerere.

PROBL. C.

Emisit quis Votum ieiunandi in pane, & aqua,
quid semel violauit vinum biberendo: Hic
autem post primam violationem potest, &
non potest sapientibibere, abque noua voti vio-
latione.

Certum est, qui ieiunium in pane & aqua ⁴⁶⁹
vouit, obligari, ne aliud comedat, aut <sup>Nonnulla
suppono.</sup> bibat. Quod si pisces, aut legumina comedere
rit hora confuetura, aut vinum biberit, peccat. ^{præmitto}
Sed non obinde excusatur seruare Ecclesiasti-
cum ieiunium, cum possit. Quia non est cen-
sensus Ecclesiasticum ieiunium præmissæ
dependent ab illa circumstantia & condi-
tione. Benè tamen conditio illa & circum-
stantia præmissa est dependenter à ieiunio.
Quia ieiunio violato, nulla est obligatio ser-
uare eam abstinentiam, ut potè accessoriæ.
Quæherim autem, an circumstantia illa vio-
lata, eo quid quis semel vinum biberit, pos-
sit ille sapientibibere absque noua Voti trans-
gressioni?

Potest quidem. Quia iam impossibile est, ⁴⁷⁰
illam circumstantiæ seruare. Sicut promittens potest ^{gladis}
ieiunare, si bis comedat, à ieiunio excusa-
tur, & potest sapientibibere. Quia violato
ieiunio,

166 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

ieiunio, impossibile est illud seruare. Ergo idem dicendum de vouente in pane & aqua ieiunare. Sic Sanchez lib. 4. sum. cap. 11. num. 47.

471
Minime potest.

Minime potest. Quia illa abstinentia ab omnibus aliis cibis, ac potu annectitur ieiunio promisso pro toto die, ac pro singulis eius partibus: ac proinde dum obligatio Ecclesiastici ieiunij perfenerat, obligatio huiusmodi abstinentiae perficit. Ita Palaus tom. 3. tract. 15. d. 1. punct. 12. num. 20.

472
A que proba-
bilis veram
que partem
reor, apud
que questionem
cula respon-
dit.

Ego quidem aequum probabilem vtramque sententiam esse putarim. Addo tamen duplicas, quas iuncta fine pugna resolutionem. Quis votum, à carnibus abstinere; rogas an Votum hoc abstinentiam à lactesciis comprehendat? Et an Votum abstinenti à lactesciis, comprehendat ab ovis, & à carnibus abstinentiam? Respondeo, per se non comprehendere. Quia sunt res omnino distinctae, & licet in precepto Ecclesiastico vniuersit: non inde infertur, in Voto vniuersi debere: cum haec obligatio pro intentione vouentis suscipiatur, qui specialem finem habere potest, in vna obligazione, quam in altera suscipienda. Sa verb. Votum, num. 25. Sanchez lib. 4. sum. cap. 11. num. 46. Quis votum abstinere à vino: rogas ad quid obligatur? Respondeo, Votum sub gravi culpa obligare, ne bibatur in ea quantitate, qua vino moderatae vntibus pro una comedione sufficeret. Non tamen obligare, ut abstineat à cervisia. Quia cervisia vnum non est, & tamen Votum sit emulsum sine cibietate vitandi. Finis namque extrinsecus Voti sub voti non cadit obligationem. Sanch. citat. numer. 44.

PROBL. CII.

Rem determinatam quis vni Ecclesie spe-
ciatim promisit: Sed post Votum emis-
sum, dubitat, cuiam promiseris Eccle-
sie: Posset hic, & non posset rem pro-
missum cui maluerit ex his Ecclesiis ap-
plicare.

473
Poterit planè. Quia tota voti obligatio ex voluntate vouentis exoritur. Cum ergo vouens nesciat, quam ex illis Ecclesiis applicauerit, non est, cur eius obligatio determinata censeatur. Neque est simile de eo, qui obligatus est, rem aliquam restituere, ignora autem cuiam ex duobus debeat: quam tegetur pro ratione dubi singulis dividere; quia singuli, post illo dubio iustitia ins habent. At Ecclesiis, quibus per Votum res est promissa, nullum ins habent, sed totum impenes Deum, in cuius honore res est promissa, residet. Sic Sanchez. lib. 4. sum. cap. 13. num. 18.

474
Minime re-
tinetur.
475
Tenerit om-
nino.

Minime poterit, sed obligatus est, rem diu-
dere. Quia cognoscit rem illam vni ex illis Ecclesiis determinatam promissam; quod vero posse ignorat, cui promiserit, non tollit, quoniam vni ex illis determinata debita fuerit ex deter-
minatione, quam vouens nequit renocare. Ergo neque tollit, quoniam illi donari debeat. Cum igitur cognoscere non potest, cuiusdam ex illis debeat, recta ratio postulat, ut pro qualita-
te dubi rem diuidat, siquidem haec dimisio in eius damnum non cedit, & ex alia parte debito contractui meliori possibili modo satisfacit. Ita Palaus tom. 3. tract. 15. d. 1. punct. 12. nu-
mer. 27.

476
Veriorem hanc partem esse existimo. Quia si
vni Ecclesie res integra tradatur, vouens se po-
tius etiam tradendi eam, cui non debet. hanc partem
diculio exponit tradendi eam, cui non debet. esse credi.
Secus dixerim, cum a principio Ecclesia, cui res
donanda est, determinata non fuit. Quia tunc
relinquitur arbitrio vouentis, & ipsius
hæreditis determinatio, ut idem Pa-
laus, cui adhæreo, edocuit.

PROBL.

PROBL. CIII.

*Excutio Voti potest, & non potest differri
quovisque votantis conscientiam pro
executione remordet, si votans tem-
pus non determinauit.*

480
Nonnulla
primitio.

Si votans tempus assignauit ad voti execu-
tionem non obligat vique ad illius aduen-
tum. Nec tenetur tempus præuenire, si præsu-
mat, eo tempore esse impediendum. Quia
mensura obligacionis voti est intentio voten-
tis: & cum hæc solum sit pro tempore assigna-
to, solo eo tempore obligatio est adstruenda. Si
igitur votum fiat sine aliqua temporis deter-
minatione, quæsierim, quoniam tempore obli-
gabit?

481
Votum obli-
gat ad ex-
ecutionem
cum conser-
vatur
punitur.
Non est
falsa ex-
ecutione
ad consi-
derationem
punitur.

*Certe votum pro runc obligat, quando vot-
antis conscientia pro eius executione remor-
det. Quia ipsa conscientia est intentionis in-
dex. Sic Caietan. 1.2. quest. 88. art. 3. Nauar. c.
12. sum. num. 42. Ludon. Lopez p. 1. Instr. c. 44.
Reginal. 1. 8. num. 86.*

482
Executio voti non est differenda ad tempus
qua conscientia remordeat. Fallax enim hæc
regula. Quia timoratis nimis est stricta: at ne-
gligentibus suis salutis nimis lata, quippe qui
nullis scrupulis vrgentur. Obligat igitur execu-
tio quam primum commodè fieri possit. Quia obligatio voti nascitur promissione, &
acceptatione Dei: ergo promissio facta absque
vila assignata dilatione, & sic à Deo accepta-
ta, obligationem executionis inducit absque
vila dilatione. Certe eo ipso, que promissio fa-
cta est, debetur promissum Deo, & potest Deus
illud expostulare: nam debitum sine termino
exigere debitor potest, quoties sibi placuerit
leg. Promissor. §. 1. ff. de confirm. pecu. Ergo execu-
tio voti non debet differri ad tempus, quo
conscientia punit ad impletionem. Ita Sylvest.
v. Votum. 2. quest. 2. & 5. Armil. ibi, num. 15. Sa. v.
Votum, num. 18. Valent. 2. 2. d. 6. quest. 6. pun. 4.
questiunc. 3. Azor. pun. 1. cap. 15. quest. 10. Sanch.
1. 4. sum. cap. 14. num. 5. Sancr. 1. 4. de vot. cap. 12.
num. 6. Laym. 1. 4. tr. 4. cap. 3. num. 5. Bonac. 10. 2.
d. 4. quest. 2. pun. 5. §. 1. num. 15.

483
Non mihi
convenit.
Certum mihi est, executionem huius voti
instare et tempore, quo commode fieri possit,
non ante, nec postmodum. Quia votum, quo
nullum tempus executioni determinatur, sic
exæquitate explicandum venit, ut credatur voten-
tis voluisse se cum hoc temperamento obli-
gari iuxta leg. Quod dicimus, ff. de solution. Ex
quo sit occasionem rationabilem esse differen-
di voti executionem, si ipse subi ti quod melius
& utilius ea dilatione posita, votum ex-
equendum. Quare si quis ad Religionis labores
preferendos latet non se videat idoneum spe-
rat autem fieri, si differat, poterit differre. Ut
apte Layman citat. num. 5. Sanch. num. 11. &
Corduba sum. quest. 39. monuere. Hinc con-
cludo, fallacem, & incertam esse regulam illam
a Doctoribus primæ sententia indicatam.

PROBL. CIV.

*Mortale est, & non est mortale peccatum
voti Religionis, aut servitij perpetui
in xenono hio (verbi gratia) executionem
ultra sex menses differre.*

Mortale non est. Quia plures Doctores

484
indican dilationem duorum vel trium Non est mortale
annorum absque periculo obliuionis, vel impe-
dimenti, vel ulterioris dilationis non esse mor-
tale. Sic Petrus de Ledes. 10. sum. 10. cau. 3.

*dub. penult. Armil. v. Votum. n. 16. Manu. 10. 2. sum.
c. 95. n. 9. In votis verò, in quibus nil ex dilata-
tione omittitur implendum censent alii tunc*

*esse mortale quando adest ex dilatione pericu-
lum nunquam ea exequendi. Quia parum vi-
detur interesse, quod hoc vel illo tempore votum
reddatur, si tota res promissa redditur, &
tempus designatum non sit. Sic D. Antonin. p.
2. 11. cap. 1. §. 1. & indicat Sanch. 1. 4. sum. cap.
14. num. 31.*

*Est quidem mortale. Quia votum Religionis aut perpetui in Xenodochio servitij ultra
sex menses notabilis est, cum cedat in grauem
diuinæ cultus diminutionem & propriæ utilita-
tis iniuriam. Ita exprelse Sanch. citat. num. 22.
Pala. d. 1. punc. 1. 3. num. 7.*

*Eis quidem adhæreo, indicans Ledesma.
Armillæ & Manuels sententiam ita latam pro-
bandam non esse ob Santi & Palai rationem. Prima sententia non est
Minorem verò dilationem ex mensibus notabi-
lis latam non censeo ob tanti operis difficultatem eff. iudicio ad
haren secundum. In reliquis autem votis ex dilatione non de-
diminut crediderim, dilationem duorum
vel trium annorum esse notabilem. Quia
licet res promissa sit integrè exequenda, eius
tamen executionem tanto tempore contra vo-
luntatem Dei creditoris differre, grauem deor-
dinacionem continet. Quod probaram ex dilata-
tione debiti hominibus promissi, quod nullus
negabit, grauem culpam si inmoderata sit: con-
situere.*

PROBL. CV.

*Si cum quis Votum emittit, se cognoscit fo-
re impotentem ad illius executionem:
tenetur, & non tenetur, per alium
implere.*

Vidimus sed. 1. votum sine personale, sine
reale solum votum adstringi posse. Quia Nonnulla
solum astringere potest eum qui intentionem certa recorda-
se obligandi, habuit: & cum nullus alius eam
intentionem habere possit, nisi qui votum
& promittit, efficiet, nullum alium præter votum
vouente astringi posse. At sic rogites, num à
solo vouente possit votum impleri? certum est
si votum personale sit à solo vouente impleri
posse. Quia nullus implere potest votum nisi
exequendo rem promissam: sed res promissa in
voto personali est actio propriæ votentis, non
alterius: Ergo nullus alius à vouente votum
personale valet implere. Quare si vouens im-
potens

potens sit votum implere, non tenetur curare, ut alius loco illius implete. Quia hanc obligacionem per votum non suscepit: neque alterius executio est proprii voti emissi satisfactio. Quod verissimum est, siue culpabiliter, siue absque culpa huiusmodi, impotentiam contraxerit. Quæsiem verò, an si cum quis votum emitit, se cognoscit impotentem fore ad illius executionem, teneatur per alium implere?

Tenetur quidem. Quia dum contrarium

488 non constat, presumendum est, hanc fuisse ^{Tenetur im-} eius intentionem, nempe votum per alium ^{implore per aliū.} implere, ne vanè & irrisoriè voulisse censeatur. Sic Abbas ad cap. *Licet, de votis. num. 13.* Sylvest. *v. Votum, 2. q. 10.* Nauar. *sum. c. p. 12. n.* 55. Sanch. *l. 4. sum. cap. 2. num. 16.* Laym. *l. 4. tr. 4. cap. 3. q. 5. corol. 4.*

489 Non tenetur, per alium implere. Quia fundamen- ^{Per alium im-} tum præsentia leue est ad illam ^{implore non te-} præsumptionem adstruendam, cum nullum ex verbis voulentis indicium ad huiusmodi obligacionem colligatur: quidem non alienum factum, sed proprium promiserit. Ita Suan. *l. 4. de voto, cap. 10. num. 7.* Bonac. *tom. 2. d. 4. q. 2. pun. 5. §. 3. num. 2.* Palaus. *tom. 3. tral. 15. d. 1. pun. 1. §. num. 4.*

490 Hanc partem crediderim, & voulentem potius temere, & arroganter promisisse, quam contra verba promissionis obligacionem voulisse contrahere.

PROBL. C VI.

*Quis Religionem ingressus post votum real-
le factum, vult votum illud professione
non extinguiri: Manet quidem, & non
manet heres obligatus.*

491 ^{Plura sup-} R Ecolo, voti personalis obligacionem cum persona extingui, nec ad hæredes trasire posse. Quia hæc obligatio actiones voulentis respicit, id est nequit in alterum deriuari. Obligationem verò voti realis ad hæredem sive necessarium sive voluntarium transire iuxta vires hereditatis, salua hereditis legitima. Quia defunctus cum votū realē emisit, obligatus fuit suis bonis illud exequi: Ergo si de facto executus non est, heres in bonis illius succedens, eisique personam representans, eam subiicit obligacionem. At hæc hæreditis obligatio non excedit vires hereditatis. Quia ratione hereditatis acceptæ hæc obligatio nascitur. Porro ad executionem huius obligacionis heres compelli potest tum excommunicatione, tum priuatione hereditatis, tametsi non promiserit. Quia defunctus promissionis non impedit, quin heres sit ex iustitia obligatus. Deinde suppono prof. efflone Religionis tam vota personalia, quam realia extingui, iuxta communem sententiam. Vnde heres non tenetur vota Religionis profundi solvere. Quæsiem itaque si Religiosus vult votum realē suum professione non extinguiri, an heres teneatur implere?

492 ^{Tenetur ha-} Tenetur quidem. Quia illud votum non res illud votum manet extinctum, si quidem non extinguitur sive implere. Superioris irritatione, ut de se constat: nec

etiam professi commutatione, quia ad hunc extinctionis modum voulentis consensu requiritur. Ergo heres tenetur votum illud implere ac si voulens seculari in statu obiisset. Sic Bonac. *tom. 2. d. 4. q. 2. pun. 5. §. 1. n. 9.*

493 ^{Minimè ip-} Minimè tenetur, sed omnino votum illud extinguitur. Quia vota emissa ante professio- ^{nem.} nem Religionis ipsa professione extinguntur non irritatione, nec commutatione, aliave relaxatione solutione illius perfectissima, quam talem esse ius reputat illam obligacionem Deo perpetuo inferniendi: Ita Palud. in *4. d. 1. §. 8. art. 1. concl. 6.* Sanch. *l. 4. sum. cap. 1. §. num. 2. 3.* Palaus *tom. 3. tral. 15. d. 1. pun. 16. num. 8.*

Hanc partem longè existimo veriorem. ⁴⁹⁴ Nam professi consentiunt, vel dissentunt, suppo- ^{Hanc par-} sito Regularis professionis vi, huiusmodi so- ^{tem repu-} lutionem perfectissimam, quam Deo ipse ^{verum,} gesit, immutare non potest. Ergo perfecte ^{Deo est} Deo est satisfactum: Ergo heres omnino à voti illius solutione seu obligacione libera- ^{tur.}

PROBL. C VII.

*Cum pluribus votis realibus obstrictus est
defunctus, nec hereditas sufficit omnium
solutioni: tenetur, & non tenetur heres
pro rata dividere.*

495 ^{Sic} ^{antelegata pia.} Vppono hæredem debere defuncti vota solvere, nempe post debita iustitie, & ^{Nequale} ^{ratio prioris partis est, quia} ^{frumentum} Deus non acceptat oblatæ cum iuris tertij præiulicio: neque bona defuncti reputantur, ex quibus heres vota debet solvere, nisi quæ deducto ære alieno superfluit. *leg. Mulier, iuncta Glos. v. Aliena, ff. de iure dot.* Secunda pars conclusionis scilicet, vota quæsiquid legatis piis esse præferenda, est manifesta. Quia vota defunctum obstringant, non autem voluntaria legata. Sed quid dicendum, cum defunctus plurib. votis fuerit obstrictus, neque hereditas seu pars hereditatis post debita iustitie reliqua ex quo soluenda sunt vota, eorum solutionem sufficit. An heres tenetur pro rata dividere?

496 ^{Tenetur in-} ^{si uidentur.} Tenetur quidem. Quia argumentum sumitor ex legatis, quorum integræ solutioni si hæreditas non sufficiat, pro rata est divisio facienda. Nam obligatio hæreditis ad soluenda vota est eiusdem rationis, ac obligatio soluendi legata, cum utraque sit iustitia, orta ex additione hereditatis. Quare stare optime potest, quod defunctus obligatus sit votum dare meliori manifeste, prius exequi: & in casu dubio, quod prius emisum est. Et tamen heres hanc obligacionem non habet. Quia defunctus directè obligatus est Deo ex i. voti, & promissionis, vnde mirum non est, obligari exequi, quod Deo gratius fuerit. At heres non obligatur Deo, sed defuncto, & consequenter omnibus, in quorum utilitatem vota sunt facta: Ergo quod ipsis gratius fuerit, debet exequi. Credendum autem est, gratius fore, si pro rata fiat divisio: Ergo gerenda est. Sic docti Neoterici, quorum sententiam hanc omnino improbabilem esse iudicarim.

Minimè

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 169

497 Minime tenerit, pro tata diuidere; sed obli-
Non tenetur gatus est, votum de re meliori preferre: & in
diuidere. eau dubio, votum, quod prius emissum esse
confiterit. Quia haec defuncti personam
representat. At defunctus illa vota eo ordi-
ne tenebatur exequi. Ita Sanchez l.4. sum. cap.
15. m. 41. Bonac. tom. 2. d. 4. q. 2. p. 22. §. 2. m. m.
14. Palauz. tom. 3. tratt. 15. d. 1. p. 22. 16.
num. 11.

enim non electio, sed diuina pro rata (in
quint) facienda est. Rogitas, quando nulli
sunt heredes quinum illorum teneantur in fo-
lidum vota defuncti solvere; Responde, ne
minem in solidum teneri. Quia solum tenetor
quatenus est heres: & cum solum in parte sit
heres, pro ea parte vota solvere tenetur. Col-
ligitur ex ley. In executione 85. vers. Secunda,
ff. de verb obligat. & tradit Sanchez num. 42.
aferens esse omnium.

498 Hoc omnino tenendum esse reor, nec ob-
*Hoc omni-
no tenendum
esse reor.* stare, quod haeres ob aditam hereditatem de-
functo obligetur; quia obligatur defuncto inxa-
ta ipsius defuncti obligationem, & voluntati-
tem: quae alia esse non potest nisi ea, quam
secundæ sententiae Auctores assignant.

PROBL. CVIII.

Quando nob̄ constat quodnam votum melius sit: aut quodnam prius fuit emissum à consilio: votante: heres tenetur, & non tenetur pro rata dividere omnium votorum satisfactionem.

PROBL. CIX.

Dixi Problem. proximo, hæredem obligatum esse votum defuncti de re meliori preferere, & in casu dubio, votum quod constituerit prius fuisse emulsum, cum pluribus votis adstrucimus obit yonens, & cunctis implendis non sufficit hæreditas. Si vero non constituerit, quodnam eorum votorum sit melius, neque quodnam fuit prius emulsum, quæserimus quid aequaliter hærediti.

Suppono, verissimum mihi esse, intentio-
ne apponenda, esse, molestiam parentum vi-
tare, ac proinde non tam positionum eorum con-
fusum quam carentiam dissentius expostula-
re: exequaturque hanc conditionem, si
pater consenserit, huic, si pater non con-
tradicterit. Quarum autem, num censem-
tur impleta haec conditio, si declarato filij
voto, pater consentiat, esto postea dis-
sentiari?

Impleta est plane conditio. Quia sicut non
impletur conditio, si dissentiat, esto postea,
contentiat: sic impletur conditio si pater
contentiat esto postea dissentiat. Illo namque
primo consensu exhibito iam obligans est fi-
lius ingredi Religionem: quid vero postmo-
dum pater dissentiat accidentale est. Sanchez
pluribus relatis, l. 4, cap. 23, numer. 4 Laym.
l. 4, tr. 4, cap. 6, concl. 4.

Minime est conditio impleta, si pater primo consentiat, & postea dissentiat, ante quam Religionem ingrediatur. Quia ex vi illius conditionis, non vult filius se obligare ad Religionis ingressum, stante patris dissentio. Ita Palanus tom. 3. xxi. 15. a. i. p. 11. 17. sum. 3. & alij docti Neoterici.

Ego quidem hoc probabilis reor: & ipse
Sancius min. 34. fatetur de hac conditione
expressa, si pater non contradixerit. At hac con-
ditio, si pater consenserit, non positum con-
fensus, sed exentiam diffusum tuto tempo-
re ante ingressum. Religionis significat: Er-
gò idem est dicendum de hac conditione, Si
pater consenserit, ac dicitur de hac conditione.
Si pater contradicerit: felicit non impleri,
quandcumque ante ingressum Religionis pa-
ter dissentiat. Verum si pater tempore voti mor-
tuus fuerit, vel antequam diffusum pra-
dicatio dirio impletum consenserit. 506

Porro teneat satisfactionem inter cuncta vota pro rata dividere. Quia licet defunctus in illo calu electionem facere posset, non inde interfutur posse haeredem. Defuncto, dum superius erat praefata electione concedebatur, quia Deum creditorem habebat, cui aequa gratia effet votum unum integre implere quam duo vota aequalia dimidiate. At haeres non Deum creditorem, sed defunctum habet, cui ob adiumentum hereditatem obligatus fuit: & consequenter obligatus est omnibus illis in quorundam vota cedutis ob quam ratione haeres neque cōmutationem, neque dispensationem irritationem eorum votorum facere potest: quia quidem venienti concederentur. Sic Sanch. l. 4. sum. c. 15. n. 41.

explosa, si pater non contradixerit. At haec conditione, si pater consenserit, non possumus consensum, sed excentiam dissensum toto tempore ante ingressum Religionis significat: Ergo idem est dicendum de hac conditione, si pater consenserit, ac dicitur de hac conditione, si pater contradicerit: sed licet non impleri, quandocumque ante ingressum Religionis pater dissentiat. Verum si pater tempore voti mortuus fuerit, vel antequam dissensum pra-

Veriorem hanc partem esse existimo. Cui
prediciderim non obstat, hæredem obligari, &
illis, in quorum vultuatem vota sunt facta. Quia
votum obligatur nisi cum qualitatibus, quibus
elector Deo obligabatur. Quod vero non pos-
sit commutationem, vel irritationem petere,
nde provent, quod eius obligatio non fit voti,
ed quasi contractus, ex actione hereditatis
provenientis. Limitat tamen Bonacina, San-
ctio consentiente, ut præfacta doctrina non
procedat, si ab his, in quorum gratia facta
vota fuerit promissio acceptata. Tunc
Eccles & Moral Theol. Moral. Tom. IV.

Estet. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

PROBL. CX.

Conditio Voti debet, & non debet in speci-
fica forma impleri: sufficit, & non suf-
ficit, si in aequivalenti impleatur.

competenti fuerit collocata, & pater obierit, ac proinde conditio non est de fine, sed de aliquo medio ad finem determinato. Ergo tali medio non posito, esto aliquando finis obtineatur, non ingleplex conditio, sub qua obligat Votum.

PROBL. CXI

Culpabiliter impediens Voti appositam conditionem, tenetur, & non tenetur Voto, ac si conditio implita esset.

Non debet necessariò Voti conditio in specifica forma impleri, sufficit in æquivalenti, dummodo per illam æquivalentem idem intentus sequatur effectus. **Q**uia eo casu non spectatur conditio in se, sed quatenus via est, & dispositio, ad facilius effectum obtinendum. **S**i ergò hæc dispositio & facilitas alia via obtinetur, conditio æquivalenter impleta est, & xouentis intentio satisfacta. Exemplis expono. Religionis Voto obligatur ille, qui se ingressorum promisit, quando foror eius matrimonio collocata fuerit, si de facto ipsa oblitus, vel in Religione professionem gessit, vel cum fratribus dñitibus fuerit absque sui præsidij necessitate: quando solum ea causa suum in Religionem differt ingressum, ne fororem destitutam relinquat. Item voto Religionis tenetur ille, qui ingredi vout, quando pater obierit, quia existimabat, præ paupertate parentis toto vita tempore fore ei necessarium. At postea pater ad pinguiorem fortunam ascendiit: ad proinè cessat finis, ob quem differt Religionis ingressum. Sic Sanch. alii relatis, lib. 4. sum. cap. 2. num. 27.

508 Necessarium debet conditio in specifica forma impliri, nec sufficere aequivalenter. Quia satis commune est, conditionem in specifica forma impliri debere iuxta legem. Qui hereditatis. 1. & leg. Menius, ff. de condit. & demonstrat. Conditio enim induit formam. Et licet ab hac regula excipiatur conditiones, quae tanquam di positiones & media, ad effectum intentum assumentur, ut non sit necessarium in specifica forma impliri, si aequum alia via effectus obtinetur, ut probat Menoch. de prescript. 1.4. de presump. 18. a n. 6.) id non ex natura rei, sed ex iuriis dispositione habetur. At cum in Votis, & eorum obligationibus nulla talis dispositio inueniatur, afferendum est, conditiones oppositas illorum obligationibus in specifica forma impliri debere. Cum enim tota Votorum obligatio non ex lege, ut in humanis contractibus, sed ex intentione votantis pendeat, & hac astricta sit ad conditionem non videtur sufficere, quod altera loco illius apponatur, esto sive intensus aequum in modo per effectus possit obtinere. Ita Palatus tom. 3. tractat. 15. d. i. punto 17. num. 5.

509 Hunc sequor, &c doctrinam apollitus pro
Hoc teneo, &c prima sententia exemplis expono. Vouens
expono. Religionem, quando foror collata fuerit in
matrimonio, vel quando pater mortuus fuerit, animo non relinquendi fororem, vel pa-
trem defecutum, non vovet Religionem, quan-
do finis vtecumque obtinetur, sed quando ta-
le medium apponitur ad illum obtinendum.
Non enim dicit: *Ingrediar Religionem, quan-
do foror, vel pater meo presidio non indiguerit:*
Hi namque est finis intentus in illa condi-
tione, sed non est ipsa conditio. Sed dicit,
Ingrediar Religionem, quando foror matrimonio

Certum est, si impediatur conditio à propria voluntate pendens, nullum esse peccatum. Quia eo ipso, quo propria voluntari iudicatio remissa est: potest pro libito, <sup>Multa sit
tu digna
penitentia
cautela
et cetera</sup> impediri, vel non impediari. Quod verisimilium ^{est} ^{durissimum} est, quando conditio, sub qua Votum obligat, nulla lege praecipitur. Si autem conditio ex alterius voluntate pendaat, & lege prohibita sit, certum est, voluntatem obligatum esse tonis viibus conari conditionem impeditare: ut si promiserit Religionem, si eius filius in fornicationem lapsus fuerit. Non enim Religionem esse potest contraria charitati: ac proinde nec impeditare, quin fornicationem filii evitare conetur. At si conditio nulla lege prohibita sit, obligatus est ex vi Votum conditionem non impeditare. Quia voulens sub conditione ab alterius voluntate pendente, in eius voluntatem sui Votis obligationem remitti. Ne igitur haec remissio inanis sit, cogitatur voluntatem alterius non impeditare. Porro voulens Religionem sub conditione paterni consensus, non agit contra Votum, si de facto proceret precibus, & rationibus, ne consentiat. Quia haec preces, ac rationes consensum paternum absolutè non impediunt, si quidem illum liberum ad consentendum relinquent. Eset autem contra Votum, si per vim aut fraudem consensus impeditetur. Si quis vero votum emitteret in eundi Religionem, si integrum recuperaret sanitatem, & contra Votum immoderatè cibis noxiis vatur, vel media necessaria ad recuperandam sanitatem non apponat, animo subterfugiendi Votis obligationem: contra Votum delinquit. Quia convincitur irrisor Religionem Deo promisso sub conditione, quam malitiosè de media tollit. Secus erit si passione ductus cibis noxiis vatur. Quia ex vi huius Votis non est credendum, eum voluisse obligari ad procurandam sanitatem altera quam anteà esset obligatus. Demum si quis Religionem voleat, si Deus eum anno integro à mortali crimen patrando praeferat, contra Votum delinquit, si ex industria, ut Votis obligationem fogiat, incedat in peccatum. Secus si passione percitus corrut. Quia hoc Voto solum obligari potest, nè malitiosè, & in Votis fraudem conditionem praeferat, impediat non autem, si eam impedit, qualiter secluso Voto, impedit. Nam quaeferim, num in pietatis casibus impediens cupabiliter Votis conditionem teneatur Voto, ac si de facto conditione esset impleta?

Tenetur Voto, si ex culpa graui (licet non ex industria, ut voti fugiat obligationem) si in multis tet conditione. Quia iam per eum stat, quominus si in multis conditio

PROBL. CXIV.

Votum quis emisit de vitando ludo, & causa quo non vitet, de subeunda pena: Votum pena debet, & non debet intelligi de sola prima vice.

521
Nonnullus
suppono.

Grauis est difficultas an quoties quis violat votum, seu materiam, ad cuius observationem votum penale emisit, penam incurrat: vel tantum illam incurrat illa prima vice; v. gr. promisit si luserit peregrinationem Romanam, Religionem ingredi, elemosynam agere: queritur, an ad multiplicationem delicti pena sit multiplicanda. Scio, id Emanuele de Sa v. Votum, num. 26. negare, cuius ratio esse potest, quia pena multiplicanda non sunt absque manifesta ratione: neque obligatio voti in casu dubio est extendenda, sed positis praefatis verbis, est satis dubium, illum velle obligari ad penam illam subeundam, quoties luserit. Quia solum ex illis colligitur, eum velle obligari, ad illam penam subeundam si de facto luserit: quod unica vice completur, & confirmo: Cum aliquis votet absoluta vigilia alicuius Diuui ieiunare, de prima vigilia sequenti tantum intelligitur, nisi aliquod vniuersale signum addat: vt tradit Sanch. l. 4. sum. cap. 14. num. 40. Ergo similiter votum de pena subeunda, si luserit, de primo ludo videtur intelligendum. Quia voti obligatio extendenda non est. Quod quidem probabile admodum esse reor, quandam solum est votum de subeunda pena in casu ludi: non tamen est votum de ludo vitando: quererim autem si votum sit de ludo vitando, causa quo illum quis non vitet, de subeunda pena an de sola prima vice votum debet intelligi?

522
Non debet
solum de pri-
ma vice in-
telligi.

Non debet intelligi de prima vice. Quia votum illud penale est accessorium voti non ludendi, seu de vitando ludo: sed votum de vitando ludo non est de sola prima vice: Ergo nec illud votum penale subeunda de prima vice debet iudicari solummodo. Confirmo: Votum pena quis assumit ad se a ludo noxiis, continendum: sed is intendit non solum semel, sed in perpetuum a ludendi habitu continere: Ergo votum pena non vnioco ludo, sed omnibus est ludendi occasionibus annexum. Sic Sanchez l. 4. cap. 22. num. 21.

523
Debet intel-
ligi de prima
vice.

De sola prima vice debet intelligi. Quia ex eo, quod votum penale accessorium sit voto non ludendi vñquam: non infertur inde penam multiplicandam esse pro qualibet voti transgressione. Poteft enim quis sub una singulari, & ineuitibili pena sic promissa se continere in perpetuum a ludo, dum illam non contrahit: esto post illius incursionem cesserit. Ita Palauus tom. 3. tract. 15. d. 1. punct. 17. num. 6.

524
Constitutum
est votum pro-
missum.

Ei labens adhaereo, si pena, quam quis per gravissima, non solet, qualis est Religionis, peregrinationis Romanae, vel Herosolymitanæ, aut exorbitatis elemosyna: tunc quidem de

prima vice tantum votum, intelligendum esse reor. Quia penæ gravitas potest illam a ludo aeternum continere, & non est credendum intendisse videntem se ad tam ingentem penam subeundam sepius, obligasse. De aliis vero penis moderatis verius reor, cui libet transgressioni suam penam correspondere ad illamque subeundam, videntem se obligare voluisse. Quia hac ratione efficiens eum a prava consuetudine expedit, quis dubitet.

PROBL. CXV.

Cum quis subditus petit a superiori facultatem ad Voto promissam gerendam, tenetur. & non tenetur, votum manifestare.

Certum est, votum de re honesta, & solum prohibita quo ad modum, valere, verbis gratia prohibet Praelatus, ne eorum subditus, vel tali die ieiunium absque eius licentia, votum de ieiunio gerendo, sub intellecta conditio, si Praelatus consenserit, validum est. Quia ieiunium cum facultate non prohibetur: sed potius consulitur: & concessio licentiae non est relaxatio praescripti, sed illius exercitio. Sicut l. 5. de voto, cap. 6. num. 9. Tenetur ramen sic vident, licentiam a superiori petere. Quia promissum absque licentia illa non est voti materia: vt ergo voti materia sit, illa licentia sub re promissa continetur. Ergo etiam continetur illius petatio, vt potest medium moraliter necessarium ad eam obtinendam. Laym. l. 4. tr. 4. c. 7. n. 7. Qua si erim vero, an tenetur vident, eum licentiam a superiori postulat, votum factum manifestare?

Tenetur sane. Quia hæc voti manifestatio conductus regulariter loquendo, vt facilius licentia concedatur: & casu quo neganda sit, prudentius negetur. Tenetur ergo eam gerere manifestationem: tenetur obtinendam, esse, vel esse prudenter denegandam. Alias coniunctio subditus, non habere verum propositum votum exequendi. Sic Ezor. punct. 1. l. 1. cap. 16. numer. 6. Lessi. l. 1. cap. 4. d. 1. numer. 73. Sicut. in Clavi. l. 6. cap. 5. num. 20. Valent. 2. 2. d. 6. quæst. 6. punct. 19. num. 9. Sicut. l. 3. de voto, cap. 6. num. 15.

Non tenetur votum manifestare, nisi se expressè ad id gerendum obligasset. Quia ex voti solum obligatus fuit licentiam petere. Ad petitionem autem licentiae, illiusque concessionem necessaria non est voti manifestatio: si quidem cessante voto, & peti, & cedi licentia poterat. Ita Laym. l. 4. tr. 4. cap. 7. Sanchez alios referens l. 4. sum. cap. 1. num. 19. Nauar. sum. cap. 12. numer. 69. Palauus tom. 3. tract. 15. d. 1. punct. 19. num. 9. Sicut. l. 3. de voto, cap. 6. num. 15.

Hanc partem probabiliorem esse iudico, nec obstat, facilius licentiam obtinendam fore. Hanc partem probabilius si votum manifestaretur. Quia ad hanc facilius manifestare procurandam vident, non se obligavit. Addiderim, incertum esse, ex manifestatione voti licentiam facilius esse conce- dendum

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 173

dendam: forē enim difficilius concedetur. Nam
rē ferunt Superiorēs, huiusmodi Vota, eis
consultis emitte.

PROBL. CXVI.

*Parochi, aliive Clerici Beneficiū haben-
tes residentiam requirens, possunt &
non possunt Religionem vovere nisi sub
conditione petendi ab Episcopo faculta-
tem. Licit opus non est eam ab illo im-
petrare.*

*Minime pos-
sunt qui
petitio-
ne transi-
tus ad Reli-
gionem illis
est interdictus cap. Licit de Regular. cap.
Admonit. de renuntiā. Sic Suar. lib. 3. de Voto, cap. 4.
num. 8. Say. in Clavi. l. 6. cap. 5. num. 2. 1. Graf.
part. 2. decr. l. 2. cap. 11. num. 24. Azor. part. 1. l. 1.
cap. 6. quæst. 3.*

*Possunt quidem. Quia nullus est textus, ex
quo hoc obligatio petendi licentiam ab Epis-
copo colligatur. Nam textus in cap. Licit, lo-
quitor de Regularibus ad Religionem strictio-
rem transiuntibus, & sic non est ad rem. Textus
vero in cap. Admonit. prohibet dimissio-
nem Ecclesiarum Episcopo inconfutato: intelli-
gitur de dimissione extra casum Religionis à
int. concessum, ut indicat ibi Glossa. Ita Sanch.
lib. 4. sum. cap. 2. num. 48. Palau. tom. 4. tract. 15.
d. 1. punct. 19. num. 1. 3. Hostiens. Cardin. Antoni.
Abbas ad cap. Licit, apud Santicum.*

*Bis mibi
vicius.
530
Verius hoc mihi. Quia præter quam quod
nullus textus contrarium prescribens inveni-
tur, extat textus ferè clarus & manifestus pro
nostra sententia cap. Duei, 19. quæst. 2. in quo
Vrbatus II. liberè permittit, quoslibet Clericos
ad Religionem transire, neque ab Episcopo re-
nunciari posse. Cum igitur nullius licentia peten-
de mentionem gesserit, non est, cur illis hoc sit
omnis imponendum.*

PROBL. CXVII.

*Penitentia de Voto factō: seu affici tristitia;
quod illud emiserū: est, & non est
veniale piaculum.*

*532
Circa quid
suppono.
Certe mihi huiusmodi tristitia non es-
se per se Voti violationem. Quia cum hoc
dolore, ac tristitia compati potest voluntas ef-
fectus promissum exequendi: sicut de facto esse
potest voluntas aboluta exequendi preceptum:
tametsi quis sentiat, & doleat, tali ē pre-
cepto grauari: Ergo dolor & tristitia Voti illius
non est violatio. Nauar. cap. 12. sum. num. 35.
Bonac. tom. 1. d. 4. quæst. 2. punct. 5. §. 4. num. 14.
Notanter dixi per se non esse Voti violationem.
Nam si ex dolore & tristitia, quo votum
quis fecerit, pericolo exponitur non gerendi
promissum, Votum violatur. Quia Votum obli-
gas firmum propositum de illius executione
habere nec pericolo transgressionis exponi.
Suar. lib. 5. de Voto, cap. 7. num. 7. Quæstern au-
tem, num hic dolor ac tristitia de Voto emis-
sit saltem veniale piaculum?*

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

*Non est peccatum veniale. Quia ex obiecto
nullam malitiam continet. Siquidem non appa-
ret preceptum, cui talis dolor, ac tristitia ad-
pertinet. Sicut enim nullum fuit preceptum
vouendi, ita nullum preceptum esse videtur
pertenerandi in eo Voto: & sicut à principio
potest quis nolle vovere, sit post Votum fa-
cium potest nolle vovisse; quia virtusque actus
idem est obiectum. Ergo ex parte obiecti dol-
or & tristitia de Voto factō nullam malitiam
continet. Ex parte vero hinc sèpè hic actus ho-
nestari potest. Si enim cognoscas, votum tibi
fore damnum, eo quod ob tuam malitiam
occaſio sit peccata multiplicandi: dolere de vo-
to factō ob illum finem, non videtur illici-
tum: sed potius honestum. Sic Suar. citatus
num. 4. & sequent.*

*Regulariter, dolere de voto factō, veniale
piaculum est. Quia hic dolor aliquomodo pro-
positum Voti exequendi insinuat, retrahitque
hominem à via perfectionis assumpta. Et quia
frequenter huiusmodi dolor concipitur ex pro-
prio amore, quo quis vult onera, & obliga-
tiones viles, ac sanctas excutere: ac proinde
ex sine non licito. Ita Palau. tom. 3. tractat. 15.
d. 1. punct. 2. 1. num. 3.*

*Crediderim, si aliquando quis doleat de Voto
emisso ob transgressiones factas, talem actum ^{Hab. o partem} virtutis
veniale esse. Quia non est tam dolor de Voto ^{probabiliorē} reponit
facto: quam de illius transgressione. Porro ^{reponit}
dolore de Voto per se & directe precepto non
aduersatur: aduersari tamen indirecte iudico:
precepto scilicet non aduersandi, quod obli-
gat, ne Voti executionis propositum aliquali-
ter insinuetur per hunc dolorem. Quare eti-
milla fuerit obligatio Votum emitendi, pote-
rat esse de perueniendo in illo: alias posset
quis pro libito illius obligationem excutere. Ne-
que est simile; nolle vovere: ac nolle vovisse.
Nam aliud est, viam perfectionis non acci-
pere, aliud ab ea incepere deflectere, illiusque po-
nitere, quod quidem regulariter inordinatum
esse videtur.*

CAPUT XXI.

Circa Voti Irritationem.

PROBL. CXVIII.

*Irritandi Vota potestas ortum habet, &
ortum non habet à natu-
rali iure.*

*536
XPLICATA effectio Voti,
eiisque obligatio, restat expo-
nere, quonā modō dissolui va-
leat. Vidimus autem sect. 1. tri-
plici via hanc relaxationem fie-
ri posse. Irritatione scilicet, Dis-
pensatione, ac Commutatione, Recole igitur
Irritationem esse auctum, liberum, quo is, à quo
Votum penderet, tollit Voti obligationem.*

P. 3 Duplex

Duplicem autem esse irritationem alteram directam & propriam, alteram indirectam, & impropriam. Directa est, qua subiectio voluntatis fit; quia haec respicit actum vocationis, illomque de medio tollit. Indirecta est, qua materiam promissam respicit, impediens illius executionem: quæcumque potius sui pensio, quam irritatione vocatur. Deinde suppono irritationem pronenitentem ex subiectione voluntatis non esse actum iurisdictionis, sed dominij: quatenus superior ratione potestatis dominicativa habet ius, ne subditus obligetur aliter quam pro suo consensu, ac voluntate. At irritationem ex promissione materiæ prouenientis, aliquando est actus iurisdictionis, aliquando dominij. Est autem iurisdictionis tunc spiritualis, tunc temporalis: spiritualis, quando Pontifex, vel Episcopus materiam promissam prohibet, vel aliquid cum illius executione incompatibile præcipit. Temporalis, quando Lex, vel Magistratus iustè præcipit aliquid, ex quo executio voti redditur impossibilis. His præmissis ad totius tractatus intelligentiam, quæsiem in primis, num irritandi vota potestas ortum habeat ex naturali iure an ex Pontifice?

⁵³⁷ Ex iure naturali habet ortum. Quia filius naturaliter subditus patri, servus domino, vxori viro, & Religiosus Prælato: At haec subiectio est radix huiusque potestatis: Ergo à iure naturali haec potestas oritur. Sic Petr. de Ledes. tom. 2. sum. tract. 10. cap. 7. dub. 1. Azor. punct. 1. l. 11. c. p. 17. quæst. 3. Suar. l. 6. de voto cap. 6. num. 2. & 3. loquens de potestate parentum in filiorum vota, & cap. 7. numer. 3. loquens de Prælatis Religiosorum. Sotus l. 7. de iust. quæst. 3. art. 1. Sayr. in Clani l. 6. cap. 10. num. 7.

⁵³⁸ Potestas irritandi vota non habet ortum à naturali iure, sed ex iure positivo. Quia si sermo sit de potestate irritandi indirecta, id est impediendi materiæ promissæ executionem, cum haec sepius impeditur ex iurisdictione à iure positivo concessa, vel saltè à domino iure gentium introducto, manifestum est, non ex iure naturali sed potius ex iure positivo ortum habere. At si de irritatione directa ac propria loquamur, facile ostendam ex iure positivo prouenire. Id probo in Religiosis, ac in filiis familias. Porro tria vota substantia Religiosis ex iure positivo Regularem statum constituant, redduntque Religiosum ita Prælato subiectum, ut nullum votum firmum, valeat emittere sine eius facultate. Ceterè non omnia Religiosorum vota possunt Prælati Regulares irritari; siquidem votum assumenti strictiorem Religionem, irritare non possunt, cap. Licet, de Regulari. Et sicut hoc votum fuit exceptum à dominativa potestate, poterant alia excipi. Pender ergo ex voluntate Pontificis limitare, vel extendere potestatem irritandi vota superioribus concessam. Ergo haec potestas ex iure Pontificis oritur. Item de filiis familias constat ius naturalis non magis dicta, puberes subiecti in votis realibus, quam in personalibus: neque magis in promissiōibus homini factis, quam Deo: & tamen vota realia irritari possunt à patre, etiam

post pubertam facta: & non personalia: & promissiones pupillorum homini factas, non potest pater irritare, vt in promissione sponsalium contingit; cum tamen votum reale, & personale irritari possit. Signum ergo est, ex iure positivo hanc prouenire potestatem. Ita Grabiel Vasquez l. 2. quæst. 96. art. 4. d. 165. cap. 3. 29. Lessi. de iust. l. 2. cap. 40. dub. 10. numer. 74. Palau tom. 3. tract. 1. d. 2. punct. 1. numer. 4. Sanch. l. 4. cap. 24. num. 3. 2.

Probabiliorum admodum hanc iudico sententiam. Ad cuius probationem vbiore non feci de vxoribus, ac seruis mentionem. Quia non satis constat eorum vota posse directè irritari: sed solum quatenus marito, vel domino prædicant.

PROBL. CXIX.

Competit, & non competit Pontifici, aliisque Ecclesiæ Prælatis directe irritandi vota potestas.

⁵³⁹ Competit quidem fruunturque huiusmodi potestate ratione iurisdictionis ⁵⁴⁰ Compas sibi à Christo Domino concessæ. Quia quæcum ad reclam. Ecclesiæ gubernationem videatur expedire, vt fideles in suis votis ita Pontifici, aliisque Prælatis subiectantur, ut secundum eorum beneplacitum obligentur, & non aliter. Sic Glos. ad cap. Quemadmodum, de iure iur. v. Condicio, Metina de Seor. homin. contin. l. 5. cap. 44. Llamas methodo curat. pun. 3. cap. 44. §. 4. fine.

Minime competit Pontifici aliisque Ecclesiæ Prælatis directe irritandi Christianorum vota potestas. Quia nullibi habetur hanc potestatem à Christo Domino datam esse, neque erat Ecclesiæ regimini necessaria, neque conueniens; potius enim decebat fideles liberos relinquere, vt firmiter Deo obligarentur. Siquidem ex hac libertate non impiedebatur, quin posset Pontifex, iusta intercedente causa eos ab obligatione voti per dispensationem eximere, aut illorum executionem per potestatem præceptuam impidere. Non igitur erat conueniens Pontifici concedi facultatem irritandi omnes promissiones hominibus factas. Nihil enim esset firmum & stabile. Ita Bonac. to. 2. d. 4. q. 2. pun. 7. §. 2. n. 2. Sanch. l. 4. sum. cap. 24. 18. Valsq. l. 2. d. 165. cap. 4. Lessi. l. 2. cap. 40. dub. 12. numer. 81. Azor. l. 1. c. 17. quæst. 3. Suar. l. 6. de voto. cap. 2. numer. 3. Nauar. sum. cap. 12. numer. 79. Caiet. ex D. Tho. 2. 2. quæst. 88. art. 12. in corp.

Hoc omnino tenendum existimo, unde à fortiori constat, non posse alios inferiores Prælatos, & multo minus Reges ac Principes temporales vota suorum subditorum directè irritare. Quia minore potestate in suis subditos gaudent, quam Pontifex. At si loquamur de potestate indirecta, qua ex prohibitione materiæ prouenit, ea fidelium vota poterit Pontifex irritare, qua Ecclesiæ regimini obliterentur, quæque de materia specialiter sibi subiecta votantes

EISCOBA
Theos. Mo.
Tom. III. I
E IV.

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 175

uentes emiserint. Vnde irritat vota Episcoporum & clericorum muneri sibi commisso praedicantia. Alia vota nec hoc modo indirecto poterit irritare. Lessi. & Sanch. citati.

PROBL. CXX.

Peccant. & non peccant mortaliter superioris, qui subditis revocant licentiam datum ad vouchandum, facta promissione non revocandi.

⁵⁴³ *Nonnulla praecepta, circa irritandis vota potest.*

A Gimis ad quemam vota irritatua potest. Ita sit extendenda, & supponimus ad vota interna extendi. Quia cum tota haec potestas natus conditioni, quam subditi apponunt in suis votis: si superiori placitum fuerit, & superior circa vota interna sibiique non manifesta, displicere potest: poterit planè ea irritare. Valsq. 1. 2. d. 60. cap. 4. num. 17. Suan. tom. 5. in 3. p. d. 4. fest. 2. num. 8. & 1. 6. de voto, cap. 7. num. 8. Eadem ferè certitudine tenendum esse, potestatem irritatiam ad vota futura extendi. Quia quicunque gaudens potestate dominativa, potest nolle, vt vota emittenda à subdito, eique prius non communicata nulla & irrita sint. Sanch. 1. 4. sum. cap. 24. num. 49. Laym. 1. 4. tract. 4. cap. 7. num. 6. concil. 3. si superior maior concessit subdito facultatem emitendi aliquod votum, inferior Praelatus haud irritari posse. Quia in tantum vota subditi irritant à superiori, quatenus iis superioris voluntas contradicit. At superiori maiore consentiente, nulla est inferioris Praelati contradiccio. Suan. 1. 6. de voto, cap. 8. num. 1. si autem localis superior licentiam emitendi, exequendique votum impertierit, posse Provinciale illud irritare. Quia illo contradicente, tollitur inferioris Praelati consensus, & conditio beneplaciti superioris, sub qua votum à subdito fuit emisum. Sanch. 1. 4. sum. cap. 27. num. 5. At si de irritatione facienda ab eodem superiori, vel aequali eo, qui licentiam dedit, sermo sit, existimo, fieri posse valide, tametsi promiserit, licentiam non renocaturum. Quia huius licentia concessione non eximunt subditus à subdictione, neque sit sui iuris, vt discurrendo per singulos subditos, apte quidem Ferdinand. de Castro Palao probat tom. 3. tract. 1. 5. d. 2. pun. 3. §. 2. num. 4. Ego autem id solummodo (vt questioni locum statuum) in licentia data seruis ostendam. Si seruo à domino solum simpliciter concessa fuit ad votum emittendum, non impedit potestatem, id votum irritandi. Quia concedens licentiam, intendit quoad minus fieri possit, proprio iuri cedere: & consequenter solum intendit impetrare facultatem, & libertatem ad votandum illa, dum sibi contrarium vixit non fuerit. Verum si licentia sub promissione non revocandi fuerit concessa, irritare vota non poterit. Quia sibi non prædicant, & illa in parte iam seruus est sui iuris. Nam si cum possit dominus seruo concedere simpliciter libertatem, à fortiori poterit libertatem largiri in aliqua peculiari materia sive reali, sive personali: quia libertate concessa, cessat irritationis fundamentum. Sanch. 1. 4. cap. 27. num. 21. Iam require, num revocans sine causa licentiam concessam, fa-

cta promissione non revocandi, mortaliter delinqutat?

Delinqut mortaliter. Quia si licentia concessa fuit sub tacita, vel expressa promissione ⁵⁴⁴ *Delinqut mortaliter* non revocandi, revocatio sine rationabili causa facta est contra iustitiam, vel saltem contra fidelitatem in re gravi: Ergo est mortale. Adde, hanc revocationem in Dei irreuerentia cedere, siquidem materia ei promissa & dicata, & firmata superioris licentia, sine causa tollitur. Sic Caier. 2. 2. q. 88. art. 8. dub. 3. Sanch. pluribus relatis, 1. 9. de matr. d. 40. num. 7. & 1. 4. sum. cap. 27. num. 2. Laym. 1. 4. tract. 4. cap. 7. num. 18. Nauar. sum. cap. 12. num. 73. Aragon 1. 2. d. 88. art. 8. pos. 6. concil.

Non delinqut mortaliter, sed venialiter ⁵⁴⁵ *Non delinqut* non revocandi licentia concessa sub *qui mortaliter* non revocandi promissione, non est contra iustitiam, si quidem ex licentia ad vouchandum data subdito non amisit superior ius, quod habebat in subdito, ratione cuius ei compertit irritandi potestas: ac proinde violans promissione non revocandi: contra iustitiam non delinqut: ea enim promissione subditus non acquisivit ius, nè à superiori gubernatur, nè illi maneret subiectus. Ad summum est contra fidelitatem, qua per se secundum probabilem sententiam, ad culpam tantum obligat veniale. Ita Sotus 1. 7. de inf. q. 3. art. 1. Rosel. vi. Votum 3. num. 2. Suan. 1. 6. de voto, cap. 4. ad finem. Et probabile reputant Sanch. cit. num. 31. Laym. ibid. & Palau tom. 3. tr. 1. 5. d. 2. pun. 3. §. 2. num. 9.

Ego autem non solum id probabile reputo, sed & probabilius esse iudicari. Quia contra iustitiam non est, vt videmus. Contraria fidelitatem esse, solum est venialis culpa, quæ etiam exculari potest, si ipse, cui est data vouchandi facultas, & promissio facta de ei non revocanda cedat, & consentiat revocationi. Neque eriam haec revocatio & irritatio est grauiter contra Religionem. Quia superior non vult, neque irritando votum, facit, vt subdito votum transgrediatur: cum potius faciat, vt votum non sit, neque obliget: quod de se non est malum. Quare tota malitia sita esse videtur in quadam leuitate, & inconstancia animi, qua rem, vel personam Deo dicatam absque vla causa à dedicatione detrahit & à via perfectionis excludit. Quod cum non faciat per violentiam, sed & sua potestatis dominatio, vixit, non videtur grauem culpam constitui.

PROBL. CXXI.

Facit uirtus, ac dis. & nulatio superioris sufficit, & non sufficit, vt censeatur licentiam vouchandi subdito seu voti emisit approbationem impetrare.

Certum mihi, censi superiori concedere ⁵⁴⁷ *Quia certum* quando conscientia voluntatis subditi, tribuit *suppono*, facultatem, vt votum emittat: sed etiam quando conscientia voti facti illud approbat. Quia quoties consensus non requiriatur ad actus valorem, potest praestari ante & post, & in ipso actu: vt multis citatis, probat Marienzo 1. P. 4. recipit,

176 Theologiae Moralis Lib. XXIX.

recopil. titul. 9. leg. 5. gloss. 1. num. 1. & 2. Quod in hoc casu contingit, cum Votum subditi ante Superioris consensum validum sit, & obligatorium, solumque ab illo consensu pendeat, ut acceperat firmitatem, ne possit licet, plique graui causa reuocari. Sanch. affirmans esse omnium, l. 4. sum. cap. 27. num. 42. Quae si vero ^{non} sufficit taciturnitas & dissimulatio Superioris, Voto emisso cognito, ut censeatur licentiam, seu consensum, vel approbationem impetrare?

³⁴⁸
Sufficit qui-
dem.

Sufficit, ex ea regula: *Quis tacet consenserit videtur. Quia Numeror. 30. dicitur: Quod si audiens vir tacerit, & in alterum diem disfluenterit sententiam: quidquid voverat (scilicet vxor) reddet, neque potest eius Votum iam pro libito irritari. Sic Innocent. cap. Scriptura, de voto, num. 4. Ioan. Andr. ibi, num. 4. Cardin. ques. 12. Valent. Q. d. 6. quæst. 6. num. 16. & alij relati à Santio lib. 9. de mar. d. 50. num. 9. Addentes, debere Superiorum, audito voto, contradicere statim, vel faltem eo die. Nam ex transfacto contradictioni locum non erit.*

³⁴⁹
Non sufficit.

Non sufficit taciturnitas absque interno Superioris consensu ad voti confirmationem inesse est illius signum sufficiens. Prior pars conclusionis clara est, quia Votum subditi nulla alia via firmatur, quam Superioris consensu: sub illius enim conditione emittitur. Ergo deficiente consensu, manet infirmum: Pars secunda probatur, quia consentire in Votis subditorum non est favorable Superiori, sed subdito: si quidem eo consensu posito, non potest pro libito Votum irritare, sed graui causa indiger. Ita D. Thom. in 4. dist. 32. fine. Suar. lib. 6. de voto, cap. 6. num. 14. & cap. 4. num. 20. Sanch. alius relatis lib. 4. sum. cap. 27. num. 46. Palauis to. 3. tr. 1. 15. d. 2. punt. 4. §. 2. num. 14.

³⁵⁰
Hac pars mi-
hi probabili.

Probabilior mihi haec pars est. Quia regula illa, *Qui tacet*, in favorabilibus intelligitur. Locus vero Numer. inferens consensum ex sola taciturnitate vnius diei, ceremonialis erat: ac proinde talis dispositio cessavit: & quocumque tempore est locus contradictioni, dum non fuerit datus consensus.

PROBL. CXXII.

Si Superioris taciturnitati internus consensus addatur: esto voventi subdito non manifestus: Sufficit, & non sufficit, ut Superior licentiam, aut consensum impetrare censeatur.

³⁵¹
Sufficiu profe-
ctio.

Sufficit quidem, ut tale Votum dicatur, de Superiori licentia fuisse emissum. Quia est iam apposita conditio ad Votum firmatem requisita, quæ erat Superioris consensus, neque vlibet cauatur, quod consensus hic debet esse manifestus. Addo, tamen consensum aliquo modo manifestari, scilicet taciturnitate. Nam licet taciturnitas, & dissimulatio in praedicantibus non sit indicium sufficiens consensus: tamen quia haec taciturnitas efficit validum, ac firmum actum: præsumptio pro valore actus potior est, & præferenda, ut ex multis probat Menoch. de præsumptionib. l. 1. quæst. 29. num. 3. & latius libr. 6. præsump. 4. Sic Suar. libr. 6. de voto, cap. 6. numer. 14. & cap. 4.

numero 20. Sanchez libro 4. sum. capite 27. num. 47.

Minime sufficit Sed necessarium est, ut Superior consentiens in Votis subditi subdito ^{Non sufficit} tam manifestetur per se, vel per litteras, vel per nuncium proprium. Quia hic consensus est factio & gratia subdito facta, ac proinde debet ipsi intimari iuxta cap. Si tibi absenti de proband. in 6. At cum taciturnitas non sit sufficiens indicium consensus in praedicantibus sibi, absolute dicendum non est, consensum esse licentiam subdito, ex eo quod Superior audito Voto taceat, aut dissimulet, etiam si internum habeat consensum. Ita Palauis tom. 3. tractat. 15. d. 2. punt. 3. §. 2. numer. 15.

In ore duorum hoc verbum stabit. Indico enim sententiam mei Ferdinandi de Castro ^{Eiusdem tam} veriore esse, cui non obstat, præsum. ^{sintentia} præsumptione pro valore actus omnibus alio pæ. Imputationibus esse præferendam. Id enim habens admittit in actibus elicitis ab eadem persona, & sibi fauientibus: non tamen in actibus sibi præjudicantibus. Porro haec intimatio debet fieri à Superiori immediate, vel per nuncium ad id specialiter destinatum. Quia voluntates Superioris, & subditi debent aliquo modo uniri. Illud tamen omnino certum esse reor, teneri subditum Votum exequi, si videat, Superiori non contradicere, cum possit. Quia talis non repugnat, licet non sit approbatio Voti, ut potest damnata Superiori: est tamen permisso rei promissæ exequenda: ut monet Sanchez libro 4. sum. cap. 27. numer. 47.

PROBL. CXXIII.

Pater, & Mater possunt: & non possunt post puberitatem, & emancipationem irritare vota filij, antea puberitatem emissa, nec in pubertate confirmata, seu approbata.

³⁵²
Certe quia
dam possit.

Certum est, Vota realia filiorum puberum non possunt à parentibus irritari, postquam sui iuris fuerint effecti. Quia cessat in parentibus fundamentum irritationis, quod est bonorum filij administratio. Idem est de Votis perlornibus filiorum impuberum post puberitatem confirmatis. Quia ratione confirmationis exempta fuere à parentum iurisdictione; sicut si tempore pubertatis fuissent de novo emissa. Suar. lib. 6. de voto, cap. 5. num. 13. Sanchez lib. 4. sum. cap. 30. num. 12. Quæstio vero procedit de Votis antea puberitatem emissis, nec in pubertate confirmatis, possit nè pater, curator, aut mater ea post puberitatem, & emancipationem irritare.

Non potest. Quia licet impuberum Vota emissa fuerint sub tacita conditione: Si parenti placuerint: at haec conditio subintelligenda est cum addito: Si parenti placuerint, ^{dam} personam filij gubernat: sicuti in votis realibus in pubertate emissis interelligitur, quæ tamen tracta pubertate non irritantur. Sic Sotus l. 7. lde inst. q. 3. art. 1. dub. vlt. Aragon. 2. 2. q. 8. 8. art. 9. Alcoz.

ESCOBA
Theol. Mor.
Tom. III. I

ELV

Sect. II. De Præcepto II. Problemata. 177

Alcozer. sum. cap. 16. concl. 5. Rosel. v. Votum. 2. n. 13. concl. 3. & probabilem reputat Sanch. L. 4. sum. cap. 30. n. 4.

⁵¹⁶ Potest quidem pater, materve irritare filij vota impuberis post eius pubertatem, vel emancipationem, si tempore pubertatis confirmata non fuerint. Quia occasio, ob quam ius concessum parentibus posse irritare impuberum vota fuit, ut illis in obligatione contracta in ætate ita debili, & infirma subvenient. At si parentes non possent post pubertatem vota impuberum irritare, non satis prouisum esset eorum imbecillitati. Ergo dicendum est, parentes & tutores hanc potestatem semper habere. Ita Caiet. 2. 2. q. 89. art. 5. Azor. p. 1. l. 1. cap. 7. q. 7. Valent. 2. 1. d. 6. q. 6. pun. 6. quæsiunc. vlt. Bonac. tom. 1. d. 1. q. 1. pun. 7. 8. 2. num. 19. Sanc. l. 7. de voto cap. 6. num. 8. Lefsi. l. 2. cap. 40. dub. 14. num. 8. Sanch. citat. n. 9. Sayr. in Clau. l. 6. cap. 10. num. 26. Nadar. sum. cap. 12. num. 7. 8. alij apud ipsos.

⁵¹⁷ *Hanc sententiam veriorem esse iudico.*
nam voto si Quam efficaciter roboro ex cap. vlt. de sententia
si veriorem excommunicis. Vbi conceditur Episcopis potestas
absoluendi à sententiæ excommunicatio-
nis pueros, qui ante pubertatem per-
cusserint: tametsi post pubertatem petier-
int absolvi. Quia non spectatur tempus, in
quo petunt absolvi, sed in quo fuit delictum
commissum. Haud aliter spectari non debet
tempus, in quo irritatio petitur, sed in quo
contracta fuit voti obligatio.

PROBL. CXXIV.

Curator potest, & non potest post pubertatem vota personalia minoris in pueritia emissa, irritare.

⁵¹⁸ *Minime potest. Quia curator datus est ad*
gubernationem minoris in bonorum
administratione, non in persona. leg. In capu-
landis, 9. C. de nuptiis. ibi: Nec curatoris, qui so-
lum res familiaris sustinet administratorem,
cuins officium durat usque ad vigesimum quintum
annum compleatum: quo tempore finitur pu-
bertas. Sed irritare vota personalia, est actio
spectans personam minoris, non eius bona.
Ergo curator hac potestate minime gaudet.
Item illa vota fuerunt emissa sub conditione,
Si pari placuerint, & illo defuncto, Si placue-
rint tutori: non autem emissa fuerunt sub con-
ditione, Si curatori placuerint, quia tempore,
quo fuerunt emissa non erat dabilis curator.
At tutoris offi. ium cessar obstante pubertate.
Instit. Quibus modis tutela finitur: Pupilli, pu-
pillæque cum puberes esse cœperint, à tutela
liberantur. Ergo cessat in tutori potestas ea
vota irritandi, neque in curatorem transit.
Quia sub beneplacito curatoris non fuerunt
emissa, & quia curator non succedit patri in
gubernatione filij tempore impuberis, sed
pubertatis. Sic Sanc. l. 6. de voto, cap. 6. num. 24.
Satis, quidem probabiliter.

⁵¹⁹ *Potest, equa-*
dem. Potest quidem curator minoris sui vota
in pueritiæ facta, nec in pubertate confirmata
irritare, sicut poterat pater, si esset superest.
Quia curator succedit in gubernationem filij,

in potestateque, quæ patri conuenient debet, eo tempore, si viveret sed pater irritare potest. Vota filij ruberis ante pubertatem emissa, nec post pubertatem confirmata: Ergo idem potest curator. ¹⁹ Sa. verb. Votum, vbi de Votis irri-
tatione, num. 5. Lefsi. lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 8. Sanc. lib. 4. sum. cap. 10. num. 15. Palaustom. 3. tract. 15. d. 2. punct. 3. 5. 11. num. 6. Laym. libr. 4. tract. 4. cap. 7. num. 11.

⁵¹⁹ Cum his opinor, asserens curatorem non solum gaudere potestate res minoris admissi-
strandi; directè enim bona minoris admissi-
strat, indirecè autem gaudet potestate admi-
nistrandi personam. *Sicut tutor primo & per-*
se dat ad personam pupilli guberniam.
Secundariò ad regenda eius bona, ut constat
ex S. Datus, instit. de excusat. tutoris. Et ratione
huius potestatis indirecè potest curatorem vota
personalia minoris in pueritia facta, nec post
confirmata irritare. Neque obstat, non posse
dari curatorem eo tempore, quo Vota fuerunt
emissa; quia curator non succedit parenti, pro
eo tempore, sed pro tempore pubertatis in po-
testate, qua tunc parenti competet: & cum
hac extendatur ad Vota ante emissa, etiam
curatoris potestas extenditur. Idem dixerim
de matre, si curatrix sit, ac de curatore. Verum
si hoc numerus non exercet, tametsi nulla sit
curator, Vota impuberis post pubertatem irri-
tare non poterit. Quia matri, quia mater est,
nulla filij puberis gubernatio à iure concedi-
tur neque personæ, neque honorum. Sanc. lib. 4. sum. cap. 30. num. 17.

PROBL. CXXV.

Irritativa potestas extenditur, & non ex-
tenditur ad Vota emissa tempore subiec-
tionis, implenda tamen subiectione
disoluta.

⁵²⁰ *N*ullus Superior huiusmodi potestate gau-
dium obligat, cuius videatur attendendum, nec ror id potest
voluntas videntis, nec matetia promissa
sobiectionem habent. Sic plures Doctores,
quos refutat Sanc. l. 4. sum. c. 19.

Omnis superiores huiusmodi fruuntur po-
testate. Quia esto voluntas videntis, & mate-
*tia promissa, spectato tempore, pro quo obli-
gat votum, non habeant subiectionem: at il-*
lam habent tempore, quo obligatio contra-
huit: & cum hæc obligatio inconsulto superi-
ore fiat, in cuius gravamen, & irreverentiam
cedit, potest ab illo irritari. Ita plures alij
apud ipsum Sanc. vbi sup.

Vnam & alteram sententiam probabilem
*satis esse existimo. At ego distinxerim de sub-
votis que*
ditis plenè superiori subiectis quoad volun-
tatem, vel quoad solam materiali promissam.
Si subditi sint plenè quoad voluntatem: ho-
rum vota eti. in tempus libertatis referantur,
superior poterit irritare. Quia ratione poterit
irritare superior vota Religiösi emissa in tem-
pus, quo à subiectione liber extiterit: & pa-
ter, vel tutor vota filij, vel pupilli impuberis
in pubertatis tempus relata. Quia horum vo-
luntas plenè est superioribus subiecta: ac
proinde

proinde obligari non potest, nisi cum superiorum dependentia. Si vero subest sicut quoad materiam promissam tantum: horum vota relata in tempus libertatis, nullatenus superior poterit irritare. Quia sibi non praeditum est. Quocirca nec vir irritare potest uxoris vota, nec pater filii puberis, nec dominus servi implementa tempore libertatis. Quia facta pro eo tempore nullum afferunt praedictum.

PROBL. CXXVI.

Emittit filius puber, vel uxor, vel seruus vorum quod ex se, vel ex intentione vovenus est perpetuum: potest id votum a parente, a marito, a domino penitus irritari.

FExempli gratia. Vomit filius pubes, uxoris, aut seruus se quotidie eleemosynam elargiturum, vel recitaturum quotidie Rosarium Deiparae, vel omnibus Sabbathis in eius honorem vite sua ieiuniarum: dubium est, num huiusmodi vota possint a parente, a marito, a domino penitus irritari; Possunt quidem. Quia haec vota aequae libertatis ac subiectionis tempus afficiunt ac proinde irritatione perfecta sunt capacia. Sic Sanch. l. 4. sum. c. 29. n. 7.

Minime possunt. Quia prefati domini solum irritare possunt subditorum vota, quatenus sibi praedictantur: sed illa vota solum possunt dominis hisce praedictare quo ad materiam contingentem tempore subiectionis: non autem potest. Ergo solum quo ad illam partem possunt vota suspendere. Ita Lessi. l. 2. c. 40. dub. 14. n. 86. Palau. to. 3. tr. 15. d. 2. pun. 1. §. 4. n. 2. Bonac. to. 1. d. 4. quaf. 2. pun. 7. §. 2.

Probabilius hoc iudico, nec obstarere, haec vota aequae libertatis ac subiectionis tempus afficer. Quia afficiunt illud diuinitatem: est enim materia illis promissa, dividua singulis diebus correspondens: ac proinde secundum partem implementam tempore subiectionis, parent, maritus ac dominus possunt pro subiectionis tempore, manentibus firmis votis quoad parentem tempore subiectionis implementam. Alioquin votum castitatis emissum ab uxori irritari possit a viro ita ut soluto matrimonio nulla illius esset obligatio: quod est omnino falsum, ut fatus colligimus ex cap. Quidam, & ex cap. Placat, de conuersat. coniungator.

PROBL. CXXVII.

Irritativa directa potestas extenditur, & non extenditur ad vota emissae tempore quo vovenus sibi iuris erant.

Extenditur quidem. Quia superior Religio- fani irritati- sus irritare potest vota a Religiosis in se- as directa potestas, ad vota ante sub- iectionem emissas.

Exterritur quidem. Quia superior Religio- fani irritati- sus irritare potest vota a Religiosis in se- as directa potestas, ad vota ante sub- iectionem emissas.

vovenus sibi iuris erat. Nam esto non fuerit emissa sub tacita conditione ab solita beneplaciti superioris, quia nullus superior tunc aderat: fuerunt tamen emissa ex iuris interpretatione sub conditione beneplaciti superioris, si existeret. Quod videret necesse in pupillo vovenente, dum caret parente, ac tuto: ut hac ratione eius imbecilli iudicio, ac diminuta discretione prouideatur. Sic Lessi. l. 2. cap. 40. dnb. 15. num. 33. Et probabile reputat Palauus ciardus.

Potestas irritativa directa nullatenus exten- 568 ditur, neque extendi potest ad vota emissa Non extendit- tempore, quo vovenus sibi erant iuris: beneplaciti superioris, & suspensiva. Quia ea sola vota superior potest irritare, que sub eius beneplacito fuerunt emissa: sed vota non habent iuris, tamen indirecta, & suspensiva. Quia ea sola vota superior potest irritare, que sub eius beneplacito emittuntur: Ergo directa irritationis haud sunt capacia. Quod vero indirecta irritari possint, manifestum. Quia virtute potestatis dominatio- nis superuenientis, impedire potest superior votorum sibi praedictantium executionem, in qua suspensione, indirecta irritationis consistit. Sic Doctores communiter teste Palao, & me con- testante.

Profecto licet satis probabilem primam sententiam esse existimem, secundam communem Tunc am- teneo, ratus quidem superiorem Religionis matem habet: non irritare vota Religiosis in facculo emissa; quia in professione Religionis tanquam solutio- ne illorum perfectissima extinguntur. Quod si ea tempore professionis Religiosus approba- rit, & in eis voluerit persistere: irritari poterunt a Praelato; quia iam sunt subiectionis tempore emissa. Vota vero pupilli nemini subie- citi, suspendi quidem poterunt, sed non irritari a tute: (idem de curatore respectu minoris sui dixerim) superuenient. Quia nullibi est cautum eos habere potestatem talia vota irritandi directe: & indirecta facultate sufficien- ter prouidere possunt pupilli, seu minoris ad- ministracioni. Unde infero, vota uxoris tempore libertatis emissum suspendi a marito posse quatenus sibi praedictauerint, & non aliter. Quidam a fortiori procedet in votis servorum tempore libertatis emissis, quae a superueniente domino solum suspendi, non irritari poterunt.

PROBL. CXXVIII.

Irritatio, & suspensio voti procedens a domi- natus potestate, potest, & non potest licet sine causa concedi.

Certum mihi, irritationem & suspensionem 570 Hoc enim voti procedentem a dominatus potesta- te nullam ad sui valorem causam requirere. Quia subditus in sua promissione imbibit conditionem, si superior consenserit, vel non contradixerit. Ergo pro libito contradicentes, cessat obligatio. Suar. l. 6. de voto, cap. 1. num. 9. Basil. l. 10. de matr. cap. 17. num. 21. Quaeferim vero, an sine causa licet concedi possit?

Potest iustè abque causa concedi. Quia pro- missiones subditi hanc (ut dicebam) tacitam con- 571 ditio

ESCOBA
Theof Mo
Tom. III. I

ELIV

ditionem habent. Si superior confenserit, vel non contradixerit. Superior autem nullo vinculoteneatur, ad prestandum confensum, vel non contradicendum: sed in his liber est, & suo iure virut. Ex gratia, si quis promittat elemosynam gerendam ex aliena pecunia sub conditione, Si dominus confenserit: poterit dominus pro libito non contentire absque culpa. At Religiosus, filius familias, vxor, seruus promissum faciunt sub conditione, Si eorum dominus confenserit. Poterit ergo dominus pro libito consentire. Sit Gregor. Lopez leg. 3, fine, sit. 8. part. 1. Nauar. sum. cap. 12. num. 7. Sylvest. 2. Votum 4 q. 6. art. 6. Azor. p. 1. l. 11. cap. 17. q. 5. Basil. l. 10. de matr. cap. 17. num. 24. & alij plures. Qui quidem inferunt, posse voto adstrictum petere absque causa vlla irritationem. Quia petit rem, quam superior licet sine causa potest concedere.

572 Minime potest iustè, sed saltē venialiter delinqūit superior, qui absque iusta causa votum subditi irritat, vel suspendit. Quia sive hæc potestas data sit in vouchis vtilitatem, vt creditur data Prælatis Regularibus: sive in vtilitatem irritantis, vt est potestas domini in seruū, sive in vtriusque vtilitatem, vt datur coniugibus: dissonum, & contra rationem est, eam absque causa vili irritanti vel vouchis, exercere. Et à ratione est alienum, quod superior absque aliqua causa impedit voluntatem subditi ad bonum voto obfirmatum cum superior ratione superioritatis teneatur de bono spirituali subditi prouiderem illi impedimento esse, cùm sibi indè nullum damnum prouenit. Ita Sotus l. 7. de inst. q. 3. art. 1. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 8. concl. 3. Valent. 2. 1. d. 6. q. 6. pun. 6. Laym. l. 4. tract. 4. cap. 7. n. 18. Suar. l. 6. de voto, cap. 1. Sanch. l. 4. sum. cap. 14. num. 13. Lessl. l. 1. cap. 40. dub. 12. num. 70. & dub. 13. num. 76.

573 Cum his sentiens, abnegarim, posse dominum cuius ille pecuniam vout in elemosynam impetrare, absque vlla causa negare confensem in eam elargitionem: habet enim semper causam legitimam abnegandi, nempè propriam vtilitatem, qua priuatur, permittendo propriæ pecunia alienationem. At cum in praesenti supponamus, nullam incommoditatem superiori aduenire ex eo, quod subditi votum exequatur: abutetur planè sua potestate, & illum à bono proposito conceptio retrahat. Vnde constat, non posse subditi irritationem voti à superiori petere, nisi aliquam causam sua petitionis habeat. Existim autem, eam sufficientem esse, si granatum voto se sentiat: quia ad excusandam veniale culpam, qua in praesenti interuenire potest, quælibet causa modica sufficit: quare moraliter loquendo nulla culpa in concessione irritationis, illiusve petitione runc inuenietur. Sanch. l. 4. sum. cap. 24. num. 15. & 16.

PROBL. CXXIX.

Irritativa potestas potest, & non potest alteri delegari.

574 D Elegari non potest. Quia hæc delegatio non videtur posse fieri sine dominij

communicatione: sive nec delegatio iurisdictionis sine communicatione iurisdictionis. Item quia irritativa potestas fundatur in conditione beneplaciti superioris, quam vota irritanda imbibunt. Ergo necessariò debet esse dominus & superior, qui votum valeat irritare. Sic Doctores quidam, quos prelato nomine, membrat Palaus to. 1. tract. 15. d. 2. pun. 4. n. 10.

Potest equidem delegari. Quia irritatio est 575 contradicatio superioris, dispositioni à subdito delegari facta. Ergo huiusmodi contradictionem potest superior per procuratorem exercere: sicut Prælatus & dominus possunt per procuratorem contradicere alienationi factæ de rebus, quarum habent dominium. Ita Suar. l. 6. de votis, cap. 7. num. 1. Sanch. l. 4. sum. cap. 24. num. 54. Lessl. l. 2. & dub. 18. num. 133. Palaus ubi supra.

Existimatur, rationem ab Auctoriis primæ partis indicatam concludere, neminem 576 eiusdem mentis posse nomine proprio vota irritare, quin dominum. Et nō possit, dominumque habeat: non tamen concludit, eum qui alterius vices gerit, id tamen quod procuratorem alieno nomine agere non posse. Sicur potest delegatus à Parocho potestatem assistendi matrimonio habere, quin Beneficium habeat: & procurator ad contrahendum matrimonium constitui, quin ipse matrimonij sit capax. Quia delegatus non proprio, sed alieno nomine assistit, & contrahit.

PROBL. CXXX.

Potest, & non potest maritus omnia vroris vota, durante matrimonio, irritare.

P Otre profecto. Quia Numer. 30. eodem modo loquitur textus de voto vroris, ac 577 de voto pueræ existentis in domo parentis. Et nō potest omnia quia vror subiecta est vro in omnibus, sicut Ecclesia Christi Domino est subiecta Ephe. 5. Ergo omnes eius actiones vro subiectæ sunt. Et quia ad conseruandam pacem, mutuunque amorem inter coniuges, necessarium fuisset videtur, vt mulier plene vro in omnibus esset subiecta: neque velle, aut nolle habet, nisi iuxta vici beneplacitum. Quo quidem levitati & inconstantia mulieribz in vro uendo prouidetur, sicuti impteribus est prouisum. Sit Sotus l. 7. de inst. q. 3. art. 1. Sanch. l. 9. de matr. d. 1. num. 7. & d. 39. num. 4. & l. 4. sum. cap. 34. num. 3. Et probabile reputat Lessl. l. 2. cap. 4. dub. 15. num. 88. Bonac. d. 4 q. 1. pun. 7. & 2. num. 16. Ludou. Lopez. p. 1. Infruct. cap. 47. vocata hanc sententiam satis tutam. Fauerque D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 8. ad 3. vbi vota vroris cum Religiosorum votis comparat, quæ quidem superior potest irritare. Ita ipsum indicant alij plures relati à Santio, ob quorum authoritatem sententia hæc probabilem admodum esse indico.

Minime potest maritus omnia vroris vota irritare, matrimonio durante: sed ea solum 578 Minime potest, quæ matrimonij usui, prolixi educationi, vel gubernationi domesticæ præiudicauerint. Quia nec ex natura rei, neque ex iure positivo efficaciter colligitur, vrorum subditam esse vro in actionibus personalibus, quæ usum matrimonij, educationem prolixi, vel domesticæ

cam gubernatione non impediunt. Hæc namque subiectio ex matrimonij contractu oritur: ac proinde commenatur debet fini ipsius: sed plures sunt actiones, quæ praefato fini non officiunt, nempe obseratio diuinorum præceptorum, moderata poenitentia, brevis oratio, elemosina ex propriis bonis, & alia similes. Ergo ad hæc gerenda Voto fe vxor firmiter sine viri relaxationis metu poterit adstringere. Ita Nauar. *num. cap. 12. num. 64.* Layman. *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 12.* Palau *tom. 3. tract. 15. d. 2. punct. 6. num. 1.* Bonac. *tom. 2. d. 4. quest. 1. punct. 7. §. 2. num. 10.* Basil. *lib. 10. de matrimon. cap. 17. num. 3.* Suar. *lib. 3. de Voto. cap. 6. num. 16. & 16. cap. 4. num. 2.* Valent. *1. 1. q. 88. d. 6. quest. 6. punct. 6.* A. Zor. *part. 1. l. 1. cap. 16. quest. ultim. & cap. 17. question. 12.* Sart. *in Clavi. l. 6. cap. 5. num. 8. & cap. 10. num. 19.* Leffl. *lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 89. & alij plures.*

589
Hæc sententia nisi probabilius.

Probabilior hæc mihi sententia, cui obstat non cœfœ locum *Numerorum*. Illa enim lex est ceremonialis, ac pro illo populo lata, ac proinde cessavit. Alias omnia Vota puella etiam puberis existens in domo parentis posset patre irritare. Verum concedens vxorem subditam esse viro in omnibus, quæ ad dominus gubernationem attinent, abngeo in aliis esse subiectam. Ac proinde sola ea Vota, quæ dominus gubernationem, ac vñi matrimonij praividicant, poterit maritus irritare. Ex his colligo, qualiter posset vir Vota vxoris de operibus præceptis, ut de sacro audiendo, de ieiunio fernando, de confessione aut communione gerenda, de non mentiendo, &c. Iuxta opinionem primam omnia hac Vota potest irritare directe (est enim materia non sit marito subiecta.) At iuxta secundam nullo modo maritus potest hæc Vota directe irritare: tametsi posset, si domesticæ gubernationi necessariam facit executionem, corum votorum suspendere, opera incompensabilia præcipiendo.

PROBL. CXXXI.

Votum castitatis ab uxore absque viri consensu emissum, potest, & non potest ab illo irritari.

580
Potest quia.

Potest quidem. Quia esto mulier in actu coniugij viro subdita non sit, sed ei aequalis. At subditur in voluntate, ne noua obligatione se impliceat: à qua subiectio non eximitur, licet Votum antea consummatum matrimonium fuerit emissum. Quia non matrimonij consummatione, sed contractu vir caput est vxoris. Neque item eximitur, quamvis ex mariti licentia Votum illud fuerit emissum. Quia licentia non tollit à marito dominium, sed solum capedit liberam, ac expeditam irritationem: Ne felicit absque gravi causa fiat. Sic Sanchez *lib. 9. de matrimon. d. 3. num. 7. & d. 37. num. 4. & l. 4. sum. cap. 34. num. 3.* & alij apud ipsum.

581
Non potest.

Minime potest. Quia illud Votum contine re poterat obligationem abstinentiæ à debito, petitione, & redditione, venereisque delectationibus. At qua parte continet abstinentiam à debiti redditione, irritatione non indiget.

Quia ad hunc effectum extendi non potest ob alterius coniugis praividicium. Quia patre ve rò continet obligationem abstinentiæ à petitio ne debiti, venereisque delectationibus, firmum est, & irritabile. Quia secundum hanc partem marito non praividicat. Ita Suar. *tom. 3. de Relig. libr. 9. capit. 8. numer. 5.* Palau *tom. 3. tractat. 15. d. 2. puncto 6. numero 5.* & alij.

Hoc consequenter assero, adiiciens, si ipse maritus a græ ferat, semper petere, & ob hanc *Hauffen.* cautam amor coniugalis immittatur, & discordia exciteretur, cessare pro runc Voti obligatio nem quoad petitionem debiti, nè sit maioris boni impeditiva. Mecum Laym. *libr. 4. tract. 4. cap. 7. num. 16.*

PROBL. CXXXII.

Potest, & non potest uxor Votum mariti de non petendo debito irritare.

Suppono, vxorem ea sola Vota mariti posse *583* irritare, quæ sibi praividicauerit. Quia vir subiunctus non potest vxori quoad voluntatem, sed solum quoad materiam promissam. Quocirca poterit irritare vxor Votum longa peregrinationis, nisi sit Ierofolymitanæ in terra sancte subdidum: immoderate absentia: nimis imm pectum, & similius Quia obstant mutuo habitationi, & obligatio reddendi. Leffl. *lib. 1. cap. 40. dub. 15. num. 98.* Bonac. *d. 4. quest. 2. punct. 7. §. 2. num. 17.* Idem dixerim de Voto induendi habitum Eremiticæ, seu Tertia Ordinis D. Francisci. Quia ob horrorem, quem excitat retrahere fortasse mulierem à debiti petitione, & à facili, ac ultranea redditione. Suar. *lib. 6. de Voto. cap. 4. num. 8.* Leffl. & Bonac. citati. At de Voto non potest illi difficultas, num possit ab vxore irritari?

Potest equidem. Quia cogit mulierem, ad *584* semper petendum, quod nimis onerosum est, *Paus. id.* & foemina verecundia contrarium. Sic Henr. *lib. 1. cap. 13. num. 8.* Layman. *lib. 4. tractat. 4. cap. 7. num. 16.* Sanch. *lib. 9. de matrimon. d. 42. num. 7.*

Minime potest. Quia vxor non habet potest statim obligandi maritum ad petendum, sed solum ad reddendum. Ergo in abstinentia petitionis maritus iuri vxoris non praividicat. Et licet inde vxor molestiam accipiat, sentiens se obligatam esse ad petendum id iurius confirmationis est, cum maritus utatur iuri sibi dato, ex Voto nunquam petendi. Ita Palati. *in 4. diff. 3. d. 1. circa princip. Anton. Gomez in Bul. Cruciat. claus. 10. num. 67.* Stunica *quest. 5. de Voto. num. 60.* Plures Doctores huius sententie adharent, dummodo maritus, si aliquoties offerat paratum debiti redditioni. Quia hac oblatione tollitur vxori verecundia, quam habere poterat in petendo. Sic Sanchez *libr. 9. de matrimon. d. 4. num. 7.* Basil. *1. 10. de matrimon. cap. 17. §. 2. num. 19.* Nauar. *cap. 12. tom. num. 60.* Leffl. *libr. 2. cap. 40. dub. 15. num. 99.*

Hanc partem probabiliorem esse reor. Quia obligatio mariti debitum non petendi, minime in vxoris cedit praividicium: liquidem non re trahit

^{ad ista haec} trahit eam à petitione: sed liberius petere potest, sciens maritum impeditum esse ad petendum, tum ut libidini satisfaciat, tum ut annuat inclinationi naturali mariti. Neque video, vnde nam maritus teneat aliquoties se offerre vxori pararum ad reddendum. Nam si de habituali obligatione loquamur, semper maritus paratus esse debet: si vero de actuali obligatione, sicut vxor non potest obligare maritum, ut petat debitum, ita nec ut se actualiter offerat, id enim esset velut petere, contra voti obligationem. Sufficere crediderim semel vxori manifestare, se voto impeditum esse ad petendum, est si se reddendum exponat, cum primum vxor minimo suæ voluntatis indicamento petierit. Mecum Palau^s tom. 4. trah. 15. d. 2. pun. 6. num. 10.

PROBL. CXXXIII.

Sub nomine patris ad voti irritationem venit, & non venit herus, vel Magister defientibus patre, tutore, aliisque ascendentibus.

³⁸⁷ ^{Primito, quia} Euoco ad memoriam, posse patrem omnia vota sine realia suè personalia filij im-^{num nomine} puberis quantumvis dolis capacis irritare. Quia illa omnia (iure sic disponente) emissæ sunt sub parentis beneplacito, qui potest obligationem assumptam à filio elidere, vel confirmare. Porro sub nomine filij non solum legitimū, sed naturalem, & spuriū, si moraliter constet, verò eius esse, intelligi credo. Quia etsi pater civilem potestatem non habeat ad filium naturale, & spuriū gubernandum: habet tamen potestatem naturalem, ut filij imbecillitati in votendo consulat, ne maneat hoc conuenienti fēmedio destitutus. Quod intellige quando nullus adest tutor, qui de hoc remedio prouideat. Nam si tutor adest, ipsi, & non parenti competit filij illegitimi vota irritare. Tutori enim, & non parenti competit filij illius gubernatio: qui quidem sub tutoris, & non sub patris est potestate. *In sit. de patria potest initio*, sub nomine autem patris ad hæc vota impuberis irritanda venit tutor. Quia loco patris ex iuri dispositione subrogatur. Mater verò, viuente patre, hanc potestatem non habet. Vota verò functo parente, vel amente, vel longissimè absente, si filio datus sit tutor, aut curator, non poterit filij vota irritare. Quia nec persona, nec bonorum ei competit administratio: sed penes tutorem, vel curatorem existit. Verum si filio datus tutor non sit, nec ex parte patris est auctor, qui loco patris succedere possit, poterit mater vota filij impuberis irritare: nō quia tutrix sit tutelam namque ob mortem mariti iure ipso non habet, esto illam petere possit. *Aub. Matris, & Asia C. Quando mulier tutela officio fungi potest.* sed quia iure ipso naturali illi datum est, filium impuberem gubernare, auctor, tutore, reque defientibus; ne eins imbecillitati in votendo consulat. *Suar. 1.6. de voto, cap. 6. num. 22.* Bonac. to. 2. d. 4. quæst. 2. pun. 7. §. 2. num. 18. *Sanch. 1.4. sum. c. 31. n. 76. & 79. Laym. 1.4. tr. 4. c. 7. n. 10. Sa. v. Voti irritatio, n. 1. Quæst. 1. Quæst. 2. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.*

tem, num sub nomine patris veniat herus, vel Magister defientibus patre, tutore, aliisque ascendentibus ad munus vota irritandi?

Venit quidem. Quia hoc pietati ^{oc. aquitati} est consonum, ne impubes hoc remedio, quo sua imprudentia in votando consuluntur, destitutus existat. *Sic Laym. 1.4. tr. 4. c. 7. num. 10. Desi. 1. 1. cap. 40. dub. 14. n. 82. Suar. 1.6. de voto, c. 3. n. 2. 3. Sayr. in Clasii 1.6. c. 10. n. 18. in fine.*

Minime venit. Quia potestas dominativa ad irritationem votorum requisita nec iure naturali nec positivo, hero vel Magistro, nutritio infantis conceditur. Potius namque sui iuris esse reputatur impubes patre, tutore, aliisque ascendentibus carens. Ita Sanchez pluribus relatis, libro 4. sum. cap. 35. num. 84. Bonac. 2. d. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 2. numer. 18. Palau^s tom. 3. trah. 15. d. 2. punct. 7. n. 8. & alii philes.

Ego quidam primam sententiam ob pietatem, quādā pīc fert, ob tatorum Doctorum ⁵⁹⁰ authoritatem probabilem basis esse existimo. At *be. mihi pro* secundam ob rationis vim probabilem plāne *babilim* esse crediderim.

PROBL. CXXXIV.

Mater Minoris habet, & non habet eamdem, ac pater ad votorum irritationem, potestatem.

⁵⁹¹ **S**ide votis puberum loquamur, pater irritare eorum vota potest, quæ sua administrationi, ac gubernationi domesticæ præ-^{plura de po} indicaverint, non alia. Quia obtenta puber-^{testate} parentate, filius præsumitur plenam discretionem ^{tis & cura} habere ad votandum. *Suar. 1.6. de voto, cap. 1. voto ad irri* *5. num. vlt. Sanch. 1.4. sum. cap. 15. num. 6.* *Ita* puberis præ-*fero*, non posse parentem irritare filij puberis *mitto*, votum Religionis, castitatis, Ordinis, fisci-*piendi.* Quia in iis filius sui iuris est. Nec votum frequentandi sacramenta, fisci-*piendi* moderata ieiunia. Quia hæc domesticæ gubernationi non obsumunt. Nec votum reale ex bonis, quorum filius dominum, & administrationem habet, ut sunt bona, castrenia, & quasi. Quia in horum alienatione filius sui est iuris. *Bonac. tom. 2. d. 4. q. 1. pun. 7. §. 2. num. 21.* *Suar. 1.6. de voto, cap. 5. num. 6.* Deinde nec posse irritare votum filij puberis de bonis aduentiis, quorumque vltimorum, neque administrationem habet. Qui solummodo tale votum ei ob has rationes præiudicare poterat. *Sanch. 1.4. sum. cap. 35. num. 41.* Porro curator eandem potestatem ac pater habet ad irritandum minoris vota, dum durat officium. Quia eo tempore plenè parentum loco subrogatur: & ob hunc finem datus est, ut bonis eius prouidere valeat. Quod si plures sint curatores designati (& idem est de tutoribus comparatione pupilli), penes quem liber ipsorum est integra potestas vota puberis irritandi. Quia hæc competit ratione officij: & nulla est specialis ratio, cur potius vni, quam alteri competat. *Suar. 1.6. de voto, cap. 6. num. 22. Sanch. 1.4. sum. cap. 25. n. 70.* Denique de matter, si curatrix sit, idem dicendum. At si curatrix non

fit,

fit, & minor curatorem habeat, certum est, nullam habere potestatem. Quia si erim verò, an possit sicut pater filij puberis irritare vota, si operatorem non habeat?

592
Mater ean-
dem ac pater
habet pot-
estatem.

Eandem ac pater habet in hoc casu potestatem. Quia deficientibus patre & curatore, aliisque ascendentibus parentis, qui de minoris obligationibus prouideant, ratione consonum esse videatur, ut mater (auiaque) succedat, ob naturalem in filium potestatem & amorem. Sic *Manu. tom. 2. sum. cap. 91. num. 10. concl. 9. Vega. tom. 2. sum. cap. 129. casu 96. Stunica de voto. 9. 3. num. 95. Sayr. in Clau. 1. 6. cap. 10. num. vlt. Sa. v. voti irritatio. num. 1.*

593
Non habet.

Mater non habet eandem, ac pater, potestatem ad irritanda filij puberis vota, etiam si illi careat curatore. Quia pater solum potest vota filij puberis irritare, dum sub eius est potestate, & quia in eius potestate est: At filius pubes non est sub potestate matris, quatenus mater est, ut deciditur in §. *Famine, infit. de adoptione & lego Regia 2. & 8. in 17. partia 4. Ego mater, quatenus talis est, potestatem non habet, filij puberis vota irritandi.* Ita *Suar. 1. 6. de voto. cap. 5. fine. Sanch. 1. 4. sum. cap. 35. num. 77. Palau. tom. 3. trist. 15. d. 2. pun. 7. num. 15. & alij committunt.*

594
Non amittit
sententiam
primam.

Nullatenus admiserim sententiam primam ob illorum textuum decisionem. Et quidem de votis realibus pro sententia secunda ratio est manifesta. Quia matri non competit ipso iure administratio bonorum filii puberis, mortuo parente, sed curatori à Iudice designato: & dum nullus designatur, ipsi minori competit. Quia est sui iuris. At potestas patri, & curatoris ad irritanda vota realia in administratione fundatur. Cum ergò hæc matris, quatenus talis est, non competit: nullo modo hæc potestas ei competere potest.

PROBL. CXXXV.

Prælatus Regularis potest: & non potest omnia Religiosi subditi vota irritare.

595
Quid certum?

Certum omnino est, posse irritari à Prælatis vota Religiosorum, qua eorum iurisdictione, ac regulari gubernationem impediunt. Quia non possunt esse voto obediencia contraria, neque in superiori præiudicu. At quia à Religiosis plura vota possunt emiri iurisdictioni superiori non præiudicantia sunt vota de actibus internis, de seruadis Ecclesiæ, ac Religionis præceptis, & similibus: quæ si erim, an hæc cuncta vota possint à Prælatis irritari, solum præiudicantia?

596
Non possunt
omnia vota
initiare.

Solum possunt vota præiudicantia eorum iurisdictioni, vel regulari gubernationi valere irritare. Quia universalis irritatio esse non potest, nisi Religiosi ita Prælatis subiecti sint in obligationibus assumenti, ut in eorum voluntate sit constitutum, illos obligatos existere, aut nullam habere obligationem: sed ex voto obediencia, statuque Religioso hæc tam arcta subiectio non colligitur: inde namque solum colligitur in Religiosis obligatio obediendi in consentaneis regulæ: & in Prælatis

potestas ea p̄cipiendi, prohibēdique aduersa: Ergo Religiosi non sunt ita Prælatis subiecti, vt nos queant aliquam obligationem regulæ consentaneam, statuque Regulari conuenientem, voto emiso, subire independenter à superiorum voluntate. Sic locuti de voto præceptorum, *Caiet. 2. 2. quæst. 8. 8. art. 8. dub. vlt. Palaci. in 4. dist. 3. d. 3. Armil. v. Votum. n. 9. Ang. p. 1. q. vni de voto. a. 7. diffic. 2. concl. 3. & alij apud Suar. citandi.* Et probabilem esse docet *Leffl. 1. 2. c. 40. dub. 13. n. 74.*

Prælati Regulares possunt omnia Religiosi subditi vota irritare cuiuscumque materia sint excepto voto int̄tandi Religionem strictionem. *Omnia p̄f. fusi irritare. apud Religiosi gubernantur, et voto voluntate. s. v. ita Prælatis subiecti, ut abhuc eorum colementu nihil firmiter voverent. Si enim ut immaturo filiorum, aut popillorum iudicio prouideret, sc pupillorum voluntatem parenti, vel tutori subiecti, vt in parenti, vel tutoris arbitrio sic vota eorum firmare, vel cassare: & qualibet Religiosi potestatem habet contractibus suorum ciuitum eas conditiones apponere, quibuscum & non aliter obligati perficiant. Cur non poterit Pontifex de Religiosorum votis sic prouidere, ut hac via in statu assumptu rectius, & securius procedant?* *Quod vero ita factum sit, probat praxis, & vñs Religiosorum. Ita Leffl. citat. n. 75. Sanch. 1. 4. sum. c. 14. n. 30. Vasp. 1. 2. d. 16. 5. c. 4. n. 29. Laym. 1. 4. tr. 4. c. 7. n. 6. concl. 3. Suar. 1. 6. de voto. cap. 7. n. 2. Valent. 2. 2. d. 6. q. 6. pun. 6. quæstione 5. Natur. sum. c. 12. n. 6. 5. Azor. p. 1. l. 11. c. 17. q. 6. & 17. Bonac. tom. 2. d. 4. q. 2. pun. 7. §. 2. num. 26. & alij plures apus iplos.*

Hæc sententia longe mihi est probabilior. *Quam approbari à D. August. relato in c. Longe prob. Non dicatis 1. quæst. 2. Vbi dicitur Religiosi, hæc sententia non solum facultatibus, sed etiam voluntatibus propriis enunciare, & se per proximam obedientiam aliorum potestari. & imperio subdere. Et Bonif. VIII. in c. si Religiosi, cuius arbitrium non ex sua, sed ex illis quem vice Dei supra casum suum posuit, & cuius imperio se subiecti, voluntate dependet. Hinc concedo, ex præciso voto obedientia, statuque religioso hanc latam subiecti non oriri. Oriri tamen ex ipsis, sic disponente Ecclesia. Cui subiectio non obstat quod sapere Prælatis executionem materiae promisæ impediire non possint. Quia impediunt possunt nouam, & voluntariam obligationem illius, ut potè non necessariam, ac multoties minimè conuenientem.*

PROBL. CXXXVI.

Abbatissæ an Priorissæ Monialium vota omnia possunt, & non possunt, uti Prælati Regulares, irritare.

Non possunt. Quia non videtur necessaria huimodil potestas, cum eam habeant Prælati Regulares, quibus Moniales irritantur. *Non possunt omnia vota. ipsæ subduntur, & quia Abbatissæ, ac Priorissæ*

Se^t. II. De Præcepto II. Problemata. 183

risse spirituali carent iurisdictione. Ut probat Sanch. multis relatis, lib. 6. sum. cap. 1. num. 17. Sed potestas irritandi Vota in iurisdictione fundatur: Ergo carentes iurisdictione potestate dominativa carent: Ergo nulla Monialium Vota poterunt irritare. Sic plures docti viri, apud Santiū citatū.

600
Possunt omnia Vota Monialium, (uti Prælati Regulari omnia subditorum Regularium) commutare. Quia Moniales Votum obediens Abbatis vel Prioris, sicut Regulari suis emitunt. Ita Sayr. in Clani, libr. 6. cap. 10. num. 7. & 13. Sanch. pluribus relatis, lib. 4. sum. cap. 3. num. 9. Lefsi. lib. 2. cap. 40. dub. 18. num. 3. Suar. lib. 6. de Voto, cap. 7. in fine. Conferunt ex parte Palauis tom. 3. tral. 15. d. 1. pun. 7.

601
Medium via
cum alio
fidei.
Huius mentem sector affirmans, Abbatis sola ea Vota posse irritare, qua domesticā gubernationē obesse possunt. Quia Abbatis nullam aliam in Monialibus potestatem habent nisi domesticā, & politicā, & in ordine ad bonum temporale domus & familiā. Neque Moniales ei obediē promittunt, nisi in his rebus, quaē domesticā, ac politicā gubernationē spectant, ut ipse Sanch. probat lib. 6. sum. cap. 1. n. 20. à num. 17. Ergo solummodo irritare poterunt, Vota hanc gubernationē domesticā spectantia. Quia solum in hac parte Superiorē sunt, & Monialium voluntatem habent subiectam. Mecum Azor. part. 1. l. 1. cap. 17. q. 3. ad finem.

¶¶¶¶¶; ¶¶¶¶¶; ¶¶¶¶¶; ¶¶¶¶¶;

CAPVT XXI.

Circa Voti Dispensationem.

PROBL. CXXXVII.

Si petens dispensationem Voti, illamque concedens, bona fide procedant, existimantes, causam adesse legitimam: valet, & non valet, dispensatio.

602
Circa qua-
dam suppono.
ERTVM est Dispensatione Voti obliga-
tionem cessare. Quia dispensans relaxat
Dei nomine, quod per Votum debetur. Et si ut, facta creditoris remissione, vel vices il-
line habentis debitum extinguitur, sic facta hu-
iustiū relaxatio, seu remissio, vices Dei
habentis, Votum cessat. Hanc autem relaxatio
actum esse iurisdictionis spiritualis Ecclesiā sic
à Christo Domino Petro, ciūisque successoribus
concessa. Mat. 16. Quodcāmque solariis super
terrā, erit solūrum & in celis. Ut vērō hac dis-
pensatio licita, ac valida sit, causam instam ex-
postulare. Quia cum nomine Dei fiat, in tan-
tum fieri poterit, & valebit, in quantum Deus
ipse consentirerit. At Deus nequāquam est cen-
tendus consentire in sui debito remissione, ab-
sque causa facta, nam talis remissio irrationabilis
est, & recta Ecclesiā administrationi prae-
dicans: Ergo dispensatio ad sui valorem instam
causam expostulat. Ceteris hisce præmissis, quæ-
sierim, an si petens dispensationem, illamque
concedens, bona fide procedant, existimantes

Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

causam legitimam adesse, valeat dispensatio, nec
teneatur dispensatus ad Votum suum redire, de-
prehensa causa insufficientia?

603
Valer dispen-
satio.
Valeat dispen-
satio.
Quia aequitati est
consonum ad sedandos scrupulos, pacandas
conscientias, & Ecclesiā rectam gubernatio-
nem, ut Deus remissionem Voti nomine ipsius
bona fide factam approbet, ac confirmet. Si
enim cum causa dubia existit ad dispensandum,
potest Prælatus validē, & licet dispensare: (uti
doceat Laym. l. 4. tr. 4. c. 8. n. 5. Sanch. l. 4. sum. c. 4. 5.
n. 10. & alij.) à fortiori id poterit, cum tam ipse
cum subditibus credunt legitimam dispensatio-
nis causam adesse. Sic Lefsi. lib. 2. cap. 40. dub. 1. &
num. 1. 9. Sanch. lib. 4. sum. cap. 4. 4. num. 10.

604
Non valet.
Minime valet. Quia ad sedandos scrupulos,
& pacandas conscientias id non est necesse.
riū: sufficit enim quod præsumatur, legitimam
esse dispensationem: quod recte præsumi po-
test, quoties conceditur ex causa, qua legitimi-
ma existimatur: in dū ex causa quæ dubia est.
Nam scāntē hac præsumptione, turus est dis-
pensatus, & securè procedit. Quod vērō dis-
pensatio, detecta nullitate causæ subsistat, neque ad
rectam gubernationem, neque ad sc̄ripulos vi-
tandos, sedandāque conscientias expedit: sed
potius expedit contrarium, ne Deus cencetur,
errori faciat. Ita Salas, Basil. quos citat, & sequit-
ur Caster. Palao tom. 1. tral. 3. de leg. d. vlt. pun.
8. §. 2. num. 5.

605
Hoc verius
miti.
Verius crediderim, ob causam existimatam
legitimam, sed in re illegitimam minimè subsi-
stere dispensationem: esto dispensans, & dispen-
satus excusentur à culpa. Quia iura & Do-
ctores clamant ad dispensationes valorem cau-
sam legitimam veram requiri, ergo causa non
vera sed apprens minimè sufficiet.

PROBL. CXXXVIII.

Leuit. as in vnuendo: est, & non est suffi-
ciens dispensationis causa.

606
Praemitto, illas esse sufficietes dispensatio-
nes causas, quæ Voti obstant executioni. Quia Dei suffici-
tum obligatio exequendi Votum cedat in Dei
honorem, & in vnuendo utilitatem: non est cen-
sendum Deus illius remissionē consentire, nisi
ad hanc causam executionis obligationem im-
pediens. Capit. vērō obstante executioni Voti
fusumtū tam ex modo vnuendo, si impruden-
ter, temerē, & absque perfecta deliberatione
votum sit emisum, quod contingere potest, eo
quod in tenera etate votum quis conceperit,
vel quia interueniente menti, in tristitia, alia-
ve passione, vel errore circa causam impulsu-
m vnuit, vel quia causa ex qua motus fuit, ad
vnuendū cessavit. Nam in præfatis casibus
regulariter vnuens periculō subest, votum violan-
di Suar. ex communī Doctorum 1. 6. de Voto, c.
17. num. 8. Quæsiērī vērō, si contingat, sic vo-
uentem speciale difficultatem exequendi vo-
tum non habere, nec speciali periculō subest,
illud violandi: an eo solum, quod immaturē, &
imperfecta deliberatione votum emiserit, ha-
beat sufficiētē causam dispensationem im-
petrandi?

Minime habet. Quia cessante gravi difficultate

607

Non est leui-
tate exequendi Votum grauique transgressio-
ni periculo, nulla est cœla obstante execu-
tioni Voti. At omnes Doctores sentiunt, cau-
sam legitimam dispensationis illam tantum esse,
quaerunt uti executioni obstat: Ergo defec-
tus plena libertatis in votendo, non dat suf-
ficiem dispensandi causam. Sic Talent. 2.2.
d.6. quest. 6. p. 7. Suar. lib. 6. de Voto, cap. 17.
num. 14. fatus: Licet Votum fuerit temere fa-
ctum, si tamen non nocet, sed potius utile in-
venitur: non erit illa sufficiens causa tollen-
di Votum. Fauent Lessi. lib. 2. cap. 40. dub. 17. n.
1. 20. & Layman. lib. 4. tractat. 4. cap. 8. num. 5.
assidentes, leuitatem in votendo præstare faci-
liorem dispensationis impetracionem. Taciunt
enim insinuant, leuitatem non præstare cau-
sam sufficientem, sed supposita aliud cœla
præstare, ut facilius concedatur.

608
Exsufficiens
causa.
Habet sufficiem causam dispensandi.
Quia Doctores quæ assignant pro causa ad
dispensandum in Votis facilitatem in votendo, & perfectæ libertatis defectum, ac assignant
difficultatem exequendi Votum, & periculum
violandi illud. Sed grauius difficultas exequendi
Votum, & periculum violandi illud, est suffi-
cients dispensationis causa: Ergo etiam erit suf-
ficiens causa leuitas in votendo, & defectus
plena libertatis Ita Nata. cap. 12. sum. num. 25.
& 17. Azor. part. 1. l. 1. cap. 15. quest. 5. Ludou.
Cap. part. 1. Instr. cap. 49. Arag. 2.2. quest. 88. art.
1. concl. 3. S. verb. Voti irritatio, num. 9. Bonac.
tom. 2. d.4. quest. 2. p. 7. & 4. num. 14. Palau
tom. 3. tractat. 15 d. 1. p. 7. 9. num. 7. & alij.

609
Verius hoc
credo.
Verius credo, defectum perfectæ, & maturæ
deliberationis vnde cùmque proueniat, præbe-
re sufficiem causam dispensationi. Admitto
námque ex prima sententia, causam sufficien-
tem ad dispensandum debere executioni Voti
obstat; sed abheno, defectum plena deliberationis
non esse huiusmodi. Per se enim obstat,
cum Votum emittitur, licet postea non obstat,
sed id est per accidens. Monuerim tamen licet
defectus plena ac perfectæ deliberationis præ-
stet sufficiem dispensationis causam, sed non
semper, sed raro eam præstare sic absolute, ut
sufficiat ad Votum omnino relaxandum abs-
que aliqua commutatione. Prudentis enim ar-
bitrio spectanda est tum grauitas Voti, tum
causa, ex qua defectus libertatis est ortus: &
ex illis iudicandum, num possit absolute dis-
persatio concedi, an potius debeat admista
commutatione geri: Mecum Sanch. lib. 4. sum.
cap. 45. num. 2. & Suar. lib. 6. de Voto, cap. 17. n.
8. & 14.

PROBL. CXXXIX.

Prælatus Regularis potest, & non potest, po-
testate Ordinaria, in Novitiorum votis
dispersare.

610
Quinam ha-
beant dispen-
sandi Vota
Ordinariam
potestatem.

Certum est, Prælatus habentes iurisdictionem quasi Episcopalem potestatem habeant dispensandi in omnibus Votis suorum subditorum, nisi aliqua sint specialiter reserata. Quocirca non solum Pontifex, sed Archiepiscopus, Episcopus, Legatus à latere in sua Provincia, summi Pontificis Penitentiarius, Capi-

tulum, sede vacante, Prælati Regularis exem-
pti, Abbates habentes propriam Diœcesim, po-
tentatem ordinariam habent dispensandi in
omnibus Votis, quæ reserata non sint. Quia
id recte Ecclesiæ gubernationi conuenit. Paro-
chus nullo modo huiusmodi potestatem obti-
net. Quia iurisdictione in foro externo ad
dispensandum requisita non gaudet. Quæ-
rit autem speciatim de Novitio, à quoniam eorum
Vota sint dispensanda, & suppono posse
ab Episcopo dispensari, si quidem ab eius iuris-
dictione penitus exempti non sunt. Sed an ab
Episcopo Antiquæ Diœcessis, vel ab Episcopo
illius Diœcessis, in qua de præsenti residet: Pro-
babilius reor ab hoc Episcopo dispensando esse: non solum quia probabile est per habita-
tionem transiunt aliquale domicilium, &
subiectum acquiri in ordine ad absolu-
tionem, & dispensationem: sed quia existimo Novi-
tio ingredientes Religionem, verum &
proprium domicilium acquirere, & antiquum
relinquere. Quia ingrediuntur animo in se per-
petuo manendi quantum est ex parte sui cui
non obstat intentio exequendi, si forte sibi Reli-
gio displiceat. Sanch. pluribus relatis, l. 4. de vo-
to, cap. 43. n. 20. An vero Prælatus Regularis
eadem Ordinaria potestate fungatur ad Novi-
tiorum dispensanda vota: quæstis.

Prælatus Regularis huiusmodi potestate
non fungitur. Quia Novitio non videtur sub-
iici Religionum Prælati, nisi quatenus necel-
larium fuerit, ut ipsi Religionem experiantur,
& Religioni ipsos: alia námque subiectio necel-
laria non est, nec est, vnde oritur. At ad præ-
fatum finem non est necessaria absoluta potes-
tas dispensandi in votis præfato experimento
non præiudicantibus: Ergo Prælatus Regularis
huiusmodi potestate non fungitur. Sic Azor. p. 1.
l. 11. c. 19. q. 21. Sancr. in Clau. l. 6. c. 11. n. 93. Suar.
l. 6. de Voto, c. 11. n. 9. & plures alii apud ipsos.

Prælatus Regularis potest cum nouis, sicuti
cucu professi in votis dispersare. Quia Prælati
Regularis exempti esto in nouis potestate
non habeant dominatiuam: habent tamen
potestam iurisdictionis, ad integrè illos in suis
actionibus regendos, & corum excessus puni-
dos: ut constat ex vlo, & praxi Religionum:
Sed potestas dispensandi in hac iurisdictione
fundatur. Ergo Ita Lessi. l. 2. c. 40. dub. 1. 8. n. 133.
Manu. 10. 2. sum. c. 8. 9. n. vlt. Henr. 17. c. 2. n. 7.
Angel. v. Dispensatio, n. 8. Sylvestr. ibi, q. 14. dicto
1. Sanch. lib. 4. sum. cap. 39. num. 17. Bonac. tom.
2. d. 4. q. 2. p. 7. num. 27.

Hanc sententiam veriorem esse reor, adver-
tens Episcopum non habere potestatem dis-
persandi cum Novitio, nisi ipsi ei specialiter
sua iici velint. Facta autem subiectio voluntaria,
posse: Neque inconveniens est, pluribus
posse Novitium beneficium dispensationis ac-
cipere: cum id in eius cedat utilitatem, & in
fauorem Religionis. Dixi vero Prælatus ha-
bentes iurisdictionem quasi Episcopalem pos-
se dispersare in omnibus votis, quæ non fue-
rint specialiter reserata. Certum est enim spe-
cialiter reserari à Pontifice quinque Vota,
nempè Castitatis, Religionis, & Peregrinatio-
nis in Terram Sanctam, & ad D. Iacobum
Compostellam, & ad D. D. Apostolos Pe-
trum & Paulum in Vrbe.

PROBL.

PROBL. CXL.

Votum illud in quod Votum reservatum
commutatum est Pontificia auctoritate:
manet, & non manet similiter reser-
vatum.

614 **P**remitto, reservationem odiosam esse, eo
quod potestatem Ordinariam restringit, &
diminuit, ea de causa stricte interpretandam &
intelligendam de Voto absoluto, & perfecto
Castitatis, Religionis, & Peregrinationis. Vnde
deduxerim, Vota diminuta castitatis reservata
non esse nec Votum Religionis non approba-
ta, nec Votum peregrinationis. Hierosolyma-
tane emissum ob alium finem, quam deuotio-
nis, nec Votum castitatis Religionis, aut per-
egrinationis emissum sub aliqua circumstan-
tia accidentalis, qua ex parte illam circumstan-
tiam spectat. Quæsiherim vero, num reservata
sit Votum illud, in quod Votum reservatum
commutatum est: verbi gratia, si Pontifex
Votum Religionis in eleemosynam, ieiunium,
aliud opus penale commutare?

615 **R**eservatum manet. Quia extat regula in-
uersus reservatis, Subrogatum sapere naturam eius, cuius lo-
co subrogatur. leg. vni. Cod. de rei uxoria arti.
& colligit ex cap. Ecclesia, 1. de lite pendent.
Et quia Pontifex transiert vinculum prioris
Voti reservati in materiam de se non reservata-
tam, ut inferatur manere reservatum illud
votum si non perse tamen ex translatione. Sic
nonnulli, quos preffo nomine memorat Sanch.
lib. 8. de matrimonio. d. 9. num. 20. & lib. 4. sum. cap. 4.
num. 45.

616 **R**eservatum manet, sed dispensari po-
test Votum illud in quod reservatum commu-
tatum est. Quia facta commutatione Votum
de materia reservata extinctum est, & loco il-
lius subrogatum est. Votum de materia non re-
servata. Ita Sanchez citat. num. 46. Layman. lib.
4. tra. 1. 4. cap. 8. num. 14. Bafil. lib. 8. de matrimonio.
cap. 8. §. 2. num. 24. Suar. lib. 6. de Voto, cap. 20.
num. 5. Lefsi. lib. 2. cap. 40. dub. 1. 8. num. 124.
Sa. verb. Votum, num. vltim. Pala. tom. 3. tractat. 15.
d. 2. punct. 1. 1. num. 5.

617 **E**iusdem mentis sum. Quia textus citati
intelligi debent in fauorabilibus, non in
odiosis. Item in iis, quæ pertinent per se,
& intrinsecè ad subrogationem: non in iis,
qua subrogationi accidentaria sunt, qualis
est reservatio, quæ ex libera reservantis vo-
luntate pendet. Certè subrogatum sapit na-
turam primævam illius, cuius loco subrogatur:
non autem accidens illius. Cum autem
secundum naturam primævam illud Votum,
cuius loco alterum subrogatur, reservata
tum non fuerit, sed sub potestate cuiuslibet
Prælati continetur: efficitur
subrogatum reservatum

non esse.
* *

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

PROBL. CXLI.

Reservata sunt, & reservata non sunt tam
Vota purè conditionalia, quam penalia,
post impletam conditionem. Sed pos-
sunt, & non possunt à Prælati inferiori-
bus dispensari.

618 **R**ecolo, plures esse casus, in quibus pos-
sunt Prælati inferiori Vota reservata dis-
pensare. Primus est, si habentibus dignitatem
concessa fuerit à Pontifice facultas super his
Votis dispensandi. Secundus, si materia Voti sit
leuis, quod in praesenti locum habere non po-
test, nisi voulens voluerit se ad solam venia-
lem culpam obligare. Tertius est, si casus ex-
postulantes dispensationem frequentes sint.
Quia non est credendum, velle Pontificem si-
bi dispensationem referuare. Quintus in ex-
traordinario aliquo euentu, quando scilicet
virgo necessitas gravis dispensationis, nec ex-
pectari potest Pontificis, aut qui eius locum
gerit, responsio, abque gravi spiritualis salu-
tis periculo. Quia id recte conuenit gubernationi.
Sextus; cum dubium est, an Votum sit
reservatum, siue sit dubium iuris, siue facti.
Nam credendum est, reservatum non esse sepi-
m, si confuetudine fuerit præscriptum, posse
inferiori Prælati in his Votis referuatis dis-
pensare. Quia confuetudo sicut legem potest
constituere, ita constitutam poterit abrogare.
Octanus est, si Vota fuerint conditionalia.
Quia cum consensus in hac Vota perfectus
non fuerit, non videtur reservatio, quæ stri-
cti iuris est, comprehendendi. Porro ut ad quæstio-
nem accedamus, aduertendum, alia esse Vota
purè conditionalia, alia conditionalia penala.
Deinde conditionalia sumi posse antè im-
pletam conditionem, vel post illam impletam.
Si antè impletam conditionem sumuntur, re-
servationi non subsunt. Quia Votum castitatis,
Religionis, sub aliqua conditione de futuro
contingentis non obligat ad castitatem; vel
Religionem antè conditionem impletam; sed
solum obligat in euentu conditionis. Ergo non
subest reservatio antè conditionis euentum.
Quid autem post impletam conditionem? Re-
servata nè sunt vota tam purè conditionalia,
quam penala?

619 **R**eservata sunt. Quia purificata conditione,
obligatio Voti, quæ antè suspensa, & imper-
fecta erat, perficitur, ac consummatur, ac si eo
tempore contraheretur. leg. Postor. 11. ff. qui
in pignore potiores habeantur, ibi: Cum erit se-
mel conditio extiterit, perinde habetur, ac si il-
lo tempore, quo stipulatio interposita est, sine
conditione facta esset. Quod si eo tempore Vo-
tum castitatis fuisset emissum abolute, in pen-
nam delicti commissi nullus dubitat esse reser-
vatum. Ergo etiam reservatum emissum sub con-
ditione delicti committendi, si de facto deli-
ctum committatur. Sic Sotus lib. 7. de iust. quæst.
2. art. 1. ad 4. Conar. de part. part. 1. §. 1. 3. num.
12. Gutier. qq. Canon. lib. 2. cap. 2. num. 50. Bafil.
lib. 8. de matrimonio. cap. 9. num. 7. Azor. part. 1.
1. 1. cap. 10. quæst. 1. & cap. 19. quæst. 13. & alij
apud Santium citandum.

Reservata

60
Reservata
non sunt.

Reservata non sunt eiusmodi vota tam pure conditionata, quam conditionata pœnalia impleta conditione. Quia vota conditionalia imbibunt in sua natura imperfectum, & diminutum consensum in rem promissam quippe est consensus sub conditione contingenter futura: sed hinc diminutus, consensus non mutat superuenientem conditione: alias nouum votum fieret: At ex illo dominj puto & in perfecto consensu, qui præteriit, posita conditione nascitur absoluta, & perfecta obligatio rei promissæ exequenda: Ergo hæc vota reservata non sunt. Quia reservata, quo quidem stricti iuris est, solum vota ex sua natura perfecta, & absoluta debet comprehendere. Ita Tolet. l. 4. cap. 18. mag. 11. citans Victoriam. Anton Gomez in Bas. Cruc. Clau. 10. num. 99. Et reputant probabilem Lessi. l. 2. cap. 40. dub. 18. num. 131. Laym. l. 4. trad. 4. cap. 8. num. 10. & Basili. vbi supra. Pala. 10. 3. trad. 15. d. 2. pun. 12. num. 15. & alij ex recentioribus.

61
Idem sentio.

Certè contraria sententia Doctores admittunt, cum dubium est, an votum aliquod reservatum sit, non esse reservatum; quia reservatio ut potè odicis rem certam afficit, non dubium: & in casu dubio in benigniore partem est inclinandum. At negari non potest esse satis dubium, cujus sit sub opinione probabili positum, an vota pure conditionalia non reservata etiam post impletam conditionem. Ergo affirmandum est, reservata non esse, sed absque scrupulo vlo postea. Prælatis, inferioribus, causa intercedente, dispensari.

PROBL. CXLII.

Cum alicui delegetur facultas dispensandi in omnibus Votis: intelligitur, & non intelligitur concessa esse etiam ad vota reservata præter votum castitatis, & Religionis.

622
Intelligi: ut
concessa fa-
cultas ad om-
nes, excepto
castitatis &
Religionis
voto.

Intelligitur concessa esse facultas ad dispensandum in omnibus votis: Castitatis, & Religionis excepto. Quia hæc in generali concessione non veniunt, seu indigent speciali. Secus vero de voto peregrinationis ultra marinae & a fortiori Romanae, ac Compostellanae, cuius reservatio, quia non est tanti momenti, neque ita antiqua ac votu castitatis & Religionis, non videtur hac speciali, & expressa concessione indigere. Sic Sotus l. 7. de iust. q. 4. a. 3. Manuel. p. 2. sum. c. 97. n. 1. Sanch. l. 8. de matr. d. 9. num. 2.

623
Ad nulla re-
servata intel-
ligitur conces-
sa facultas.

Non intelligitur concessa esse facultas ad vla vota reservata. Quia id manifeste colligitur ex o. Episcopus, de punit. & remis. in 6. Vbi Pontife loquens, de casibus reservatis: negat in generali concessione comprehendendi sed indigere expressione speciali. Et subdit Pontifex rationem. Quia in generali concessione non veniunt ea, quæ non estet quis ve- co similiter in specie concessurus regu. In generali, 81. de reg. iuris in 6. quod non aliter sit, nisi quia sunt reservata. Cum ergo non solum vota Castitatis & Religionis, sed tripliæ etiam peregrinationis reservata sint, sit,

in generali concessione dispensandi vota, hæc reservata minimè comprehendendi. Ita Suar. 1.6. de voto, c. 15. n. 4. Sanch. retractans sententiam. l. 4. sum. c. 40. n. 16. Laym. l. 4. tr. 4. cap. 8. num. 7. Basili. 1.8. de matr. cap. 10. num. 5. Pala. tom. 3. trad. 15. d. 2. punct. 13. num. 1. & alij.

Eiudicem opinionis sum. Quia nulla alia de cauca vota castitatis, ac Religionis indigent. Quod vero sint antiquitus, & pluribus referuntur, non varia reseruationis qualitas. Cum ergo vota tripliæ illius peregrinationis verè reservata sint, etiam concessione speciali indigebunt. Porro id expresse, neq; iudicio, indicatur in Extr. Esi dominici 1. de punit. & remis. Vbi Pontifex omnia illa quinque vota reservata sequebatur in speciali licentia, & expressionis necessitate. ibi: N. sex speciali licentia, & certa scientia nostra. At si alicui concessa sit facultas dispensandi in votis reservatis absque vla exceptione, omnia comprehenduntur. Quia nulla est specialis ratio neque ex vso, neque ex confutidine vnum potius, quam aliud excipiendi. Sanch. l. 4. sum. cap. 40. num. 17. Suar. 1.6. de voto, cap. 26. num. 5. Basili. 1.8. de matr. cap. 10. num. 6. si omnia vota concedantur, excepto voto Castitatis & Religionis censet communis sententia, ne illa concessio sit inutilis, voluisse Pontificem in illa generali concessione re ipsa reservata minora comprehendere. Verum si concessio esset omnium votorum etiam Castitatis, omnia minora debent censeri concessa. Quia illa dictio ampliatura etiam arguit, idem esse in casibus minoribus Sanch. l. 4. sum. c. 40. n. 21. Basili. 1.8. de matr. c. 10. n. 6. Equidem hæc facultas dispensandi in votis generaliter extenditur ad vota antè & post concessione missa. Quia petit latam interpretationem. Suar. 1.6. de voto, cap. 13. Namquam tamè censetur extensa ad vota in communum tertij facta, si à tertio illo excepta sint. Quia tunc non solum habent voti obligationem, sed etiam promissionis humanae acceptæ: ac proinde obligationem fidelitatis, ac iustitiae. Basili. l. 8. de matr. cap. 10. num. 7. si autem rogites, quibusnam potestas dispensandi re ipsa delegata sit, respondeo generaliter solum innenit Religionis delegatam. Nam Innocentius V I I I. concessit Mendicantibus, vt possint dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi excepto voto peregrinationis ultra duas dictas, hoc est ultra viginti leucas. Et Martinus V. imperiis Benedictinis omnia vota Episcopalia abique vla limitatione; qua facultate gaudent omnes Religionis, qua eorum priuilegii communicant. Ex qua concessione constat manifestè, posse Religiones dispensare in omnibus votis (exceptis illis quinque reservatis) sicut possunt Episcopi: cum haec tamè differentia, quod Episcopi possunt etiam in illis quinque reservatis dispensare, cum virget necessitas maturandi dispensationem, neque patet aditus ad Pontificem, seu ad vices illius habentem. Religionis verò in hoc casu dispensare non possunt. Possunt autem cum quibuscumque fidelibus ex quacumque Dicecessi ad se venientibus. Quia cujus omnes Pontifici priuilegium concedenti subiiciantur, non est, cur ad fideles vnius

Dicecessi

ESCOBA
Theor. Mo
Tom. III. I.
E LV

Dicēcis limiteatur. secus verd. Episcopi, qui cū iure ordinario procedant, & ex officio soldū ex comparatione fidelium sua Diocesis eam possunt exercere potestatem. Sanch. l. 4. sum. cap. 40. num. 17. Præter priuilegium præfatum concessum est Provincialibus Mendicantum, & Religiosis ab ordinario approbatis, quibus ipsi communicauerint, potestas dispensandi ad petendum debitum cum, qui post votum castitatis matrimonium contraxerint. Sic Pius v. viii. vocis oraculo, ut testantur plures relati à Santio l. 8. de matr. cap. 16. num. 3. & refertur in compend. priuileg. Societatis Iesu. v. Dispensatio. §. 9. Neque opus est, matrimonium consummatum esse. Quia nec priuilegium eam restrictionem non apponit, & quia incontinentia periculum semper ad est, cum cohabitatione deserere minimè teneatur. Basil. l. 8. de matr. cap. 10. num. 12: Denique huius priuilegij virtute haud possunt dispensari si, qui post matrimonium contractum, castitatem vorerunt. Quia de hifce priuilegium non loquitur.

PROBL. CXLI.

Concessa alicui dispensandi potestate, eo ipso
censetur, & non eo ipso concessa, commu-
nandi vota, potestas.

625 Communiter Doctores docent, concessa
Quia Docto- potestate ad vota commutanda, potesta-
ris commu- tem ad dispensandum non concedi, vptotè
miser. maiorem, nec vlo modo contentam sub po-
testate ad commutandum. *Suar. 1.6. de vot. cap.*
12. num. 4. Barbosa p. 2. de potest. Episc. all. 37.
*num. 4. Quæsiærim autem, num concessa po-
testate dispensandi, eo ipso censeatur concessa,
commutandi vota, potestas?*

626 commutandi vota potestas:
Non censetur, eo ipso concessa. Quia sunt
potestates omnino diuersas, nec una sub alia
comprehenditur. Nam potestas dispensandi,
est potestas auferendi integrè obligationem:
at commutandi potestas non est auferendi ob-
ligationem, sed eam in aliam materiam trans-
ferendi. Non igitur una sub alia valet com-
prehendi. Sic Nauar. sum. cap. 13. n. 79. Sanch.
aliis relatis, l. 8. de matr. d. 2. num. 15. & l. 4. s. m.
cap. 40. num. 4. & 9. Valent. l. 2. d. 6. q. 6. pun. 7.

627 Azor. p. 1. l. u. c. 10. q. 44. & c. 18. q. 7.
Ex 150 con-
cessa conser- Concessa ad dispensandum potestate, con-
cessa censetur ad commutanda vota potestas.
Quia commutatio est quādam partialis, seu
diminuta dispensatio: si quidem obligationem
voti tollit non absolue sed sub onere alterius
subrogata materiæ, quod longè minus est, &
potestati absolue dispensandi subordinatum.
Ergo habens potestatē dispensandi vota, ea
poterit commutare, iuxta regul. iuris §. 3. Cui
licet quod est plus, licet vriue quod est minus.
Precipiū cum minus sub codem ordine
continetur. Ita Barbo p. 2. de potest. Epis. al-
leg. 17. num. 1. Sotus 1.7. de inst. q. 4. art. 3. Sa. v.
voti dispensatio, num. 19. Basili. de mari. 1.8. cap.
10. num. 3. Lzym. 1.4. tr. 4. cap. 8. num. 20. Leff.
1.2. cap. 40. dnb. 16. num. 108. Suar. l. 6. de vote,
cap. 11. num. 9.

628 Probabiliorēm hanc sententiam credo.

quam sic explicari: Ad tollendam integrum Credo, hanc
voti obligationem, difficile est causam legitimam sententiam
inuenire: quia tamen sepe inueniunt, eo probabilitatem
ipso quod vobis loco prioris obligationem effe
aliam accepit. Poterit ergo dispensatio obligationem voti tollere, ex conditione posita,
& non aliter. At in hoc consistit commutandi potestas: Ergo. Ceterè ipse Sanch. (à cuius sententia difficile inquam recedo) te ipsa
consentit, potenter dispensare posse presumpta delegantis voluntate misericere commutationem. Quia hic modus dispensandi melior,
ac tior est, & à Pontifice visitatus. Ex qua doctrina conuincitur, posse votum inaequale
commutare. Nam multo minus est commutationem à equale facere, quam in minus.

CAPUT XXXII

Circa Voti Commutationem.

PROBL. CXLIV.

Potest quis, & non potest, propria auctoritate volunt in rem aequalem commutare;

Vppono ex *sec. 1.* *Communatio-*
nem à pura dispensatione differ-
entia, quod commutatio tollit ob-
ligationem voti non simpliciter
& purè, sicut dispensatio, sed sub
onere nouæ obligationis priori subrogata.
Hæc autem obligatio subrogata priori potest
esse grauior, æqualis, ac leuior, pro grauiori,
æquali, vel leuiore materia subrogata. *Certum*
verò est, si quis votum commutat in rem euin-
denter meliorem, id posse propria authorita-
te, & absque illa causa gerere, nisi specialiter
aliqua legi, præcepto vel prohibetur. *Nauar.*
cap. 1. f. 1. num. 75. Azot. p. 1. l. 1. cap. 18. q. 1.
& alij communiter. Quia si res in quam votum
obligatio transfertur, omnibus consideratis, est melior, conseqüenter erit Deo gratior.
At in rem leuiorem, seq. inferiorem nullatenus
votum proprius potest authoritate commutari. *Quia est contra rationem velle obligare*
Deum creditorem, ut rem inferiorem loco
superioris debitè acceptet. Idem dixerim de
re sub dubio, vel sub opinione æquali, cuius
obligatione latè facere quis non potest debi-
to certo. Quia ignorat gratum fore creditori,
ab eo que acceptari. Omnes communiter. Quæ-
sierunt autem, num quis valeat votum in rem
æquali propria authoritate commutare?

Potest quidem. Quia posita aequalitate materia subrogata, videtur certum utramque esse aequum Deo gratam existere. Ergo utramque satis fieri debito potest. Nam licet inuitu creitore, vnum pro alio solui nequeat: bene tamen si ipsi gratum sit. *In istis, Quibus modis solvitur obligatio.* At materia subrogata aequalis est aequa grata Deo ac illa, qua fuit determinata promissa. Ergo ipsius oblatione debito sit satis. Sic. Medin a. 1, sum. cap. 14. §. 7. Hanc inquit, 1.5. de penit. cap. 20. n. 5. & 1.7. de indul. cap. 20.

num. 5. Manuel. tom. 2. sum. cap. 110. num. 4. concl.
4. Sa v. Voti irritati, num. 9. & probabile re-
putat Aragon. Suar. Alecozer, Lessi. apud San-
tium 1. sum. cap. 40. num. 10.

631
Minime po-
test.

Minime potest. Quia licet materia subro-
ga-
ta æque Deo grata sit, illique placeat, sicut il-
la, quæ fuerat promissa, si vtraque per se spe-
ctetur: At posita promissione, & obligatione
vnius specialiter ac determinate solvenda, non
est æque Deo gratum, illam offerre. Si
quidem pro parte materiae promissa stat promis-
sionis firmata, & constantia, cuius variatio non
videatur, honestari posse, nisi aliquis manife-
stus ē celsus sit in materia subrogata. Ita Lessi-
l. 2. cap. 40. dub. 16. numer. 105. Suar. l. 6. de
voto, cap. 19. numer. 3. Laym. l. 4. tratt. 4. cap.
8. num. 19. Sanchez l. 4. sum. cap. 49. numer.
12. Sayt. in Clavi. l. 6. cap. 12. numer. 8. Palatus
tom. 2. tratt. 15. d. 2. punct. 15. num. 4. & alij
apud ipsos.

632
Probabilis
buc iudico.

Hanc sententiam probabilem iudico, com-
munem equidem, eamque confirmo. Si tamen
fidelitatis detrimento offerri potest Deo ma-
teria æqualis & quæ promissa fuit: manifestè
infertur, sic offerentem non esse ex vi voti
obligatum magis reddere rem determinatæ,
promissam, quam quamlibet aliam æqualem:
quod quidem est convenienti disciplina, re-
stæque morum instrutioni contrarium: Er-
go. Cæterum impossibile fere reor, æqualita-
tem in materia subrogata euidenter cognosce-
re: Plures enim sunt materie, quæ per se spe-
cata æquales apparent: at omnibus perpen-
dis, æquales non sunt. Multis exemplis Suarus
l. 6. de voto, cap. 19. num. 1. exornat. Ad com-
mutandum itaque votum in rem euidenter
æqualem necessaria est authoritas Prælati ha-
bentis iurisdictionem ordinariam, vel delega-
tam. Quia hæc commutatio est quædam diffe-
ratio diminuta, ac debiti remissio nomine Dei
facta: ac proinde iurisdictionem expostulat. Ad
commutationem faciendam in rem manifestè
meliorē, nulla specialis causa requiritur. Quia
ipsum est suscepitio perfectionis obligationis
Deo quidem gravior, pro causa sufficit. Deni-
que ad commutationem faciendam in rem
æqualem lenius causa sufficit. Quia non est ab-
soluta obligationis vilius remissio, sed illius
translatio. Communiter censent Doctores suf-
ficere, si quis commutationem ardenter postu-
let, sperans maiori cum fructu materiam subro-
gatam executuram.

PROBL. CXLV.

Commutatio potest, & non potest fieri in
paulo minus minorem materiam.

633
Potest qui-
dem.

Potest quidem. Quia æqualitatem inue-
nire in materia subrogata difficultatum est.
Si igitur potentes commutare vota contenti
esse non possent, minori materia subrogata,
corum potestas esset inutilis, quippe quæ
raro, vel nunquam possit exerceri. Sic To-
let. l. 4. cap. 18. num. penultim. Sa v. Voti irritati,
num. 10. & alij relati à Santio l. 4. sum. cap.
50. num. 2.

Minime potest extendi hæc potestas ad com-

mutionem in paulo minore in materiam, sed
ad æqualem solum. Qui à commutatio est con-
tractus, in quo vnum pro alio ex voluntate
creditoris subrogatur. Petit ergo æqualitatem:
alias commutatio non erit, sed donatio. Ita
Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 12. Laym. l. 4. tratt.
4. cap. 8. num. 2. 4. Suar. l. 6. de voto, cap. 19. num.
7. Sanchez. ciuitatis numer. 4. Couar. punct. 1. de
pactis, §. 3. numer. 4. Palatus tom. 2. tratt.
15. d. 2. punct. 16. numer. 2. & alij apud
Santium.

Probabilis mihi admodum hoc. Nam si
remissio obligationis sub minori materia est
commutatio, quamvis materia subrogata no-
tabiliter minor sit, commutatio erit: quia
non appetit, unde limitetur. Ergo primum
commutandi ad eam commutationem ut
potè propriam extendi poterit: quod fallum
est; nec ab aduersariis admittitur: coincideret
enim potestas commutandi cum dispensandi
potestate, prout communiter exercetur. Er-
go potestas commutandi spectata voto pro-
prietate, & communis acceptatione, ad solam
æqualem subrogationem, non ad minorem
extenditur. Cæterum hæc æqualitas non
ita rigide, ac scrupulose sumenda esse, ut
certò de illa Prælato debet confitare: sufficit
enim, ut probabiliter confit. Neque enim
mathematica æqualitas exigitur, sed moralis.

PROBL. CXLVI.

Commutatio Voti facta propria authorita-
te, vel alterius carentis iurisdictione
in æquale, vel in minus, est, & non
est omnino irrita, si voto suppeditat,
quod commutationi defuit, ut esset in
bonum euidenter melius.

Non est omnino irrita. Quia si rem vendi-
tione quinquaginta aureorum expositam
quis surripere, aut pro ea quadraginta tantum
domino exhiberet, credens dare quinquaginta:
latis faceret quidem in calu priori tradendo
quinquaginta, & in posteriori tradendo decem,
quoniam teneretur rem domino reddere. Nam po-
sito, quod ipse voluntatem absolutam habuit
vendendi, solum defectus fuit in modo. Cum er-
go Iesus vota omnia commutationi habeat ex-
posita, velutque ea, iusta causa intercedente, in
æquale, vel in melius commutari: faciens com-
mutationem in minus, solum in modo, non in
substantia deficit, cum quod defuit, omnino
suppletur. Sic Sanchez. l. 4. p. sum. c. 5. num. 11.

Est irrita omnino. Quia nullus propria au-
thoritate se exiremre potest à voti obligatione. Ergo
nisi maiorem compensationem subrogando, quip-
pe quæ sola excepta fuit in priori voti obliga-
tione. Ergo obligatio voti cessare non potest
subrogatione minoris compensationis, licet quis
addat materiam ad æqualitatem. Et quia nullus,
qui Prælatus non sit iurisdictionem habet ad
commutandum vota in rem æqualem: Ergo com-
mutationis facta propria authoritate eius, qui iu-
risdictionem non habet, in rem minorem quan-
tum postmodum suppletur, quod definitivè
in rem æqualem, nulla est prorsus. Ita Palatus 10.
2. tratt. 15. d. 2. pum. 17. num. 2.

Non

ESCOBA
Theo. Mo.
Tom. III. I.
EIV

634

Sect. II. De Precepto II. Problemata 189

638
Hoc longe
probabilis
exissimo.

Non placet Santij sententia. Quia licet verum sit furantem rem venditioni expositam obligatum non esse rem furatam reddere, sed tradendo integrum pretium satisfacere, dummodo dominus in eadem perseveret voluntate. Attamen dum pretium non tradit, nulla est venditio, nec rei sublatæ possesso. Sic nulla erit commutatio voti, dum votens, rem superiorem loco promissa non subrogat. Nam aliam Deus non acceperat. Nec est verum sic nulliter commutantem non peccare transgredivioto. Si virget obligationis tempus: etiam animum habeat supplendi commutationis defectum. Quia cum commutatio in minus nulla fuerit, votum eodem modo obligat, ac si facta non esset: à qua obligatione non liberat animus supplendi defectum commutationis. Alias quilibet posset votum suum transgredivi, animo commutandi in melius: quod absurdum esse quis non videat?

PROBL. CXLVII.

Quando commutatio sit in minus auctoritate Prelati, etiam si nulla ad commutandum causa substat, nedam ad minuendum: valet, & non valet commutatio cum sola obligatione supplendi id, quod definit ad equalitatem materiae subrogata cum promissa.

639
valu quid.

V Alet quidem. Quia contractus permutationis, sicut & venditionis non annullatur ex inæqualitate rerum, que permutantur: sed solum est obligatio supplendi defectum. leg. 1. C. de rescind. vendit. Ergo etiam contractus permutationis voti, qui sit, cum Prelato nomine Dei, in æqualitate non vitabatur. Si quidem mitius cum Deo, quam cum hominibus agitur. leg. Celsus. ff. de recept. arbitr. Sic Sanch. l. 4. sum. cap. 5. 1. n. 8.

640
Non valit.

Minime valet. Quia à voti obligatione neminem Prelatus liberare potest, nisi quatenus Dei vice fungitur. At habentes solum commutandi facultatem solummodo gerunt Dei vices ad liberandum votentem à voti obligatione, subrogata æquali materia. Ea enim potestas ad solam hanc (vt Sanchez facetus cap. 50. num. 4.) commutationem extendet. Ergo dum materia æqualis non subrogatur, votens liber non est à voti obligatione. Cetera commutatio valida esse non potest, nisi Deus acceptet. Sed commutationem in rem inferiorem Deus non acceptat, ut potest nomine ipsius minime factam: Ergo vi illius votens non potest ab obligatione liberari. Ita Suar. l. 6. de voto. cap. 19. num. 14. Nuar. l. 3. consil. tit. de voto. consil. 5. num. 1. & consil. 19. num. 2. Azor. p. 1. d. 11. cap. 18. q. 12. Palaci. in 4. dist. 38. d. 3. Ludou. Lopez p. 1. Infr. cap. 50. Alcozer sum. cap. 16. concil. 2.

641
Probabilis.
rem senten-
tiam hanc
exissimo.

Propter Santij auctoritatem dixerim pri-
mam sententiam satis esse probabilem, pluri-
bus ab ipso confirmationibus roboratam.
Longe verò probabiliorē esse secundam
hæc mihi ratio suadet: liberari votentem à
voti obligatione subrogatione materiae inferiōris est actus potestatis dispensatiæ ut vi-
dimus superius: Ergo non est actus commuta-
tiæ solummodo potestatis: Igitur hæc sola

gaudentes illum præstatè minime possunt.

PROBL. CXLVIII.

Facta materia subrogata inutili, vel impossibili
ob culpæ votentis: reuiniscit, & non reuiniscit
voti obligatio.

R Euioiscit sancte. Quia commutatio, ut potest 642
prius vinculum non omnino extinguit, sed transfrat: sit instar contractus condi-
tionalis: Facio, dummodo facias: & sic sub tacita
conditione, si materia subrogata impleatur.
Et quia facta commutatione, est licitus voten-
ti transfrus ad priorem voti materiam: Ergo
manet obligatio disiunctiuæ vnius, aut alterius
materiae: At debitor sub distinctione tenetur
ad alteram partem, quoties ex culpa sua, aut
ex inculpabili impotenti alteram partem
non soluit: Ergo. Sic Manuel. in addit. ad Bal-
lam Cuci. §. 9. num. 117. & 118. & alij apud
Sanch. citandum.

Minime reuiniscit, sed facta commutatione, 643
nulla est obligatio exequendi priorem mate- Non reuiniscit
riam, tametsi subrogata inutilis, vel impossibili-
lis sit, & siue culpabiliter id acciderit. Quia
per commutationem est obligatio proflus extincta circa priorem materiam, noua mate-
ria suscepit obligationem. At obligatione semel
extincta non reuiniscit, ut pluribus ornat
Glossa ad leg. Qui res. 8. Arcam, ff. de solut.
Quod præcipue locum habet in obligationi
bus voti, & iuramenti, quia propria voluntate
suscipiuntur: in quibus nequit extincta ob-
ligatio reuiniscere, quia voluntariæ votum, aut
iuramentum renouetur. Affirmare autem com-
mutationem fieri sub illa conditione, ac proinde
non extinguere obligationem prioris
materiae, sed suspendere, est contraria communem
sensum, & præter rationem. Nam cum com-
mutatione sit fauor votentis factus, grauari ea
non debet, sed leuari. Ita Sayr. in Clavis l. 6. cap.
12. numer. 24. Graf. punt. 1. Decis. l. 1. cap.
30. numer. 3. Suar. l. 6. de voto, cap. 20. à
numer. 9. Sanchez l. 4. sum. cap. 55. numer.
15. Pola. tom. 3. træll. 15. d. 2. punt. 18.
numer. 2. Laym. lib. 4. tract. 4. cap. 8.
numer. 28.

His adhæreo. Quia si obligatus est qui 644
commutationem accepit priorem exequi ma- His adhæreo
teriam, subrogata inutili, vel impossibili- Dicitur
facta, non leuaretur commutatione, sed
potius grauatur: quippe qui ex commuta-
tione duplē obligationem subiret, pri-
mam, absolute exequendi materiam sub-
rogatam, secundam exequendi prioram in
casu impossibilitatis aut inutilitatis in sub-
rogata: quod grauamen præponderat fauori
commutationis factæ, non solum in

qua materia subrogata est me-
lior, sed in qua æqualis est,
imò etiam si pau-
lo minor.
* *

PROBL.

PROBL. CXLIX.

Redeunte obligatione prioris materiae commutata in voto castitatis, & Religionis extinguitur & non extinguitur materia subrogata obligatio.

⁶⁴⁵ *Questionis vim enucleo.* **Q**uis dispensatus est, (verbi gratiæ) vt non obstante voto castitatis, vel Religionis matrimonium contrahat sub onere commutationis in confessionem menstruum aliqua pia opera quotidie praestanda: contingit, eo viuente, & potente votum implere non coniugem & matrimonium dissolui: quo casu obligatio voti redit; quia solum ad effectum contrahendi ille fuit dispensatus: Quaritur, an tenetur commutationem illam simul exequi?

⁶⁴⁶ *Teneatur quidem.* **T**enetur quidem. Quia id expresse tenor indicat literarum, quibus conceditur Confessario facultas ad hæc vota dispensanda, quæ quidem perpetuitatem videntur indicare. Inquit enim Pontifex: *Dispensando commutes in frequentiā sacramentalis confessionis singulis scilicet mensibus semel, vel quories tibi videbitur, & in alia paucitatem opera per te iniungenda: inter aliqua sunt aliqua pietatis opera, quæ quotidie facere tenetur ad eum finem: vt ea adimplens, meminisse semper possit obligationis, quæ huiusmodi voto astringebatur.* Pondero illa verba singulis mensibus, & *Quæ quotidie facere tenetur, & vt meminisse semper possit.* Quia quidem omnia quandam important perpetuitatem. Præterea quia si vellet Pontifex, subrogatio, nem materiae non fore perpetuam, sed extingui, reuiniente voto, id exprimeret sicut expressit, voti dispensationem extingui, matrimonio dissoluto. Certe cum votum illud sita excellens, & perfectum, & ad statum perfectissimum affumendum: possitque contingere, ex vi illius dispensationis nunquam videntem ad illius executionem obligari, præstat ea opera, in qua commutatur esse perpetua, vt sic relaxatio illa temporalis, & dimidiatio voti aliquomodo compensetur. *Sic Santius l.4. sum. cap. 55. numer. 21.* Qui quidem doct, Secus dicendum esse in aliis commutationibus temporis. Itaque in P. Sanchez sententia solum excipit materia subrogata voto Religionis, aut Castitatis, cum quis uno aut altero eorum astrictus ad matrimonium contrahendum dispensatur.

⁶⁴⁷ *Non tenetur.* **M**inimè tenetur. Quia non appetit firmum fundamentum huius exceptionis. Cum enim regula generalis sit, voto principali redeunte perire subrogatum: opus erat clare, & manifestè hanc voti Castitatis & Religionis commutationem excipi: quod tamen non videtur in præteri fieri. Nam verba illa, *singulis mensibus quotidie, & semper id non exprimunt;* optime enim explicantur de tempore, quo votum non redit; illo namque tempore aequum erit, singulis mensibus confiteatur, & aliqua pietatis opera quotidie exerceat; vt sic semper (hoc est, continuo) meminisse possit obligationis, quia astringebatur. Ita Palauus *tom. 3. tract. 15. d. 2. pun. 18. n. 6.*

Ego quidem assero P. Santij sententiam ⁶⁴⁸ vtilem, & securam esse. At qua parte excipit à communi regula commutationem factam de Voto castitatis, & Religionis contrarium mihi probabilius appetit. Quia & benignius est, & vt ait Palauus nullum adest firmum humanis exceptionis fundamentum. Imò ex ultimis illis Pontificis verbis: *Vt sic semper meminisse possit obligationis, &c.* non leue fundamentum ad secundam sententiam adstruendam colligim. Si enim menstruus confessio, & piorum operum quotidiana exercitatio ad eum finem impunitur, vt vicens meminisse valeat obligationis, qua Voto dispensato astringebatur: si dispensatio perficit, & Votum reddit, cessat finis huius nouæ impositionis, & obligationis, cum iam ipsumm Votum sufficienter sui membrum excite; neque verum sit, menstruum confessionem, & piorum operum exercitacionem excitare eo in casu memoria Voti quo dispensatus astringebatur; sed quo de facto astringitur.

PROBL. CL.

Si commutatio facta sit in rem aqualem licitum est, & licitum, non est, vicens, ad priorem materiam redire.

Certè si commutatio voti facta sit in rem ⁶⁴⁹ meminisse semper possit obligationis, ⁶⁴⁹ non vicens, omnes Doctores cōueniunt, licet esse ⁶⁴⁹ vicens, ea omisla, ad priorem remeare materiam promissam. Quia excellētor est, nobilior, & Deo gratior. Si vero facta sit in rem aqualem, quæsherim, num licitum sit vicens, ad priorem materiam redire?

Licitum non est. Quia nemini licet propria ⁶⁵⁰ autoritate votum in rem aqualem commutare. At si facta commutatione ab eo qui potest, & à vicens acceptata, ei licet, ad priorem materiam redire: iam vicens posset, votum in aqualem rem propria autoritate commutare: Ergo minimè id est concedendum. Sic aliqui Doctores, quos preffo nomine memorat Palauus *citandus*, qui probabilem hanc esse sententiam profiteret.

Licitum est vicens, omisla materia subgata, ad priorem propriam, & nativam voti redire. ⁶⁵¹ Quia postea aquale materia subrogata cum qualitate materiae primò promissæ gratiis Deo esse videatur, priorem exequi, quam secundum. Ita Azor. *p. 1. l. 11. cap. 18. q. 10.* *Sayr. in Clani l. 6. cap. 12. num. 22.* *Suar. l. 6. de voto, cap. 20. num. 4.* *Leffl. l. 2. cap. 40. dub. l. 6.* *Sanch. l. 4. sum. c. 55. n. 26. & alij.*

Longe hoc mihi probabilius. Ex ultimo enim certum esse huius sententiae fundamentum, scilicet prius opus cœlesti. Numini fore gratius. Quia materia secunda solum ex benignitate conceditur, & in vicens gratiam, si velit illam exequi: non quia in Dei honorem, & cultum, maioremque vicens utilitatem specia- liter cedat.

PROBL.

Sect. II. De Precepto II. Problemata. 191

PROBL. C X L I.

Si Votum, vel autoritate propria, vel Prelati in melius fuerit commutatum: licitus est, & non est licitus ad materiam priorem transitus.

sum. cap. 55. num. 26. Palau 10m. 3. tract. 15. d. 2.

pun. 8. num. 18. Laym. 1. 4. tract. 4. c. 8. m. 27.

Non possum non ingenuè profiteri, statim 655 rationem vehementer urgere: qua quidem *Urgei Suarū* vel ex humanis promissionibus roboratur *ratio, sed con-*
Nam si Antonius Ioanni promitteret hodie *gratiam fru-*
(v. gr.) mensuram, & ex eius consensu in men-
suram tritici promissionem commutaret, non
liceret Antonio retrocedere. Quia licet Ioan-

nes fauorem Antonio, praestaret praefatae com-
mutationi consentiendo, at post illius consen-
sum, & ab Antonio factam commutationem
Ioanni utiliorem: cessat fauor, & solùm quid
Ioanni gratius sit, & utilius spectatur. Sic in
presente dicendum videtur, facta commuta-
tione in melius, hanc esse licitum vouenti re-
trocedere. Quia esto Deus ab vouentis fau-
orem hanc concesserit permutationem, non
est credendum, ea facta regressum permittere,
ut potè contrarium suæ maiori gloriae, ac vo-
uentis utilitati. Verum quia communior est
sententia affirmans, quomodocumque fiat
commutatio materiæ promissa sive in æquale,
sive in melius, posse vouentem ad priorem ma-
teriam redire relicta posteriori subrogata, id
teneo, credens non obstat, quod hic redditus
cedat in diu'ni cultus diminutionem; nam alio
ex capite maximè in Dei gloriam cedit,
vt vouentes intelligent, mihi cum Deo
agi posse, quam cum hominibus: neque
esse ita rigidum exactorem sui iuris, quin ali-
quam remissionem illius gerat in vouentis fa-
uorem.

653 Non est licet in-

sum.

*L*icitus non est. Quia huiusmodi transitus ut potè diminuens diuinum cultum, & vouchentis utilitatem, non est Deo gratus. Factor, hanc commutationem fieri in fauorem vouentis: sed hoc solum probat potuisse vouentem eam commutationem antè acceptancem respuerit: non tamen post acceptancem. Nam accepta illa commutatione, cessat fauor vouentis, & est ius acquisitionis Deo ad illius obseruationem, absque protestate retrocedendi: quia id pertinet ad maiorem Dei cultum, ac vouentis utilitatem. Sic *Suar. 1. 6. de voto, cap. 20. num. 4.* & quidem satis probabiliter.

654 Est licitus redditus ad materiam priorem.
Quia commutatio ex benigna Dei concessio-
ne facta fuit sub facultate redeundi ad prio-
rem materiam. Nam cum sic fieri possit, tum ut
vouentis facilius vota exequatur, & ad noua
emittenda exciteur: præsumendum est, sic fac-
*etiam fuisse. Ita *Leffl. 1. 2. cap. 40. dub. 16. fine.**
*Sayr. in *Clavi. 1. 6. cap. 12. num. 22.* Sanch. 1. 4.*

LIBER.